ROBERT WYATT • LES RITA MITSOUKO • DEVENDRA BANHART • BEIRUT• ARABESKİN FOTOĞRAFI

ROLL

112480 ocak 2008/01 5 YTL

ROLL 125

şarkılarla

Oğuz Atay

Latife Tekin • Cevat Çapan • Taner Öngür • Ömer Madra • Şevval Sam • Fatih Özgüven • Yıldırım Türker • Alpagut Gültekin • Cenk Taner • Naim Dilmener

ISSN: 1307-4628

IKE TURNER • STOCKHAUSEN • AYYUKA • LADYSMITH BLACK MAMBAZO • THE NATIONAL • LED ZEPPELIN

GİT KADINLARA SÖYLE

Üstümüze düşeni yaptık
Olgunlaştık
Arka ayaklarımızın üzerindeyiz
Problem çözüldü

Sanatçıyız biz
Matematikçiyiz
Aramızdan bazılarının
Çok önemli konumları var

Ama yorgunuz biz
Zor nefes alıyoruz
Ama özgürüz
Git kadınlara söyle, biz vazgeçiyoruz

Hasta ve yorgunuz biz
Kendi kendimize yas tutmaktan
Tüm istediğimiz biraz şuursuzca, küçük bir tecavüz
Sabahları ve belki daha çok akşamları

Bilim insanıyız biz
Genetikçiyiz
Bırakıyoruz dini
Psikopat ve fanatiklere

Ama yorgunuz biz
İnanacağımız hiçbir şey yok
Kaybolmuşuz
Git kadınlara söyle, biz vazgeçiyoruz

Üstümüze düşeni yaptık
Batmakta olan
Altı milyar insanın
Alkışını aldık

Sihirbazız biz
Aldatırız
Özgürüz ve kaybolmuşuz
Git kadınlara söyle, biz vazgeçiyoruz

Haydi şimdi yeniden katıl kavgaya

ELEKTRİK ALICE

"Yıldızlar bugün iyi görünüyor, değil mi?"
Diye düşündü Elektrik Alice, soluk ay ışığında.
"Ay çok aydınlık ve parlak, değil mi?"
Diye düşündü Elektrik Alice, soluk ay ışığında.

"Galiba bir bebeğin ağladığını duyuyorum,"
Diye düşündü Elektrik Alice, geçip giderken.
"Böylece yine küçük bir çocuk gibi hissediyorum,"
Dedi Elektrik Alice, gümüş yağmur altında.

AŞK BOMBASI

Bu kitabı sondan başa okudum
Derinden etkiledi beni
Neredeyse 20000 sayfa, bebek
Bir yön çizer diye umuyorum
Aynanın karşısına geçtim
Yansımama diktim gözlerimi
Neredeyse yok olacaktım
Hayal filan da görmedim
Bebeğimin evine gittim
Ve oturdum merdivene
2000 yıllık Hıristiyan tarihi, dedim, bebek
ve hâlâ beni sevmeyi öğrenemedin mi sen?
Bebeğim içine baktı gözlerimin
Tırnaklarım kemirildi hızla
Dedi ki, sevişirdin benimle gece boyunca
Ama öyle zayıfladın ve hastalandın ki
Bir aşk bombası yollayacağım sana
Bir aşk bombası yollayacağım sana

Bu kitabı sondan başa okudum
Evet, onda ilham aradım
Radyo dinliyordum
Kendimi anlatmanın bir yolunu bulabilmek için
Kadınlar Matinesi'ni dinliyordum
Bahçıvanın Soruları'nı dinliyordum
Ama ne yetiştirmeye kalktıysam...
Bir hindiba bile yetiştiremedim
Evet, MTV seyrediyordum
Ve BBC seyrediyordum
Evet, İnternet'te arıyordum
Öyle zayıflıyor ve hastalanıyorum ki
Sana bir aşk bombası yollayacağım
Sana bir aşk bombası yollayacağım
Aşk bombası

Bebeğimin evine gittim
Oturdum merdivene
Evet, bebeğimin evine gittim
Ve uzanıp yattım merdivene
Dedi ki, ne yapıyorsun burada?
Biraz anlam bulmaya çalışıyorum
Ama yaptığım her hareketin
Lanet olası bir ehemmiyeti bile yok
Bebeğim bir şey anlamadığını söyledi
Ve parmaklarını uzattı
İçimden geçti uzattığı parmakları
Ve beynimden vurulmuşa döndüm
Öyle zayıf ve hastaydım ki
Sana bir aşk bombası yollayacağım
Sana bir aşk bombası yollayacağım

BENİ SALIVERMENE İHTİYACIM YOK

Sokaktan aşağı yürürken gördüm seni
Penceremden seslendim ama duymadın
Yattım ve uyumaya çalıştım
Seni bekledim yine yan yana olabilmek için
Beni salıvermene ihtiyacım yok
Beni salıvermeni istemiyorum

Evet, seni her görüşümde hasta oluyorum
Seni her düşünüşümde, evet hasta oluyorum
Seni her düşleyişimde, evet hasta oluyorum
Senin için her ağlayışımda, evet hasta oluyorum

Beni salıvermeni istemiyorum
Sadece beni salıvermene ihtiyacım var
Beni salıvermeni istemiyorum
Sadece beni salıvermene ihtiyacım var
Pekala, Bileyiciler haydi!
Salıverin beni!

Türkçesi: Tezgör Hilmi

grinderman

Kapak resmi: Tuncer Erdem

ROLL 125
ocak '08

09 Devendra Banhart
12 Beirut
14 Ladysmith Black Mambazo
15 The National
16 Led Zeppelin konseri
18 2007'nin en iyileri
20 Haluk Çobanoğlu ile Arabesk fotoğrafları
25 Oğuz Atay
36 Ayyuka
38 Robert Wyatt
42 Stockhausen
44 Ike Turner
57 Les Rita Mitsouko

04 Ajans
24 Halkla ilişkiler
35 ÖSS
46 Gayd
49 Kıraathane
50 Kısa dalga

Tiken Jah Fakoly, Andrew Bird, M.I.A., Dweezil Zappa, Etienne Daho, Matthew Dear, Wyclef Jean, Kronos Quartet

52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Amy Spangler, Arslan Eroğlu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çağdaş Önder, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Esra İpekçi, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, Hüseyin Ustaoğlu, İlker Aksoy, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Batu, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, V. Can Yazıcı, Yasemin Aydan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Tor Ofset San. Tic. Ltd. Şti. İmam Çeşme Cd. No:26/2 Ayazağa Şişli İstanbul Tel: 0212 332 08 38 **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Ocak 2008 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0212 251 87 67 **e-mail** rolldergisi@yahoo.com **abonelik** expressroll@gmail.com **yıl** 12 **sayı** 125 **ocak** '08 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0.535.576 21 11)
ISSN 1307 - 4628
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Safter'in şarkısı

Safter, boynunu ve çenesini titreterek başladı. Yanık bir sesle söyledi. Söylerken de gözlerini kapadı: Nedir bu naz-ı tegafül zaman zaman güzelim / Kaçıncıdır bu eziyetli imtihan güzelim.

Turgut kızların ortasında, elinde konyak dolu çay bardağı, şarkıya yer yer katıldı. Müşterilerden biri, arkadaşının omuzuna başını yaslamış horluyordu. Sigara dumanı gözleri yakıyor, eşyanın ve insanların üstüne siniyordu. Turgut çevresine baktı. Tahta kenarlı, düz arkalıklı, kılıfı çiçekli basmadan eski koltuklar, yeşil muşamba ve çıplak yerler. Gözleri kapalı, Safter'in şarkısına katıldı. Sarhoşların şarkısı yavaş yavaş salona yayıldı. Sıcakla birlikte merdivenlere tırmandı, günah odalarının içine, kapı altlarından sızdı, kapağı açık kömür sobalarına girdi, kurum dolu bacadan gecenin ortasına süzüldü. Gecenin sıcağında buharlaştı, eridi; yoldan geçenlerin elbiselerine, ruhlarına sindi. Otomobillerin açık pencerelerinden girdi, şoförlerin derilerinin altına işledi. Şoförler, ellerini radyolarının düğmelerine uzattılar, hafif müziği kapayıp Arap istasyonlarını aramaya başladılar. Şoför Emrullah, derisinin altına şarkının girdiği yeri, ortaparmağının direksiyon sallamaktan sertleşmiş eklemini hafifçe kaşıdı. Şarhoşların şarkısı kelebek camından uçtu gitti. İçerlemişti: Beni Arap müziğiyle karıştırıyorlar diye söylendi. Yayalar için yanan yeşil ışıktan yararlanarak karşıya geçti. Yükseldi. "Hastayım, yalnızım..." oldu ve kapanmakta olan bir meyhanede, İstatistik Umum Müdürlüğü kaleminden emekli Niyazi beyle tombalacı Akif'in fasılındaki peltek güfteye karıştı. Kapanan kepengin paslı aralığından sıyrılarak asfalta çıktı. Elinde çanta-radyo taşıyan bir işçinin omuzuna kondu; yorulmuştu. Şehrin fakir mahallelerinden birine giden çamurlu bir otobüse bindiler. Eski otobüsün homurtuları arasında bir süre sesi duyulmadı. Işıklı yolları geride bıraktılar; sarsıla sarsıla tozlu yollarda ilerlemeye başladılar. Sesini biraz yükseltti işçinin radyosunda. Bu yollara, bu toza, bu sıcağa başka türlü dayanılmazdı. İşçiden bir durak önce indi; ters taraftan gelen başka bir otobüse bindi. Biletçiyle oturup iktidara yaranmaya çalışan bir işçi gazetesini ilânlarına varıncaya dek okudular. Sonra hızlandı, apartmanlara girdi. Demokrat Ahmet beyin evinde, bir senfoniyle bir popüler müzik arasında dinlendi. Bazen high fidelity oldu, bazen mono. Yetmiş sekiz devirli parlak kollu bir gramofonda bile çalındı bir kere; elle kurulanlardan. Bir ara yolunu kaybetti; sormak için karakola girdi. Sıcakta parmak izleri kötü kötü kokuyordu. İstediği şarkıyı çalmayan seyyar çalgıcı Tamburi Arif'e sözle ve fiilen tecavüz ettiği iddiasıyla... Daktilonun tıkırtısına kaptırdı kendini. Tuşların tıkırtısı, arzunun tıkırtısı, rahmetli Mehmet Akif, Seyfi baba, sen bir garip çingenesin... Arif baba... Kendini sokağa attı. Peşine iki tane uzun saçlı, kırmızı ceketli genç takıldı. Armonize edilmemek için var kuvvetiyle kaçtı. Gece yarısı olduğundan kapalı duran demir kapının üstünden aştı. Üç numara, on iki numara, yirmi sekiz numara; kapıyı yumrukladı. Aceleden muşambanın üstünden kaydı, duvara çarptı, sarhoşların arasından güçlükle yer açtı kendine. Sendeledi, yere düştü, telaşla kalktı. Turgut oradaydı, bir adım mesafede. Göğsüne yaslandı, başını omuzuna koydu. Bir kedi gibi süründü, yaltaklandı. Nefes nefese, ama emin ellerdeydi.

Oğuz Atay, Tutunamayanlar

Desen: Tuncer Erdem

- Peki ya Freud'u okudunuz mu?
- Ben New Orleans'da yaşarken herkes Freud'dan bahsederdi, ama ben onu hiç okumadım. Shakespeare de okumamıştı. Melville'in okuduğunu da zannetmem, Moby Dick'in okumadığındansa eminim.
(William Faulkner'la yapılan bir söyleşiden)

ey büyük mavi. ey gök müsün nesin / ey açıklık seninle kim yarışır **TURGUT UYAR**

Kan soluktan daha gösterişlidir. / Ama onun gibi dans edemez **EMILY DICKINSON**

Atam izindeyiz.
KEMAL ATATÜRK
(Adana'da bir tabela)

Yalnızlığını kalabalıkla doldurmasını bilmeyen kişi telaşlı bir kalabalık içinde yalnız olmasını da bilmez. **BAUDELAIRE**, Paris Sıkıntısı

İnsanlar gibi değil / otlar gibi titrerim / her kış **SÜREYYA BERFE**

EDDIE VEDDER ve soul müzisyeni **JOHN LEGEND** Howard Zinn belgeseli "The People Speak"in müziklerini yapmak için işbirliği yapıyorlar. Ünlü tarihçinin "A People's History Of The United States" adındaki kitabından yola çıkarak çekilecek belgesele el verenler arasında Matt Damon, Marisa Tomei, Danny Glover ve Viggo Mortensen gibi başka isimler de var. Bu arada Vedder, Sean Penn filmi "Into The Wild" için yazdığı şarkılarla Altın Küre ödüllerine iki dalda aday oldu. Vedder'ın ismi Akademi ödülleri için de geçiyor. Ayrıca Flaming Lips'in "Good Luck Chuck", Rufus Wainwright'ın "Meet The Robinsons" için yazdıkları parçalar da Oscar için yapılan 59 şarkılık listenin içinde.

Belle & Sebastian'dan **STUART MURDOCH** bir müzikal filmin müziklerini yazıyor. "God Help The Girl"ün 2009 yılında gösterime girmesi planlanıyor.

BAUHAUS, uzun yıllar sonra bir araya geldi ve bir "final" albümü çıkarmaya karar verdi. Orijinal kadroyu oluşturan Peter Murphy, David J, Daniel Ash ve Kevin Haskins'in Kaliforniya'daki 18 günlük çalışmalarının eseri "Go Away White" Martta çıkacak. Bu arada Murphy dışında kalan Bauhaus üyelerinin kurduğu Love & Rockets geçtiğimiz günlerde Los Angeles'da Strummer Vakfı yararına bir konser verilmesine de ön ayak oldu. David J, The Wilderness Years, Hellride ile Mike Watt, Steven Perkins ve Peter Distefano gecede Clash ve Strummer şarkıları söylediler.

TÜRKİYE'DE PUNK'IN EVRAK-I METRUKESİ

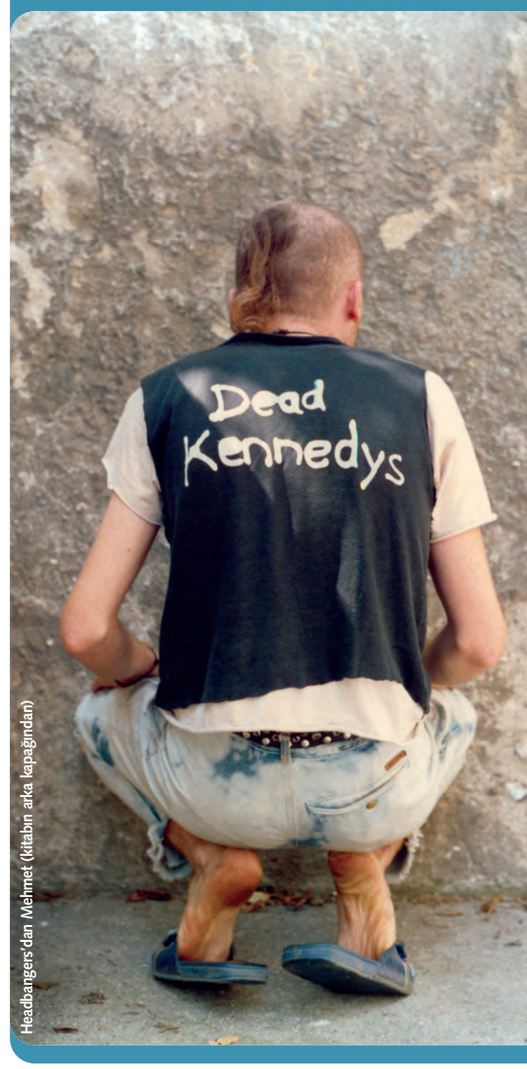

Headbangers'dan Mehmet (kitabın arka kapağından)

"Türkiye'de Punk ve Yeraltı Kaynaklarının Kesintili Tarihi 1978-1999", 350 sayfası Türkçe, gerisi İngilizce tercüme olmak üzere toplam 560 sayfa tutan, bol fotoğraf, belge ve 28 şarkılık bir CD içeren, onlarca kişiyle yapılmış uzun boylu söyleşilerle akıp giden, tartıya vurulduğunda yarım kilodan fazla çeken kitap irisi bir kitap. Önce sayfalar arasında rastgele dolaştık, üç-beş satır okudukça elimizden bırakamaz olduk, gömüldükçe gömüldük… Okurken aklımıza ne bir Sex Pistols, ne bir Dead Kennedys ne de bir Rashit şarkısı düştü; nedense hababam Bob Dylan'dan bir dizeyi mırıldanıp durduk: "Burada bir şeyler oluyor, yoksa siz farkında değil misiniz Mr. Jones?"

Belki kimsenin ruhu bile duymadı ama, bu ülkede bir takım gençler, sayıları üç de olsa beş de olsa ("mühim olan kimin haklı olduğudur, kaç kişi olduğun değil"), isyanını punk'ın bozguncu diliyle ifade etmeye çalıştı. Adını koysalar da koyamasalar da 12 Eylül'ün taşkalpli karanlığını bir başlarına, gururla göğüslemeye kalktılar. Bazen zengin, bazen fakir bir mahalleden çıkıp geldiler, kimi punk'ın çiğ gitarlarına tav oldu, kimi saçına, başına, kıçına. Kimi nihilizmin uykusuna, kimi adalet duygusuna… Karakola çekilenler de, evinin önünde bıçaklananlar da, iğnenin ucunda ölümle oynayanlar da, Gülhane Parkında şişe, Beyoğlu'nda yumruk yiyenler de, "denemeden bilemezsin kaybetmeyi" diyenler de onlardır, "destanımızda yalnız onların maceraları vardır".

Bir kahramanlık destanı falan değil, eşsiz bir sözel tarih çalışması, buruk bir "hayatım roman" kitabı bu. Geyikle fikriyatın birbirinin içine geçtiği akıcı söyleşiler, olaya "içerden" bakan iki editörün, Sezgin Boynik ve Tolga Güldallı'nın yıllar süren emeğinin ürünü… Kendilerine punk diyenler siyasete, anarşizme, sola, halk müziğine, arabeske, metale nasıl bakıyor? Anlaşamamazlıkların, anlatamamazlıkların, çıkmazların, çelişkilerin kökeni nelerden besleniyor?.. Headbangers, Hong Kong Virus, Spinners, CMUK, Tampon, Athena, Rashit, Kranch, Radical Noise, Zen gibi grup elemanlarının, Mondo Trasho, Disguast gibi fanzin bestecilerinin, Deniz Kitabevi, Kod Müzik gibi merkez üslerini çekip çevirenlerin, Murat Belge, Halil Turhanlı gibi düşün adamlarının 20 yıl içinde yaşananlara, punk olgusuna, Türkiye'ye ve dünyaya "yarı" bakışından çıkarılacak çok ders, alınacak çok feyz var.

ADAM GREEN'in beşinci stüdyo albümü "Sixes & Sevens" Martta yayınlanıyor.

Saykoldelik rocker'lar **DEAD MEADOW** önümüzdeki Şubat yeni bir albüm çıkaracak. 2005 tarihli "Feathers"ı izleyecek "Old Growth" ekibin beşinci albümü olacak.

Taze grup **FOALS** ilk albümü "Antidotes"u mart ayı içinde çıkaracak. NME'nin 2007'nin en iyi şarkıları listesine aldığı grubun çıkış single'larından "Mathletics" ise bu albümde yer almıyor.

GREENDAY başyapıtı "American Idiot"ı izleyecek albümü üzerinde çalışmak için stüdyonun yolunu tuttu. Gruptan yapılan açıklamaya göre yeni şarkılar "American Idiot"ın temalarından uzak olacakmış.

İrlandalı şarkıcı **CHRISTIE HENNESSEY** de 12 Aralık'ta, 62 yaşında hayata gözlerini kapadı. En büyük ticari başarısını 1992 tarihli "The Rehearsal" albümüyle yaşayan sanatçının asbeste bağlı ölümü, gençlik yıllarında Londra'da inşaat işçiliği yaptığı yıllarda içinde bulunduğu kötü çalışma koşullardan kaynaklanıyordu.

İngiliz şarkıyazarı **JACK PEÑATE** ilk albümü "Matinée"nin dumanı üzerindeyken ikinci albümü için çalışmaya koyuldu.

İngiliz elektronik müzik ikilisi **AUTECHRE** dokuzuncu LP'leri "Quaristice"ı Warp etiketiyle Mart başında çıkarıyor.

DEVOTCHKA yeni albümü "A Mad and Faithful Telling"i Martta çıkarıyor.

JOHN LENNON'un kuaförü Betty Glasow'a "Betty'ye, çok çok sevgi ve saçla" diyerek imzaladığı bir kitabın içinde verdiği bir tutam saç açık artırmayla 48 bin sterline satıldı. Glasow aynı müzayedede George Harrison imzalı bir fotoğrafı da 13 bin sterline sattı.

CAZ ÇINARI DEVRİLDİ

Caz çınarı Oscar Peterson hayatını yitirdi. Uzun süredir böbrek rahatsızlığı çeken Kanadalı piyanist besteci, caz tarihinin bütün zirvelerinde bulunmuş, swing'den, bebop'tan aldığı etkiyi popüler alana taşımayı bilmiş, ırk ayrımcılığına karşı mücadelede de Martin Luther King safında yer almıştı. Lalo Schifrin'in deyişiyle "20. yüzyıl Afro-Amerikan cazına 19. yüzyıl romantizmini taşıyan" Peterson, 23 Aralık'ta, 82 yaşında öldü.

Jack Daniel's alkollü içkilerin aşırıya kaçılmadan tüketilmesini ve bu konuda bilinçli davranılmasını tavsiye eder.

FENDER®, STRATOCASTER®, and the distinctive headstock and body designs commonly found on the STRATOCASTER guitar are trademarks of Fender Musical Instruments Corporation. All rights reserved.
JACK DANIEL'S OLD No.7 and the JACK DANIEL'S GUITAR LOGO are registered trademarks.
Copyright 2006 Jack Daniel's. www.jackdaniels.com

Bir işçi için en zor şey konuşmaktır. Ağzı laf yapmayacağı için değil, konuşması günde sekiz saat yasaklandığı için. Çalıştığı fabrikada konuşamaz, şarkı söyleyemez. Bu durumda, kaçınılmaz olarak, iki-üç saat karanlıkta kalmış, ışığa çıktığında da gözlerini kırpıştıran biri gibidir. Ama yine de böyle insanlarla sinema yapmak gerekir. Çünkü tutuklanmış söz, tutuklu olmayan söz kadar önemlidir. **JEAN-LUC GODARD**

Yoksulun yasında bir eksiklik, onu daha da üzücü kılan bir uyum yokluğu vardır her zaman. Acısında cimri davranmak zorundadır. Zengin ise tam bir yas kılığına girer. **BAUDELAIRE**, Paris Sıkıntısı

Kaçamamak *(Kadıköy'de bir okulda, duvar yazısı)*

Polise bir iyilik yapın, kendinizi vurun *(Berlin'de duvar yazısı)*

Hagi sana 40 metreden bir çakar, nereye koyacağını bilemezsin o istatistikleri. *(Metin Türel, kendisine istatistiğin önemini anlatmaya çalışan Ersun Yanal'a)*

Merakla beklenen bir albüm için Danger Mouse'dan haber geldi: Yeni **GNARLS BARKLEY** uzunçaları baharda tamamlanıyor.

HARD-FI İngiltere turnesinde verdiği konserleri kaydedip, hemen konser sonrası, aynı mekânda satışa sunmaya başladı. İsteyen albümlere concertlive.co.uk sitesinden de ulaşılabilir.

KATE NASH, konusu 12 yaşındaki George ile travesti Roy etrafında dönen bir dizi çocuk öyküsü kaleme alıyor. Çocuk hikâyeleri de yazan usta öykücü ve romancı Roald Dahl'dan çok etkilendiğini söyleyen şarkıcı ilk fırsatta bu öyküleri basacak.

KLAXONS yeni albümü için daimi David Bowie prodüktörü Tony Visconti ile çalışıyor.

Eski Larrikin Love şarkıcısı Edward Larrikin'in kurduğu **THE PAN I AM** Londra'da ilk defa görücüye çıktı, erken Pink Floyd'u andıran sahne şovu ve punk-folk kırması müziğiyle –aralarında Patrick Wolf ve Babyshambles'dan Drew McConnell'ın da olduğu– izleyicilerden tam not aldı.

LOS CAMPESINOS! ilk albümü "Hold On Now, Youngster..."ı Şubat sonunda çıkaracak. Albümden çıkacak ilk single "Death To Los Campesinos!"

Son **MAROON 5**, **AMY WINEHOUSE** ve **KANYE WEST** albümleri iTunes'da geçen sene en fazla indirilen albümler listesinde ilk üçü paylaştılar. 2007'nin download rekortmeni şarkısıysa **FERGIE**'den "Big Girls Don't Cry (Personal)" oldu.

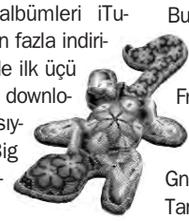

HER YER KARANLIK

Hangimiz Beyoğlu'nda Ağa Camii'nin ya da Eminönü'nde Yeni Cami'nin önünden geçerken bir zamanlar buralarda Burhan Sesyılmaz'ın müezzinlik ettiğini aklımıza getiriyoruz? Ona derler Hafız Burhan! Dini eserleri plağa okumaya hiçbir zaman yanaşmasa da, gazelleriyle, şarkılarıyla, türküleriyle hayatını kaybettiği 1943'e kadar müziğimizin süperstarıydı. Kalan Müzik'in taşplak kayıtlarından derlediği "Aşkın Gözyaşları - Gazelhan ve Hanende Hafız Burhan" isimli CD resmen bir define sandığı. İçinde "Makber (Her yer karanlık)" mersiyesinden Abdülvahab tangosu "Aşkın Gözyaşları"na kadar yok yok. Sesiyle, cüssesiyle, yarattığı etkiyle, her bakımdan "dev" bir sanatçının "greatest hits"i.

Yeni **PORTISHEAD** albümü kısmetse bu nisana çıkacak.

Amerikalı prodüktör ve DJ Squeak E Clean'in beş senedir üzerinde çalıştığı projesi **NASA** (North America South America) çok yakında tamamlanıyor. Bugüne kadar NASA'ya katkıda bulunan isimlerse müthiş: DJ Zegon, Yeah Yeah Yeahs üyeleri, John Fruscinate, M.I.A., CSS'den Lovefoxxx, Tom Waits, David Byrne, Klaxons'dan James Righton, Gnarls Barkley'den Cee-Lo Gren, Wu-Tang Clan'den Ghostface Killah…

NICK CAVE & THE BAD SEEDS Mart başında "Dig, Lazarus, Dig!!!" isimli bir albüm ve aynı adlı single'la aramıza dönecek. Cave'in incilden bol bol yararlandığı albümün ana temasıysa "yeniden doğuş".

Roberta Flack, Bette Midler, Max Roach, Neville Brothers, Allman Brothers Band gibi isimlerle çalışan tecrübeli caz prodüktörü **JOEL DORN** 12 Aralık'ta geçirdiği kalp krizi sonucu hayatını kaybetti.

The Police davulcusu **STEWART COPELAND** Şili gazetesi Mercurio'ya verdiği mülakatta "Arjantin başbakanı bir birayla bile çekici, sizinkineyse en az dört bira gerekir" gibi sözler sarf edip, tepki alınca, başkan Michelle Bachelet'e çok özür dilediğini belirten bir mektup yazdı. Ayrıca bir de konsere davet etti.

U2 2005 ve 2006 yıllarında çıktığı "Vertigo" turnesinin Güney Amerika ayağını "U2 3D" adıyla Ocakta izleyicilere sunuyor. Yapımcılığını The National Geographic'in yaptığı, 700 saatlik materyalden kotarılan 92 dakikalık bu üç boyutlu filmin yönetmenliğini "One"ın da klibini çeken Mark Pellington ile Catherine Owens birlikte yapmışlar.

Gibson firması, dünyanın kendi kendini akord eden ilk gitarını piyasaya sürdü. İçinde bulunan hafıza kartıyla farklı zamanlarda, farklı akord imkânları sunan **THE GIBSON ROBOT LES PAUL** adındaki gitar 1400 sterlinden satışa sunuluyor.

ALANIS MORISSETTE "Flavors Of Entanglement" adını verdiği yeni albümünü önümüzdeki bahar yayınlıyor. İçinde "Not As We" ve "Moratorium" gibi şarkılar olacak albümün yapımcısı daha önce Björk ve Madonna ile de çalışan Frou Frou üyesi Guy Sigsworth.

2008 Martında çıkacak yeni **ELBOW** albümünün ismi "The Seldom Seen Kid" olacak.

MARVIN GAYE'in meşhur "boşanma" albümü ocak ayı içinde yeniden basılıyor. Müzisyenin eşi Anna Gordy'den ayrılması üzerine yazdığı şarkılardan oluşan 1978 tarihli "Here, My Dear"ın ilk CD'sinde çift albümün –hemen hemen– orijinal kayıtları yer alırken, ikinci CD albüm demolara ve yayınlanmamış materyallere ayrılmış.

Brooklyn'li indie rock triosu **BLOOD ON THE WALL** üçüncü albümü "Liferz"ı bu ay içinde çıkarıyor.

David Pajo'nun yeni grubu **DEAD CHILD**, halen Brad Wood ile üzerinde çalıştığı "Attack" adındaki ilk albümünü nisan başında yayınlayacak.

EN GÜZEL GÜNÜM GECEM SİZİNLE

Biz Duman'ın yeni şarkılarını, yeni albümünü merakla beklerken, bağlı oldukları eski firmaları NR1 tarafından sürpriz bir derleme yayınlanıverdi... "Valla Duman'ın üç albümü bende var, ayrıca 'Konser' albümü de şuralarda bir yerde olacaktı" diyenlerdenseniz, best-of niteliğindeki "En Güzel Günüm Gecem 1999-2006" albümü size göre değil. Acaba? Sahiden böyle düşünüyorsanız aldanıyorsunuz. Çünkü albümle bir arada sunulan DVD, Duman'ın bütün videokliplerini içeriyor. Yeme de yanında yat.

Acı, insanın kendi kimliğinin ötesinde sahip olduğu en özel bilgidir. Ya da adı konmamış, görünürdeki kimliğidir. SS subayının, kurşuna dizmek üzere götürdüğü, karın üstünde yürüyen yaşlı Yahudinin öyküsüdür. Yahudi düşer kalır. SS subayı ise çok naziktir, ona, "istersen seni burada kurşuna dizeyim baba, oraya kadar zahmet olmasın" der, o ise "yok, hayır, hayır, olmaz, oraya kadar gideceğim" der. **JEAN-LUC GODARD**

Ben Liverpool'da üçüncü nesil bir işsizim ve oğlumu da bu alanda çekirdekten yetiştirip işi ona devretmeye kesinlikle kararlıyım. **PAULINE MELVILLE**, Hayaletlerin Göçü

!f Istanbul bu sene 14-24 Şubat 2008 tarihleri arasında yine hepimizi filme boğacak... Programdaki Philip Glass, Sigur Rós, Joy Division ve Scott Walker'la ilgili müzikli filmleri şimdiden kulağınıza fısıldayalım...

Kim bulmuştur bu dünyanın ötesi / Buldum diyen bildim diyen yalandır / Dünya iki diyenin çoktur hatası / Uydurma doldurma bu bir plandır // Bu dünyadan başka bir dünya yoktur / Bu dünya içinde dünyalar çoktur / Bunu bilmeyen külî ahmaktır / Ahmakların aklı fikri talandır **AŞIK MÜCRİMÎ**

SWELL sadece kendi web sitesinden indirilebilen bir albüm çıkardı. "South of the Rain and Snow"daki şarkılar San Francisco'lu ekibin 1997 tarihli LP'si "Too Many Days Without Thinking"in kayıtları sırasında bestelenmiş, sonra da rafa kaldırılmış parçalarından oluşuyor.

BURT BACHARACH bu seneki Grammy törenlerinde "Yaşam Boyu Başarı Ödülü"nü alacak. Kanye West sekiz, Amy Winehouse ise altı adaylıkla Grammy'lerde şansını denerken, White Stripes, Wilco, Bruce Springsteen ve Foo Fighters'ın dörder adaylığı bulunuyor.

Amerikan televizyonlarının gerçekçi senaryosuyla büyük beğeni toplayan dizisi **"THE WIRE"** son sezonunda dizide kullanılan şarkılardan mürekkep bir de box set çıkarıyor. "...and all the pieces matter. Five Years of Music from The Wire" adındaki ilk CD'de The Five Blind Boys of Alabama, Neville Brothers, Steve Earle, Paul Weller, Solomon Burke, Pogues gibi isimlerin şarkıları yer alıyor. "Beyond Hamsterdam: Baltimore Tracks From the Wire" ise dizide sık sık kullanılan underground rap'lerden örnekler içeriyor.

"**MORRISSEY** yine çenesini tutamadı!" Aralık ayı başında NME'nin kapak spotu böyleydi. NME'deki söyleşi ve Morrissey'in tuzağa düşürüldüğünü iddia ederek derginin yayınını durdurma girişimleri günlerce İngiliz basınını meşgul etti. Her ne kadar Morrissey sözlerinin bağlamından çıkarıldığını öne sürse de, ağzından çıkanlar yenir yutulur cinsten değildi: "İngiltere'nin sınırları istilaya uğramış. Knightsbridge'de dolaşmaya kalkın, bütün dünyanın dillerini duyarsınız, ama buralı tek kimsenin sesi çalınmaz kulağınıza... 'Herkes gelip buraya yerleşebilir, gelin istediğinizi alın, istediğiniz gibi davranın' diyemezsiniz. Olmaz öyle şey. İngiltere artık eski İngiltere değil..." Söyleşideki yorumlarından dehşete düşen NME dergisi, sözlerine bir açıklık getirmesi umuduyla müzisyenden ikinci bir söyleşi talebinde bulundu, ancak geri çevrildi. Siyaseten doğruculuğa kurban gittiğini söyleyen ve kendi internet sitesinde apar topar "Irkçılıktan nefret ederim" yollu bir açıklama koyan Morrissey'in en büyük destekçisi İngiltere'nin en büyük yabancı düşmanı internet sitesi oldu. Sol vicdanın sesi Billy Bragg ise Morrissey'in sözlerine kendince bir yorum getirdi: "Irkçı olduğunu sanmıyorum, sadece biraz aptal."

DYLAN'LARDAN DYLAN BEĞEN

Sanki gök delindi, sağanak Dylan yağışı başladı, ne güzel! "Dylan" isimli best-of'un (isteyene tek, isteyene üç CD'lik versiyon temin edilir) sürprizi, Amy Winehouse ve Lily Allen'in prodüktörü Mark Ronson'un remikslediği 1966 tarihli "Most Likely You Go Your Way (And I'll Go Mine)" adlı parça... Todd Haynes'in yönettiği Dylan biyografisi "I'm Not There"in (fotoğrafta Dylan rolünde Cate Blanchett görülüyor) soundtrack'i ise ayrı bir alem: Çift CD'lik albümde, Dylan şarkıları icra eden Calexico, Willie Nelson, Charlotte Gainsbourg, Mark Lanegan, Antony & the Johnsons, Stephen Malkmus, Eddie Vedder, Sonic Youth bulunuyor.

Geçen sene "At My Age" albümünü çıkaran **NICK LOWE** bu sene müzik hayatındaki 30. yılını kutlayacak. 2008'de "I Love the Sound of Breaking Glass", "Cruel to Be Kind" gibi en ünlü şarkılarını içeren ilk albümü "Jesus Of Cool"un ekstralarla zenginleştirilmiş bir versiyonunu tekrar basacak olan Lowe, bir de turneye çıkacak.

DANIEL LANOIS'nın yapımcılık sırları üzerine çekilen belgesel "Here Is What Is"in soundtrack'i de dijital olarak piyasada. Lanois altıncı solo albümü sayılabilecek aynı adlı kayıtta davulcu Brian Blade ile Band piyanisti Garth Hudson'la birlikte çalışmış.

THE KILLS üçüncü albümü "Midnight Boom"u Martta yayınlayacak.

JAMES bu yıl içinde yeni bir albüm yayınlamak için kolları sıvadı. Bilindiği gibi Tim Booth ve arkadaşları son albümlerini 2001'de yayınlamıştı.

VIOLENT FEMMES'ın 1984 Manchester konser kaydını içeren "Live at The Haçienda" DVD'si yayınlandı.

ANTONY & THE JOHNSONS yeni albümleri "Crying Light"ı bahar aylarında yayınlamayı planlıyor. Antony'nin deyişiyle, albümde piyano ağırlıklı deneysel parçalar ve normal şarkılar bir arada olacakmış.

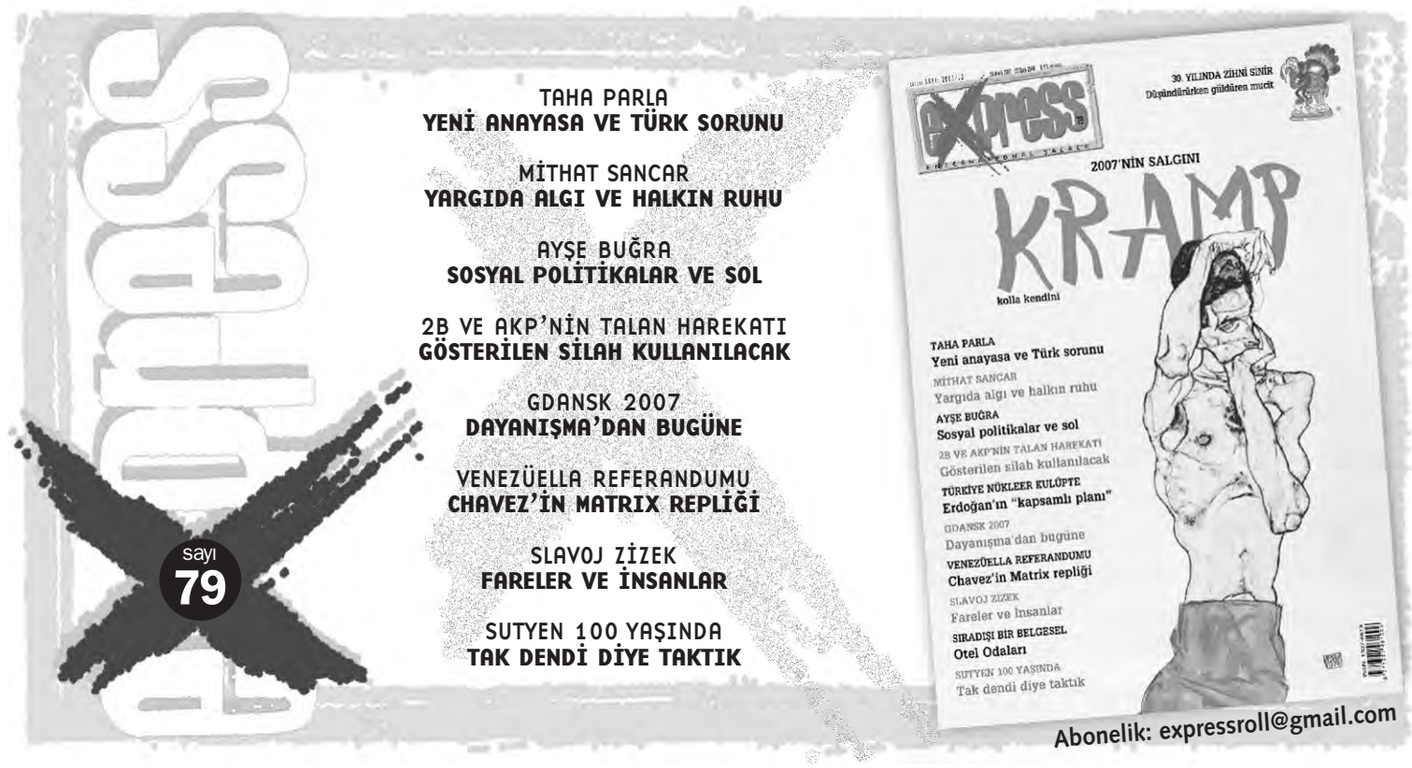

babylon

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

ocak/jan/08

01

babylon.com.tr

burn ENERGY DRINK

SWAYZAK

Live featuring

CASSY 11 Ocak Cuma/ 23:00

16 Ocak Çarşamba/ 21:30

Taksim Trio

Gripin 24 Ocak Perşembe/21:30

Garanti

CAZ yeşili

★★★

15 Ocak Salı/21:30

Kolektif İstanbul

Naim Dilmener: Kitsch ortaya çık

17 Ocak Perşembe/21:30

Milk shake

30 Ocak Çarşamba/ 21:30

25 Ocak Cuma/22:00

Shantel

Vol 1.2: Türkiye'den ALTERNATİF ROCK

22 Ocak Salı/21:30

room recordings

GOETHE-INSTITUT İSTANBUL

Karina 18 Ocak Cuma/23:00

Forro in the Dark 19 Ocak Cumartesi/23:00

31 Ocak Perşembe/21:30

BABAZULA

PlanningToRock

MISS & YETTI 12 Ocak Cumartesi/ 23:00

Eyvallah 2007 9 Ocak Çarşamba/ 21:00

★★★

Oldies But Goldies

26 Ocak Cumartesi/22:00

the Miller way MAKE IT EASY

4 Ocak Cuma/ 23:00

KRAAK & SMAAK

AYHAN Sicimoğlu & Latin All Stars

10 Ocak Perşembe/ 22:00

DOLUCA

5 Ocak Cumartesi/23:00

Teoman ★ Dan

ROLL bant

Dandada 23 Ocak Çarşamba/21:30

"Açık Radyo." 94.9

DIGITURK

Radikal

RADIO XI-GEN FM 96 İSTANBUL

STİL MATBAACILIK

TURKCELL

Wall

Devendra Banhart

Folkun "küçük prens"lerinden Devendra Banhart'ı Phonem By Miller kapsamında, kasımda Garaj İstanbul'da hayranlıkla seyrettik, vakit kıtlığından yüz yüze söyleşi yapamasak da, konser sonrası el sıkışıp kendisini Roll'la tanıştırdık. Bize mail adresini verdi, yolladığımız soruları, "hippilere güven olmaz" sözünü yalanlarcasına hemen yanıtladı. Yazışmamızın dökümünü, az buçuk Uncut takviyesiyle, dikkatinize sunuyoruz

Demek ki zenneyim

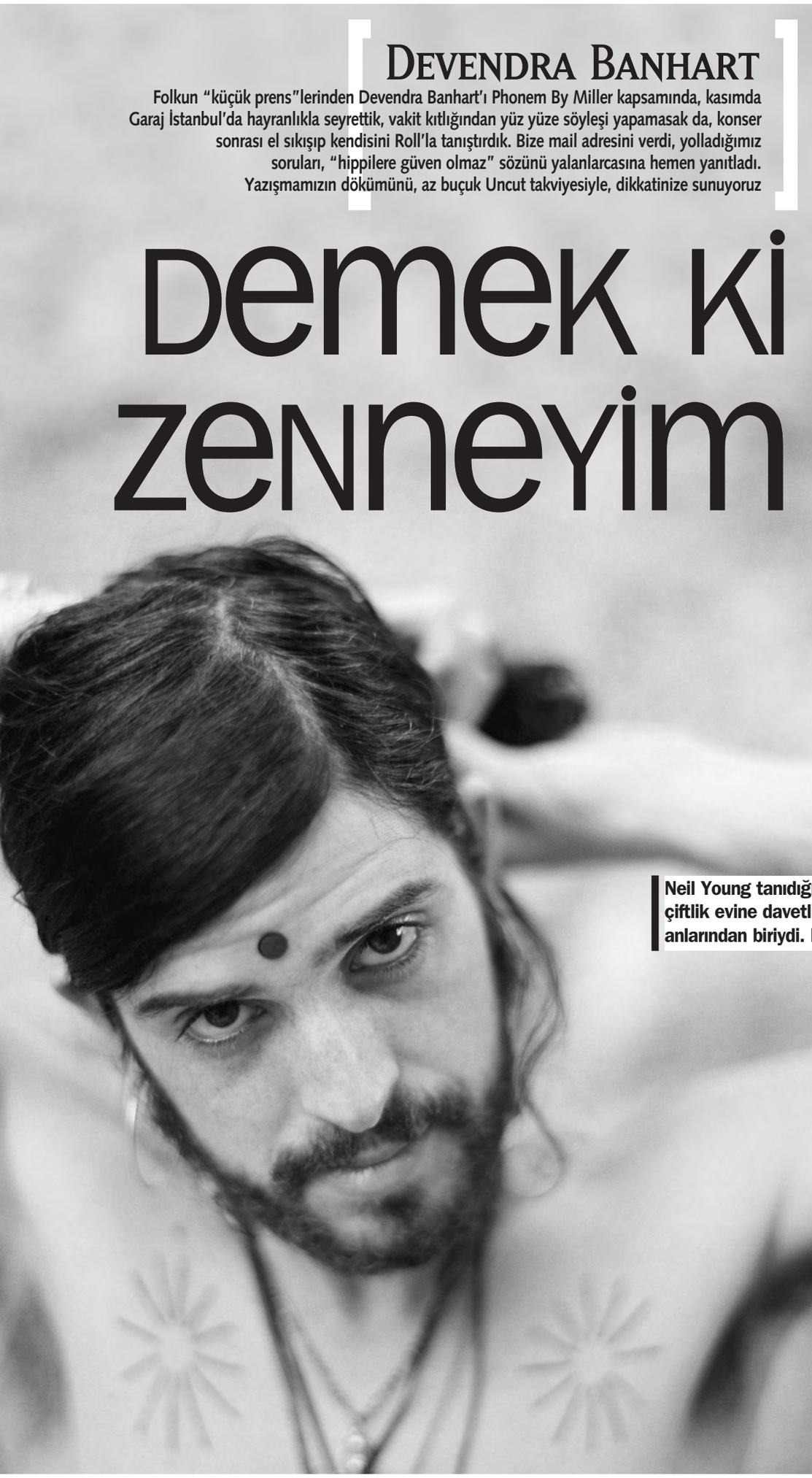

"Smokey Rolls Down Thunder Canyon" çokdilli bir albüm, dünyanın dört bir yanından gelen ezgilere açıyor kapısını. Birbirinden çok farklı kültürlerle iletişim kurmayı nasıl başarıyorsunuz?

Devendra Banhart: Hakikaten de "Smokey" birçok farklı kültüre ithafı ve takdiri barındırıyor. Öte yandan bir terzi gibi üstümüze en iyi uyacak tarzları, melodileri ölçtük, biçtik, diktik. Kalipso, Yugoslav folku, flamenko ve diğer tarzlardan zevkle giyeceğimiz bir elbise yaptık.

Birçok tarz iç içe olmasına rağmen, albüm bir kolaj duygusu da vermiyor. Bunu neye borçlusunuz?

Ben Teksas'ta doğdum, Caracas'ta büyüdüm. Dolayısıyla, önce country'ye sonra da salsa, cumbia, merengue, samba, bossa nova türlerine aşina oldum. Babam seyyah bir yogiydi, aynı zamanda Prem Rawat'ın müridiydi. İsim babam da Prem Rawat'tır zaten. Babam qawwali müziğini ve Ali Farka Touré'nin Afrika blues'unu keşfetmişti. Öte yandan Neil Young'ı severdi. Ben de bu müziklerle büyüdüm ve dolayısıyla belirli bir tarza bağlanmadım. Evdeyken Hint ragaları, reggae ve bluegrass dinliyorum. Babamın ve annemin çok farklı müziklerle ilgili olması benim için büyük şanstı.

Herhalde bir şansınız da ABD gibi birçok farklı kültürün yan yana yaşadığı bir ülkenin yurttaşı olmanız.

Evet, çoğu insanın zannettiği gibi homojen bir kültürü yok ABD'nin. Öte yandan hayat tarzının bir tekbiçimliliği var. Ama bu tekbiçimli hayat tarzında, alttan alta akan kültürel farklılıklar söz konusu. Bu durum benim müziğimi etkiliyor elbette, ama tam olarak nasıl etkiliyor, orasını bilemiyorum.

Diğer taraftan son albümünüz ayrılık ve aşk acısı albümü gibi...

Neil Young tanıdığım herkesin esin perisi. Bir gece çiftlik evine davetliydik. Hayatımın en sihirli anlarından biriydi. Hiç hayal kırıklığına uğratmadı bizi.

Aşk, elde tutması zor bir şey, çok kaygan. Hepimizin başına geliyor bu. Kalp kırıklığı kendimizi bildik bileli yaşadığımız bir şey. Kendimi mahvolmuş biri gibi görmüyorum. Hayatta olduğum için mutluyum, yeniden âşık olmaya hazırım. Albüme gelince, bire bir benim yaşadıklarımı yansıtmıyor, ancak kişisel tecrübelerimin izini de taşıyor elbette.

Çocukluğunuzun bir kısmını Venezuela'da geçirmiş biri olarak Chavez'i ve Latin Amerika genelinde yükselişe geçen sol hareketin liderlerini –Lula'yı, Evo Morales'i, Cristina Fernandez de Kirchner'i– nasıl buluyorsunuz?

Chavez'e tamamen karşıyım, özellikle Caracas'tayken. Ama Venezuela dışında "cool" bulunmasını gayet iyi anlıyorum, çünkü ABD'ye posta koyuyor –bir nevi Davut ve Calut hikâyesi. Ama gerçek şu ki, Venezuela'yı bir bakıma diktatörlüğe sürüklüyor. Bu açıdan durum giderek kötüleşiyor. Bu söylediklerimi şuna dayandırıyorum: Ellerine beyaz boya sürerek protesto gösterileri yapan öğrencilerin

→09

bu barışçıl muhalefetine kulak vereceğine, rejimi tehdit ettiklerini düşünüyor ve sertliğe başvurarak susturma yoluna gidiyor. Bu çok üzücü bir durum. Brezilya çok daha iyi. Lula'nın kültür bakanı olan Gilberto Gil'le Hollywood'da birlikte sahne alacağız. Ülkesinden sürgün edilen bir müzisyenin şimdi kültür bakanı olması çok matrak bir hadise! Venezuela'da Chavez'in, gençliğin ülkenin kültürel kökenleriyle bağ kurmalarını istemesi olumlu bir tavır, ancak müziklerinde yerli unsur kullanmayan genç müzisyenlerin radyolarda çalınmasının yasaklanması tüyler ürpertici. Örneğin, hardcore, ska, hiphop yapan gruplar Cuatro adlı yerel enstrümanı müziklerine dahil etmek zorunda!

"Cripple Crow"da, "Heard Somebody Say" ve "Long Hair Child" gibi, doğrudan siyasete ve toplumsal hayata dair mesajları olan şarkılar vardı. "Smokey Rolls Down Thunder Canyon" ise "Cripple Crow"a kıyasla içe dönük bir albüm. Müzik-siyaset ilişkisinde kendinizi nasıl konumlandırıyorsunuz?

Bence müzikte siyaset alttan alta hissedilmeli, çok genel hatlarıyla yer almalı. Bir şarkı hükümetten, savaştan hiç söz etmeden de çok siyasi olabilir. İnsanların aynı şarkı hakkında çok farklı yorumlar yapmasını çok şaşırtıcı buluyorum. Bu "nereye çeksen oraya gider" durumunu çok seviyorum.

Antony, ustasının Lou Reed olduğunu söylüyor. Sizin mazinizdeki ustalarınız kimlerdi?

Mazide kalmış ustalarım yok, hepsi bugünkü ustalarım. Uzun bir listem var benim: Antony, Vashti Bunyan, Bert Jansch, Andy Cabic, Michael Hurley, Caetano Veloso, Secos E Molhados, Matteah Baim, Rufino Tamayo Oswaldo, Mario de Andrade, Miguel Angel Asturias, Richard Brautigan, Maharaji Prem Rawat, Alan Moore, M Gira, Greg Rogove, John Hurt, Joanna Newsom, The Cockettes, Pete Newsom, Bo Diddley, Luckey Remington, Otto Hauser, Ella Jenkins... Ve daha birçokları. Bu isimlerin bir kısmını şahsen de tanıyorum.

Hayatını yitirmiş müzisyenlerden biriyle çalışma şansınız olsaydı kimi seçerdiniz?

Ol' Dirty Bastard'ı seçerdim, çünkü huşu verici tuhaflıkta bir buluşma olurdu!

Bu yıl San Fransisco'da "aşk yazı"nın 40. yılı kutlandı, hatta siz de orada bir konser verdiniz. Hippi hareketinin dorukta olduğu 1967 San Francisco'su sizin için ne ifade ediyor? Bugünün gençlerinin birçoğu "keşke o günlerde yaşasaydık" diyor. Sizin için de öyle mi, yoksa o dönemin idealize edilmesi size ters mi geliyor?

O günleri bizzat yaşayan birçok insanı tanıyorum. O dönemde de birçok dönemde olduğu gibi, güzellik ve karanlık iç içeydi bence. Öte yandan, Canned Heat ve Buffalo Springfield gibi grupların radyolarda sık sık çalındığı dönemleri hasretle anmamak mümkün değil.

San Francisco'daki City Lights kitabevi beat kuşağı için bir tür mabetti. Bugün bu kitabevinin hâlâ varolması ve mesela Noam Chomsky'nin kitaplarını yayınlaması mutluluk verici. O tür mekânların koruma altına alınması gerektiğini düşünüyor musunuz?

San Francisco'ya ilk gidişimde Greyhound otobüsünden iner inmez City Lights'ın yolunu tutmuştum. Kitapçılar ve plakçılar şehirlerin cazibe unsurlarıdır, olmazsa olmazlarıdır. City Lights gibi simgesel yerler sadece geçmişin erdemlerini temsil etmekle kalmamalı, bugünün sanatçılarına da destek olmalı. City Lights tam da bunu yapıyor.

City Lights, günün birinde Starbucks olursa ne yaparsınız?

O kadar da değil! Düşünmek bile istemiyorum.

1960'ların müzisyenleri ile bugünün müzisyenleri arasında köprü kuruyorsunuz. Bu sürekliliği nasıl sağlıyorsunuz?

Öyle bir köprü kurabiliyorsam ne mutlu bana. Vashti Bunyan ve Bert Jansch gibi isimlerle anılmaktan onur duyarım. Bir devamlılık söz konusuysa, bunu insan bedenine benzetebiliriz. Ben Bunyan ve Jansch'ın mahrem yerlerindeki kıl sayılırım.

"After The Gold Rush"ı (1970) yazıp kaydettiği yer görülüyor. Neil sonra o evi sattı. Hem de kime? "Smokey"nin grafik tasarımını yapan Gary Burden'a! Neil, benim tanıdığım herkesin esin perisi. Kendisiyle tanıştım. Bir gece, Broken Arrow adlı çiftlik evine davetliydik. Hayatımın en sihirli gecelerinden biriydi. Hiç hayal kırıklığına uğratmadı bizi.

Albüm kapaklarınızdaki çizimler kendi elinizden çıkıyor ve müziğinizi mükemmelen temsil ediyor. Resimle iştigal eden Joni Mitchell, Captain Beefheart, John Mellencamp, Vic Chesnutt gibi birçok müzisyen var. Müziğinizle desenleriniz arasında nasıl bir kan bağı var?

Hep şunu söylüyorum: Resmedilemeyen şey şarkı oluyor, şarkı olamayan şey de resim oluyor. Bazen bir şarkıyı ancak bir resim tamamlayabiliyor, tersi de geçerli tabii. Bütün mesele bu vasıtalara nasıl yaklaştığınız. Bir hobi olarak mı, yoksa bir alternatif olarak mı? Veya aynı kaynaktan çıkan iki akarsuyun buluşması mı?

"My Dearest Friend" şarkısında "yalnızlıktan öleceğime eminim" diyorsunuz. Bildiğimiz kadarıyla CocoRosie, Antony gibi müzisyenlerle sıkı dostsunuz. Hakikaten yalnızlık çekiyor musunuz?

Daima, daima, daima.

Antony'yi "Heard Somebody Say"in klibinde oynamaya nasıl ikna ettiniz?

O klip ve hatta bütün kliplerim –"Little Yellow Spider" hariç, çünkü onu bizzat ben çektim– felaket şeyler. Ve hepsi de tutulmayan sözlerin, yerine getirilmeyen vaatlerin neticesi. "Heard Somebody Say"in klibinde Antony kâhin, Matteah Baim meyve tanrıçası, küçük bir kız da kurtarıcı rolündeydi. Yönetmen çekimlerden sonra animasyonları ekleyecekti, ama sözünü tutmadı ve bana göstermeden piyasaya dağıttı. Maalesef, sadece "Heard Somebody Say"e değil, her klibimin başına bu geldi.

Demek ki ben de bir zenneyim! Ama sadece kapalı kapılar ardında ve tek başınayken! Dansöz kıyafetli pozları tamamen The Cockettes'e göz kırpma maksadıyla verdim.

"Smokey"de sizden duymaya alışkın olmadığımız 1970'lerin rock sound'u var. Bunun sebebi, albümü, bir zamanlar Jim Morrison'dan Neil Young'a kadar pek çok müzisyenin yaşadığı Kaliforniya'daki Topanga kanyonunda kaydetmiş olmanız mı? Albümü yazarken geçmişin hayaletleriyle irtibata mı geçtiniz?

Hayır. Belki de. Kim bilir, belki de dediğiniz gibi olmuştur.

"Smokey", Neil Young'ın "After The Gold Rush"ıyla aynı yerde kaydedilmiş. Neil Young esin perilerinizden biri mi?

"Smokey"yi Topanga kanyonunda, evde kaydettik. Beau Raymond, Noah Georgeson, ben ve grubun diğer üyeleri... Evden Neil'in "Everybody Knows This Is Nowhere"i (1969) ve

Uzun albümler yapmayı tercih ediyorsunuz. Halbuki, uzun albümler 1970'ler sonrasında gözden düştü. Eski günlere selam durmak mı istiyorsunuz?

Eski günlere selam vermek gibi bir niyetim olmuyor işe başlarken. Aksine, kısa ve tadında bırakma niyetiyle başlıyorum. Fakat sadece zihnimde öyle oluyor. Albüm yapmak için kolları sıvadığımda elimde 40-50 parça oluyor genellikle. Ve onları 16 ya da 22'ye indirmek için göbeğim çatlıyor.

Devendra ve grup arkadaşları, konser sonrası fotoğraf çekiminde (foto: Harun İzer)

“Smokey Rolls Down Thunder Canyon” prodüksiyon açısından en temiz ve cilalı albümünüz. Yaylıları ve nefeslileri bol miktarda kullanmışsınız. Önceki albümlerinizin çocuksu el çabukluğu çok etkileyiciydi. O tarzdan uzaklaşmanızın sebebi artık olgunlaştığınızı düşünmeniz mi?

Bu yakınlarda “Oh Me, Oh My” *(Banhart’ın 2002’de yayınlanan ikinci albümü)* tarzında bir albüm yapmak istiyorum. Dolayısıyla “olgunlaşma” diye bir meselem yok. Benim için tek kural, kuralın olmaması. Öte yandan, değişmek de gerekiyor galiba.

Bugünlerde hangi kitapları okuyorsunuz?

Michael Jackson’ın biyografisini yeni bitirdim. Beni fena çarptı. Daniel Pinchbeck’in “2012: The Return of Quetzalcoatl”ını da yeni bitirdim. Şu anda Richard Evans Schultes, Albert Hofmann ve Christian Ratsch’ın yazdığı “Plants of the Gods”ı okuyorum. Isis Aquarian’ın “The Source: The Untold Story of Father Yod, Ya Ho Wa 13 and The Source Family” kitabı ve Kandinsky’nin “Concerning the Spiritual in Art”ı, ayrıca “The Ledgerbook of Thomas Blue Eagle” da elimin altında. Tabii her zaman olduğu gibi Hergé’nin “Tenten”leri ve Alan Moore’un “Swamp Thing”leri başucumda duruyor. Unutuyordum, bu aralar Moondog’un biyografisini de okuyorum.

Bir keresinde “ne yaptığımı bilmeme konusunda ilerliyorum” dediğinizi okumuştuk. Kastınız ne?

Aynen dediğim şeyi kastediyorum... Yani, bir şey bilmediğimi öğreniyorum.

“Cristobal”in vokalinde Gael Garcia Bernal var. Onun en çok hangi filmini beğeniyorsunuz? Che Guevara rolünde başarılı mıydı sizce?

Bernal harikulade bir oyuncu. Başarılı olmadığı bir rol yok.

Brezilyalı grup Los Hermanos’la ahbaplığınız nasıl başladı? Siz de onları herkes gibi “Anna Júlia” şarkısıyla mı keşfettiniz? “Smokey”nin kayıtlarına katılmaları nasıl oldu?

Grubun şarkıcısı Rodrigo Amarante’yi, iki yıl önce Os Mutantes’in Brezilya dışında verdiği ilk konserde, Londra’da görmüştüm ve görür görmez vurulmuştum. “Smokey”nin bütün kayıt seanslarına katıldı. Artık o da grubumuzun bir üyesi, fırsat buldukça bize koltuk çıkıyor. Şu sıralarda şaheser şarkılardan oluşan bir albüm üzerinde çalışıyor. Strokes’tan Fab Moretti ile Noah (Georgeson) albümün prodüktörleri.

Venezuela’da, Chavez’in yasakları tüyler ürpertici. Örneğin hardcore, ska, hiphop yapan gruplar Cuatro adlı yerel enstrümanı müziklerine dahil etmek zorunda!

Oryantal müzik dinlediğinizi okuduk bir yerde. Kimleri dinliyorsunuz?

Ben daha ziyade Batı popundan etkilenmiş Uzakdoğu müziğini seviyorum: Harumi’yi, Maki’yi, Asa-Chang & Junray’i... Ayrıca Melt Banana ve Boredoms’ı da severek dinlerim.

İnternet sitenizde dansöz kıyafetiyle çektirdiğiniz fotoğrafları gördük. Türkiye’de bir zenne geleneği –kadın kıyafetiyle danseden erkek– var, hiç duymuş muydunuz?

Demek ki, ben de bir zenneyim! Ama sadece kapalı kapılar ardında ve tek başınayken! Sitedeki fotoğraflara gelince, o pozları tamamen The Cockettes’e göz kırpma maksadıyla verdim.

Söyleşi: ***Çiğdem Öztürk - Orhan Özkırım***

19 Ocak'ta, Saat Üçte, Aynı Yerde.

Dostumuz, canımız, hakikat anlatıcımız, sevgili Hrant'ımızdan ayrılalı tam bir yıl oldu. Koca bir yıl Hrant'ın gidişiyle hayatımızdan eksilen renklerin yasını tutmakla geçti.
Bizler bu ülkenin yurttaşları olarak, güvercin tedirginliğinde gerçek failleri bulunmamış suikastlarla bir arada yaşamaya alışmak istemiyoruz.
Bu akıl almaz cinayetten nefret üretmeyen onurlu kalabalıklar olarak, bebeklerden katil yaratan karanlığa ışık düşürmek için, ülkemizin aydınlık geleceğine sahip çıkmak için, büyük acımızın yükünü birlikte taşımak için, adalet için, barış için, kardeşlik için, Hrant Dink davasının mağdurları ve takipçileri olarak 19 Ocak Cumartesi günü yeniden buluşuyoruz. Din, dil, ırk, cinsiyet, siyasi görüş farkı gözetmeden, halkların kardeşliğine inanan tüm yurttaşlar yan yana geliyoruz.

Hrant İçin, Adalet İçin,
19 Ocak'ta, Saat Üçte, Aynı Yerde...

HRANT için Adalet için

HRANT'IN ARKADAŞLARI

BEIRUT

Amerikalı Beyrut Bey, dünya seyahatine iştahla devam ediyor. İlk albümünde melodilerini Balkan rüzgârıyla havalandırmıştı, bu seferki "The Flying Club Cup"ta Fransız şansonları cereyanında kalmış. (Tez zamanda, adını aldığı şehre gidip kendini Feyruz güneşine bırakması en büyük dileğimiz. Son albümündeki "Un dernier verre" şarkısında izleri olduğu üzre.) Yazın Radar Live'da heyecanla izlediğimiz kalabalık orkestranın esas adamı Zack Condon, Les Inrockuptibles'den MTV'ye, Vulture'dan Uncut'a muhtelif yayınlara, nereden gelip nereye gittiğini anlatmış...

BEDEN 21 RUH 60

Önceki albümün "Gulag Orkestar" için şöyle demiştin: "Emir Kusturica'nın 'Ak Kedi, Kara Kedi'si hayatımın dönüm noktası oldu. Hiç öyle bir sound duymamıştım. Filmi seyredince, o müziği dinleyince, ikisi iç içe geçti. Ben de bunu yapabilirim dedim." Yeni albümünün, "Flying Club Cup"ın esin kaynağı ne?

Zach Condon: Ufaklığımdan beri Fransız şansonlarını dinlerim. Ama bir obsesyon halini alması son zamanlarda oldu. Balkan müziğine ve Doğu Avrupa sound'una tutulmamın sebebi, bizden –Amerika'dan– geceyle gündüz kadar farklı olmasıydı. Biraz da bize yakın ülkelerin müziğine eğilmek istedim. "Gulag Orkestar"dan sonra New Mexico'ya döndüm, yeni albüm için aklımda zerre fikir yoktu. Bir gün benim külüstür piyanoyu tıngırdatıyordum –la majör dışındaki siyah tuşların hiçbiri basmadığı için o sınırlar içinde dolaşıyordum. Çaldığım birkaç nota bana bir şarkıyı hatırlattı, önce ne olduğunu çıkaramadım, fakat sonra farkettim ki bir Jacques Brel şarkısıydı: "La Valse à Mille Temps" (Valsin bin kat daha hızlısı). Ben birçok bakımdan frankofilim, hep öyle oldum. Fransız edebiyatını, müziğini, Paris'i çok seviyorum. Ama, "Flying Club Cup"ın "bir Fransız albümü" gibi olmasını istemedim. Fransızca şarkı söylemekten, bunun sahte kokmasından korkuyordum. Fransız şansonuna has bazı sound'ları aldım, ama bu bir şanson ya da konsept albümü değil. Daha genel olarak "yaşlı kıta"nın müziği, ıslıkla çalınabilecek pop şarkılar.

Fransız şansonuna has bazı sesleri aldım, ama bu bir şanson albümü değil. Genel olarak "yaşlı kıta"nın müziği, ıslıkla çalınabilecek pop şarkılar.

Söyleşilerinde sık sık Jacques Brel'i anıyorsun, bazı konserlerinde de Brel cover'ları yapıyorsun. Onu senin için bu kadar özel kılan ne?

Brel, malûm, Belçikalı. Belçika'da kiminle konuştuysam, benimle söyleşi yapan gazeteciler de dahil olmak üzere herkes, Brel'den hazzetmediğini, hatta nefret ettiğini söyledi. "Ama neden?" diye sorduğumda hep aynı cevabı aldım: "Şarkılarında Belçika'yla, Belçikalılarla dalga geçiyor." Beni en çok etkileyen müzisyen Brel'dir. Müthiş bir melodi ve öykü anlatma duygusu var. Bütün bunların üstüne, arkasındaki müzik şarkı söyleyişini sarıp sarmalıyor, interaktif bir tarz yaratıyor. Bu benim aşina olduğum tarzlardan çok farklı. Brel'in şarkıları epik şarkılar... Sahnede kişilik değiştirme hızını ve tarzını da çok beğeniyorum. Sanki ateş gibi, öylesine güçlü bir mevcudiyeti var.

"Gulag Orkestar", daha ilk günden büyük tezahüratla karşılanmıştı. İnternette ve basında, albüme dair tek bir olumsuz eleştiri bile yoktu. "The Flying Club Cup" ise "Nantes" gibi nostaljik, "Cliquot" gibi hüzünlü ve "A Sunday Smile"

12→

gibi neşeli şarkılar içermesine rağmen, aynı coşkuyla karşılanmadı. Olumlu tepkiler kadar, olumsuz tepkiler de var. Sence niye böyle oldu?
"Gulag Orkestar"a basının gösterdiği ilgi beni şoke etmişti. Bu albüme ne diyeceklerini çok merak ediyordum. Evet, olumlu tepkilerin yanı sıra olumsuz tepkiler de var. Böyle olması daha iyi bence. Çünkü, Beirut herkese hitap eden, kendisini herkese sevdirmek isteyen bir grup değil.
Birçok müzisyen gibi sen de "ikinci albüm sendromu" yaşadın mı?
Bu albümü yaparken kendime hep şunu hatırlattım: "Tek bir dinleyiciye bir albüm yapıyorum, yüz bin dinleyiciye değil." Kalabalıklar beni korkutuyor. Avrupa'da, Amerika'da, Güney Amerika'da bu kadar çok dinleyicimizin olacağını bilseydim, ilk albümü de öyle yapamazdım herhalde.
"Flying Club Cup" ilk albüme kıyasla daha içe dönük, hatta mahrem. Doğrusu, senden böyle bir albüm beklenmiyordu. Bu albümün "Gulag Orkestar"dan farklı olması için özel bir çaba gösterdin mi?
Reaksiyoner olmak iyi bir şey değil. Benim meselem güzel şarkılar yazmak. İyi bir şey yapmak için öncekileri kötülemek gerekir gibi bir nevi punk rock takıntım yok. Bu albümü yazarken sadece şu sorular vardı kafamda: Bugün itibarıyla neyi güzel buluyorum? Güzel bulduğum şeyi nasıl ifade etmek istiyorum? Bunu becerebilir miyim? Ötesi beni ilgilendirmiyordu. "Gulag"ın tam zıddı bir şey yapayım diye düşünmedim hiç. "Gulag" sonrasında arkaik pop müziği dinliyordum –Fransız, Alman, İtalyan pop şarkılarını. Melodiler pop melodileriydi, ama orkestrasyon, düzenleme harikaydı. Ve benim orkestrasyonla yapmak istediğim deneylere cuk oturuyordu.
Geçen yıl yapılan söyleşilerde söz yazmanın neredeyse bir azap olduğunu söylüyordun. Hâlâ öyle mi düşünüyorsun?
Hayır, şimdi zevk veren, heyecan veren bir şey söz yazmak. Öykülemek, karakter yaratmak hoşuma gidiyor. Ama hâlâ müzik dinlerken sözlere kulak kesilmiyorum, ta ki şarkıya iyiden iyiye alışana kadar. Hep önce melodiye takılıyorum. Babam benimle dalga geçerdi, Beach Boys şarkılarının sözlerini bile ezberleyemiyorum diye.
Yazar adaylarına "bildiğiniz şeyi yazın" öğüdü verilir. Şarkı yazmak bunun antitezi mi sence?
Kesinlikle. Şarkı yazarken hiç gitmediğiniz bir yeri anlatabilirsiniz, kendinizi o şehir veya ülkeden bir kişiymiş gibi yapabilirsiniz. Çok alâkasız kaçsa bile yepyeni bir şey icat etmiş olursunuz. Yine de söz yazmak melodi yazmak kadar zevkli değil benim için. Ben melodi insanıyım. Benim parmakizim melodilerimdir, bunun kolay kolay değişeceğini sanmıyorum. Çocukluğumdan beri melodi bağımlısıyım. Yatmadan önce dinleyecek yeni bir melodi bulamadığımda uyku tutmuyordu, mutsuz oluyordum.
"Flying Club Cup" gitarlı bir albüm, "Gulag Orkestar" ise gitarsızdı. Bu değişimin sebebi ne?
Albümdeki gitar akustik, naylon telli. Son zamanlarda epey gitarlı müzik dinledim. Ben gitar çalamıyorum, sol bileğimdeki sakatlık nedeniyle aletin sapını doğru dürüst tutamıyorum. Babam gitar çalmamı çok istiyordu, ama ben oldum olası distorsiyonlu gitar sound'undan hoşlanmam. Ama şimdilerde gitarın güzel kullanıldığı şeyler dinliyorum: Kaliteli bossa nova, tropicalia filan... Jason (Poranski) gruba katıldığında gitar çalıyordu, ama o dönemki Beirut şarkılarında gitar yoktu, dolayısıyla yaylı enstrümanlara yöneldi. Fakat giderek gitarı harikulâde bir şekilde şarkılara yedirmeye başladı. Haliyle, bu da "Flying Club Cup"a yansıdı.
"Flying Club Cup" 4 AD etiketiyle çıktı. O şirkete bağlı müzisyenlerden kimleri kendine yakın hissediyorsun?
Ben bir Cocteau Twins fanıyım, müthişler. TV On The Radio'yu da çok beğeniyorum.
Dinlediğini itiraf etmekten utandığın, zevk aldığın için suçluluk duyduğun bir pop müzik tarzı var mı?
Var, Avrupa house müziği... Pop'a gelince, ben Beatles, Beach Boys, Van Morrison ve hatta Bruce Springsteen'le büyüdüm. Benim müzikal dağarcığım onlardan oluşuyor.
Annen, baban nasıl insanlar?
Babam New Jersey'li. Gençlik günlerinden hiç söz etmez. Amcamın anlattığına göre otomobil hırsızlığı yaparmış. Nasıl olmuşsa soluğu New Mexico'da, Santa Fe'de almış. Annemse St. Louis'li. '70'lerde evden kaçıp Santa Fe'ye gelmiş, Sante Fe o zamanlar güneyin sanat merkezi, şimdiki gibi turistik bir yer değil. Annem de, babam da büyük umutlarla Santa Fe'ye taşınmış. Annem ressam, hem de çok iyi ressam. Babam müzisyen olmak için çok uğraşmış, sonuçta arkeolog olmuş. Üç erkek kardeşiz, üçümüzün de müzisyen olmasını istedi, üçümüze de gitar öğretmeye çalıştı. Gitar bende alerji yarattı, trompeti ve piyanoyu tercih ettim.

Öykülemek, karakter yaratmak hoşuma gidiyor. Ama ben söz değil, melodi insanıyım. Babam hep dalga geçerdi, Beach Boys'un sözlerini bile ezberleyemiyorum diye.

Müziğin dünyadan bıkmış usanmış biriymişsin duygusu veriyor.
Göründüğüm kadar dünyadan bıkmış usanmış değilim. Bu albümü kaydederken 21 yaşına bastım. Ama ruhum ihtiyar. 21 yaşındaki bir bedene hapsolmuş 60'lık bir ihtiyar gibi hissediyorum kendimi. Akranlarımın birçoğu için varolmayan bir dünyada yaşıyorum. Kendi kuşağıma tamamen yabancıyım, hep öyleydim.
Sinik misin? Yakın arkadaşlarına bu soruyu sorsak ne gibi cevaplar alırdık?
Tanıdıkları en sinik insan olduğumu söyleyebilirler. Onların gözünde fazlasıyla sinik ve karamsarım. O ruh halini, zihin durumunu aşmamın tek yolu şarkı söylemek, şarkı yazmak. Gündelik hayatın ötesine geçmenin, dışına çıkmanın tek yolu bu benim için.
Sendeki bu melankoli nereden geliyor?
Ailemden. Hep endişelenecek bir şeyler olduğuna inanan, katı Katolik, İrlanda göçmeni bir aileyiz. Babam hep bir şeyler için endişelenme ihtiyacı duyardı sanki, her şey yolunda gittiğinde bile mutlaka endişeli, huzursuzdu. Böyle bir ortamda büyüdüm. Genlerime işlemiş bu... Ergenlik döneminde, birkaç kere psikiyatra gittim, ama sonra "siktir et" dedim, huzursuzluğun benim için itici bir güç olduğunu biliyorum, hatta çalışmaya devam etmemin tek sebebi bu. Sürekli mutlu, neşeli insanlar var, kimileri de sürekli depresif; dünyanın her ikisine de ihtiyacı var. Ben daha ziyade karanlık, karamsar taraftanım, öyle insanları seviyorum. Kendimi sürekli rahat ve mutlu hissetmek istemezdim.
Çok genç yaşta dünya çapında bir şöhrete ulaşmak seni nasıl etkiledi?
Her şeyi değiştirdi. Birçok şeyi berbat etti. Ama sonuçta bunu ben istedim. Cahil cesareti ve ergen ahmaklığıyla yola çıktım, zaman içinde her şey yerli yerine oturur diyordum. Umarım öyle olur. Bu kadar göz önünde olunca, insan iki ayrı kişilik haline geliyor –sahnedeki ve sahne dışındaki. İkisini birleştirmeyi öğrenmeye çalışıyorum.
Müziğinin sahnedeki haliyle albümdeki hali birbirinden epey farklı.
Doğru, zaten bu nedenle başka müzisyenlerle birlikte olmak istiyorum. Grubumdaki diğer elemanlar benim tam zıttım, matrak, eğlenceli tipler. Hayatı bir şaka gibi yaşayan insanlarla beraber olmak hoşuma gidiyor, özellikle de sahnede.
Sahnede bir mataradan içip duruyorsun, ne var içinde?
Viski, Jameson. Konserlerde çok içiyorum. Konserin eğlence yanının bir parçası bu. Konserlerin ağır başlı, karamsar olmasını istemiyorum. Müziğim albümlerde hüzünlü, ama konserlerde ona biraz daha özgürlük, yabanîlik, bağımsızlık kazandırmak istiyorum. Matara şovun bir parçası. Sahnede o kaos halinin içinde olmaya bayılıyorum. Ayrıca, ses için de iyi. Nezle olduğunda, iki yudum viski iç hemen şarkı söyleyebilirsin. Mucizevi bir reçete. Ama albümün tamamını ayık kafa yaptım.
Geçen sene turnenin ortasında konserleri iptal ediverdin. Ne oldu?
Feci yorulmuştum, tükenmiştim, delirecek gibiydim. İki buçuk aylık ilk hakiki turnemdi. Daha önce, en uzun, bir hafta turneye çıkıyordum. Turnedeyken, konserlerde çok yüksektesin, konser sonrasındaysa dipte. Sabahın sekizinde uçağı yakalamak için kalkıyorsun ya da bir sonraki konser noktasına ulaşmak için 17 saat karayolunda gidiyorsun. Bir halden ötekine geçmek çok tüketici. İnsan zaman duygusunu, mekân duygusunu ve hatta realite duygusunu kaybediyor.
Toparlanmana ne yardımcı oldu?
Kayıt yapmak. 15 yaşından beri kayıt yapıyorum; benim için esas müzik tutkusu bu: Odama kapanıp kayıt yapmak... Başlangıç noktasına döndüm ve iyi geldi, buna ihtiyacım varmış demek ki. Sonra, bazı şeylere hayır demeyi öğrendim. Konser tekliflerine, gazetecilerin benimle söyleşi yapma taleplerine hayır demeyi beceremiyordum. Bugün artık bir denge yakaladığımı sanıyorum.
Çok yakın zamanlara kadar Paris'te yaşıyordun. Avrupa'yı özlüyor musunuz?
New York'a alışmaya çalışıyorum. Kolay bir geçiş olmadı. Bu şehri bir türlü benimseyemiyorum. Hep tetikteyim, tedirginim. Paris ise süper fonksiyonel bir şehir. "Beleş bisiklet" diye şahane bir uygulama var. Bisiklet istasyonunda kartını basıp alıyorsun, gideceğin yerdeki istasyona bırakıyorsun. Paris çok rahat, kolay bir şehir, New York gibi değil. İnsanî bir temposu var. İnsanlar için yapılmış. Amerikan şehirlerinin aksine, Paris'in mantığı hayatı zevkli hale getirmek.
Bundan sonrası için planların neler?
Bu albüme kadar, geleceğe dair ne istediğimi bildiğimi sanıyordum, ama şimdi en ufak bir fikrim yok. Bir sonraki obsesyon döneminin gelmesini bekliyorum.
Tahminin hangi yönde?
Alman müziği olabilir. *(gülüyor)*

Çeviren: ***Siren İdemen - Yücel Göktürk***

LADYSMITH BLACK MAMBAZO

İlk kez Paul Simon'ın "Graceland" albümüyle gündemimize giren Ladysmith Black Mambazo, artık dünya müziğinin gediklilerinden biri oldu. Irkçı Apartheid rejimini demokratik devrimle yıkan özgürlük savaşçısı Nelson Mandela, yeni Güney Afrika'yı kurarken Ladysmith Black Mambazo'nun müziğinden derin bir esin almıştı. Yakınlarda Ankara ve İstanbul'da birer konser veren grubun lideri Joseph Shabalala'yı maalesef turistik geziye kaptırdık. Ama 1973'ten beri grupta şarkı söyleyen Abednego Mazibuko ile konuşmaya muvaffak olduk.

MANDELA'NIN BÜYÜKELÇİLERİ

New York Times, yakınlarda sizin yaptığınız müziğe adını veren "Mbube" şarkısının telif haklarıyla ilgili ilginç bir makale yayınladı. Şarkı 150 defadan fazla yorumlandığı halde, bestecisi Solomon Linda'ya hiç telif ödenmemiş...

Abednego Mazibuko: Bu çok eski bir şarkıdır. Solomon Linda tarafından bestelendi, icra edildi. Şarkı sonradan çok meşhur oldu, ama Linda'ya tek kuruş kazandırmadı. Bu şarkı "Aslan Kral" filminde de kullanılmıştı. Linda'nın ailesinin Walt Disney'e karşı tazminat davası açtığını duyduk. Adalet geç de olsa yerini bulur.

Ladysmith Black Mambazo nasıl başladı?

Kurucumuz ve şefimiz Joseph Shabalala, 60'larda ortalardaydı, ama ünlü değildi. Bir şeylerin eksik olduğunu hissediyordu. 1964'te eski zamanlardaki Zulu yaşamına ilişkin rüyalar görmeye başladı. A cappella şarkılar söylenen bu rüyaları kardeşlerine, yeğenlerine anlattı. O zamana kadar bir solo şarkıcı olan Joseph, artık müziğine büyük bir vokal grubuyla devam etmek istiyordu. Bu fikir ailenin öteki üyelerinden de destek gördü. Böylece Ladysmith Black Mambazo kurulmuş oldu.

Buna bir Zulu rönesansı olarak bakabilir miyiz?

Kesinlikle. Joseph'in yaptığı geleneksel Zulu müziğinin modern zamanlarda yeniden doğmasını sağlamaktı. Bu öyle bir müzikti ki, içimizden geldiği gibi çıktı. Üstünde provalar yapmaya, mükemmelleştirmeye gerek duymadık.

Ama müziğinizde bir armonizasyon var. Bu mükemmelleştirme sayılmaz mı?

Evet, ama bu Zulu müziğinin yapısından ve Joseph'in bestelerinden kaynaklanıyor. Yoksa hepimiz elden geldiğince natürel olmaya çalışırız. Müziğin güzelliği buradan gelir. İnsanlar Ladysmith Black Mambazo'ya dört elle sarıldı, çünkü, kültürel kökleri bir yana, herkesin zorlanmadan söyleyebileceği kadar basitti bu müzik. Joseph rüyalarında işittiği armoniyi en yalın hâliyle işledi.

Bütün bunların ırkçı Apartheid rejimiyle de bir bağlantısı olmalı...

Elbette. Kültür zaten orada yerli yerinde duruyordu. Uykudaydı. Zulu müziğinin Mbube adı verilen bir pop müzik trendi olarak dönmesi, siyah özgürlük hareketine canlılık kazandırdı. Tarihsel önem taşıyan bir katkıydı. Sadece Zulu bölgelerine değil, Güney Afrika'nın her yerinde siyahlar tarafından dinlenen bir müzik oldu. Özgürlüğün sesini bütün ülkeye yaydı. Müzik geleneğimizde yer alan şarkı yarışmaları, bu yayılmayı daha da hızlandırdı. Ladysmith Black Mambazo girdiği bütün yarışmaları kazanırdı. Ama büyük bir grup olduktan sonra yarışmalara katılmayı kestik.

Şefimiz Shabalala, 1964'te eski Zulu yaşamına ilişkin rüyalar görmeye başladı. Bu rüyalarda a cappella şarkılar söyleniyordu. Böylece Ladysmith Black Mambazo kuruldu.

Yarışma geleneği hiphop'ta da var. Bu siyah müziğe özgü bir özellik mi?

Afrika'nın başka yerlerinde de yarışmalar düzenlendiğini biliyorum. Sanırım siyah müziğe özgü bir gelenek diyebiliriz.

Abednego Mazibuko ve grubun üçüncü kuşağının temsilcisi, Joseph Shabalala'nın oğlu Tansanga

Paul Simon, 1986 albümü "Graceland"i Ladysmith Black Mambazo ile birlikte yaptı. Albüm 16 milyon sattı. Sizin uluslararası sahnede tanınmanız bu sayede oldu, diyebilir miyiz?

Bize uluslararası çapta şöhret getirdiği gibi, özgürlük davamızın bütün dünyada duyulmasını sağladı. İnsanların dikkatinin Apartheid yönetiminin üstüne çekti.

Nelson Mandela sizin için "kültürel büyükelçiler" yakıştırmasını yapmıştı...

Evet, ama bu "Graceland"ten çok sonra oldu. Mandela'nın bizim müziğimizden haberdar olduğunu hapisten çıktıktan sonra öğrendik. Meğer o bizi başından beri takip ediyormuş, hayranımız-mış. O insanları bir araya getirmeyi başaran, siyahların birliğini kuran büyük bir önderdir. Hakiki bir barışçıdır. Hapisten çıktıktan sonra yapılan büyük kutlamaya bizi de davet etti. Sahneye çıkıp söyledik.

Mandela'nın partisi Afrika Ulusal Kongresi, 1994'ten beri iktidarı kaptırmıyor. Ama şu sıralar uyguladıkları neoliberal politikalar yüzünden çok eleştiri alıyorlar. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Birkaç ay önce bir genel grev oldu. Halk yoksulluktan şikayetçi. Hayat çok pahalı. İnsanlar geçinemiyor. Eğitim ve sağlık hizmetleri yetersiz kalıyor. Dileğimiz hükümetin bütün bu sorunların üstesinden gelmesi. Biz sosyal adaletten, adil bölüşümden yanayız. Bütün gezegende adil ticaret, adil bölüşüm olsun istiyoruz. Bu alandaki uluslararası örgütlere yakınız. Dünya Ticaret Örgütü'nün politikalarından hiçbir şey anlamam, ama bu politikaların değişmesi gerektiğini biliyorum.

Ladysmith Black Mambazo Vakfı'nı neden kurdunuz?

Biz bu müziğe başladığımızda hiçbir yerden yardım görmedik. Kendi yağımızda kavrulduk. Ama yeni kuşaklar bizim yaşadığımız güçlükleri yaşamasın istiyoruz. Burada gençlere Zulu müziğini ve kültürünü öğretiyoruz. Yetenekli gençlere ücretsiz konservatuar hizmeti veriyoruz. Böylece bayrağı teslim alacak yeni elemanlar yetiştirmeyi umuyoruz.

Güney Afrika Cumhuriyeti, santrallerini imha edip nükleer programına son verdi. Türkiye ise yakınlarda tam tersini yaptı. Bizlere tavsiyeniz nedir?

Nükleer enerji saçmalık. Gereksiz yere büyük bir risk alıyorsunuz. Onun yerine gezegeni koruyacak enerji kaynaklarına yönelmek lazım. Biz grup olarak nükleer enerji, küresel ısınma gibi sorunların dünyadan silinmesini istiyoruz.

Söyleşi: ***Erdir Zat***

Babylon'un Aralık sürprizlerinden biri Brooklyn'li grup The National'dı. Tıklım tıklım bir salonda, depresif başyapıtları "Boxer"dan ve daha eskilerden güzelim şarkıları, –korkulanın aksine– mıy mıy değil haldır huldur çaldılar. Arkadaşımız Sine Büyüka, bariton sesli şarkıcı Matt Berninger'le konser öncesi NTV için söyleşti. Komşuda pişti, bize de düştü.

MİLLÎ HASSASİYETLER

The National ismini, kendi deyişinizle, herhangi bir yoruma açık olmadığı için seçtiniz. Fakat sonra Almanya'da başınız isminiz yüzünden derde girmiş.

(gülüyor) O olay çok büyütüldü, komik bir hikâye olduğu için biraz da biz büyüttük galiba. Almanya'da ismimiz yüzünden bizi sağcı, faşist bir grup zannettiler. Hâlâ böyle şeylerin var olduğunu bilmiyordum. Anlaşılan Avrupa'da milliyetçiliğin bizdekinden çok daha sinsi bir mânâsı varmış. Oradaki konserimiz, tırnak içinde söylüyorum, "boykot" edilmişti. Gerçek şu ki, zaten muhtemelen 20 kişi gelecekti, 10'u boykot etmeye karar verdi! *(gülüyor)* Etrafa boykot posterleri asan çocuklarla daha sonra tanıştık ve karargâh gibi kullandıkları bir apartman dairesine bizi davet ettiler. Bütün gece oturup politika hakkında konuşmak istiyorlardı. Galiba biraz hayal kırıklığına uğradılar, çünkü hepimiz aklı başında insanlarız, ama politikadan bahsetmekten pek hoşlanmıyoruz. Bizi liberal bulunca bozuldular. Kavga edecekleri birilerini arıyorlardı, oysa biz Bush hükümeti hakkında söyledikleri her şeye katılıyorduk... Keşke daha çarpıcı bir isim seçseydik. Grup kurulduktan iki sene sonra artık çok geç olduğunun farkına vardık. Hiç kimse internet sitemizi bulamıyordu, ismimiz akılda kalmıyordu. Bunun yavaş yükselişimizde payı var mı, bilmiyorum. Konserlere kimsenin gelmeyiş sebebini sıkıcı ismimize bağladığımız çok oldu! İsim seçerken dikkat ettiğimiz şey, duyduktan beş dakika sonra kimseye bir şey ifade etmeyecek olmasıydı. Mesela Nirvana hayatımda duyduğum en saçma grup ismi, ama Nirvana dünyanın en iyi gruplarından biri. Biz de bunu istedik ve sonunda The National'a saplandık kaldık. Gerçi sekiz yıl sonra anlaşılmaya başladı galiba! *(gülüyor)*

Myspace'teki biyografinizde, röportajlarınızda hep "Boxer"ın en iyi albümünüz olduğunu söylüyorsunuz. Hangi yönden bu kadar iyi?

Çoğu grup, son albümlerinin en iyisi olduğuna inanmak ister. Objektif baktığımda, "Boxer"ın en azından benim favorim olduğunu söyleyebilirim. Diğer albümlerle ilgili aynı özgüveni yaşamamıştım. Şu ana kadarki en iyi sözler bu albümde. Eski hataları tekrarlamadık, birbiri üstüne kanallar açıp orkestrasyonu abartmadık. Hangi melodileri nereye koyacağımız konusunda dikkatliydik. Şarkıların hepsi bir arada çok güzel tınlıyor.

Rolling Stone Türkiye, "Boxer"ı senenin en iyi albümleri listesinde 11 numaraya koydu ve kilit şarkı olarak da "Squalor Victoria"yı gösterdi. Sizce neden bu şarkıyı seçmiş olabilirler?

Emin değilim, radyoların çok bayılacağı bir şarkı değil kesinlikle. Radyolar hangi kritere göre bir şarkıya bayılıyorlar, onu da bilmiyorum ya! Atipik bir rock şarkısı, biraz deneysel. Dörtlükler ve nakaratlar fikriyle yola çıkmamıştık, garip bir şeyler olacağını biliyorduk, oldu da zaten. Ama bu nedenle albümde en sevdiğim şarkılardan biri oldu. Bunu kilit şarkı olarak seçmelerine şaşırdım, ama ben de olsam onu seçerdim. "Boxer"ı pop parçalarla doldurmak istemedik, deneyselleri ve daha popüler olanları karıştırmak en doğrusuydu.

Avrupa'da milliyetçiliğin bizdekinden daha sinsi bir mânâsı var. Almanya konserimiz, "boykot" edildi. Zaten muhtemelen 20 kişi gelecekti, 10'u boykot etti!

Grupta bir değil, iki çift kardeş var. Çıkış parçanız "Mistaken for Strangers"ı ağabeyiniz klip çekti, fotoğrafçınız çok eski bir arkadaşınız, bu albümde eski prodüktörünüz Peter Katis'le birlikteydiniz. Sanki yabancılarla rahat çalışamıyormuşsunuz gibi görünüyor?

Çok komik, daha önce kimse böyle bir soru sormamıştı, ama bence haklısınız. Tabii ki yeni insanlarla tanışmaktan mutluluk duyuyoruz, ama beraber çalıştığımız insanlar hep yanında rahat olduğumuz kişiler. Bizim için önemli olan çoğu zaman insanların yetenekleri veya yaptıkları işler değil karakterleri oluyor. Vizyonu ve egosu olan insanları da seviyoruz ama her işimizi grup içinde o kadar ortak yapıyoruz ki, o paylaşıma dahil olacak insanları tercih ediyoruz.

Gitar çalamadığınız doğru mu?

Hiçbir şey çalamıyorum! Tamamen şans eseri bu gruba dahil oldum. Ne mutlu ki sadece şarkı söylemem istendi. Müziğe çok müdahilim, hem de epey sinir bozucu bir şekilde! Adamlar tamamen müzikal terimlerle konuşuyor ve ben araya girip mânâsız sözler sarfediyorum. Müzik konusunda sürekli tartışma halindeyiz. Hep bir fikrim var, ama nasıl çalacağımı bile bilmiyorum. Bayağı dalga geçiyorlar benle, sağolsunlar! *(gülüyor)*

Gitar çalamıyor olmak beste yaparken sizi kısıtlamıyor mu?

Grubun ana bir bestecisi yok. Her parça için herkese ihtiyaç var. Beatles gibi değiliz yani, Paul ve John şarkıları yazsın getirsin, sonra onlar beraber düzenlensin... Bizde bir şarkı beğenilmezse kimse kırılmaz çünkü zaten o şarkının bitmiş hali değildir. Bir şarkının hayata geçmesi için hepimizin o şarkıyı sevmesi gerekir. İnatçıyız, ama bir şarkı kenara atıldığında kimsenin gururu incinmez.

Bir süredir sayısı gittikçe artan kalabalık gruplara çalıyorsunuz. Bir süre sonra daha az kişiye çaldığınız samimi ortamları özleyeceğinizi düşünüyor musunuz?

Sahnedeyken, salonda on kişi varmış, bin kişi varmış pek fark etmiyor. Ama bir festivalde otuz bin kişiye çaldığımızda –ki kalabalıktan bir sürü insan ne izlediğini bile anlamıyor– özellikle de gündüz açık alandaysanız izleyiciyle iletişime geçmek çok zor oluyor. O yüzden ufak, kapalı mekânları daha çok seviyorum. Bir yandan da mümkün olduğu kadar çok kişiye ulaşıp başarılı olmak istiyoruz. Sekiz yıldır bir elin parmağını geçmeyecek kadar insana, kimi zaman beş kişiye kimi zaman da sadece kendimize çaldık. Henüz öyle bir kitlemiz yok, ama bizi görmeye on bin kişi gelirse onlara da seve seve çalacağız tabii ki. Ama daha o köprüyü geçmedik! Korktuğum tek şey, büyüdükten sonra kariyerlerimizin tamamen rakamlara bağlanacak olması ve bunun üzerimizde yaratacağı baskı. Birden albüm satışlarına kafa yormaya başlayacağız, ki daha önce yormamıştık. Hepimizin başka işleri vardı, ana gelirimiz müzik değildi. Şimdi o işler yok, hobimiz işimiz oldu. Bu da biraz korkutucu! Bunun gruba neler yapacağını bilmiyoruz. Belki rezalet işler çıkartacağız, tam bir satıcı olacağız ve reklam müziği yapmaya başlayacağız! *(gülüyor)* Gerçi birkaç reklamda müziğimiz kullanıldı... Reklamlar konusunda hangi şirketle beraber anıldığınız önemli. Mesela bize Crown Royal için şarkı yazmamız teklif edilmişti, bir alkollü içecek şirketi. Albümdeki şarkılardan herhangi birini alıp kullanmalarından iyiydi. Ama yazdığımız şarkıyı beğenmediler ve iş yatti! *(gülüyor)*

Alkolü fazla sevmekle ve reklamını yapmakla da suçlandığınız oldu zaten!

Şarkı yazarken içmeyi seviyorum, içkiyle ilgili şarkı yazmayı seviyorum, ama çok şükür limitimi de biliyorum. Biz aynı zamanda kanepelerden, müzik setlerinden, masalardan da bahsediyoruz. Muhtemelen kıyafetler hakkında alkolden çok daha fazla söz yazmışımdır, ama kimse kıyafet reklamı yaptığımı söylemiyor!

Söyleşi: ***Sine Büyüka***

→15

LONDRA NOTLARI: TARİHİN SON **LED ZEPPELIN** KONSERİ... Mİ ACABA?

Senelerin rüyasıydı. Başta Robert Plant olmak üzere üçü de kendi köşesinde kıyak işler çıkarmaya devam ediyordu, ama 1980'de biten o büyük maceranın bir daha canlanmasını istiyordu gönül. Sonunda büyü tuttu, dualar kabul oldu. Biz evde eski plaklarla idare ederken, Banu Güven zeplini havada gördü.

üçüncü hayat

Her yılın sonunda anketler yapılır... Yılın müzik olayı, konseri, albümü vs... Bu sorular bende huzursuzluk yaratır. Kimseye haksızlık etmek istemem, bazen bir konseri ötekinden ayıramam, bir albümü çok sevmişimdir, diğerini daha az, ama yine de "yılın albümü, en iyi, en kötü"ye dair tek bir isim vermek beni sıkar. Ama birileri bana aynı soruyu bu yıl soracak olursa, gönül rahatlığıyla vereceğim bir cevap var: 10 Aralık 2007 Led Zeppelin konseri... Jimmy Page ile Robert Plant dokuz yıl önce "Walking into Clarksdale" albümlerinin İstanbul'u da kapsayan turnesine çıktıklarında da büyük heyecan yaratmışlardı. Ama 10 Aralık 2007'de Londra'da olacak şey başkaydı. Son olarak 1980'de Berlin'de, davulcu Bonzo'nun ölümünden 2 ay kadar önce tam bir konser programı yapan grup üyeleri, bir eksikle, ama o eksiği anlam bakımından da doldurabilecek tek eklemeyle, Bonzo'nun oğlu Jason'la yeniden sahneye çıkacaktı... Bu ekip daha önce de bir kez sahneyi paylaştı. 1988'de New York'ta Atlantic'in kuruluş yıldönümü için kısa bir program hazırlamışlardı, ama kimse o geceden pek memnun kalmadı. 1985'teki Live Aid konserinde ise Phil Collins'in katılımıyla sahnedeydiler. Plant bu performansı "Sahnede toplanmış deliler gibiydik", Page ise, "oldukça dağınıktık" diyerek anıyor. Bundan aylar önce, Eylül ortalarında duyurulan bu konserin ise kötü olma şansı yoktu. Onların elinden tutan Ahmet Ertegün için çalacaklardı. Robert Plant, konser kararını BBC'ye, "Ahmet 85 yaşında hâlâ heyecan doluydu. O yaşta gidip Rolling Stones konserinin kulisinde düşüp öldüyse, biz de onun için bir şey yapmalıyız, döngüyü tamamlamalıyız, diye düşündük. Eşi Mika, özellikle Ahmet'in ülkesi Türkiye'den çıkacak yetenekli genç müzisyenlere destek vermeyi amaçlayan bir fon oluşturdu. Biz de buna katkıda bulunmak için bir şeyler yapmaya karar verdik" diyerek açıklamıştı.

9 Aralık'ta Londra'nın havası değişikti. Neredeyse tüm gazetelerde içinden Led Zeppelin geçen haberler yer alıyordu. Mesela Independent on Sunday, Amy Winehouse, Lily Allen ve Pete Doherty gibi müzik dünyasının genç hedonistlerinin, eski toprağın hızı ve performansından ne kadar uzak kaldığından söz ediyor, konser günü yayınlanan bir gazete de, eskiden otel odalarını darmaduman eden Led Zeppelin tayfasının bu kez oda servisinden "çay, kahve ve ütü masası" istediğini yazıyordu.

Grubu dağılmadan önce dinleyenler, ilk kez canlı dinleyecek olanlar, her biri sıkı bir hayran kitlesine sahip eski ve yeni kuşak müzisyenler, herkes heyecan içinde O2 Arena'daki yerini alıyor. Ahmet Ertegün'ü anlatan filmin ardından saat 21.00'i gösterdiğinde, 30 küsur yıl öncesinin görüntüleri perdeye yansıyor. Yirmilerinde dört adam, ABD turnelerinin ilk konserini Atlanta'da vermiş, Beatles'ın bilet satış rekorunu kırmışlar, ardından da ikinci konser için özel jetleriyle Tampa'ya inmişler. Önce spiker, sonra muhabir anlatıyor: "Şu gördüğünüz özel uçak Led Zeppelin'e ait. Onları iki limuzin ve polis eskortu bekliyor. Şu gördüğünüz John Paul Jones, grubun bas gitaristi. Gitarist Jimmy Page. Uzun sarı kıvırcık saçlı olan grubun solisti. Ve John Bonham, grubun davulcusu..."

Ve adamlarımız sahnede... Bu buluşmaya uygun bir şarkıyla, ilk albümlerinden "Good Times, Bad Times"la 18 bin kişiden yükselen alevi harlıyorlar. Sahnede zımba gibi duran ve notaları da tam yerlerine koyan Robert Plant'in mikrofonunun feedback'i soğuk duş etkisi yapmıyor değil, ama bu, Arena'daki ateşi söndüremez. Sahnedekileri düşünmeden edemiyorum ama... Bir "ses manyağı" olan Page'in iki ay boyunca O2'de verilen bazı konserlere gidip Arena'nın akustiğini anlamaya çalıştığını, en çok Elton John'un ses düzenini beğendiğini ve belki de onun teknisyeniyle çalışmayı düşündüğünü okumuştum. Acaba içinden neler geçiyor? Neyse üç ötüşten sonra mikrofon susuyor. "Good Times Bad Times"tan sonra "Ramble On" geliyor, "Black Dog"la Led Zeppelin bir vites daha atıyor, 18 bin kişi Robert Plant'e eşlik ediyor. Mikrofon "Black Dog"da da bağımsızlığını ilan eder gibi olup, sonra duruluyor. Ardından Arena'daki kalabalık Jimmy Page'in "slide"ıyla "In My Time of Dying"e kayıyor. Sahneden gelen ses yoğun, sağlam ve sürükleyici. Robert Plant'in vokalleri geçmiş performanslarına göre daha sakin, bence oturmuşluğu gösteriyor.

Bir gazete Amy Winehouse, Lily Allen ve Pete Doherty gibi müziğin genç hedonistlerinin, Led Zeppelin'in hızı ve performansından ne kadar uzak kaldığından söz ediyordu.

Page ve Plant, 1973

Sıra grubun sahnede ilk kez canlı çalacağı parçaya geliyor. Page konserden önce yaptığı bir açıklamada, "bir sürprizimiz olacak" demiş, ama ipucu vermemişti. Sürpriz, 1976'da çıkardıkları ve rivayete göre Page'in en sevdiği Led Zeppelin albümü olan "Presence"tan "For Your Life". Plant'in performansının nasıl olacağını sorgulayanlara iyi bir cevap... Ardından Led Zeppelin'in blues'cu Blind Willie Johnson'dan esinlenerek yaptığı iki şarkı "Trampled under Foot" ve "Nobody's Fault but Mine" tüm gücüyle geliyor.

Led Zeppelin'in blues tünelinden Jones'un su gibi akan tuşesiyle "No Quarter"a çıkarıyor bizi, Jason ona katılıyor, Page'in sürükleyici akorları ve Plant'in kreşendosuyla Arena'yı hipnotize ediyor... Aralarındaki uyum inanılmaz. Şarkıyı nasıl da esnetip, sonra topluyorlar.

Bunca yıl aradan sonra, sadece birkaç haftalık prova ve böylesine bir birliktelik! Bu birliktelik duygusu, zaman zaman üçünün içgüdüsel bir şekilde, davuldaki Jason'ın önünde toplaşıp neredeyse kafa kafaya verdikleri anlarda da hissediliyor. Aynı 20 yıl önce olduğu gibi...

Sıra beni en etkileyen Led Zeppelin şarkısı "Since I've Been Loving You"ya geliyor. Page'in gitarı başka türlü konuşuyor. Plant daha minimalist bir üslupta gidiyor. Sanki grup elemanları müziğe, birbirlerinin cümlelerine, tınlaması için daha çok alan bırakmak istiyorlar bu sefer. Robert Plant kuşkuculara burada bir kez daha mat ediyor. Sesinin rengi biraz koyulaşmış olabilir ama adam hâlâ söylüyor!

"Dazed and Confused" ile yükselmeye devam ediyoruz. Page'in arşeyle attığı solosunun tadı bu sefer de başka güzel. Page sahnede,

Led Zeppelin Londra, Arena 02'de, 10 Aralık 2007

"taa içinden gelerek müzik yapıyor". Jason'ın da katılımıyla ritimde Jones'la garip oyunlar oynuyorlar. Sonra sahne kararıyor, gölgelerden Jones'un klavyenin başına geçtiğini, Page'in malum çift saplı gitarını aldığını anlamak mümkün. Evet, Plant her ne kadar o güzel şarkıdan soğumuş da olsa, "Stairway to Heaven" geliyor. Şarkıyı herkes Plant'le birlikte söyleyerek kapatıyor. Sonra uzun, çok uzun bir alkış... Plant "Hey Ahmet! We did it!" diye bağırıyor. Artık bu "başardık" anlamına mı geliyor, yoksa "bak söz dinledim, şarkıyı çaldık" anlamına mı, tam kestiremiyorum. "The Song Remains the Same"de sıra... Bence performansın iyice tırmandığı parçalardan biri bu. Page gitarını 12 telli konuşturuyor yine. Plant muhteşem söylüyor ve şarkının sonunda Jason'ın performansını "harikulade" diyerek karşılıyor. Sonra anlatıyor: "Biz çalarken Jason şu kadarcıktı. Annesi ve babasından en iyi Jimi Hendrix şarkılarını söylemelerini isterdi. Bonzo çok iyi adamdı. Geceleri yüz defa 'Wind Cries Mary' söylediği olmuştur." Plant, bu anekdotla yetinmeyip Jason'a şarkı da söyletiyor. Jason Bonham daha da merak uyandırıyor.

Sonra "Misty Mountain Hop" ve "başyapıt" sıfatını hak eden parçalardan biri, "Kashmir"i çalıyorlar sırasıyla. "Kashmir"de Plant yine sesinin nerede olduğunu gösteriyor. Jason Bonham babasının yerini hak ettiğini, amcalarını sürükleyerek kanıtlıyor.

Led Zeppelin sahneden ayrılıyor, ama bis geleceği kesin ve tahminlerim tutuyor. Sırasıyla "Whole Lotta Love" ve "Rock'n Roll"la Arena'daki binlerce kişiyi sallıyorlar. Jason sonunda muhteşem üçlünün önünde diz çöküp yere kapanıyor. Konser bitiyor, Ahmet Ertegün'ün "It's a great life, this life of music" deyişi, 1960'ların saykodelik yazı karakterleriyle arkadaki dev ekrana yansıyor.

Sahne kararıyor, gölgelerden Page'in malum çift saplı gitarını aldığını anlamak mümkün. Evet, Plant her ne kadar o şarkıdan soğumuş da olsa, "Stairway to Heaven" geliyor.

Londra'da bu gece olan biten inanılır gibi değil. Led Zeppelin'den önce sahneye çıkanlar, onları dinlemeye gelen müzisyenler (Arena'nın içinde daha iyi duyabilmek için yer değiştirip duran Paul McCartney, yanımdan süzülerek geçen Peter Gabriel, tişört kuyruğuna giren Ben Harper), konser alanındaki binler, gelemeyen yüz binler... Hepsini bir araya getiren adam Ahmet Ertegün... Müziğin milliyetinin olmadığının en sağlam kanıtını ortaya koyan, ama memleketinin insanlarını da unutmayan bu adamın yarattığı dünyada, herkes büyük bir aile sanki. Şimdi o ailenin desteğiyle yeni müzisyenler yetişecek.

Peki Led Zeppelin yeniden bir araya gelecek mi? Plant'in konserden önce verdiği cevap şöyleydi: "Kesinlikle tek bir konser olacak. Birçok eski grup yeniden çalıyor, müthiş büyüklükte konserler veriyor, ama bana kalırsa, o kadar büyük işler yaptığınızda, asıl yapmak istediğinizden uzaklaşıyor, dizginleri elinizden kaçırıyorsunuz." Plant, Led Zeppelin'in ardından müzikal yolculuğunda yakaladığı özgürlüğü (özellikle de T-Bone Burnett'in prodüktörlüğünde Bluegrass şarkıcısı Grammy'li Allison Krauss'la yaptığı "Raising Sand" albümünde bulduğu huzurdan sonra) kaybetmek istemiyor. 4 Temmuz'daki İstanbul konserinden sonra sohbet ederken "ikinci değil, üçüncü hayatımı yaşıyorum" demişti Plant. Birinci hayatına geri dönemeyeceğini biliyor. 18 bin kişi, galiba tarihin son Led Zeppelin konserine tanıklık etmiş bulunuyor. Umarım yanılıyorumdur.

Banu Güven

Roll'dan haberler

Dikkat dikkat !

Roll'un dağıtım programında mecburi bir değişiklik yaptık

Okurlar bundan böyle dergiyi büyücek kitabevlerinden daha kolay temin edecek. Gazete bayilerindeki tirajı ise istesek de istemesek de azaltmış bulunmaktayız.

Roll'u
Başta yurt çapındaki tüm D & R mağazaları olmak üzere, çeşitli merkezlerdeki Kitapsan'larda, İstanbul ve Ankara'da Megavizyon'larda, İstanbul ve İzmir'de İnkilap'larda, İstanbul'da Kabalcı ve Remzi kitabevlerinde, Ankara'da Dost kitabevlerinde elinizle koymuş gibi bulabilirsiniz.

2007 İKİBİNYEDİ

2007'nin en güzel albümlerini her dergi ölçtü, biçti, sıraladı... Unutmayın, bu albümlerin en güzel şarkıları, Bant ve Roll'un ortak gecesinde, 9 Ocak'ta, Babylon'da çalınacak... Önce Roll'un seçtiklerini, sonra İngiltere'den Mojo, NME, Uncut, Q, Fransa'dan Les Inrockuptibles, Amerika'dan Pitchforkmedia listelerini sunuyoruz...

yabancı ROLL yerli

1 AMY WINEHOUSE
BACK TO BLACK

2 WHITE STRIPES
ICKY THUMP

3 PATTI SMITH
TWELVE

4 THE NIGHTWATCHMAN
ONE MAN REVOLUTION

5 BRUCE SPRINGSTEEN
MAGIC

6 > Radiohead In Rainbows **7 > Manu Chao** La Radiolina **8 > The Good, The Bad & The Queen** The Good, The Bad & The Queen **9 > Robert Wyatt** Comicopera **10 > Arcade Fire** Neon Bible **11 > Babyshambles** Shotter's Nation **12 > Beirut** The Flying Club Cup **13 > LCD Soundsystem** Sound of Silver **14 > PJ Harvey** White Chalk **15 > Vic Chesnutt** North Star Deserter **16 > M.I.A.** Kala **17 > Burial** Untrue **18 > Tinariwen** Aman Iman (Water Is Life) **19 > Robert Plant & Alison Krauss** Raising Sand **20 > Gogol Bordello** Super Taranta! **21 > Firewater** The Golden Hour **22 > Cold War Kids** Robbers & Cowards **23 > Interpol** Our Love to Admire **24 > Grinderman** Grinderman **25 > Rufus Wainwright** Release the Stars **26 > Devendra Banhart** Smokey Rolls Down Thunder Canyon **27 > Arctic Monkeys** Favourite Worst Nightmare **28 > Neil Young** Chrome Dreams II **29 > The Gossip** Standing In The Way Of Control **30 > The National** Boxer **31 > Battles** Mirrored **32 > Björk** Volta **33 > Thurston Moore** Trees Outside the Academy **34 > Nine Inch Nails** Year Zero **35 > Spoon** Ga Ga Ga Ga Ga **36 > Map of Africa** Map of Africa **37 > Feist** The Reminder **38 > Tori Amos** American Doll Pose **39 > Sigur Rós** Hvarf-Heim **40 > The Coral** Roots & Echoes **41 > Blonde Redhead** 23 **42 > Manic Street Preachers** Send Away the Tigers **43 > Ian Brown** The World is Yours **44 > Queens of The Stone Age** Era Vulgaris **45 > Liars** Liars **46 > Shantel** Disko Partizani **47 > Ben Harper** Lifeline **48 > !!!** Myth Takes **49 > Andrew Bird** Armchair Apocrypha **50 > Bright Eyes** Cassadaga

1 NEKROPSİ
SAYI 2

2 HAYKO CEPKİN
TANISMA BİTTİ

3 TANJU DURU
DURU ZAMANLAR

4 BABA ZULA
KÖKLER

5 MİRCAN
SÂLÂ

6 > Ayyuka Ayyuka **7 > Mehmet Güreli** İplerin Kopuşu **8 > Kreş** Zaman Yok **9 > Mirkelam** Mutlu Olmak İstiyorum **10 > Şevval Sam** Sek **11 > Çar Newa** Ziz **12 > Malt** Kendi Adını Taşıyan İlk Albüm **13 > Yakup** Kaos **14 > Üçnoktabir** Sabaha Karşı **15 > Hande Yener** Nasıl Delirdim? **16 > Melihat Gülses** Beyaz Köpükler **17 > İncesaz** Elif **18 > Sagopa Kajmer & Kolera** İkimizi Anlatan Bir Şey **19 > Akın Eldes** Cango **20 > Gökalp Baykal** Yağmuru Beklerken **21 > Peyk** Sulu Şaka **22 > Gripin** Gripin **23 > Mercan Dede** 800 **24 > Dinar Bandosu** Saykodelikeşik **25 > Cem Yıldız** Aşk İmkansız

MOJO

1. Radiohead - In Rainbows
2. Arcade Fire - Neon Bible
3. Bruce Springsteen - Magic
4. Arctic Monkeys - Favourite Worst Nightmare / **5. LCD Soundsystem** - Sound of Silver / **6. The Good, The Bad & The Queen** - The Good, The Bad & The Queen / **7. The White Stripes** - Icky Thump / **8. PJ Harvey** - White Chalk / **9. Robert Wyatt** - Comicopera / **10. Kings of Leon** - Because of the Times / **11. Klaxons** - Myths of the Near Future / **12. The Hold Steady** - Boys and Girls in America / **13. Rufus Wainwright** - Release the Stars / **14. The Shins** - Wincing the Night Away / **15. Andrew Bird** - Armchair Apocrypha / **16. Bright Eyes** - Cassadaga / **17. Field Music** - Tones of Town / **18. Grinderman** - Grinderman / **19. Robert Plant & Alison Krauss** - Raising Sand / **20. Nick Lowe** - At My Age / **21. Neil Young** - Chrome Dreams II / **22. Wilco** - Sky Blue Sky / **23. Efterklang** - Parades / **24. Björk** - Volta / **25. Joni Mitchell** - Shine / **26. Pissed Jeans** - Hope for Men / **27. Linda Thompson** - Versatile Heart / **28. The Cinematic Orchestra** - Ma Fleur / **29. Iron & Wine** - The Shepherd's Dog / **30. Thurston Moore** - Trees Outside the Academy / **31. Gruff Rhys** - Candylion / **32. Panda Bear** - Person Pitch / **33. Seasick Steve** - Dog House Music / **34. Willy Mason** - If the Ocean Gets Rough / **35. Bettye LaVette** - The Scene of the Crime / **36. Tinariwen** - Aman Iman (Water Is Life) / **37. Edgar Jones and The Joneses** - Gettin' a Little Help / **38. The Besnard Lakes** - The Besnard Lakes Are the Dark Horse / **39. Battles** - Mirrored / **40. Yoko Ono** - Yes, I'm a Witch / **41. Amiina** - Kurr / **42. Gravenhurst** - The Western Lands / **43. Interpol** - Our Love to Admire / **44. Les Savy Fav** - Let's Stay Friends / **45. Matthew Dear** - Asa Breed / **46. Kevin Ayers** - The Unfairground / **47. Edwyn Collins** - Home Again / **48. Babyshambles** - Shotter's Nation / **49. Voice of the Seven Woods** - Voice of the Seven Woods / **50. Alasdair Roberts** - The Amber Gatherers

1. Arcade Fire - Neon Bible
2. The White Stripes - Icky Thump
3. Arctic Monkeys - Favourite Worst Nightmare
4. Radiohead - In Rainbows / **5. The Good, The Bad & The Queen** - The Good, The Bad & The Queen / **6. Bruce Springsteen** - Magic / **7. Kings of Leon** - Because of the Times / **8. The Shins** - Wincing the Night Away / **9. The Hold Steady** - Boys and Girls in America / **10. Rufus Wainwright** - Release the Stars / **11. Modest Mouse** - We Were Dead Before the Ship Even Sank / **12. Foo Fighters** - Echoes, Silence, Patience & Grace / **13. Kaiser Chiefs** - Yours Truly, Angry Mob / **14. Cherry Ghost** - Thirst for Romance / **15. Interpol** - Our Love to Admire / **16. Manic Street Preachers** - Send Away the Tigers / **17. Rilo Kiley** - Under the Black Light / **18. LCD Soundsystem** - Sound of Silver / **19. Björk** - Volta / **20. The Rumble Strips** - Girls and Weather / **21. Cold War Kids** - Robbers & Cowards / **22. The Coral** - Roots & Echoes / **23. Bright Eyes** - Cassadaga / **24. PJ Harvey** - White Chalk / **25. Spoon** - Ga Ga Ga Ga Ga / **26. Beirut** - The Flying Club Cup / **27. Ryan Adams** - Easy Tiger / **28. The Decemberists** - The Crane Wife / **29. Róisín Murphy** - Overpowered / **30. The National** - Boxer / **31. Soulsavers** - It's Not How Far You Fall, It's the Way You Land / **32. Klaxons** - Myths of the Near Future / **33. Neil Young** - Chrome Dreams II / **34. M.I.A.** - Kala / **35. Hard-Fi** - Once upon a Time in the West / **36. Common** - Finding Forever / **37. Robyn** - Robyn / **38. Fall Out Boy** - Infinity on High / **39. Joni Mitchell** - Shine / **40. Field Music** - Tones of Town / **41. Keren Ann** - Keren Ann / **42. The Enemy** - We'll Live and Die in These Towns / **43. Patrick Watson** - Close to Paradise / **44. Gogol Bordello** - Super Taranta! / **45. Lucinda Williams** - West / **46. Sigur Rós** - Hvarf-Heim / **47. Kate Nash** - Made of Bricks / **48. Justice** - † / **49. Jamie T** - Panic Prevention / **50. Stereophonics** - Pull the Pin

les inrockuptibles

1. LCD Soundsystem - Sound of Silver
2. Justice - †
3. Loney, Dear - Sologne & Loney, noir
4. Animal Collective - Strawberry Jam / **5. Klaxons** - Myths of the Near Future / **6. Kanye West** - Graduation / **7. PJ Harvey** - White Chalk / **8. Patrick Watson** - Close to Paradise / **9. Alela Diane** - The Pirate's Gospel / **10. M.I.A.** - Kala / **11. The Gossip** - Standing In The Way Of Control / **12. Radiohead** - In Rainbows / **13. Burial** - Untrue / **14. Florent Marchet** - Rio Baril / **15. The Coral** - Roots & Echoes / **16. Mika** - Life in a Cartoon Motion / **17. Robert Wyatt** - Comicopera / **18. Amy Winehouse** - Back to Black / **19. Panda Bear** - Person Pitch / **20. Of Montreal** - Hissing Fauna, Are You The Destroyer? / **21. Dizzee Rascal** - Maths & English / **22. Jeffrey Lewis** - 12 Crass Song / **23. Cold War Kids** - Robbers & Cowards / **24. Me'Shell Ndegéocello** - The World Has Made Me the Man of My Dreams / **25. Malajube** - Trompe l'œil / **26. Elvis Perkins** - Ash Wednesday / **27. Boys Noize** - Oï Oï Oï / **28. Bat For Lashes** - Fur & Gold / **29. Beirut** - The Flying Club Cup / **30. Feist** - The Reminder / **31. Just Jack** - Overtones / **32. Kings Of Leon** - Because Of The Times / **33. Babyshambles** - Shotter's Nation / **34. Findlay Brown** - Separated By The Sea / **35. Matthew Dear** - Asa Breed / **36. Midnight Juggernauts** - Dystopia / **37. Caribou** - Andorra / **38. Gravenhurst** - The Western Lands / **39. Joakim** - Monsters & Silly Songs / **40. Apparat** - Walls / **41. Yelle** - Pop Up / **42. Tiny Masters Of Today** - Bang Bang Boom Cake / **43. Bill Callahan** - Woke On A Whaleheart / **44. The Field** - From Here We Go Sublime / **45. The Good, The Bad & The Queen** - The Good, The Bad & The Queen / **46. Arctic Monkeys** - Favorite Worst Nightmare / **47. Cocoon** - My Friends All Died in a Plane Crash / **48. Arcade Fire** - Neon Bible / **49. Map of Africa** - Map of Africa / **50. Daphné** - Carmin

NME

1. Klaxons - Myths Of The Near Future
2. Arctic Monkeys - Favourite Worst Nightmare
3. Radiohead - In Rainbows
4. Arcade Fire - Neon Bible / **5. Les Savy Fav** - Let's Stay Friends / **6. Kings Of Leon** - Because Of The Times / **7. M.I.A.** - Kala / **8. Biffy Clyro** - Puzzle / **9. The Cribs** - Men's Needs, Woman's Needs, Whatever / **10. Battles** - Mirrored / **11. LCD Soundsystem** - Sound Of Silver / **12. The Shins** - Wincing The Night Away / **13. PJ Harvey** - White Chalk / **14. Babyshambles** - Shotter's Nation / **15. The White Stripes** - Icky Thump / **16. The Coral** - Roots & Echoes / **17. Future Of The Left** - Curses / **18. The Good, The Bad & The Queen** - The Good, The Bad & The Queen / **19. Richard Hawley** - Lady's Bridge / **20. Block Party** - A Weekend In The City / **21. The Enemy** - We'll Live And Die In These Towns / **22. Black Lips** - Good Bad Not Evil / **23. Maps** - We Can Create / **24. The Maccabees** - Colour It In / **25. The Hold Steady** - Boys And Girls In America / **26. Kate Nash** - Made Of Bricks / **27. The Horrors** - Strange House / **28. Bright Eyes** - Cassadaga / **29. Lethal Bizzle** - Back In Bizznizz / **30. Queens Of The Stone Age** - Era Vulgaris / **31. The Pigeon Detectives** - Wait For Me / **32. Grinderman** - Grinderman / **33. Simian Mobile Disco** - Attack Decay Sustain Release / **34. New Young Pony Club** - Fantastic Playroom / **35. Super Furry Animals** - Hey Venus / **36. Holy Fuck** - Holy Fuck / **37. Jamie T** - Panic Prevention / **38. Justice** - † / **39. Jeffrey Lewis** - 12 Crass Songs / **40. El-P** - I'll Sleep When You're Dead / **41. Menomena** - Friend And Foe / **42. Patrick Wolf** - The Magic Position / **43. Foo Fighters** - Echoes, Silence, Patience And Grace / **44. Gruff Rhys** - Candy Lion / **45. !!!** - Myth Takes / **46. Kaiser Chiefs** - Yours Truly, Angry Mob / **47. Enter Shikari** - Take To The Skies / **48. The View** - Hats Off To The Buskers / **49. Interpol** - Our Love To Admire / **50. Beirut** - The Flying Club Cup

UNCUT

1. LCD Soundsystem - Sound of Silver
2. Arctic Monkeys - Favourite Worst Nightmare / **3. PJ Harvey** - White Chalk
4. Robert Plant and Alison Krauss - Raising Sand / **5. Wilco** - Sky Blue Sky / **6. Robert Wyatt** - Comicopera / **7. The Hold Steady** - Boys and Girls in America / **8. The White Stripes** - Icky Thump / **9. Radiohead** - In Rainbows / **10. Klaxons** - Myths of the Near Future / **11. Björk** - Volta / **12. Battles** - Mirrored / **13. Neil Young** - Chrome Dreams II / **14. M.I.A.** - Kala / **15. Panda Bear** - Person Pitch / **16. Grinderman** - Grinderman / **17. Super Furry Animals** - Hey Venus! / **18. Voice of the Seven Woods** - Voice of the Seven Woods / **19. Feist** - The Reminder / **20. Bruce Springsteen** - Magic / **21. Arcade Fire** - Neon Bible / **22. Babyshambles** - Shotters Nation / **23. Rilo Kiley** - Under the Black Light / **24. Les Savy Fav** - Let's Stay Friends / **25. Kings of Leon** - Because of the Times / **26. Manu Chao** - La Radiolina / **27. Steve Earle** - Washington Square Serenade / **28. Rufus Wainwright** - Release the Stars / **29. The Besnard Lakes** - The Besnard Lakes Are the Dark Horse / **30. The Good, The Bad & The Queen** - The Good, The Bad & The Queen / **31. Devendra Banhart** - Smokey Rolls Down Thunder Canyon / **32. Queens Of The Stone Age** - Era Vulgaris / **33. Tinariwen** - Aman Iman (Water Is Life) / **34. The National** - Boxer / **35. Bill Callahan** - Woke On A Whaleheart / **36. Bright Eyes** - Cassadaga / **37. Beirut** - The Flying Club Cup / **38. The Cribs** - Men's Needs, Women's Needs, Whatever / **39. Interpol** - Our Love to Admire / **40. Iron and Wine** - The Shepherd's Dog / **41. Justice** - † / **42. Richard Thompson** - Sweet Warrior / **43. Manic Street Preachers** - Send Away the Tigers / **44. Maps** - We Can Create / **45. Richard Hawley** - Lady's Bridge / **46. Von Sudenfed** - Tromatic Reflexxions / **47. Nick Lowe** - At My Age / **48. Thurston Moore** - Trees Outside the Academy / **49. Ry Cooder** - My Name Is Buddy / **50. Dinosaur Jr.** - Beyond

Pitchfork

1. Panda Bear - Person Pitch
2. LCD Soundsystem - Sound of Silver
3. M.I.A. - Kala
4. Radiohead - In Rainbows / **5. Of Montreal** - Hissing Fauna, Are You the Destroyer? / **6. Animal Collective** - Strawberry Jam / **7. Spoon** - Ga Ga Ga Ga Ga / **8. Battles** - Mirrored / **9. The Field** - From Here We Go Sublime / **10. Burial** - Untrue / **11. Jens Lekman** - Night Falls Over Kortedala / **12. No Age** - Weirdo Rippers / **13. Jay-Z** - American Gangster / **14. Deerhunter** - Cryptograms / Fluorescent Grey EP / **15. Justice** - † / **16. Lil Wayne** - Da Drought 3 / **17. The National** - Boxer / **18. Kanye West** - Graduation / **19. Feist** - The Reminder / **20. Liar** - Liars / **21. Dirty Projectors** - Rise Above / **22. Okkervil River** - The Stage Names / **23. Studio** - Yearbook 1 / **24. Dan Deacon** - Spiderman of the Rings / **25. The Tough Alliance** - A New Chance / New Waves EP / **26. "After Dark"** (Various Artists) / **27. Arcade Fire** - Neon Bible / **28. Dinosaur Jr.** - Beyond / **29. Bon Iver** - For Emma, Forever Ago / **30. Caribou** - Andorra / **31. Deerhoof** - Friend Opportunity / **32. Sally Shapiro** - Disco Romance / **33. King Khan & the Shrines** - What Is?! / **34. James Blackshaw** - The Cloud of Unknowing / **35. Black Lips** - Good Bad Not Evil / **36. Iron and Wine** - The Shepherd's Dog / **37. Grizzly Bear** - Friend EP / **38. Wu-Tang Clan** - 8 Diagrams / **39. The White Stripes** - Icky Thump / **40. Beirut** - The Flying Club Cup / Lon Gisland EP / **41. Life Without Buildings** - Live at the Annandale Hotel / **42. Ghostface Killah** - The Big Doe Rehab / **43. Stars of the Lid** - And Their Refinement of the Decline / **44. Les Savy Fav** - Let's Stay Friends / **45. Ricardo Villalobos** - Fabric 36 / **46. Marissa Nadler** - Songs III: Bird on the Water / **47. Yeasayer** - All Hour Cymbals / **48. Robert Wyatt** - Comicopera / **49. Dizzee Rascal** - Maths + English / **50. Tinariwen** - Aman Iman (Water Is Life)

HALÛK ÇOBANOĞLU'YLA ARABESK VE ARABESK FOTOĞRAFLARI ÜSTÜNE

Kapağımızın sağ üstünde Galatasaray'ın UEFA şampiyonluğu kutlamaları sırasında çekilmiş bir fotoğraf var. İki delikanlı "maksat Ferdi olsun, Cim Bom bahane" der gibi poz veriyor objektife. Kolektif fotoğraf ajansı Photoaraf'ın kurucularından Halûk Çobanoğlu, on senedir üzerinde çalıştığı Arabesk fotoğraflarını 2007 Nisan'ında Fotoğrafevi'nde sergiledi, şimdi de kitaplaştırıldı. Hocayla bu nefis fotoröportaj üzerine bir röportaj yaptık...

Bir teselli ver

Seyyar kasetçi, Eminönü, İstanbul, 2000

"Arabesk"i fotoğraflamaya hangi sebeple giriştin?

Halûk Çobanoğlu: '68 kuşağı bizim kuşağı çok etkiledi. Toplumsal muhalefet, değişim olgusu üzerine çok derin düşündüler. Ne oldu, ne bitti? Toplumsal değişme nedir? Bunlar fotoğraftan bağımsız ve soyut şeyler değil. Hiçbir şekilde saklanamayan, gizlenemeyen, sansür edilemeyen iki tane yol haritası var: Biri müzik, diğeri mimari. ABD'nin tarihinde önce blues var, oradan evrimi caz ve rock'u doğurmuş. Toplumsal muhalefeti de, toplumsal gelişmeyi de oradan görürsün. Cari hayatımızdan biraz daha geriye gidip, Cumhuriyet tarihine doğru baktığında, ithal olmayan, bu toplum içinde evrilmiş ve bir yere gelmiş bir müzik çeşidi var: Arabesk. Bununla yolum kesişiyor. Arabeskin çok ivme kazandığı bir dönemde, '70'lerde ilkgençliğimi sürdüm. Bundan etkilenen insanlar ve bu çerçevede inşa edilen yaşamların arasında büyüdüm. Yurtiçi ve yurtdışı göçleri gördüm. Arabesk kentli bir müzik olmasına rağmen, esas olarak göç yollarında düzülmüştü. Zonguldak'a çalışmaya gelen insanların yaşamlarına, ikinci etapta Zonguldak'tan yurtdışına işçi olarak gidenlerin hikâyelerine şahit oldum. Bunların bir süre sonra arabesk şarkılarla buluştuğuna ve dertlerini onlarla paylaştıklarına, bir toplumsal durumun böyle ifade edildiğine şahit oldum. Tabii bunlar tek başına değildi. Diğer mecrada hayat mücadelesi, sınıf mücadelesi, çatışmalar sürüyordu. Bir yandan arabesk de kendi mecrasında usul usul akan bir müzik türüydü.

Fotoğraf albümündeki giriş metninde bir Adorno alıntısı var: "Var olan her müzik türü, toplumdaki gerilimleri ve çelişkileri yansıtır." On seneye yayılmış bu çalışmada, gerilimlerin ve çelişkilerin köklerine inebildin mi?

1923'le birlikte önemli reformlar yapılıyor Türkiye'de. Geçmişin tamamen reddi ve köklerinden kopmaya yönelik bir anlayış var. '34 ile '37 arası Türkiye radyolarında Türk sanat müziğini yasaklıyorlar. Çünkü feodal, ağırlaştıran, uyuşturan bir müzik olarak değerlendirilmiş... Ama sonuçta hiçbir şey yoktan var olmuyor, var olan da yok olmuyor. İkinci Dünya Savaşı döneminde Mısır'dan bir sürü sinema filmi geliyor ve insanlar sanki kaybettiklerini başka bir yerde buluyorlar. Zamanın Türk sineması bu minvalde müzikli filmler üretmeye başlıyor. Saadettin Kaynak bu filmlere beste yapıyor. Bazılarında Münir Nurettin'i oynatıyorlar. O dönemlerde ilkgençliğini süren babam da para biriktirip bir Philips radyo alıyor. Bunlar uzun dalgalı radyolar. Kahire radyosu dinliyor insanlar. Babam ölene kadar Kahire radyosu otomatiğe alınmıştı. Ümmü Gülsüm orada, Abdülvahap orada... Arabeski salt bu etkiyle açıklamak yanlış olur, ama esas olarak '50'lerden sonra ülke içindeki göç hareketleri, 60'tan sonra yurtdışına göç, arabeski çok hızlandıran bir süreçti. Etnomüzikoloji çok enteresan bir yol haritası. Türküler kırsalda ve oradaki dertlere ilişkin kalmış. Şehirde bu insanların sıkıntılarını ne Türk sanat müziği ne klasik batı müziği karşılayabilirdi. Yeni bir müzik türüne ihtiyaç vardı. Biraz içi boş, kendi kendine yalan söyleyen, umutlarını ve umutsuzluklarını abartan, şehirle yüzleşmeyi anlatan yeni bir müzik türü.

Yaşanan şartları içeriden bir bakışla anlattığı için de dört elle tutunulan bir müzik oldu.

İlk dönemini çok önemsiyorum. '70'ler varolan eşitsizlik ve haksızlıklar konusunda muhalefetin son derece yükseldiği bir dönem. Arabeskin resmen bir olgu olarak ortaya çıktığı ve bayrağını yükselttiği durum "Batsın Bu Dünya" plağıdır. '70'lerde arabesk, eli kolu bağlı durmayan, gerektiğinde eline taşları alabilen, direnen bir hareketle birlikte yürüyordu. Şehirde tutunmanın, bir an önce buraya yerleşmenin, iş sahibi olmanın sıkıntılarını, bazen ikiyüzlülüklerini, bazen de umut ve umutsuzluklarını yanlış şikâyetlerle dile getiren bir akım, bir müzik hareketi oldu.

Yeni bir müzik türüne ihtiyaç vardı. Biraz içi boş, kendi kendine yalan söyleyen, umutlarını ve umutsuzluklarını abartan, şehirle yüzleşmeyi anlatan yeni bir müzik.

"Batsın Bu Dünya" plağı çıktığında 20'li yaşlarında olmalısın. Neredeydin o zaman?

Latif Doğan "Yar Gelecek" için klip çekiminde, Çatalca, 2005

Antipodesia

Roger Mills

Ocak 2008'de yayınlandı
Released in January 2008

"Var olan dünyaların sesi ile düşsel toprakların müzikte buluşması"

"The sound of present worlds and imaginary landscapes colliding in audio"

ucm
UnCatalogued Music Production

www.ucmproduction.com

Doğduğum, büyüdüğüm ve ilkgençliğimi sürdüğüm yer tipik bir sanayi kenti olan Zonguldak'tı. 17 yaşında Zonguldak'tan ayrıldım. Ailem oradaydı, gidip geldim. Sonra ailecek göç ettik. Babamın memleketi olan Balıkesir'e döndük. Babam tam bir cumhuriyet çocuğuydu. 1923'te doğmuş. Cumhuriyetin anafikrini yayan okullarda yetişmiş. Devlet bursuyla tıp fakültesi okumuş bir sağlık memuru.

Arabeski sinemada, radyoda ilk duyduğunda neler hissettin? Çevrende nasıl karşılanmıştı?

Almanya'ya giden insanların ilk getirdikleri şey transistörlü radyolardı. Zonguldak'ta kömür işletmelerinin radyosu vardı. Arabesk çalıyordu. TRT'nin çalmadığını çaldığı için dinleniyordu. Babam üç ay plajda çalışırdı. Yaralananlara, boğulanlara ilk sağlık müdahalesini yapmak için. Orada da hoparlörlerden avaz avaz Zonguldak radyosu çalardı. İnsanlar isteklerde bulunurdu. Benim de mektupla istekte bulunmuşluğum vardır. İlk dinlediğim şey "Bir Teselli Ver"di. Tren yolundan yürürken rahmetli babama böyle bir parça dinlediğimi söylediğimde, babam "bu usul ve kaideyi bozan, biraz da meyhane müziğidir" demişti arabesk için. Cumhuriyet ideolojisinin devamı olan seçkinci aydınların bulduğu bir tanımlama arabesk. 1923'teki kopuşun etkisi çok. Bir tu kaka var, bunun Araplara ve imparatorluk mirasına karşı duyulan bir çeşit kompleksten kaynaklandığına inanıyorum.

Fotografik öykülerinde bir "tutunamayanlar" vurgusu var. Tüm çalışmalarının bir tür üstbaşlığı diyebilir miyiz buna?

Halûk Çobanoğlu

Belediye haftada 25 tabutu kimsesizler mezarlığına gömüyor. Tarlabaşı'ndaki mekânlara gelenler, düşmek üzere olan, ayakları üzerinde son gayretle duran insanlar.

Bir üçleme ya da önceden projelendirilmiş bir dizi değildi. Amatör olarak fotoğrafa başladım. 1402'lik eski bir öğretim üyesiyim, 12 Eylül'ün üniversiteden attığı adamlardan biri... Göç olgusu beni çok etkiledi. "Kuşbazlar" ilk yaptığım siyah beyaz projeydi. Bir takım insanlar şehre gelmişler, tutunmuşlar ya da tutunamamışlar. Sanki bir kuşun kanadında özgürleşmek istiyorlar. Çoğunlukla şehrin varoşlarında oturan, şehre girememiş insanlar. Bu sınıfsal meselenin altını çizmek gerekiyordu. Sonra Amerika'ya gittim, beş yılın çoğu New York'ta geçti. Amerika'ya gelmiş, özellikle ilk durak New York'ta inmiş, şehrin üstünde tutunamamış insanlar, yeraltına göç etmişler. "Yeraltında Bir Dünya Şehri: New York Metrosu" diye iki yıla yayılan bir iş yaptım. Bir yanda gökdelenler, bir tarafta yerde yatan insanlar. Amerikan sistemi, başarısız, "loser" insanlarını sevmiyor. Ama direniş bir şekilde sürüyor. Kimi tiyatro yapıyor, kimi müzik icra ediyor. Bunların hepsi birbirine koşut, birbirlerini tamamlayan hikâyeler. "Arabesk" de öyle. Bu ülkede bir "hesabım" var. Birbiriyle bağlı hikâyeler beni buraya getirdi.

Arabesk sadece "loser"ların müziği mi? Bir yandan, arabeskin demokratikleştirici, eşitleyici bir müzik olduğundan söz edilir...

"New York Metrosu" kitabı basılacağı sırada sürekli matbaaya gidip geliyordum. Bir akşam Etiler'de çok sevmediğim bir mekânda bir yaş gününe davet edildim. Bir çeşit arabesk müzik çalıyor. Orta sınıf üstü insanların gittiği, paraların harcandığı bir mekândı. Matbaadan haber gelince, apar topar çıktım. Şükürler olsun dedim, kaçmak için fırsat oldu. Kitap Seyrantepe'de basılıyor. Orada gerçekten batakhaneler var. Aynı müzik orada da çalıyordu. İnsanlar parasıyla acı çekmeye gidiyorlar... Amerika örneğinden konuşursam, country'nin, blues'un, cazın dinleyicisini sınıfsal olarak birbirinden ayırabilirsin. Büyük şehirlerde country müziğe rastlamak mümkün değil. Onların İbrahim Tatlıses'i sayılabilecek çok ünlü bir country şarkıcıları var: Garth Brooks'un New York'taki konserine bir milyon kişi gelmişti. Ertesi gün gazeteler, "New York'lu on kişi ya vardı ya yoktu" diye yazdı... Mesela caz tamamen şehirli bir müziktir. Bir dönem tipik bir Amerikan kırsalı olan North Carolina'da yaşadım. Pink Floyd, caz filan dinlediğimi söyleyince şöyle kafalarını kaldırıp, manidar bir şekilde baktıklarını hatırlıyorum. Türkiye'de böyle değil. Arabesk sınıflar üstü bir şey. Dünyayı tayin edici şey sınıfsal meseledir. Dünyayı anlamak için tarihi materyalist bir bakış açısına ihtiyacın var. Ama Türkiye gerçekten özel bir ülke. Yaşa-

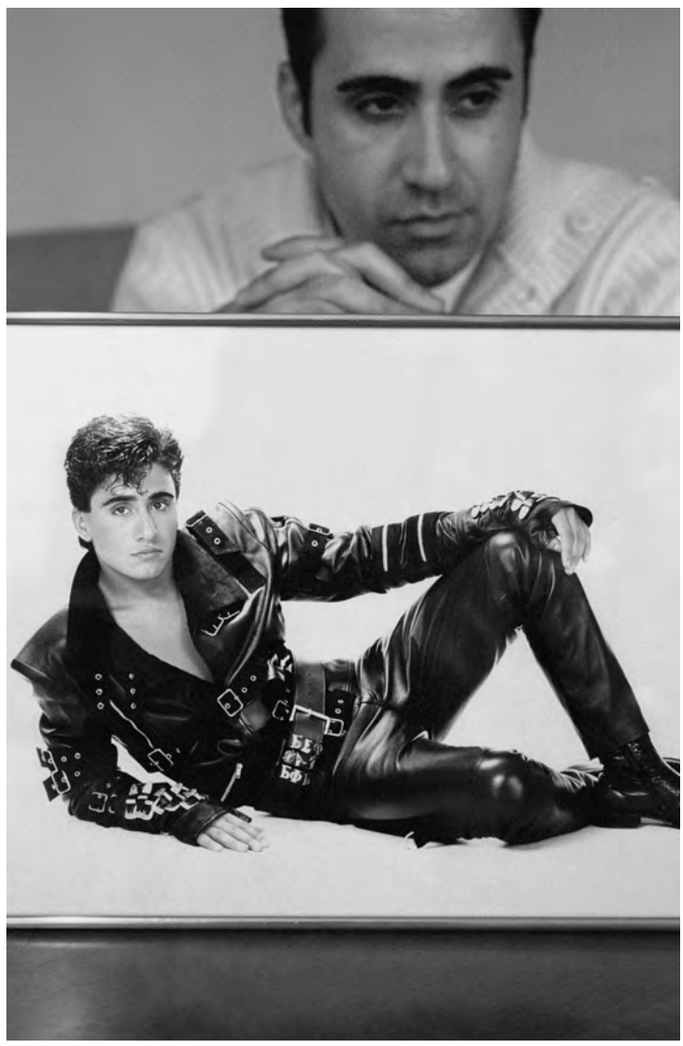

Emrah ve Küçük Emrah, Gayrettepe, 2006

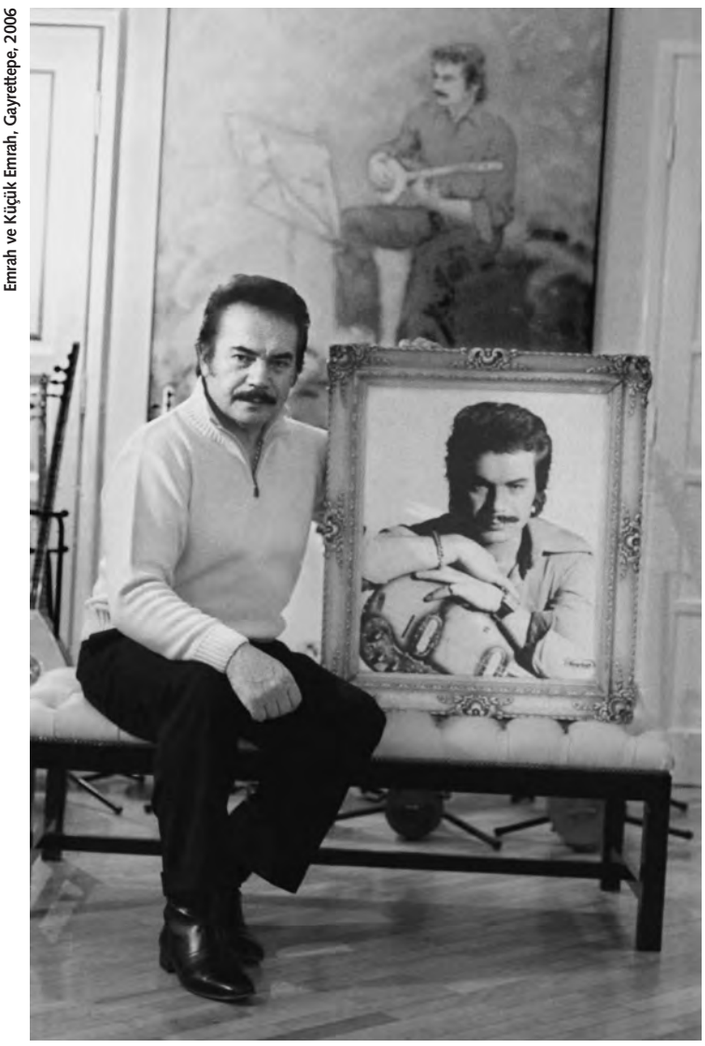

Orhan Gencebay, Etiler, 2005

Kâhtalı Mıçı Pera Palas otelinde, 2004

nan kimlik karmaşası bu toprakların sosyal fay hattı. Bu hattın üzerinde arabeski buldum. 1923'te taşların yerinden oynamasıyla bir kopuş yaşanıyor. Yaşanan her şey yanlıştı demiyorum. Diyalektik olarak doğruyla yanlış, iyiyle kötü hep yan yana.

Bu kopuşla gelinen noktada, Cumhuriyet'in 75. yıl kutlamalarında çektiğin fotoğraflarda arabeskin hâkim olmasını, Cumhuriyet vizyonunun çöküşünün resmi olarak mı değerlendiriyorsun?

O fotoğrafı onun için en sona koydum. Araba duvara çarpmıştır. AKP'dir arabeskin iktidarı. Daha önce daha çok kuvvetli nüvesi vardı. Bunun en "renkli" tantanasını yapan Özal'dı.

Tarlabaşı'nda çekilmiş fotoğraflar çok etkileyici. Orada da en korunmuş haliyle mi yaşanıyor arabesk?

O insanlar ikinci nesil olarak büyük şehre gelmiş ve tutunamamışlar. O fotoğrafların çekildiği mekânlar, 365 gün 24 saat açık. Pencere filan yok, içeride cinsiyet faktörü de kayboluyor. Kim kadın, kim erkek? Normalde dışarıda itiraz edecekleri her durum ortadan kalkıyor ve herkes bir potadan besleniyor. Acısını, neşesini, sevgisini döküyor… Mikrofon orada duruyor. Bir müşteri çıkıp şarkı söyleyebilir. Bazen mekânın sahibi söylüyor, bazen bir garson…

Efkârlanan, mikrofona mı geçiyor?

Tabii. Belli bir programları yok. Kendin alıp söylüyorsun. Biri de saz çalıyor. O sazcı orada kadrolu mu bilmiyorum, ama sabit. Elli metre ötede Beyoğlu pavyonları var. Burada adamların konsomatrislere ya da o pozisyondaki kadınlara sarılıp ağladıklarına şahit oldum. Bu özellikle maço kültürle çok çelişen, çok aykırı bir şey. Ağladıkları konsomatrislerin bazıları travesti. Bu insanların çoğu kimsesiz, sahipsiz. Ölüleri de sahipsiz. Belediye her hafta 25-30 tabutu alıp çarşamba günleri Kilyos'taki kimsesizler mezarlığına gömüyor… Oraya gelenler arasında sabit bir geliri olan, düzenli bir işi olan tek bir insan yok gibi. Hakikaten marjinalleşmişler, düşmek üzere ayakları üzerinde son gayretle duran insanlar. Evsizlikten bir önceki aşama bu.

Arabeskin en tarihsel karakteri kim sence?

Hiç tartışmasız Orhan Gencebay. Bu mesele üzerine çok düşünmüş bir adam. İki yüzü keskin bıçak gibi. Bir Bülent Ersoy'un yanındaki Gencebay var son dönemde, bir de "Batsın Bu Dünya"nın, "Bir Teselli Ver"in, "Hatasız Kul Olmaz"ın Gencebay'ı. İkisi aynı insan mı diye düşündüğüm oluyor. Nasıl olabiliyor? Bu da arabesk bir durum. Arabeskin ta kendisi...

Müslüm Gürses için Murathan Mungan tarafından yapılan cover albüm daha erken dönemde yapılabilseydi, toplum içinde daha birleştirici bir rol oynayabilir miydi?

2002'de Müslüm'ün Harbiye Açıkhava'da verdiği ilk pop konserinde 50 kişi vardı. 2006'da Bayrampaşa'daki veda konserinde ise binlerce kişi. Orada bir konuşma yapıldı. Resmen "bu son arabesk konserim" demedi tabii, ama "konserler dönemim bitiyor" dedi, "Buluşmalarımız başka şekilde sürecek, daha renkli olacak". Ondan sonra galeyan oldu zaten. Sahne indi aşağı, canımızı zor kurtardık. Kendisi de çok korktu.

Şahin Özer "Türkçe yapılan her müzikte arabesk vardır" diyor. Fakat arabesk, sanatçıların kendilerini tarif ederken sakındıkları bir isim galiba. Orhan Gencebay yaptığı müziği "serbest çalışmalar" olarak tanımlıyor.

Kabul etmek lazım ki; Türkiye eliti ve seçkinci düşünce yapısı çok etkin bu ülkede. Sazıyla sözüyle düzeni bozan arabesk ilk çıktığında, Ortadoğu'ya ait görülerek "arabesk" diye sınıflandırıldıktan bir süre sonra tutmuştu. Bir süre sonra da toplumun dilinde her kötü şey "ay ne arabesk durum" diye tanımlanır oldu ve bundan bir kaçış başladı. Kaçabildikleri noktada "fan-taazi" diyorlar. O neyse? Bir tanımı yok... Orhan Gencebay'ın biraz buğulu açıklamaları var. "Klasik batı müziğinin özel sektörüyüz" gibi anlatıyor. "TRT sanatçısıydım, ama yapamadım, sekiz ay çalıştım çıktım, çünkü kalıplar vardı, kendi veznimle söylemeye çalıştım" diyor. Beni arabesk serisini yapmaya yönlendiren şeylerden biri, '80 sonrasında Yeni Gündem'de çıkmış Murat Belge-Orhan Gencebay söyleşisiydi. Hakikaten çok heyecanlandıran, üç beş kere okuduğum bir söyleşiydi. Gencebay'ın o zaman daha netti kafası. Şimdi daha sofistike kalıplara sokmaya çalışıyor.

Ahmet Kaya toplumsal dönüşüm önermeyen, muhalefetin sadece acıklı merdiveninde duran ama '70'ler arabeskinin yerini almış bir adamdı. Bir meşale yakmıştı.

Kitaba bir Ahmet Kaya portresi iyi gidermiş.

Evet. Kitapta tırnak içinde "devrimci" arabesk portresi eksik. Roll'la birlikte yer aldığımız iki sene önceki Bienal'de bunu bir kere daha anladım. Ahmet Kaya'nın olamayacak olması beni acıttı. Hatta orada, Mihran Tomasyan'ın çatallı bıçaklı enstalasyonu üzerinden bir takım sanatsal denemelere girdim. Ahmet Kaya'nın ölümü erken ve talihsiz oldu. Toplumsal dönüşüm önermeyen, toplumsal muhalefetin sadece acıklı merdiveninde duran, ama '70'ler arabeskinin yerini almış bir adamdı. Bir meşale yakmıştı.

Söyleşi: **Şahan Nuhoğlu**

SİYASET

Gazeteci Hüseyin Aykol'un, esasen halkın haber alma ihtiyacının vasıtası olan, hatta tarihin kritik dönemlerinde 'toplumun vicdanı' rolünü oynayan gazetelerin, Türkiye'de adım adım nasıl büyük sermayenin öldürücü silahlarından biri haline geldiğini, İslami sermayenin de iktidarlar vasıtasıyla nasıl bu güce ortak olduğunu ayrıntılı verileriyle gösteren çalışması...

HABER BASININDAN İSLAMCI MEDYAYA
Hüseyin Aykol

TARİH

Daha önce "Çerkes Ethem: Baki İlk Selam" kitabıyla tanıdığımız araştırmacı Emrah Cilasun dört yıl süren bir yoğun araştırmanın ürünü olan bu kitabında, Türkiye'de örgütlü komünizmin başlangıç noktası sayılan Mustafa Suphi ve yoldaşlarının Türkiye'ye gelişleri ve 28/29 Ocak 1921'de Karadeniz açıklarında katledilişlerini belgeleriyle bir tarihçeye dönüştürüyor...

MUSTAFA SUPHİ'YLE YOLDAŞLARINI KİM ÖLDÜRDÜ
Emrah Cilasun

SİNEMA

"Ben bir salon sanatçısı değilim ki, müşterilerimin hoşça vakit geçirmesinden sorumlu olayım. Benden asıl, sanatımda yalan söylediğimde hesap sorulsun. Ayrıca, bir yönetmen çektiği filmi öylesine yaptığını, ileride yapmayı düşündüğü asıl filmi için güç topladığını iddia ediyorsa bu büyük bir aldatmacadır ve o yönetmen kendi filmini asla çekemeyecektir."

MÜHÜRLENMİŞ ZAMAN
Andrey Tarkovski

MEKTUP

Ünlü Hintli ozan Tagore'un, Hindistan'da kendine ait kurumlarda başka bir insan eğitimine giriştiği sırada ziyaret ettiği 1930'ların Sovyet Rusya'ya dair kaleme aldığı, Sovyetler'in cesur yeni deneyimlerini ve gerek köylerde gerekse şehirlerde halk eğitimini hangi boyutlarda değiştirdiklerini sergilediği mektupları...

RUSYA'DAN MEKTUPLAR
Rabindranath Tagore

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

HALKLA İLİŞKİLER

Hazırlayan:
Ayşegül Oğuz

BURASI NARDİS

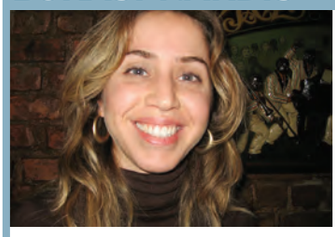

Tuğba Gökkaya, 33, mimar

Quartet Muartet sahnede şu anda...
Çok seviyorum, bu geceki performansları da çok güzel.
Bir konserden beklentin nedir?
Ses düzeni iyi olmalı. Bulunduğu mekânın ruhuna uymalı müzik.
Asla unutamayacağın bir konser?
Çok var. Roger Waters konserinin ruhu çok yüksekti. Bu yılki Patti Smith konseri. Evimizde gibiydik. İlk gittiğim konserlerden biri, İnönü Stadyumu'ndaki Metallica konseri.
Müzik senin için ne demek?
Oldum olası müzik vardı hayatımda. Annem her zaman, her ortamda şarkı söyler. Türk sanat müziği söyler.
Duvarına astığın ilk poster neydi?
Sebastian Bach'ın posterini asmıştım, babam da kadın mı erkek mi olduğunu anlayamadığı için kaldırmıştı. Olay çıkartmıştım. Sonra çöpten posterin parçalarını çıkarttırıp birleştirdim ve tekrar duvarıma astım.

Vanina Kutelas, 29, akademisyen

Neden Nardis'tesin?
Burada her zaman çok güzel müzikler çalıyor.
Müziğe dair hayatında ilk hatırladığın şey ne?
Bebekken annem plaklar çalardı. Çok severdi müziği. Biz annemle ikimiz büyüdük. Evimizde büyük hoparlörler vardı, onlara yapışıp duruyordum.
Hep İstanbul'da mı yaşadın?
Annem İstanbullu. Viyana'da doğdum, sekiz yaşındayken İstanbul'a döndük. Üniversiteyi beş sene Ankara'da okudum, o esnada İstanbul özlemiyle yanıp tutuşuyordum. Ama şimdi İstanbul'un son on senede ne kadar değiştiğini görmek korkutucu. Kendimi özgür hissetmiyorum.
Gitmek istediğin bir şehir var mı?
Hayali ülkem, müziğini de çok sevdiğim için Brezilya. Bossa-nova'yı çok seviyorum.

BURASI KADIKÖY

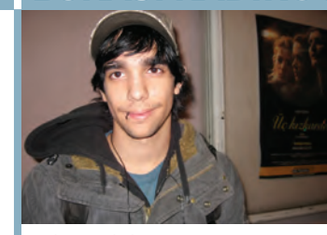

Ali Ata Akel, 22, öğrenci

Şu anda ne dinliyorsun?
Placebo. Ama bu aralar şöyle bir durum söz konusu: Filmlerden dolayı post rock, ruh halimden dolayı emo dinliyorum, alternatif rock'ı ise her zaman.
Yerli müzik?
Biraz soğudum... Mor ve Ötesi vardı, ama sonra tavırları komik gelmeye başladı.
Neden?
Birdenbire politik olmak gibi bir zorlamaya girdiler. Kurban ve Duman'ı da dinlerim. Duman sayesinde Türk müziğini sevdim.
Mesela artık Müslüm Gürses dinleyebilir misin?
Evde oturup dinlemem ama bir yerlerde çalıyorsa, "ne lan bu, kapat şunu" demem. Şahsıma ters düşen bir müzik değilse asla çıkışmam.
Nelere çıkışırsın peki?
Arabesk ve rap müzik kafadan ters.

Canan Bursa, 30, halkla ilişkiler

Şu anda ne dinliyorsun?
Karışık. Öyle bir tarzım yoktur; halay, pop, sözleri güzelse, toplumsal bir mesaj veriyorsa her şeyi dinlerim.
Mesela?
Savaş karşıtı şarkılar. Iraklı bir kadının söylediği bir şarkı vardı. Bu tür mesajları Türk şarkıcılarda göremiyorum. Gerçi son zamanlarda var...
Mesela?
Doğa'nın "İsyankar" şarkısı var. İstanbul'da yalnız yaşayan birinin dramını anlatıyor. Müzikle gözümde bir sürü şey canlanır. Eskiden polis muhabirliği yaptım, polislerin çilesini de iyi bilirim.
Türkiye'deki polis teşkilatı size güven veriyor mu?
Kesinlikle.
2007'nin en iyisi şarkısı ne?
Cem Yıldız, "İmkânsız Aşk". "Hırsız-Polis" dizisinde Mavi ve Çınar'ın sevdasının imkânsızlığını ben de yaşadım.

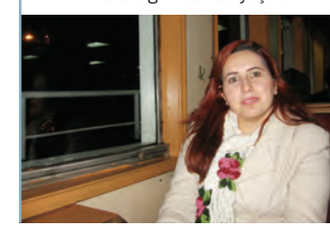

BURASI BAĞDAT CADDESİ

Berk Bener, 18, öğrenci

Şu anda ne dinliyorsun?
Lenny Kravitz.
Başka neler dinliyorsun?
Genelde '80'ler ve rock dinliyorum ama popüler müziğe de kulağım takılıyor. Duman, Mor ve Ötesi'ne de...
Mor ve Ötesi'nin Eurovision'da yarışacak olmasına ne diyorsun?
Onlar sisteme ve düzene yanlış gözüyle bakarak ortaya çıktılar. Eurovision şov amaçlı bir yer olduğu için onların katılımını da saçma buluyorum. Bir yandan Türkiye'yi temsil edecek olmaları da hoşuma gitti.
Duman katılsaydı?
Hayatta olmaz öyle şey.
Yabancılardan başka kimleri dinliyorsun?
Rap, tekno... Pink Floyd ve AC/DC'yi de çok seviyorum.
2007'nin aklında kalan şarkısı ne?
Shantel, "Disko Partizani".

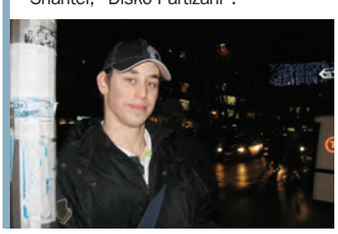

Berkay Küçükbaşlar, 20, öğrenci

Şu anda ne dinliyorsun?
Karışık! Son dönemlerde psychedelic müziklere takılıyorum.
Psychedelic müzik nasıl bir ruh hali yaratıyor?
Kendinden geçme. Müziğe kendini kaptırmak olarak da açıklanabilir.
Şu anda kendini kaptırmış mıydın, böldük mü?
Yolda dinlerken olmuyor tabii.
Bağdat Caddesi'nde gün nasıl geçer?
Burada hayat bazen istemediğiniz şekillerde geçebilir ve ortamı kendi istediğimiz gibi görebilmenin yolu da müzikten geçer.
Başka neler dinliyorsun?
Rock tabanlı. Hepimiz grunge yetiştik. Son yıllarda elektroniğin müziğe katılması da entresan oldu.
Yerli müzikle aran var mı?
Dandadadan.
2007'nin en sevdiğin şarkısı?
Dandadadan'dan "Kutbu Kuzey".

BURASI HALKALI

Müslüm Buldur, 37, antrenör

Ne zamandan beri spor salonu işletiyorsunuz?
15 yıldır bu işin içindeyim.
Slow bir müzik çalıyor. Aslında daha tempolu müzikler çalınmaz mı?
Evet, tempolu, tekno müzikler seviliyor. Haklılar da, çünkü vücudun o anki temposu ve hareketi için gerekli. Ama slow müzikleri de ben seviyorum.
Siz de vücudu geliştirmişsiniz...
İki Türkiye şampiyonluğum var, yarışmalara hep "Rocky"nin müziğiyle hazırlandım. İnsanı gaza getirir, hırslandırır. Uğur getirdiğini de düşünüyorum.
Rocky Balboa bir kahraman mıdır?
Tabii. Çocukluğumdan beri bir sempatim vardı.
Yerli müzikle aranız var mı?
Tarkan'ı çok severim. Ahmet Kaya'yı askerde çok dinledim, yalnızsın ya oralarda. Zaten insan ayırmam ben, her türlü müziği dinlerim.

Serkan Çelik, 27, esnaf

Sohbet Evi'ne kimler geliyor?
Servisçiler gelir, yan taraftaki tekstil atölyesindekiler gelir, bir de sevgilisiyle gelen olursa oluyor. Aslında buraların insanları eğlenmeye Taksim'e, Bakırköy'e gitmek zorunda. Belediye Halkalı'da bir şey olsun istemiyor.
Neden?
AKP işte. Kendilerine demokratik dinci diyorlar. Adamlar karşı işte.
Tekno müzik çalıyor burda.
Bunu istek üzerine çaldık. Normalde slow ve klasik parçalar çalıyoruz.
Şimdi de "İntizar"a geçtiniz...
Türkü de çalarız, Engin Nurşani, Yavuz Bingöl... Kendim türkü sevdiğim için millete de sevdirmeye çalışıyorum.
Arabesk sever misiniz?
Yoo. Jilet olaylarını tasvip etmiyorum.
Asla dinlemem dediğiniz bir müzik?
Bir sakallı var, bağırıyor hani. Adı ne?
Pavarotti mi? Öldü ama.
Allah rahmet eylesin!

ŞARKILARLA OĞUZ ATAY

Yediler sevdi onu, Atay'ım Oğuz'u / Yedi sene, yedi eser / Her birinde Blowin' In The Wind eser / Karayel, Poyraz, Keşişleme / Derken yan yana geldi iki yedi, sene oldu yetmiş yedi / Göçtü gitti o kocaman güzel kedi / Yedi vakit geçti, geldi Orwell'in senesi / Zuhur etti Oğuz'um Atay ikinci kere / Malûm oldu Selim Işık ve Hikmet Benol cümlemize / Tutunduk onlara sıkı sıkıya senelerce / Günlüğünde kaldı "Türkiye'nin Ruhu" ne çare / Aralık ikibinyedi, otuzuncu sene-i devriyesi diye / On şarkı koyduk cebimize, onu da tam onluk / "When Two Sevens Clash" kusur kaldı sadece / On kapı çaldık, onu konuştuk saatlerce / İşbu metin bir vefa borcu, ödenmez olduğunu bile bile...

KOCAMAN GÜZEL BİR KEDİ

CEVAT ÇAPAN

Zamanın hükmü

Ne Bahtımdır Ne Yar-i Bî Yamandır **Şemsettin Ziya**

Şemsettin Ziya Bey'in hicaz şarkısı... "Ne bahtımdır ne yar-i bi yamandır / Beni giryan eden hükm-i zamandır". Bu şarkıyı gençliğimizde dinlerdik. Daha sonraları, öğrencilerimle "Shakespeare ve Alaturka Şarkılar" konulu eğlenceli bir çalışma yaparken tekrar aklıma gelmişti. II. Richard'ın "How I wasted time now time doth waste me!" (Zamanı nasıl ziyan ettiysem zaman da beni ziyan ediyor) sözüne bire bir uyuyordu. Şimdi düşününce, Oğuz'u (Atay) aklıma getiriyor bu şarkı.

Alaturka sever miydi Oğuz Atay?

Sevdiğini sanmıyorum. Batı müziğini çok seviyordu. Klasik bestecileri severdi, romantikleri de severdi, hatta atonal müzikle bile ilgilenirdi. "Oyunlarla Yaşayanlar"da alaturkayla dalga geçer, Hacı Arif beyi biraz kolay harcıyor. Benim karşı olduğum bir tarafı o oyunun.

Oğuz Atay'la ne zaman, nasıl tanıştınız?

1957'de, Halit Refiğ ve Turhan Tükel Akşam gazetesinde Oğuz Atay'la birlikte çalışıyorlardı; onların arkadaşı olarak tanıştım. Birçok ortak yanımız olduğunu gördüm, büyük bir edebiyat meraklısıydı, Batı edebiyatını yakından izlerdi ve Joyce gibi, Musil gibi yenilikçi yazarları severdi. Bir de sinemaya çok meraklıydı. O yıl, aynı dönemde askere gittik. O istihkâm okuluna gitti İstanbul'da, ben Tuzla'da topçu okulundaydım. Arada yine görüşüyorduk. Derken, Ankara'ya tayinimiz çıktı, Ankara'dayken ben neredeyse her akşam Vüs'at Bener'e gidiyordum. Sonra onları tanıştırdım. Çok anlaştılar, birbirlerini çok sevdiler. Ortak payda yine edebiyattı. Oğuz'un yazarlığı henüz ortaya çıkmış değildi.

Yazıyor da bahsetmiyor muydu, yoksa yazmaya başlamamış mıydı?

Yazmıyordu henüz. Tiyatro merakımız vardı; ben Weiskler'i çeviriyordum, her akşam Vüs'at'a gidip okuyorduk. Oğuz da "Godot'yu Beklerken"i çeviriyormuş meğer. Fakat, o metin ne oldu bilemiyorum, kimse bulamadı. Vüs'at Bener'le dostluğu epey etkili olmuş ki, "Tutunamayanlar"da Vüs'at'ten esinlenerek yaratılmış karakterler var, Süleyman Kargı mesela. Askerden sonra, İstanbul'da Pazar Postası'nda beraber çalıştık. Yayın yönetmeni Turhan Tükel'di, ben tiyatro eleştirisi, Halit sinema eleştirisi yapıyordu, Murat Sarıca siyasî yazılar yazıyordu, Fethi Naci "On Türk Romanı" diye bir diziye başlamıştı, Oğuz da o dergide her türlü eksiği gediği toparlayan, yazılar yazan, çeviriler yapan bir arkadaşımızdı. 27 Mayıs ihtilalinden sonra, Olaylar adında sosyalist bir dergi çıkarmaya karar verdik. Pazar Postası'ndan arkadaşların dışında, Rekin Teksoy, Cengiz Tuncer gibi isimler de vardı. Paralar toplandı, bir yer tutuldu; fakat sonunda anlaşamadık, dergi gerçekleşmedi. O derginin kuruluş aşamasındaki tartışmalar, ayrışmalar, anlaşmazlıklar da "Tutunamayanlar"da yine romanlaştırılarak, eğlenceli bir şekilde anlatılıyor. Tabii, acıklı bir güldürü biçiminde.

O dönemde aynı zamanda üniversitede ders mi veriyordu?

Oğuz öğretim elemanı olarak Yıldız Teknik'te çalışmaya başlamıştı. O arada evlendi. Sinematek'in kurulduğu yıllardı, ailece de görüşüyorduk. Derken, bir ara kayboldu Oğuz ortalıktan, ne olduğunu bilemiyorduk bir türlü... Bir-iki yıl hiç görüşmedik. Sonra, bir gece bizim eve çıkageldi, "Tutunamayanlar"ın teksiriyle. "Ben bir roman yazdım ve TRT'nin açtığı yarışmaya gönderdim"

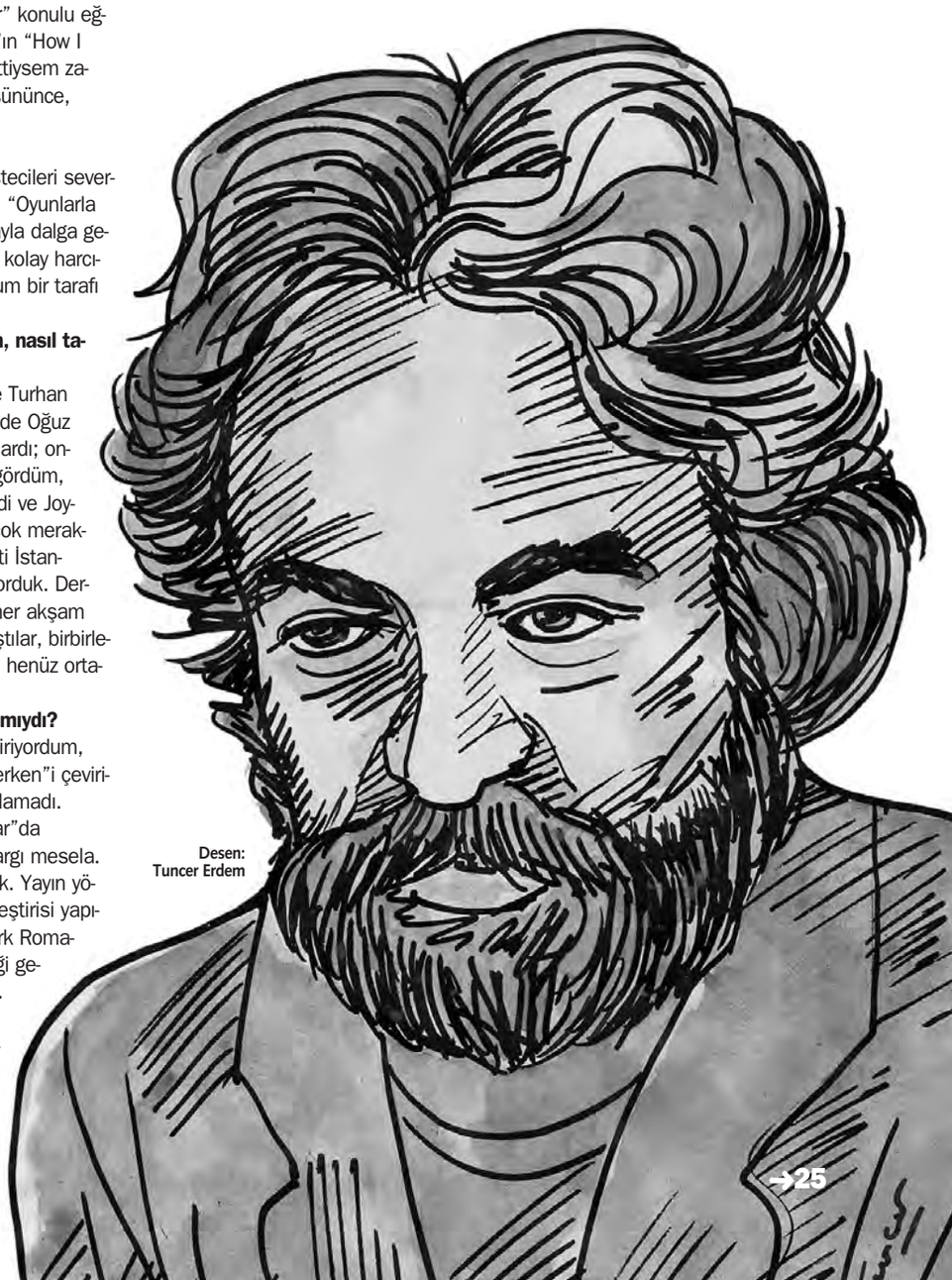

Desen: Tuncer Erdem

Fotoğraflar: Muhsin Akgün, Şahan Nuhoğlu, Fatih Özgüven fotoğrafı: Tuna Erdem, Oğuz Atay fotoğrafları: İletişim Yayınları arşivinden

→25

dedi. “Senden ricam, jüri üyelerini tanıyorsun, okumalarını sağla”. Öyle kalın bir kitaptı ki, önce kaygılandım. Mühendis arkadaşım edebiyat meraklısı ama, yazdığı roman okunabilecek bir şey mi diye gizli bir endişe duydum. *(gülüyor)* Fakat, okumaya başladıktan sonra, baktım ki müthiş bir kitapla karşı karşıyayım. Çok sevindim. Kendisine de çok beğendiğimi söyledim, tebrik ettim. Hemen gittim Adnan Benk’e, Vedat Günyol’a, “böyle bir kitap gelecek yarışmaya, lütfen okuyun” dedim. Kitap bana gerçekten sevinç vermişti. Yarışma sonunda da ödül alan kitaplardan biri oldu. Yarışmada birinci, ikinci, üçüncü diye ödüller verilecekti. Fakat, jürideki herkesin gönderilen bütün kitapları okumadığı anlaşıldı. Ama Adnan Benk yazılı bir raporla toplantıya katıldığı için kimse itiraz edememiş, “Tutunamayanlar” da bu sağlam rapor karşısında yedi-sekiz yazarla birlikte başarı ödülü aldı. Sonra, yayıncı bulma hikâyesi başladı. O da oldukça sıkıcı bir süreç oldu. Kimse kitabı basmaya yanaşmıyordu. Bazı yayınevleri kalın buluyordu, bazı yayınevleri okuyacak vakit ayıramıyordu; okuyan anlamıyordu. Basabilecek durumda olan, kıskandığı için basmıyordu, çünkü yayıncılar arasında yazarlar da vardı... Hayati Asılyazıcı yeni kurduğu Sinan Yayınevi’nde bu kitabı basmayı göze aldı. Kitap iki cilt olarak basıldı. Basıldıktan sonra da, ortaya doğru eleştirmen çıkmadı. Tabii, olumlu değerlendirmeler oldu ama, umduğumuz patlama olmadı. “Sonunda büyük Türk romanı yazıldı” diyen kimse çıkmadı. Ama, Oğuz yılmadı, “Tehlikeli Oyunlar”ı yazdı arkasından. Sonra, hikâye kitabı “Korkuyu Beklerken” ve “Bir Bilim Adamı’nın Romanı” ısmarlandı kendisine. İTÜ’den hocası Mustafa İnan’ın hikâyesi... Karısı profesör Jale hanım kitabı ona ısmarlamıştı. O işi de çok kendine özgü bir titizlikle ve anlayışla, daha önceki romanlarına benzemeyen bir üslûpla yazdı.

O kitap diğer eserlerinden çok farklı duruyor.

Bir çeşit belgesel roman yazması gerektiğini biliyordu. Ama, müthiş bir yazarın, bir edebiyatçının yazdığı bir biyografi olduğu da bellidir. Derken, bir oyunla çıkageldi bir gün. “Senin tiyatrocu tanıdıkların var; ne diyorsun bu oyun hakkında?” diye sordu. “Oyunlarla Yaşayanlar”ı da çok beğendim. Tam tiyatrolarımızın beklediği türden bir oyundu, hem çok eğlendirici yanları vardı, hem de çok öncü, yenilikçi bir oyundu. O yıllarda absürd tiyatro akımı vardı. Bu oyun da yaşadığımız toplumdaki saçmalıkları çok başarılı bir şekilde anlatıyordu. “Tutunamayanlar”da da, “Tehlikeli Oyunlar”da da gördüğümüz o ince mizah duygusu vardı, ironi vardı, bunun ötesinde trajik bir tarafı da vardı.

O dönemde, “toplumcu-gerçekçi” edebiyat anlayışı hâkim, Oğuz Atay bireyin dünyasına eğiliyor. Bu nedenle de “bireyci” olarak anılıyor. Hayattaykan o tanımla eleştiriliyor, ölümünden sonra aynı tanımla övülüyor. Nasıl bir bakışı vardı dünyaya?

Oğuz’un beğendiği Batılı edebiyatta birey çok öne çıkıyor; Joyce’u, Musil’i falan beğeniyor, ama bütün bunların altında, bir çeşit marksist bir bakışı da var dünyaya. Onun için, düpedüz bireyci bir romancı demek yanlış. Zaten romanlarından, işin o kadar basite indirgenemeyeceği anlaşılıyor.

En son ne zaman görüştünüz?

Hastalığının umutsuz bir durumda olduğunu öğrendiğimde, yüz yüze görüşemedik. Londra’ya gitti, geldi, onu ziyaret etmek istiyordum. Telefon ettim, “ne getireyim, ne istersin?” dedim. Ben bir şey götürmek için sordum, halbuki o metafizik bir şekilde anlamış, “Senin tiyatrocu arkadaşların vardır, şu bizim oyunu oynat” dedi. Bir çeşit son isteği gibi. Ziyaretine gitmem için, “haber ver de, hazırlıklı olayım, bir takım ilaçlar alıyorum, kafam yerinde olmuyor” dedi... Ama, görüşemedik. Son görüşmemiz telefonda oldu.

ÖMER MADRA

Terapinin ilk seansı

Mind Games **John Lennon**

John Lennon’ın 25. ölüm yıldönümünde, Doruk Yurdesin’le birlikte altı ay süren bir program yapmıştık. Sinyal müziği “Mind Games”di (Zihin oyunları). Doruk o şarkıyı seçtiğinde, Lennon’ı ne kadar iyi yansıttığını düşünmüştüm. En iyi şarkılarından biri değil ama, en temsilî olanı. Lennon, sonsuza kadar zihin oyunlarına takılan, ama bunu ciddiye alan bir herif. Yaptığı bütün işleri ciddiye aldığı gibi.

Bu Oğuz Atay için de geçerli, öyle değil mi?

Çok doğru. “Mind Games” Oğuz Atay için de fevkalâde uygun.

Bir de “Mind Games”i tamamlayıcı şarkımız var, bir nevi “hidden track”. Bir de onu çalalım.

(Lennon’dan “Give Me Some Truth”u dinliyoruz) Bu şarkı da hem Oğuz Atay’a hem John Lennon’a uygun düşer. İkisinin de gerçeklik dilenciliği yaptığı söylenebilir. Lennon’ın müziğini, sözlerini, yaptığı her şeyi eleştirebilirsin, ama herifin dürüstlüğü, ahlâkî cesareti konusunda bir tereddütün olmaz. Oğuz Atay’da da öyle. Bu kadar sevilmelerinin bununla bağlantılı olduğunu sanıyorum; dürüstçe dik duran, cesaretiyle, işiyle ortaya çıkan insanlar sevgi halesiyle kuşatılıyor. Oğuz Atay’a Lennon bu açıdan cuk oturuyor. İkisinin de adları anıldığında içine bir sevgi titreşimi girer.

Oğuz Atay’ın 1980’lerde kelimenin tam anlamıyla patlamasında çok önemli payın var. “Günlük”ün Milliyet’te yayınlanması nasıl olmuştu?

Hayatta en iftihar ettiğim işlerden biridir o. Oğuz Atay’ı tekrar, aslında belki de ilk defa, kamuoyuna çıkarma şansı bana nasip oldu, Enis’le (Batur) beraber. Milliyet’te kültür ansiklopedisi gibi şeyler yapıyorduk, oraya gelip gidenlerden bir çocuk (Gürsel Göncü), bir muhabbette laf Oğuz Atay’a gelince, “onun ‘Günlük’ü var bende” dedi. Düşüp bayılıyordum. “Günlük”ün mevcut olduğunu da bilmiyordum, önce dalga geçiyor zannettim. “Çok kapsamlı bir günlük ve tesadüfen benim elimde” dedi –olayın dedikodu ve polisiye bölümünü atlıyorum. “Allahaşkına getir” dedim. Bir hafta sonra, o inci gibi elyazısıyla yazılmış defter gelince, inanamadım... Bir gecede okudum, heyecandan ölüyordum. Yayınlandığı zaman herkes de gördü sıradan bir günlük olmadığını. Müthiş bir edebiyat, nasıl yazdığını ve düşündüğünü anlatan bir metin.

Sene 1984, değil mi?

Yayınlanması 1984 Ocak, biz 1983’ün sonlarında keşfetmiştik. Milliyet yönetimi Oğuz Atay’ın adını duymamıştı. Ama ikna ettik, beş gün boyunca, günlüğünden parçalar yayınladık. Hem Enis, hem ben birer yazı yazdık, başkalarından da yazı istedik. Çağlar Keyder mükemmel bir yazı göndermişti. Hepimizi şaşırtan bir şey oldu, dizi büyük bir yankı buldu. Sonradan da eski eşi Fikriye hanım ve kızı Özge’yle görüştük. Murat (Belge) arkadaşımız olduğu için, “Günlük” dahil bütün kitaplarını İletişim’e götürüp teslim ettik ve birdenbire patladı tabii. O nedenle, katkım olduğu için iftihar ediyorum. Ölümünün 30. yılında da “Tehlikeli Oyunlar”ı radyoda yayınlıyor olmak bana çok iyi geliyor, çünkü son yıllarda Oğuz Atay inişe geçti gibi geliyordu. Ansiklopedik sözlük gibi bir kitap hazırlıyoruz: “Açık Kitap”; oradaki Oğuz Atay maddesinde de söylemeye çalıştım. Oğuz Atay konusunda, kendime göre çok önemli iki tespitim var. Biri, Nabokov’un Balzac için söylediğine benzer bir durumu var. Nabokov, Balzac için diyor ki, “muazzam bir Rus edebiyatı var, ama Balzac tek başına hepsinden daha fazla sayfa yazdı, Dostoyevski’lerin, Tolstoy’ların toplamından... Üstelik, her biri de çok kaliteli.” Bir hesap yaptım, Oğuz Atay kısa ömrünün son yedi yılına, birini ölüm yüzünden tamamlayamadığı yedi eser sığdırmış. Toplam 2200 sayfa kadar yazmış. Bir de düşün, para için yazarlık, zorunlu meslekî faaliyetler, ameliyat, hastalık, tedavi... Bu yoğun niceliksel ürünün dışında, her biri tek tek ve ayrıca bir bütün olarak çok yüksek nitelikli bir edebiyat eseri, bir “opus magnum” ortaya koymuş.

Oğuz Atay’ı ilk kez ne zaman okumuştun?

“Bir kitap okudum, hayatım değişti” durumu bende “Tutunamayanlar”la oldu. Hem de yüzde yüz! Hapishanedeyken koğuşun kitaplığında bulup “ya nedir bu?” demiştim. Üç günde okuyup bitirdikten sonra tamamen kaymıştı hayatım! Bir çeşit büyü gibi oldu. Okudum ve çarpıldım. “Günlük”te de aynı şey oldu. Hem bütün toplumlara dair evrensel şeyleri yazıyor, hem de tamamen Türkiye’ye özgü şeyleri. Ayırıcı özellikleri de inanılmaz keskin bir gözlemle bütünleştiriyor, Osmanlı-Türk insanının benzersiz bir panoramasını çiziyor. Çağlar Keyder geçen sene bir dergiye verdiği demeçte, “bir terapiye ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum” demişti, “ama uzun vadeli bir terapi ihtiyacı var Türkiye toplumunun” diye yazmıştı ve buna tarih öğrenmekle başlamak gerekiyor ilk seanslarda. “Tehlikeli Oyunlar” bu kimlik arayışında Türkiye’nin en büyük ihtiyacını, bize anlatılanların tarih olmadığını, gerçek tarihi öğrenme ihtiyacımızı olağanüstü bir hicivle ortaya koyuyor. “Tehlikeli Oyunlar”ın “Tutunamayanlar”dan daha mütekâmil, daha bütünsel bir eser olduğunu da ilk Çağlar söylemişti. Onun bu sözü üzerine, dönüp bir daha okuyup hak verdim.

Öyle bir salonda yapıldı ki Oğuz Atay sempozyumu, kendisi gelse bir bölüm yazardı. İki yanda Türk bayrakları ve arkada Atatürk büstü.

Fatih Özgüven

“Tutunamayanlar”ı hapishanede okumuştum dedin, kaç yılıydı?

Hapishaneye ‘72’de girmiştim, “Tutunamayanlar”ı ‘73’te okudum. Sevin Seydi’nin yapmış olduğu çok uçuk, saykodelik bir kapağı vardır... Böyle bir adamı duymamıştım, böyle bir kitap kapağı da görmemiştim. Ve koğuş ortamında zamandan bol bir şey olmadığı için, hiç kesintiye uğramadan okumuştum. Hapisten çıktıktan sonra kendi çevremde müthiş “propagandist”i

kesildim, pek çok arkadaşıma lanse ettim, zorla verdim, okuttum. Bu anlamda, müthiş sonuç aldım, çevremde bir Oğuz Atay sevgi halesi oldu.

Çağlar Keyder'in "Tehlikeli Oyunlar" için daha iyi demesi ne zamandı?

"Günlük"ü yayınlamaya karar verdiğimiz zaman... Çağlar'ın da sevdiğini biliyorum, fikrini sordum, ben "Tutunamayanlar" için "opus magnum" dedim, "öbürleri biraz onun tekrarı gibi." Çağlar, "ne diyorsun, sen bir daha oku" dedi, daha kibarca söyledi tabii... "Bambaşka bir şeye sıçratmış durumu" dedi. Milliyet'te yayınlanan "Biz niçin onlar gibi olamıyoruz?" başlıklı yazıda, "İki önemli romanında da olay ve dekor arka planda kalıyor, asıl ışıklandıran, kişilerin düşünce süreçleri. Romanın seyir alanı, kahramanların bilinçleridir" dedikten sonra şöyle devam ediyor: "Oğuz Atay, devletin resmî tarih söylemini en etkin hicveden romancıdır. 19. yüzyıl batıcılarının 'biz niçin onlar gibi olamıyoruz' sorusunu bir yandan alaya alıyor, bir yandan da 'çünkü onların İsa Mesih'i ve Hamlet'i var' diye cevap veriyordu. Nitekim, Turgut Özben ve Hikmet Benol yabancılaşmadan inzivaya doğru ilerlerken bu iki mitik karakterin hikâyelerini kendilerine temel alırlar. Yine de bu mecburî ithalat doğu-batı kargaşasından kurtulmaya yetmez, söylemler karmaşıktır, yine bilinçler bölük pörçüktür, tutarlılık aslanın ağzındadır, Marx kitap raflarından azaralayıcı nazarlarla bakar. Selim, Turgut ve Hikmet özür dileyip arayışlarını sürdürürler." Çok hoş bir yazı, onu okuduktan sonra "Tehlikeli Oyunlar" işine dalıp, müthiş bir görev çıkarttım kendime. Son yaşadığımız maceralardan sonra –2007 özellikle iğrenç bir yıldı, Hrant'ın katledilmesiyle başladı– bu resmî tarihin bizi nerelere, ne korkunç bir kolaycılığa sevk ettiğini de anlıyorum. Çok konuşulan bir şey ama, yine de konuşalım bence: "Biz çocuk kalmış bir milletiz" diyor Oğuz Atay; en beğendiğim, en önemsediğim laflarından biridir. Fakat, ikili anlamı olduğunu fark ettim sonradan. Sempatik bir taraf var tabii, "çocuk kalmış bir milletiz" dediğin zaman, fakat üzerinde iyice düşünüp olayların süzgecinden geçip bu lafa dönüp çarpınca, yalnız çocuklarda olabilecek bir zalimliğin de bunun içinde gizli olduğunu görüyorum. Çocuk yaştakilerin işlediği hunhar cinayetlerden sonra, bir kere daha farklı bir şekilde döndüm Oğuz Atay'ın bu cümlesine.

"Demiryolu Hikâyecileri"ni sever misin?

En sevdiğim hikâyelerinden biridir. Müthiş bir Kafka durumu var.

Ölümünden sonra Türk Dili dergisinde yayınlanıyor. Ama "Demiryolu Öykücüleri" olarak. Alt başlık da "Bir Rüya"dan "Bir Düş"e çevriliyor. Aynı zihniyetle metnin tamamı Öztürkçeleştiriliyor.

Bu küstahlığa inanamıyorum! Tipik, arketipal durumları anlatan iki yazarımız var. "Aziz Nesin'lik hikâye" gibi, "Oğuz Atay'lık durum" da var. "Tam Oğuz Atay'lık" dediğim kaç defa olmuştur. En tipiği de bu olsa gerek, adamın hikâyesini değiştiriyorsun! Biraz da öfkeyle "Tutunamayanlar"ın önsözüne şöyle yazmıştım: "Unutturulmaya çalışıldı, ama göreceksiniz, herkesi ve her şeyi kapsayacak yakında." Haklı da çıktım doğrusu.

YILDIRIM TÜRKER

Toparlak meyhanesi

Man In The Long Black Coat **Bob Dylan**

Çok çıtır çıtır, çok taze bir nihilizm var. Dylan'la çocukluğumdan beri gelgitli bir ilişkim oldu. Bizim kuşakla ilgili bir şey; bizim kuşakla Dylan'ın hep bir alıp veremediği olmuştur. Bir dönem onun yaşlanmış olduğuna karar verirsin, bir süre küsersin, sonra hop diye bir yerden hortlayıverir. Ne hissedeceğini tam bilemezsin. Benim hiçbir zaman favorim olmadı. Lou Reed'i daha fazla hissederdim, daha çıplak bulurdum. Cohen de öyle. Donovan çok dinlerdim. Dylan'ın belirli yaşlarındaki belirli şarkılarına takılıyorum hâlâ. Iskaladığım şarkılarına takılıyorum.

"Man In The Long Black Coat" da ıskaladıklarımdan...

Sana aslında Lou Reed dinletmeyi düşünmüştük, "Growing Up In Public"i veya "My Old Man"i. Ama sözü "Beyaz Mantolu Adam"a getirmek için "Siyah Mantolu Adam"ı tercih ettik.

"Beyaz Mantolu Adam" bana hep Oğuz Atay'ın kendisi gibi gelir. En sevdiğim öyküsü değil. O dönemin duyarlıklarına biraz fazla abanıyor, üslûp olarak öykünün "coşumcu" tarzının bana biraz acemi gelen bir yanı var. "Acemi" Oğuz Atay'dan bahsederken çok komik kaçar; sevdiğimiz zaten acemiliği, o anlamda acemi demiyorum. Sanki kendinin altındaymış gibi geliyor. Çok fazla göstergesi olan bir öykü, fazla yükleniyor metaforlara...

Ne zaman, nasıl keşfettin Oğuz Atay'ı?

Lisede kendime bir sosyalleşme yöntemi bulmuştum: Kütüphanede çok vakit geçiriyordum, çok kitap okuyordum. Zamanla, kitapların arkasındaki, o kitabı daha önce alan insanların adlarının yazdığı kartlara dikkat eder oldum. Kütüphaneyi hallaç pamuğu gibi atarken, o isimlerin bir kısmını elemeye başladım ve onların takip ettikleri kitapların peşine düştüm; onlar benim için referans oluşturmaya başladı. Bu şekilde, internetteki gibi bir ağ, sanal bir ağ kurmuş oldum. *(gülüyor)* Onları uzaktan görüyordum, kim olduklarını da saptadım, ama arkadaşlık kurma yeteneğine sahip değildim. Onları hayran bir şekilde izlerdim, okudukları kitapları takip ederdim. Onlardan birinin izini sürerken "Tutunamayanlar"ı keşfettim. O zamana kadar bildiğim, okuduğum hiçbir şeye benzemiyordu. Çok büyüleyici, çok tuhaftı.

Oğuz Atay'ı düşünürken hep müzik geliyor aklıma. Sanki batı çalgılarıyla bir fasıl dinliyormuşuz gibi. Orhan Gencebay okumuş mudur Tutunamayanlar'ı acaba?

Latife Tekin

Öte yandan, çok tanıdıktı. Dostoyevski'yle çok kafayı bozmuş bir çocuktum. Dostoyevski'nin izlerini görebiliyordum. Hem çok âşina, hem çok yabancı geldi. Galiba o zamanki romantizmime, metafiziğime çok uygun bir kültür dünyası oluştu, çünkü o sırada o kitaba çok takılmış insanlarla da tanışmaya başladım. Ve biz de "Tutunamayanlar"daki insanlar gibi, Atay'ın dili gibi konuşmaya başladık. Dolayısıyla, çok eğlenceli ve bize hazır bir kimlik hediye eden bir jargon edinmiş olduk. Meyhanelere, hatta pavyonlara gidiyorduk, konsomatrislerle sohbet ediyorduk. Kendimizi bir dönem gerçekten flanör hissettik. Flanör demişken, en kült kitabımız, "Tutunmayanlar"ın yanı sıra, "Aylak Adam"dı. Hepimiz neredeyse ezbere biliyorduk, birbirimize "Aylak Adam"dan cümleler söylerdik. Aslında, şiirle ilişki kurar gibi bir ilişki kurmuşuz; roman cümlelerinin bu kadar alıntılandığı başka bir durum hatırlamıyorum. Daha sonra, bu Oğuz Atay tutkusu, benden yedi yaş büyük abime de bulaştı. Onun bir arkadaşı vardı, Muhsin; çok acayip karanlık bir oğlandı. Taksim İlk Yardım'ın arkasında bir evde otururdu. Artin diye bir arkadaşı vardı, yaşını başını almış bir adamdı. Onun Ayhan Işık sokağında bir meyhanesi vardı, Toparlak meyhanesi. Muhsin'den öğrendim ki, Oğuz Atay Toparlak'ın müdavimiymiş. Tabii bunu öğrenmek acayip heyecan verdi. Haftasonu, herhalde 1972 ya da '73, oraya gittim. Bir koltuk meyhanesiydi, tezgâhlar vardı; Artin'in yukarıda duran bir radyosu vardı, eski, tahta, cilalı bir radyo. Sürekli klasik müzik çalardı. Müşteriler sinirlenirdi, "değiştir şunu" diye seslenirlerdi. Artin de "öküzler, siz ne anlarsınız!" falan yapardı. Bu Artin acayip bir Oğuz Atay kahramanıydı, Oğuz Atay'ın yazıp oraya yolladığı, oturttuğu bir adamdı. Gittim, tanıştım. "Oğuz Atay'ı tanıyor musun?" diye sordum. "Tabii" dedi, "her gün gelir buraya". "Gelir mi şimdi?" "Gelir, birazdan gelir" dedi. Bekledim. Birkaç rakı içtim, etrafı seyrettim. Gelmedi o gün. Fakat yılacak durumda değilim, ertesi hafta yine gittim, birkaç hafta bekledim, rastlayamadım. Yavaş yavaş o meyhanede Oğuz Atay'ın kahramanlarını görmeye başladım. Mesela, "Yozgatlılar ekibi" denen insanlar vardı. "Tutunamayanlar"daki "Sivaslılar ekibi" besbelli oradan çıkmıştı. Gerçekten de romandaki Sivaslılar ekibi gibi bir ekipti. Figüranlar vardı, düşmüş figüranlar, sürekli kötü adam oynamış, çok sarhoş olunca, "aslında ben çok iyi adamım abi" diye ağlayan, tam tamına Oğuz Atay'ın kaleminden çıkmış adamlardı... Dolayısıyla, oraya gidince, zaten onun burcuna girmiş gibi hissediyordum. Sonra, kendisini gördüm. Geldi. İçkisini içti. İnsanlarla sohbet etti. Bir süre yalnız takıldı. "Gidip tanışacağım, ama şu rakıyı bitirince" filan diye cesaret toplamaya çalıştım. Fakat yapamadım. Çocukluğumdan beri böyle olmuştur, çok fazla utanırım böyle şeylerden. Mamafih, gidip onu beklerdim; gelirdi bazı zamanlar. Ben artık o meyhane turunu kendimce gelenekselleştirdim. Çok varoluşsal ıstıraplar çeken bir çocuktum, hem yaş itibarıyla, hem de kendimi çok yabancı hissettiğim bir dünyada yaşıyordum. Dolayısıyla, bir tür kurtarıcım gibi görmeye başladım onu; bu da tabii çok Oğuz Atay teması. Beni kurtaracak, İsa... Her seferinde onu seyrederdim, onunla kafamda konuşurdum. Fakat tanışmaya cesaret edemezdim, kalkar giderdi. Ben o düş kırıklığı içinde, melodrama çok düşkün bir çocuktum ruh hali olarak –o da hiç değişmedi zaten– Nevizade'de Büyük Meyhane'ye giderdim; oraya da Cahide Sonku gelirdi. Kendime sanal ağ kurdum dedim ya, burada da yine bir ağ oluşturdum... Oğuz Atay beni kurtaramadı, bari ben gidip Cahide'yi kurtarayım... Onun da karşısında otururdum, belki bir şeye ihtiyacı olur, ben müdahale ederim ya da tanışırım, sohbet ederiz... Fakat gayet nobran bir kadındı. Bir seferinde, içkisini içti, sonra kalktı, gidecek. Masada barbunya pilâkisi vardı, pilâkiyi avucuyla aldı, paltosunun cebine doldurdu; bir avuç daha, sonra öyle yürüdü, çıktı, sallanarak.

Oğuz Atay'ın meyhanedeki hali nasıldı?

Çok ışıklı, çok güzel bir adamdı. Çok bakılası bir yüzü vardı. İnsanı konuk

→27

eden, ağırlayan bir surattan bahsediyorum, perdeli suratlardan değil. Sakin ve hoş bir adamdı. Yakışıklıydı, bende yarattığı serüvene yakışan bir adamdı. Mutlu oldum. Hayal kırıklığı olmadı. Ama tanışmak hayal kırıklığı yaratabilirdi belki de, kim bilir. Bir çocuk olarak bir kristal yontmuşum, yalan yanlış, o kırılabilirdi.

Etrafla ilişkisi nasıldı?

Güzeldi, çok iyiydi. Espriliydi, üsttenlikli, sinik bir espri değil. Ama, muzip, muziplik paylaşan; ortalıkta dönen muzipliklerde taraf olmak değil de, her muzipliğe açık olma gibi... Hiç tanımasan da, okumamış olsan da "sevecen, tatlı bir herif" dersin. Artin de vardır "Tutunamayanlar"da, Kirkor olarak. Toparlak meyhanesi Oğuz Atay'ın yazdığı bir yer gibiydi.

Bir yandan da çok Ankara kitabı değil mi "Tutunamayanlar"?

Doğru, çok Ankara kitabı bir yandan da... TRT ödülü de bunun bir işareti sanki. Bütün Oğuz Atay serüveni zaten çok beyinsel değil mi? Hiç sansüel değil. Çok tuhaftır, "kafa"dır, vücudunu çok zor görürsün; bana hep öyle gelmiştir. Bütün şehvet beyinseldir, sözeldir. Mîna Urgan Oğuz Atay'ı "koskoca, güzel bir kedi"ye benzetiyor kitabında. Ankara deyince galiba, bana sansüelliğin olmamasını hatırlattı. Ankara çok ketlenmiş bir yerdir, orada büyüdüğüm için biliyorum. Liseye İstanbul'a geldim, liseden sonra ODTÜ'ye gittim. ODTÜ'yü bitirir bitirmez de taşındım Ankara'dan, yetti. Ankara uyuyor Oğuz Atay'a.

"Tutunamayanlar"ın "Şarkılar" bölümü şöyle başlıyor: "When I was a little child / Bir yokluktu Ankara / Apres moi dull and wild / Town ne oldu, que sera."

Şimdi düşününce, buradan yola çıkarak, "Beyaz Mantolu Adam"da daha çok şehir var, mekân duygusu daha çok, daha fiziksel sanki... O manto, terleme, sıcak, küllü bacaklar, suya girme...

Bir de en az beyaz mantolu adam kadar dikkat çeken bir bıyıklı genç var.

Denize atlayıp beyaz mantoluyu kurtarmaya çalışan genç....

Kalabalığın saldırgan hali içinde ayrışan, kalabalığa posta koyan ve beyaz mantolu adamı kollayan bir genç. Öykünün yazıldığı dönemi düşününce, bıyıklı gencin siyasal kimliği malûm oluyor...

Dylan'ın şarkısındaki dizeye de cuk oturuyor, değil mi? "People don't live or die, people just float". Yüzüp gidiyor, mantosunun eteği kabarıyor.

LATİFE TEKİN

Ruh kardeşliği

Batsın Bu Dünya **Orhan Gencebay**

Orhan Gencebay dendiğinde nasıl bir resim geliyor gözünün önüne?

Yaralanmış, kırılmış, itibar kaybına uğramış bir erkek sesi geliyor kulağıma. İçinde kırık bir erkek saklayan erkek. Arabesk için de genel olarak böyle bir şey söyleyebilirim: Arabesk, kadınlardan çok erkeklerin yakınması gibi. Arabeskin varoşlardan çıktığı söylenir hep –o zamanlar varoş lafı yoktu, gecekondular diyorduk, ben hâlâ gecekondular ya da kenar mahalle demeye devam ediyorum– köyden kente gelenlerin yaptığı müzik gibi anlaşılır. Bana öyle gelmiyor. Bence arabesk kentli. Kentli insanın, kentte yaşayan, kente yerleşmiş insanın, kentliler tarafından dışlanmış, kentte tutunamayan erkeğin haykırışı, inleyişi...

"Batsın Bu Dünya" 1973'te çıkıyor. Ondan üç yıl önce Oğuz Atay'ın "Tutunamayanlar"ı TRT roman ödülünü kazanıyor. O romanda birkaç kez tekrarlanan bir cümle var: "Bat dünya bat." Sence Gencebay'la Oğuz Atay arasında nasıl bir ilişki söz konusu?

Benim zihnimde Oğuz Atay'la Orhan Gencebay sanki bir ruh kardeşliği taşıyorlar. 1960'ları, '70'leri düşünelim: Büyük göç dalgası var; ayrıca, kentin kendisi değişiyor, eski dokusunu kaybediyor. Ama o dokuyu köyden gelen insanlar yüzünden kaybetmiyor, kentliler kentlerine sahip çıkmıyor. O yıllarda apartmanlaşma başlıyor... Köyden gelen insanlarla kentin o değişimini kaldıramayan insanlar bir duyguda birleşiyorlar. Oğuz Atay'ın bana Orhan Gencebay'ı hatırlatması böyle bir şey. Orhan Gencebay okumuş mudur "Tutunamayanlar"ı acaba? Belki de okumuştur. Oğuz Atay'ı düşündüğümde, Orhan Gencebay'la, arabeskle imgesi birleşiyor kafamda ama, başka şeyler de söz konusu. Oğuz Atay'ın imgesini oluşturan şey, Oğuz Atay'ın okurlarının imgesiyle de karışıyor zihnimde. Oğuz Atay vurgunu olanlar, genellikle erkekler –kırgın, kırık, içinde kırık bir çocuğu, korkulu erkek çocuğu taşıyan erkekler. Sokakta kavga etmemiş de kitap okuyarak büyümüş erkek çocukları... Böyle bir okuru var. Oğuz Atay'ın okurları Oğuz Atay'a, Oğuz

Oğuz Atay, kızı Özge'yle

Oğuz Atay fotoğrafları İletişim Yayınları arşivinden

Atay'ın kahramanlarına benziyorlar. Diğer erkekler gibi olamayan, saldırgan olamayan, kırık, iç yangını olan erkekler için, içindeki kırık dökük erkeğin dile geldiğini görmenin meşrulaştırıcı bir etkisi oldu; Oğuz Atay onları bir şekilde özgürleştirdi.

Jale Parla'nın "Tutunamayanlar"ın baş kahramanları hakkında şöyle bir saptaması var: "Selim Işık'ın cinsiyetsizleştirerek yıktığı erkek egemen dili, Turgut Özben bir kez daha abesleştirerek yıkar".

Kadınların da bir parça özgürleşmesiyle, kentlere yığılmayla, o erkek kendine bir dil arayacaktı o göç ikliminde. Daha öncesinde gerçi Bilge Karasu'nun yazdıkları var, Yusuf Atılgan'ın "Aylak Adam"ı var... "Aylak Adam" da bir tutunamayan zaten, ikisi insanın zihninde birleşiyor. Yine de iktidarını kaybeden erkek edebiyatta tam olarak bir karşılık bulamamıştı. Oğuz Atay'da sanki tam karşılığını buldu. Oğuz Atay'a kadar böylesine bir iç yangınıyla iç döken bir edebiyatçımız yok.

'80'den sonra gelen kuşaktaki kaderciliğe giydirilebilecek en yakışıklı elbiseydi Tutunamayanlar. O yüzden '90'larda tekrar efsaneleşti. '78 kuşağını provoke etmişti. Çünkü o kuşakta umut vardı.

Şevval Sam

Seni en çok etkileyen kitabı "Tutunamayanlar" mı oldu?

Bütün kitaplarını okudum, gençliğimde okudum, arada dönüp dönüp okuyorum, bakıyorum... Ama herhalde en çok "Tutunamayanlar"dan etkilendim. Kurgusu farklı kitaplar daha çok ilgimi çekiyordu. Tanpınar'ın "Mahur Beste"si, "Saatleri Ayarlama Enstitüsü"... Zaten Tanpınar, Kemal Tahir, Yusuf Atılgan, Oğuz Atay, Halit Ziya birleşiyorlar kafamda. "Tutunamayanlar" klasik kurgunun dışına çıkarak yazmak isteyen insanları da özgürleştirici bir kitap oldu. İnsana "içinizden geldiği gibi yazın" rahatlığını veren bir yanı vardı. O yüzden de çok sevmiştim.

Demin saydığın isimler Oğuz Atay'ın da sevdiği edebiyatçılar. Öte yandan, Atay'ın Turgut Özben'e söylettiği şöyle bir cümle var: "Hiçbir geleneğin mirasçısı değilim".

Oğuz Atay, olmayan bir yerden yazıyor duygusu veriyor. Bir çok şeyi birleştiriyor; modern batılı edebiyatçılarla doğuyu buluşturuyor. Kurgusuna baktığımda, bana öyle geliyor. İç içe yayılan, Tanpınar'dan da bildiğimiz, laf lafı açar üslubuyla yazılmış gibi... Yarım bırakılmış, söz gelmiş, anlatılmış gibi duran doğulu bir havası da var. Ama Atay ve kahramanları batılı bir eğitimden geçmişler. Atay da Tanpınar'ı seviyor, ben de zihnimde birleştiriyorum... İkisi de hem batı hem doğu kültürünü özümsemiş yazarlar. Oğuz Atay'ı düşünürken hep müzik geliyor aklıma. Sanki batı çalgılarıyla oluşan

bir orkestrayla fasıl dinliyormuşuz gibi...

Kemana çok meraklı, kahramanlarında da keman tutkusu var...

Piyano öğrenmek istediğini de biliyorum. "Tutunamayanlar"da da, diğer kitaplarında da hep müzik var. Bir besteci gibi. İyi bir yazar, aynı zamanda bestecidir bence. İyi bir kulağa sahip olması gerekir. Yakalanmak istemiyor Oğuz Atay, ama sonuçta yakalıyorsunuz heyecanla ve merakla dünyasına daldığınızda. Tanımlanmak istemiyor. Ama, solcu. Onu sevmemizde herhalde Oğuz Atay'ın solcu olmasının da bir etkisi var.

"Tehlikeli Oyunlar"da "kitap rafından Marx azarlayıcı nazarlarla bakıyor" Hikmet Benol ve Hüsamettin Albay'a.

Oğuz Atay klasik solculara, bildiğimiz solculara da benzemiyor. O dönemde sokakta savaşan, yumruklaşan solculara benzemiyor, daha içli bir solculuğu var. Cevat Çapan'dan epeyce dinlemiştim Oğuz Atay'ı. Merakla sorardık ve Cevat Çapan anlatırdı. Hatta nasıl öldüğünü anlatmıştı... "Ölmüyorum, merak etmeyin" demiş ve ölmüş. Banyoya girmiş, uzun süre çıkmamış. Endişelenmişler. İçeriden seslenmiş, "ölmüyorum, merak etmeyin". Oğuz Atay'ın erken ölmüş olmasının getirdiği bir şey de var... Oğuz Atay kitaplarını bıraktı, sonra sustu. Onun suskunluğunun, ölüm suskunluğu olmasının da getirdiği bir duygu var hepimizde. Bir iç çekişle, özlemle hatırlıyoruz Oğuz Atay'ı hep.

Tuhaf bir yakınlık duygusu veriyor...

Arada bir fotoğraflarına baktığımda öyle gerçekten. Yüzündeki duygu, çoğumuzun yüzünde olan duygu, bakışı bize benziyor, öyle bir yakınlık var aramızda. Bazı şeyler de sözcüklerle ifade edilemez diye düşünüyorum. İnsan yine "Tutunamayanlar" gibi bir kitap yazar, yine Oğuz Atay olur, fakat öyle bir yakınlık kurulamayabilir. Yusuf Atılgan da bizden biri, ama Oğuz Atay'la farklı, duygulu bir yakınlığımız var. Bir yazarı neden sevdiğimizi tam olarak bilemeyebiliriz de. Oğuz Atay bize benziyor ama.

NAİM DİLMENER

Roman kahramanı olarak şarkı

Ah Oğlum! **Müslüm Gürses**

İlk dinlediğimde de çok etkilenmiştim. "Aşk Tesadüfleri Sever"deki en sevdiğim şarkılardandır. Çok dokunaklı. Üç-beş yıldır Müslüm'ün farklı bir şeyler yapmaya çabaladığını görüyoruz. "Acılı arabeskin sesi" olarak görülürken, entellektüel çevrelere sızmak istedi. Bilinçli mi, bilinçsiz mi, çevresi mi istedi, bilmiyorum. Fakat beni asıl ilgilendiren şu: Entellektüel çevrenin apansız dönüşü, abartarak Müslüm'cü oluşu. O çevrede bu hep var: Birdenbire kendilerine bir geçmiş yazmaya başlıyorlar. "Müslüm mü? Hep severdim, hep dinlerdim." Yalan. "Biri önerdi, Müslüm Gürses diye birini keşfettim" demek yetmiyor mu? İllâ çok önceden bilecek. Bu da tüketim toplumunun başka bir hırsı değil mi? "Ben senden bir adım öndeyim. Sen Müslüm'ü bugün keşfettin, ben yıllardır dinliyorum." Müslüm, arabeskin –arabeski hep iyi anlamda kullandım başından beri, arabeskin adını kötüye çıkartanlar 1980'lerin piyanist şantörleridir– haysiyetli ikonlarından. Hepimizi vuran dalga onu da vurdu. Değişmek istemek çok anlaşılır bir şey; ama değişirken, yıllardır inşa ettiğin şeyi kumdan bir kaleymiş gibi yıkmamak gerekir. "Aşk Tesadüfleri Sever" iyi bir albüm. "Paramparça" çok çok iyi, "Olmadı Yar" çok iyi. Ama ben bunları güzel denemeler olarak görmek isterdim. Bir yandan normal sound'unu yapmaya devam etse, başka. Ama Müslüm dinlemek isteyen bu denemelerle yetinmek zorunda. Müslüm, son beş-altı yılın şakşakçılığından fazla mı inandı bu mevzuya?

Şarkının içeriğine ne diyorsun?

Çocukken, gençken, anneye, babaya karşı geliriz, ne söyleseler batar bize. Onlar da bıkmadan, usanmadan şunu söylerler: "Sen de bir gün baba olduğunda / anne olduğunda anlarsın." Hakikaten, çocuğunun olduğu gün, apansız dünyanın değiştiğini farkediyorsun. Ben ve geri kalan her şey hiç, bir tek çocuk var diyorsun. Ve bu hiç değişmiyor, aksine artarak geliyor. Dünyanın üzerinde döndüğü temel duygulardan biri çocuğa bağlılık. Kapitalizm yatıp kalkıp buna dua etmeli. Allahtan böyle bir içgüdü var, o sayede bu düzeni sürdürüyoruz. Bir oğlum var, 19 yaşında. Ben neden nefret edersem o bayıldı. Ben Teoman sevmezdim, Teoman hayranı kesildi. Şarkıyı dinlerken bütün bunları düşündüm. Öğrencilik günlerimde şöyle derdim: "Marx, Engels inanılmaz bir teori geliştirmişler, insanlar kıymetini bilmiyor. Bu nasıl olabilir?" Çocuğum olduktan sonra, bir aydınlanma anında, şöyle düşündüm: Çocuk tutkusu aile kurumunu ömrü billâh dimdik tutacak, aile kurumu da kapitalizmi. Kapitalizm aile temeli üzerine kurulu ve o içgüdüyü sonuna kadar kullanıyor.

Oğuz Atay, "Babama Mektup"ta şöyle diyor: "Birlikte yaşadığımız günlerde bütün beğenilerim sana duyduğum tepkilerle oluştu. Sen klasik Türk müziğini 'goygoycuk' olarak niteledin; batı müziğine tepkini de sadece 'kapat şunu' biçiminde gösterdiğin için ben, her ikisini de sevmeyi görev saydım kendime."

Tipik bir CHP'li ya da Atatürkçü bir baba, değil mi? Bütün sınırlar belli. Oğlunun bunun dışına hafif bir adım atması bile yoldan çıkması demek. Oğuz Atay hem kendisiyle, hem babasıyla ne kadar güzel dalga geçiyor o hikâyede. Hiç unutmam, oğlum bir gün sordu, "baba sen Ahmet Kaya sever misin?" "Pek sevmem, iyi şarkıcı değildir" dedim. "Ya baba" dedi, "onun ne önemi var, ne kadar önemli şeylerden bahsediyor." "Evet, ama yorumculuğunu sevmem" dedim. "Ne önemi var yorumculuğun? Ajda Pekkan iyi yorumcu da ne anlattı sana bugüne kadar?" Kapıyı çarptı gitti. Hasankeyf'e bir gezi yapmıştık, kalabalık bir eşdost, akraba grubuyla birlikte. Diyarbakır'daki molada bir internet kafeye gittik babaoğul. Orada Ahmet Kaya çalıyordu. Bana sürekli, "ya baba, görüyor musun" diyordu, "nasıl sevmezsin?" Samimi söylüyorum, "Kum Gibi" çalarken bir ağlama başlasın bende. O dakikada hem oğlumu anladım, hem Ahmet Kaya'yı. Dedim ki, bu adamın coğrafyası bu, burada dinlemek lâzım. İstanbul'da, bir elimiz yağda, bir elimiz balda; fondan dinliyorsun, "ay ne kötü şarkıcı" deyip burun kıvırıyorsun. Evet, kötü şarkıcı, ama koca bir tarihten, coğrafyadan bahsetmiş, bir şeyleri düzeltmeye çalışmış. Zırıl zırıl ağladım, o gün bugün Ahmet Kaya'ya tutkunum. Bir şarkının insanları nasıl bu kadar birbirine bağlayabileceğini orada gördüm.

Yarattığı karakterler hayatıma girdi, Oğuz Atay figürü sürekli temas ettiğim biriydi. Yalnızlığımda dertleştiğim biri gibi yakın oldu. Kurduğu dünyada kendime bir yer buluyordum. Hâlâ devam ediyor bu.

Alpagut Gültekin

Oğuz Atay'ı keşfetmen nasıl olmuştu?

Üniversitedeyken "Tutunamayanlar" bizim için kutsal kitaptı. Yıl 1973-74. 1972'ye kadar sırf sosyalist köy edebiyatı okumuştum. Çok severdim ve onlardan çok şey öğrendim. Şehir edebiyatı bana çok yabancıydı. "Tutunamayanlar", üniversitenin ilk yıllarında, içinde olduğum sosyalist çevrede, James Joyce'un "Ulysses"i gibi bir mitti. "Anlaması kolay değil, biraz yavaş okumanız lâzım" denirdi. Bir gün dedim ki, ne var anlamayacak? Fakat anlamadım. Yaşar Kemal, Fakir Baykurt, Demirtaş Ceyhun'dan ne biliyorum? Bölüm bir, tırrrr akıcı akıcı gidiyor, bölüm ikide başka bir yerden, pencereden bakmaya başlıyor, kişi değişiyor ya da zaman değişiyor. "Tutunamayanlar" öyle değildi, her şey iç içe, zaman değişiyor, kişi değişiyor, bilinç akımı... Anlamadım ve kapattım. Ama anlamadım demeye de utandım. O günlerde, sohbetlerin bir yerinde laf illâ "Tutunamayanlar"a gelirdi. Sartre'dan çok söz edilirdi, marksist edebiyattan çok söz edilirdi, bir de Oğuz Atay'dan. "Demiryolu Hikâyecileri"nden çok bahsedilirdi. O hikâyeyi bulayım diye sahafları altüst ettim; sanki elimdekileri okumuşum da... Bir gün buldum, ne kadar çok sevindiğimi hatırlıyorum. Sonra "Tutunamayanlar"ı okudum; belki yalan yanlış anladım, ama anladım. Biraz yaş aldıktan sonra içine daha iyi sızabiliyorsun. O zaman da buna çok şaşırmıştım: Bir adam çıkıp bunları yazmaya cesaret ediyor! Demiyor mu, "ben kime okutacağım bunları?"

Diyor. "Demiryolu Hikâyecileri"nin son cümlesi, Oğuz Atay'ın alâmet-i farikası oldu: "Ben buradayım sevgili okurum, sen neredesin?"

Farkında demek ki. Adamın üslûbu hâlâ kapı gibi. Ama günümüzün yazarları gibi okursan bir şey anlamazsın. Kimsenin vakti var mı o metinleri anlamak için çaba harcamaya? Herhangi bir şeyi anlamaya çabamız var mı? Beynimiz başka türlü işliyor artık. Okur olarak, seyirci olarak, dinleyici olarak önümüze lokma gelsin, çiğneyelim, yutalım istiyoruz. Yazar da, yönetmen de, tiyatrocu da böyle oldu, onlar da kolay lokma istiyor artık. Onlar da düşünmek istemiyor.

"Tutunamayanlar"daki "Safter'in şarkısı"na ne diyorsun?

Arabeskin köklerinin nereye uzandığını göstermek istiyor galiba. Ama, şarkıyı bu kadar yüceltmek doğru mu? Müziği demiyorum, şarkıyı. Deli olmak lâzım o dönemde bir şarkıya roman kahramanı muamelesi yapmak için.

Senin oğlanın kulağını çınlatalım: Önemli olan şarkı değil mi? Müziğin nasıl olduğunu müzikologlar düşünsün, tartışsın. Bizim için şarkı önemli, Ahmet Kaya örneğinde olduğu gibi...

Doğru, ben de öyle düşünüyorum artık. Kalıcı olanın şarkı olduğuna inanmaya başladım, müzikal türler değil. İnsan olarak, dinleyici olarak bir şarkının hikâyesini, introsunu, ara nağmesini, hepsini hatırlıyorsun. İnsanın canı

→29

slogan atmak ister ya bir şeyi ifade etmek için, şarkı sözleriyle atarız sloganları, öyle değil mi?

“Safter’in şarkısı”nın peşine iki tane uzun saçlı, kırmızı ceketli genç takılıyor...

Siluetleri filan kastetmiş herhalde –Mesut Aytunca’yı, Erkin Korayı’ı... Erkin Koray “Tutunamayanlar”ı Orhan Gencebay’a okumuş olabilir mi? *(gülüyor)* Aytunca öyle bir kırmızı ceket giyerdi hakikaten. Allahtan bu zamana kadar yaşamamış adamcağız. Çünkü bahsettiği şarkının Gencebay ve Ersoy üzerinden Popstar’dan geçtiğini görse, kahrolurdu. Gencebay gibi bir anıtı bile çarklarının içine alabilen bir sistemden bahsediyoruz. Ya Müslüm Gürses’in hali? Hakan Taşıyan’ı çok severdim. O dik durdu, muhtemelen ona da reklam teklifleri, dizi teklifleri gitmiştir, belli ki kendini korumak adına istemedi. Ve adı sanı duyulmaz oldu. Al sana bir “tutunamayan” hikâyesi. Ya onların dümen suyunda olacaksın; öyle varolabiliyorsun, şöhretin öyle sürebiliyor, öyle para kazanabiliyorsun ya da komple dışarı atıyor sistem seni.

ALPAGUT GÜLTEKİN

Babaya benzerliğin reddi

Fear Is A Man’s Best Friend **John Cale**

John Cale, Chelsea Hotel camiasından. Norgunk yayınevinin Yves Klein’ın “Chelsea Hotel Manifestosu”nu yayınlaması nasıl oldu?

Biraz tesadüfî oldu. Ama Yves Klein’a önceden bir ilgim vardı, monokrom resme meraklı olduğum için.

Müzikle aran nasıl, neler dinliyorsun?

İlk satın aldığım plak Neil Young’dı. O tarz müziğe ilgim Neil Young’la başladı, Pink Floyd’la devam etti, Kurt Cobain’le bitti. Ama PJ Harvey’i hâlâ izliyorum. Bob Dylan’ı da mutlaka saymam lâzım. Bir tarafta Dylan varsa, bir tarafta da PJ Harvey var. PJ Harvey bir kitap yapsa da yayınlasak diye hayal bile kuruyorum. Sonic Youth’u bir ara dinlemiştim, onları da ilginç buluyorum. Yine de Cobain’le birlikte o konu kapanmış gibi bende. Endüstrinin bir parçası oldu o müzik. Çok inandırıcı bulmuyorum açıkçası.

Yerlilerden sevdiğin kimler var?

Bülent Ortaçgil, özellikle ilk albümüyle. Bir de Fikret Kızılok tabii. Kızılok’un sesini ve şarkılarının duruluğunu çok severim.

Yayınevinizin adı Oğuz Atay’ın “Korkuyu Beklerken” adlı öyküsünden alınma. Atay’ı keşfetmen nasıl oldu?

Yurtdışında okurken, telefonda bir arkadaşım söz etti. 1984 yılıydı. Biraz da yanlış bir bilgiyle aktarmıştı, “romanındaki karakter gibi intihar eden bir yazar” demişti. Türkiye’ye dönüşte ilk işim “Tutunamayanlar”ı okumak oldu. Çok etkilendim. Hiç öyle bir roman okumamıştım, teknik olarak da, karakterlerin özellikleri bakımından da. Selim Işık olsun, Turgut Özben olsun, Süleyman Kargı olsun… Yıllar sonra Vüs’at (O. Bener) beyle tanıştım; “Tehlikeli Oyunlar”daki Hüsamettin Tanbay’ı ve “Tutunamayanlar”daki Süleyman Kargı’yı, Oğuz Atay’ın Vüs’at beyin kişiliğinden çıkardığı söylenir. Vüs’at bey de bir şekilde olumlamıştı bunu, pek üzerinde durmayarak. Öyle bir yapısı vardı Vüs’at beyin, yazar olduğunu bile söylemezdi; gördüğüm en soylu insandır. İşin öyle bir yay çizip bizi Vüs’at beye götürmesine de insanın kader diyesi geliyor. *(gülüyor)*

Oğuz Atay nasıl bir iz bıraktı sende?

İnsanın kahramanları olur, düz bir kahraman olarak değil de, sanki sizi anlayan biri, sıkıştığınızda temas ettiğiniz, varlığı sizi rahatlatan biri... Böyle oldu Oğuz Atay’la ilişkim. Yarattığı karakterler hayatıma girdi, o karakterlerin bütününde Oğuz Atay figürü sürekli temas ettiğim biriydi. Yalnızlığımda dertleştiğim biri gibi yakın oldu bana. Onun ürettiği dünyada kendime bir yer buluyordum. Hâlâ devam ediyor bu. Vüs’at beyden de ilk okuyuşta, o şiddetle etkilendim. Dostluklarından haberim yoktu. Vüs’at bey Oğuz Atay’dan farklıydı, daha düz öyküler anlatır gibi görünürken dildeki hızı beni çok etkilemişti. Orhan Koçak saymış, Vüs’at beyde üç tane “ve” var, ikisi alıntı. Öyle bir hız ki “ve” demeye vakit yok. Yayıncılığa başlar başlamaz, Vüs’at beyle temas kurduk; üzerine bir kitap hazırlayalım istiyorduk. Birlikte çalıştığımız sıralarda, Oğuz Atay’dan hep övgüyle bahsetti. İyi dostlarmış. Yer yatağında yan yana yatacak kadar yakınlarmış. “Tutunamayanlar”ı ilk okuyanlardan biri Vüs’at bey. Oğuz Atay, alıngan bir kişilik, Vüs’at beyin eleştirilerine değer veriyor bir tek, onu dinliyor. Yersiz bir tespit olabilir ama, söylemeden edemeyeceğim. Bu aralar, Gilles Deleuze’ün Sacher-Masoch hakkındaki kitabını yayına hazırlıyoruz. Çok ilginç bir tersine çevirme var mazohizmle ilgili. Tuhaf bir biçimde, Oğuz Atay’la Sacher-Masoch arasında yakınlıklar hissettim. Babaya benzerliğin dışta bırakılması, alaya alınması söz konusu ikisinde de.

Seni “Tutunamayanlar” mı daha çok etkiledi, “Tehlikeli Oyunlar” mı?

Tutunamayanlar, bizim için kutsal kitaptı. İçinde bulunduğum sosyalist çevrede Joyce’un Ulysses’i gibi bir mitti. Sohbetlerin bir yerinde laf illâ Tutunamayanlar’a gelirdi.

Naim Dilmener

“Tehlikeli Oyunlar” bende daha derin izler bıraktı. “Tutunamayanlar”, belki karmaşık yapısından dolayı daha kopuk kopuk. Araya şarkılar giriyor, birçok hikâye var, metaforik anlatımlar... “Tehlikeli Oyunlar” insanın içine lök diye oturuyor; finalinin hüznü epey kalmıştır üzerimde. “Oyunlarla Yaşayanlar”dan o kadar etkilenmedim. Belki de tiyatro oyunu olduğu için.

“Tutunamayanlar”ın enteresan bir macerası oldu; her kuşak kendi meşrebince yorumladı.

‘80 sonrası kuşak için tutunamamak sığınılan bir şey oldu. Oğuz Atay’ın tutunamamanın bir bahanesi haline getirilmesi can sıkıcı. Biraz da günümüzdeki üretim ve tüketim biçimiyle ilgili bir şey bu. Yıldız Ecevit’in Oğuz Atay hakkında yazdığı kitapta (“Ben Buradayım”) okudum, Kadıköy’de bir kafede “Tutunamayanlar” diye bir sandviç varmış. Öyle bir kesimin de kahramanı oldu Oğuz Atay. Ben tutunamamayı şöyle algılıyorum: Bir kök salmama eylemi, köklerinden uzaklaşmak, babayla olan benzerliğin reddi… Deleuze’e de çok yakınlaşıyor orada. Şaşırtıcı bir şekilde Sacher-Masoch’da da var aynı şey.

Senin için “Korkuyu Beklerken”in ayrı bir yeri var herhalde.

En çok etkilendiğim öyküleri “Beyaz Mantolu Adam” ve “Korkuyu Beklerken”. Bir de tabii “Demiryolu Hikâyecileri”. O biraz kenarda kalmış bir başyapıttır.

“Korkuyu Beklerken”deki esrarengiz mektup “Morde ratesden” diye başlıyor ve “Norgunk” diye bitiyor. O kadar kelimenin içinde niye “Norgunk”u seçtiniz?

Birincisi, mektuptaki son sözcük olması. Öykudeki “ölü diller” uzmanı, “dikkat” anlamına gelen bir sözcük olarak çözümlüyor “Norgunk”u. İkincisi, ses olarak çok güzel, grafik olarak çok güzel. Bazı şeyler sizi çeker. Mektubun o sözcükle bitmesi, belki oradan o korkunun üzerine gidilebilir fikriyle bizi biraz kışkırttı. Yayınevinin adını Norgunk olarak belirledikten sonra maliye, ticaret odası gibi aşamalardan geçmemiz gerekiyordu. Bu işleri takip eden muhasebecimiz telefon açtı, Türkçe isim olması gerektiğini söyledi. Ben de Norgunk’un Öztürkçe olduğunu, eskiden Orta Asya’da mektupların “dostlukla” anlamına gelen bu sözcükle bitirildiğini söyledim ve yayınevinin adı meşruiyet kazandı. *(gülüyor)*

“Tutunamayanlar”dan bir alıntı: “Belki de sadece korkularım ayakta tutuyor beni, belki de ölüme karşı uyarıyor. Beni korkutarak bir bakıma yaşamaya zorluyor. Neden yaşamalıyım sorusunu sormamı engellemek istiyor.”

Benim de bir takım korkularım var elbette. Korkular bir şekilde yaşamı daha canlı tutuyor diye düşünyorum. Korktuğun için yaşadığını daha iyi duyumsama gibi bir şey.

John Cale de bu şarkıda, “korku insanın en iyi dostudur” diyor.

Korku biraz da geleceğin önünü alma anlamı taşıyor. Belki de hazırlıksız karşılaşmalara karşı bir savunu biçimi. Öte yandan, sanki korkuda ölüme bir başkaldırı da var. Ne kadar korku varsa, hepsini deneyimleyip sonuna kadar gitmek ve ondan sonra korkusuz bir yaşama deneyimi başlatmak. Tabii bu bendeki korkularla ilişkilendirerek öne sürdüğüm bir şey.

Korku toplumsallaştığında, insanın en büyük düşmanı olabiliyor, Oğuz Atay'ın "Günlük"teki ifadesiyle "yaşamak korkusu" halini alabiliyor.
İnsanlar efendilerini arıyorlar. Onlar adına düşünen, onlar adına karar veren efendilerini. Spinoza'nın en büyük bulgularından biri bu: Efendileri köleler yaratıyor. "Yaşamak korkusu" öyle bir şey. Efendi olmazsa; kişi tek başına hayatla karşılaşırsa ne yapacağını bilmiyor, bundan korkuyor. Korku, efendiyi yaratan kimya. Korku bizim ülkemizde gündemden çıkan bir şey değil. Kölenin efendiyi yarattığı sistemde korkular akışkandır. Susurluk'a karşı ışık yakıp kapatan, tencere çalan kalabalık, aynı yapıyı diziler üzerinden meşrulaştırıp birlikte bir orji yaşadı. Böyle bir toplumda yaşıyoruz.
Şimdi de bayrak orjisi var.
Bir doğrulanma, öteki üzerinden varlığının onaylanması, afirmasyon elektriği. Eğer bayrak asılacaksa, Irak bayrağı asılmalıydı. Orada bir milyona yakın sivil öldü. Ne diyelim, bat dünya bat!

ŞEVVAL SAM

Tutunamayandan loser'a

Benimle Oynar mısın? **Bülent Ortaçgil**

Bunu çalmanız güzel tesadüf, yanımda bir oyuncak getirmiştim; sabun köpüğünden balon oyuncağı... "Benimle Oynar mısın?" gibi şarkılar yapılmıyor artık. Kendisinin yapamamasını anlayabilirim, ama yeni bir Bülent Ortaçgil'in olmaması, o dili kullanan ya da ondan esinlenerek yeni bir dil yaratan birilerinin gelmemesi çok can sıkıcı. Müzik bitti filan demek istemiyorum, motivasyonlar değişti. Motivasyonların değişmesi de hikâyelerin, ideallerin, ilişkilerin değişmesiyle bağlantılı.

Oğuz Atay'ın romanları gibi romanlar da yazılmıyor artık. İlk okuduğun Oğuz Atay kitabı hangisiydi?
"Tutunamayanlar"la başlamak istemeyip "Tehlikeli Oyunlar"a geçmiş bir okuyucusuydum. Arkadaş grubumuzda bir "Tutunamayanlar" efsanesi vardı, çok şey biliyordum hakkında. O arada elime "Tehlikeli Oyunlar" geçti. Hatta evde bulup getirdim yanımda. İçinden bir fiş çıktı, '93 senesinde okumuşum.
'93 senesinde neredeydin?
Marmara Güzel Sanatlar'da grafik okuyordum. O zamanlar hayatı böyle algılayamıyordum.
Nasıl algılıyordun?
'80 kuşağıyız, ister istemez apolitik bir kuşağız. 1970'lerde olmayan çok renkli bir sürü şey gelmeye başlamıştı 1980'lerde, yeni gelen oyuncakları keşfediyorduk hayatla ilgili. Eskide olan şeyleri demleme eğiliminde değildik. Neyin ne olduğunu anlayamadan okumuş olabilirim Oğuz Atay'ı, fakat dili kullanma biçimi beni çok etkilemişti. *(bir baloncuk üflüyor)* "Tehlikeli Oyunlar"ın kahramanı Hikmet Benol'u anlatırken, bu baloncuklar gibi bir adamı üflemiş, o bir sürü baloncuktan oluşmuş –tek bir beden içindeki kalabalık gibi. Kendisi var, anlatıcısı var, hareketlerini yönlendiricisi var, yorumlayıcısı var, isteklerini belirticisi var... Tek bir halkanın içinden çıkan bir sürü baloncuk gibi anlatıyor karakterlerini. O baloncukları birbirinden tek tek ayrıştırarak, yani sabunlu suyu halkadan geçirerek içsel detaylar haline getirmesi okuyucuyu çok keyiflendiriyor.
Oğuz Atay tutkunlarının genelde erkekler olduğu söyleniyor...
Bedeninden çıkıp kendini izlemek, yorumlamak kolay değil. Oğuz Atay okurken bedeninden çıkma ihtiyacı hissediyor insan. Bedeninden uzaklaşıp, tarafsız ve cinsiyetsiz bir yerden okuyorsun.
"Tehlikeli Oyunlar"da, iki kadın kahraman var, Sevgi ve Bilge. Onlar nasıl iz bıraktı sende?
Oğuz Atay'ın kahramanlarına verdiği isimler de ironik. Erkek kahramanın sevgi bulamadığı kadının adını Sevgi, içerik bulamadığı kadının adını Bilge koymuş. Onları derinlemesine değerlendirebilecek yaşta değildim, ama bende karşılıkları vardı. Mesela, kolejde okumayı reddedip meslek lisesinde okumaya karar verdiğimde, okulda Bilge karakterinde kızlar vardı.
Niye koleji reddedip meslek lisesinde okumak istedin?
Adlandıramadığım bir isyandı. Moda dergileri okuyan, eteklerini kıvıran kızların gittiği kolejler çok antipatik geliyordu. Zenginliğe karşı bir tepkim vardı. Bizim durumumuz o kadar kötü değildi, çocukluğumda çok zor günlerimiz olmuştu, ama sonra düzelmişti. Fakat mesela o okullarda yerlerin halı kaplı olması bana batıyordu, o ayrıcalıklı halden hoşlanmıyordum. Bunun sebebinin para olmasından da hoşlanmıyordum. Devrimci filan değildim, öyle bir altyapım yoktu, tamamen sezgilerimle alâkalı bir reaksiyondu.
"Tehlikeli Oyunlar"ı okuduğun günlerde Hikmet Benol gibi bir sevgilin olsun ister miydin?
Anaç bir ruhun varsa isteyebilirsin. Aynı zamanda, yanlarında olduğunu da çok hissettirmemen gereken tiplerdir Hikmet Benol'lar, hayat zordur onlarla. Öyle birine hayranlık ve şefkat duyabilirim. Samimiyeti ve dürüstlüğü dolayısıyla dost olarak hep yanında olmak isteyebileceğim bir karakter Hikmet Benol. Ama öyle bir karakterle birlikte olmak için kabullenici olmak gerekir. O tip karakterlerle bazı anlar o kadar güzeldir ki, sonrasındaki demoralizasyonu bir müddet telâfi edebilirsin. Sonra tekrar çok güzel bir ana dönüşür. Onun etkisiyle yine bir müddet yaşarsın. Ama zamanla gücün tükenir, ilişki ağır gelmeye başlar. Böyle bir şey başıma geldi, oradan biliyorum.

Çok ışıklı, çok güzel bir adamdı. Çok bakılası bir yüzü vardı. İnsanı konuk eden bir surattan bahsediyorum, Sakin ve hoş bir adamdı. Bende yarattığı serüvene yakışan bir adamdı. Mutlu oldum.
Yıldırım Türker

"Biz '80 kuşağıyız" dedin, '80 kuşağının Oğuz Atay'ı algılayışıyla, önceki kuşakların algılayışı arasında nasıl bir fark var sence?
Bizden önceki kuşaklarda hâlâ bir takım değerler yaşıyordu. '80'den sonra gelen kuşakta bir kadercilik başladı, o kaderciliğe giydirilebilecek en yakışıklı elbiseydi "Tutunamayanlar". Önceki kuşakların başka sözleri vardı, ne zaman ki o sözler sustu ve susturuldu, "madem artık konuşamıyoruz, buna bir elbise dikelim" oldu. O yüzden, "Tutunamayanlar" 1990'larda tekrar efsaneleşti. '78 kuşağını provoke etmişti "tutunamayan" karakteri, "biz öyle olmayacağız" dedirtmişti. Çünkü o jenerasyonda ciddi bir umut vardı. Önce umutlar sönmeye başladı, arkasından korku geldi. Fakat bir yandan da şöyle bir şey var: Hayat bazen o "tutunamayan" karakteri o kadar zorluyor ki, geçmişteki bütün algılarını, defterleri yırtıp attığı bir an geliyor. O zaman da makyavelistleşebiliyor. Böyle karakterler de gördüm. Düzenin adamı oluyorsun, olmuyorum derken.
Sizden sonraki kuşak nasıl algılıyor tutunmayı ve tutunamamayı?
Yeni kuşak "düzenin adamı" olmayı kötü bir şey olarak addetmiyor, başarılı olmak olarak görüyor. Üniversitelere gidiyorum. "Başarılı olmak için ne yapmak gerekir, sesimizi nasıl duyuracağız?" diye soruyorlar. Başarı hep şöhretle ve parayla ilişkilendiriliyor. Eskiden tutunamayan olarak da varolabiliyordun. Şimdi yok oluyorsun. Toz tanesi haline geliyor tutunamayanlar.
Şimdi tutunamayanlara "loser" deniyor. Bir yandan bir horlama var, bir yandan da bir "loser" güzellemesi...
Artık "loser" bile denmiyor, gerçekten "loser" durumunda olanlar yok sayılıyor, bakılıp geçiliyor. Bir yandan da her şeyi olan birinin "loser"ı elbise olarak giymiş olması, uzaklara bakan yalnız, dertli adamı oynamak prestij getirebiliyor. "Tutunamayanlar" hep bir efsanedir aslında. "Tutunamayanlar"ın her dönem farklı bir yorumlanışı var.
Oğuz Atay'ı hiç okumasaydın, hayatında bir eksiklik yaratır mıydı?
Oğuz Atay'ı okuduğun zaman anlıyorsun hayatındaki eksikliği, okumadan anlayamıyorsun. Okuduğunda anlıyorsun eksik olduğunu. Biraz demlemek gerekiyor. Bu okuduğun her kitap, dinlediğin her müzik, seyrettiğin her film için geçerli. Yıllar önce de dinliyordum Bülent Ortaçgil'i. Bazı şeyleri geçirdikten sonra yorumlamaya başlayınca, "Benimle Oynar mısın?"daki hikâyelerin, anlattığı oyunun neye karşılık geldiğini daha bir anlıyorsun.

CENK TANER

Metin Kurt yalnızlığı

Everybody Knows **Leonard Cohen**

Yıllardır bu şarkıyı dinlemiyordum. Çok iyi geldi. "Herkes biliyor, iyiler kaybetti" diyor ya, o kısım kopardı beni. *(gülüyor)*
"Herkes biliyor, zarlar hileliydi / Herkes biliyor, iyiler kaybetti / Herkes biliyor maç şikeydi / Fakirler fakir, zenginler daha zengin / Herkes biliyor geminin su aldığını / Herkes biliyor kaptanın yalan söylediğini..."

Şimdi fark ettim, aslında aynı söylem bizde de varmış. Geçenlerde Karga Bar'daki akustik konserde de çalmıştım... "Kaptan gitti, hava bozdu, tayfa şaşkın. Herkes sandallara..." Aslında, aynı mood'da oluyorsun bir şekilde. Buna kaybedenler ekibi diyelim, her yerde aynı. Tek

→31

fark, Cohen Toronto'da söylüyordu bunları, bizimkiler Kadıköy'de.

Cohen'in "Görkemli Kaybedenler" diye çevrilen "Beautiful Losers"ını okumuş muydun?

Tabii ki. Kitabın ismi çok güzel bir kere. "Beautiful Losers" ismindeki bir kitaba kayıtsız kalmak mümkün değil ki! Bu isimde bir albüm de görsem hemen alırım. Hatta takım olsa tutarım. Ve hatta İddaa'da banko oynarım. *(gülüyor)*

Beautiful Losers United, biraz da Tutunamayanlarspor değil mi?

Biraz değil, tamamen o. Beautiful Losers United diye bir takım olsa teknik direktör Selim Işık olur. O da bizim Feldkamp gibi ortada yok, ama her şey ona göre belirleniyor. "Tutunamayanlar"da Olric vardır, iç ses. O da bizim taraftarın sesi gibi geliyor bana. *(gülüyor)*

Yeni şarkın "Metin Kurt Yalnızlığı"ndan gidersek, Selim Işık'ın Metin Kurt, taraftarın Turgut Özben, Olric'in de Galatasaray ruhu olduğunu söyleyebiliriz herhalde.

Metin Kurt'un protokol tribününün önünde oynamamak için birinci devre sağ açık, ikinci devre sol açık oynaması gibi, Oğuz Atay da edebiyat protokolünün önünde oynamayı reddetmiş bir yazar. Dolayısıyla, Selim Işık da, Metin Kurt da ancak izleri sürülerek anlaşılabilecek fenomenler. Çünkü koydukları tavırlar, taraftar (Turgut Özben ve hatta Olric) ve okur tarafından gerçek zamanlarında değerlendirilememiştir. Her Turgut'a bir Selim vardır, ama her Selim'e de bir Turgut vardır. "Çıkarlarını düşünmeyenler unutulacaktır." Olric ne kadar "sendikalaşma", "insanca yaşam", "temiz takım", "kahrolsun protokol" dese de, olan budur.

Kesmeşeker şarkıları içinde Oğuz Atay ruhiyatıyla en çok örtüşenler hangileri?

"Ne Zaman Gitti Tren"de "Önsözler gereksizmiş..." diye bir kısım var. Oğuz Atay da önsözlerden nefret eden bir adamdı. Garip bir kesişim olmuş, bunu çok sonradan fark ettim. Özellikle yapılan bir gönderme değil, bir bilinçaltı durumu. Ama esas hadise "Duymuştum Şehirdeydim"de. Hiçbir yere gönderme yoktur orada, ama "Tutunamayanlar"ın sözlük bölümündeki "Disconnectus Erectus" o şarkının içinde hep vardır. O şarkının temeli atıldığında 7-8 kişi bir arabanın içinde güneye gidiyorduk. Arabada devamlı bir "Disconnectus Erectus" lafı dönüyor. Herkes birbirine öyle hitap ediyor. Ama ortada hiç Oğuz Atay lafı yok. Şarkı da o yolculuğun eseri olarak çıktı aslında. Dışarıdan bunu fark etmek mümkün değil tabii, ama içinde en fazla Oğuz Atay olan şarkımız odur. Ruhanî olarak bakarsak "Tut Beni Düşmeden" ve solo albüm "İzin Vermedi Yalnızlık" bütünüyle Atay'a teğet geçmedir.

Başka şarkılarda da paralellikler var galiba. Mesela "Suda Balık Olsak" şarkındaki "yanlış bir hayatı doğru yaşamak" dizesi de Selim Işık'ı düşündürüyor...

Doğru. Onun aslı Adorno'nun "Minima Moralia"sından. Bizde kırıldı ve "kaybedenler" tribine gitti o laf. O şarkı biraz Adorno-Orhan Veli buluşması oldu. Hep böyle olur zaten, o formül bu formülle buluşuyor, ortaya başka bir formül çıkıyor. Bu kaçınılmaz bir şey. Adorno + Orhan Veli = Oğuz Atay çıkıyor ortaya. Başka şarkılarda da bu durum var. "Ne Zaman Gitti Tren"de ağır Pavese durumu da var. Ama sonuç olarak, yine Oğuz Atay'a çıkıyor formül tabii. Ama Oğuz Atay'la asıl paralellik "Andıran Otu" kitabımda. Orada Oğuz Atay'ın bir rehberliği vardır açıkçası.

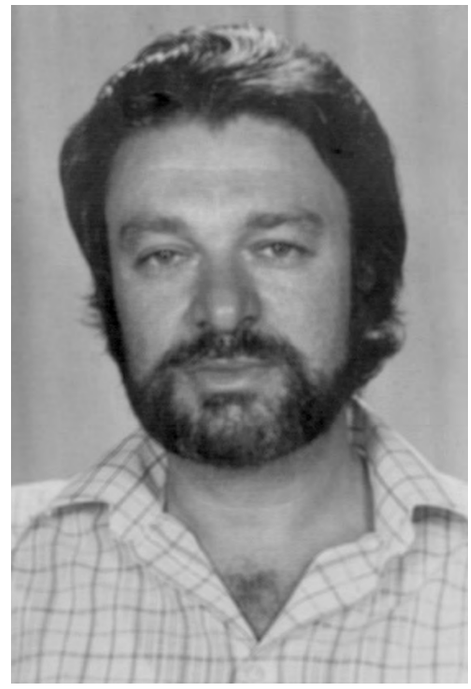

İlk keşfedişin nasıl oldu Oğuz Atay'ı?

Üniversite zamanlarında "Tutunamayanlar"la oldu. Turgut Özben-Olric meselesine takıldım. Kitabın yazılış tarihini merak ettiğimi ve ona baktığımı hatırlıyorum, devrimci bir dil tekniği görmüştüm çünkü. Oğuz Atay kendi yazdıklarının anlamlarına yetişemeyen bir adam gibi geldi bana. "Tutunamayanlar" tuğla gibi kitaptır, ama acayip akıcıdır, yeşil üzüm rakısı gibi gider. *(gülüyor)*

"Tutunamayanlar"daki şarkılarda "Hep girilmez levhasına aldandık..." gibi sözler de Kesmeşeker ruhiyatıyla örtüşüyor.

Hissiyat olarak yakınlık var tabii. Şuna eminim mesela: Karga Bar'daki konsere gelenlerin hepsi potansiyel Oğuz Atay okuru. Bütün Kesmeşeker sevenler de öyledir. Bizim sitedeki (kesmeseker.org) forumda bir edebiyat köşesi var Oğuz Atay'la ilgili, orada 19-20 yaşlarında gençler çok ilginç şeyler yazıyorlar. Hem ülkede ne olup bittiğinin farkındalar, hem de Oğuz Atay'ın. Forumda takma adı "Disconnectus Erectus" olan arkadaş "önce Oğuz Atay sonra Kesmeşeker, tüm benliğim altüst oldu onlarla tanıştıktan sonra" diye yazmış. Önemli bir ayrıntı: "Disconnectus Erectus" Adana Demirsporludur.

Biz de Adana Demirsporluyuz. Yılmaz Güney'in takımıdır ayrıca.

Şimdi ikinci ligdeler, eski üçüncü lig yani.

Bizi bozmaz, Göztepe'miz de amatör ligde.

St. Pauli toparladı ama. İkinci kümeye çıkabilir bu sene.

Oğuz Atay'ın en çok sevdiğin kitabı hangisi?

"Tutunamayanlar" ve "Tehlikeli Oyunlar", ama metin derseniz "Demiryolu Hikâyecileri". Müthiş bir öykü o. "Ben, genç yahudi, bir de genç kadın" diye girer olaya, "seyyar hikâye satıcılığı yapıyorduk" diye devam eder. Şimdi bizim forumda, o "genç yahudi"nin neyi imlediği tartışılıyor. Aslında çok güzel şarkı olur o hikâye.

"Babama Mektup"u sever misin?

O biraz Kafka çağrışımı yapıyor. Fakat cumhuriyet tarihinin de özeti gibi. Oğuz Atay'ın öyle bir tarafı da var, bana hep tarih yazarı gibi de gelmiştir –resmî tarihi deşifre eden bir tarihçi.

TANER ÖNGÜR

Bağışlanmayan tek suç

All Along The Watchtower **Jimi Hendrix**

Sözleri tam incelemedim, ama "işadamları şarabı içiyor" diyor, 1970'lerde ilk dinlediğimde politik bir mesaj gibi gelmişti. Sözlerini bilmiyorum ama, müziğinde öyle bir hava var.

"Businessmen, they drink my wine" dizesi, "işadamları kanımı içiyor" diye de çevrilebilir. Şarkının yazarı Dylan olduğu için, o anlamda söylüyor olması muhtemel. "Buradan bir çıkış yolu var mutlaka / Dedi soytarı hırsıza / Kafa karışıklığı çok fazla / Hasret kaldım huzura" diye başlıyor...

Müzikteki atmosfer, hava muhteşem, tutulmaz bir ruh var burada. Hendrix ayrı bir olay tabii. O yıllarda Amerika'daki, İngiltere'deki siyah önyargısını yıkan adamdır. Belki o konuda pek bir şey söylemiyor, Kara Panterler gibi politik değil, ama onlardan daha etkili bir devrimci bana sorarsan. Kafasıyla ve yaptığı şeyle bütün kalıpları yok ediyor.

Bu cümle Oğuz Atay'ı da tarif ediyor. Okuduğun Oğuz Atay metinleri içinde favorin hangisi?

"Tutunamayanlar"da Safter'in şarkısı bölümü nefis. Oraya kadar Oğuz Atay kurgulamış yazmış, ama orada gerçek bir emprovizasyon başlıyor. Hiç tasarlanmamış, o anda çalınmış, ama unutulmayacak bir gitar solosu gibi... Türkiye'deki herkes var o şarkıda bir şekilde. Safter'in şarkıyı söyleyişi, konyak, sıcak, pencereler kapalı... Şarkının soba bacasından çıkıp şehirde dolaşması... *(gülüyor)* Oğuz Atay nasıl bir tripte, emin ol hissedebiliyorum. O bölüm müzik gibi hakikaten. En sonundaki iki tane uzun saçlı, kırmızı ceketli tipin şarkının peşine takılması, şarkının armonize edilmekten kaçması müthiş. Aslında bugünkü Türkiye rock'unu da hatırlatıyor. Duman mesela, ilk çıktığından beri arabesk ve Türk sanat müziği nağmeleriyle grunge arasında bir denge arıyor. İlk zamanlarda yapay geliyordu bana, şimdi oturduğunu hissediyorum. Erkin'de eskiden beri varolan bir şey ama, Duman daha ileri götürdü işi. Gerçekten bu ülkenin şarkıları olmaya doğru gidiyor. Ama ilk başlarda o iki kırmızı ceketliye de benziyorlardı. Bunların arkasında varoşlar, sosyal sınıflar, toplumun değişmesi, müziğin rolü, Müslüm babanın bugünkü hali, eski hali var. "İki kırmızı ceketli"de bize de bir gönderme var. Anadolu rock, Moğollar, Erkin Koray, Mavi Işıklar... Oğuz Atay muhakkak biliyordu bizleri, herhalde bize de taş atıyor. *(gülüyor)* Bazı insanlar 20-30 yıl öncesinden, bugüne dair birçok şeyi anlatırlar, Oğuz Atay da öyle biri.

"Tutunamayanlar"da bir de "Şarkılar" bölümü var. Ona ne diyorsun?

Selim Işık'ın manzum hayat hikâyesi, muhteşem bir mizah duygusu var, duyarlılık da var, her şey

akıp gidiyor. Çok sevdiğim bir bölümünü okuyayım: “Ne olur tutma beni hece vezniyle / Allahın, senin ve tüm sevenlerin izniyle / Çözülsün zincirlerim. Tutulan kol çalışsın / Bir espri uğruna harcatmayın, alışsın / Selim Işık insana. Söylesin şarkısını / Kesintisiz acemi. Oblomov hırkası / Çıkarsın bedeninden. Ey ölü ruh! Kıyam et! / Beğendin mi Süleyman? ‘Beğendim, devam et’...” *(gülüyor)* Tam eski İstanbul ağzı. Osmanlı’nın son döneminde apaşlar vardır, onların şarkıları bir çeşit İstanbul folklorüdür. Bu şarkılar öyle bir şey. Mazhar’ların “Agannaga Rüşvet” (1992) albümünde bir yer vardır, haytalar, maytalar, biraz argo ağzıyla şiirsel mâniler... Bu İstanbul geleneğinde vardır, çocukluğumdan hatırlıyorum.

O hikâyenin ucu 1800’lere, çalgılı kahvelere kadar gidiyor, 100. sayımız şerefine geniş bir yer vermiştik o Bektaşi geleneğine...

Kesinlikle, o gelenek bu şarkılarda var. Hikâyeyi Selim’e (Işık) anlatırken tam o apaşlık var. Muhteşem bir ritm yine. Yoğun bir İstanbul folklorü ve kültürü var, 1970’lerde hâlâ yaşıyordu, bugün öyle bir halk kültürü kalmadı. “Dördüncü Şarkı”da ben kendi çocukluğumu görüyorum: “Baharın son günleri; kömürlükler arasında / Çamaşır ipleriyle kesilen / Üç ağaçlı bahçemizin yanındaki papatyalı arsaya bitişik / Sert kaldırımlı ve yokuşu dik / Yolda, ayakkabılarımın burnunu çarpmamaya çalışarak sekiyorum...” Bezmârâ diye bir grup var, İstanbul müziği yapıyorlar. 16. yüzyılın enstrümanlarını yeniden imal edip onlarla çalıyorlar. Bezmârâ’daki tavırlar bu şarkılara çok benziyor.

Demin “Günlük”ün ritminden söz ettin, içeriğine ne diyorsun?

Muhteşem! Otuz yıl önceden bugünkü Türk insanının, sadece bugünkünün değil, yüzlerce yıllık Türk insanının genel karakterini anlatmış. Şuradan okuyayım: “Divan şiiri her türlü eleştiriye kapalıdır, düşünce her türlü eleştiriye kapalıdır, felsefe yoktur, tek felsefe bireyin yokoluşudur. Vahdet-i vücut.” Birey diye bir anlayış Türkiye’de genel olarak hiç olmadı, son senelerde yavaş yavaş çıkıyor, o da yanlış anlaşılıyor. Sinan Çetin gibi arkadaşlar işin bokunu çıkarıyorlar. Bir de bunu ideoloji halinde sunuyorlar. *(gülüyor)* “Günlük”teki korku bölümü de çok önemli. Korkunun çeşitlerini anlatıyor: “Bir şehre kapanıp bütün ülkenin saldırısını bekleyen sarayın korkusu.” Bir satırda Osmanlı. “Halk Partisi’nin Köy Enstitüleri’nden korkması.” *(gülüyor)* “Demokrat Parti’nin modern resimden korkması.” Bu, 1960’ların güncel konusu. “Bazı solcuların modern edebiyattan, modern sanattan korkması.” Ki, o yıllarda çok yoğundu. Modern sanat burjuva anlayışıdır diye eleştirilirdi. Mesela rahmetli Cem Karaca beni eleştiriyordu, çünkü kazandığım parayı yeni LP’lere yatırıyordum. “N’apıyorsun sen! Bütün paranı emperyalistlerin ürünlerine yatırıyorsun! Sen nihilistsin, ortaçağda yaşaman lazım”. *(gülüyor)* Devamı da çok güzel: “Müeyyideler gevşektir; herkes korkmalıdır, ama ceza da uygulanmamalıdır.” İşte tam bugünün Türkiye’si. Basit bir örnek vereyim. Beyoğlu’nda iki tane plakçı dükkânı var yan yana. Ses sonuna kadar açık, iki ayrı müzik çalıyorlar, Red Kit’teki iri burunlularla kepçekulaklılar gibi birbirlerini bastırmaya çalışıyorlar. Bir de Beyoğlu belediyesinin özel timler gibi giyinmiş memurları var. *(gülüyor)* Siyah çizmeler filan, uzun boylu da tipler, bayağı havaya girmişler, belediye memuru olduklarını unutup kendilerini Güneydoğu’da özel tim zannediyorlar. Bir hınzırlık yapayım dedim, tam o dükkânların önünden geçiyordum. Daha önce o iki dükkâna iki defa girip “ayıp değil mi, kesin şunu, şikayet ederiz” filan diye uyarılarda bulunmuştum. Beni dinlemediler tabii. Bunlar böyle hava atarken dedim ki, “siz belediye memurusunuz, değil mi?” Bir anda balonları söner gibi oldu ama, bozmadılar. “Şunlara ceza kesin” dedim, “sizin göreviniz bu.” Bütün havaları söndü ve bana çok fena gıcık oldular. Çünkü onlara belediye memuru olduklarını hatırlattım. “Tamam, tamam, keseriz!” Az daha dövüyorlardı. Oğuz Atay bu bölümü şöyle bağlıyor: “Müeyyideler hayatı zehir edecek kadar korkutmalıdır, ama isyan ettirecek kadar kesin olmamalıdır. Neyin ne olduğu, hangi suçun cezasının ne kadar olduğu bilinmemelidir. Fakat herkes her an suç işlediğini hissetmelidir ki, başkaldıramasın. Her zaman, suç işlediği halde kendisine taviz verildiğini hissettiği için başı önde dolaşır insanımız. Bizim ‘ilk günah’ımız budur: Cezalandırılmayan küçük günahların toplamı– hoşgörümüz de budur. Ayrıca devlet de aynı suçluluk duygusu içinde müeyyideleri uygulamaz. *(kahkaha atıyor)* Bu bakımdan bağışlayıcıdır. Karşılıklı bir oyundur bu. Bağışlanmayan tek suç, bu oyunu farketmek, bu oyuna karşı çıkmaktır. Gerçeği aramaktır.” Bu kadar güzel anlatılır!.. Oğuz Atay, John Lennon gibi bir adam. Tam 68’li. Tutunamayacağını bile bile gerçeğin üstüne üstüne gidiyor –anarşizan bir tarafı var. Frank Zappa’yı da çağrıştırıyor. “Po-Jama People” ve “Trouble Every Day” tam Oğuz Atay’lık şarkılar. “Po-Jama People”, Wilhelm Reich’ın “Dinle Küçük Adam”ı adeta, Oğuz Atay’ın dediği gibi, suçluluk duygusu içinde, ama başına bir şey gelmeyeceğinin de farkında, her türlü küçük avantanın peşinde. Ama o adamlarda bir şeytan tüyü de vardır, kızamıyorsun. Oturup bir tavla çeviresin geliyor. *(gülüyor)* 1970’lerde okuduğum bir hikâye vardı, yazarını unuttum. Bir caz müzisyeninin hikâyesi. Adamın yoksullaştıkça evinin pencereleri küçülüyor. Yaşanan hayatla beraber eşya da şekil değiştiriyor.

FATİH ÖZGÜVEN

Topografya

Spooky Girlfriend **Elvis Costello**

Elvis Costello konserinde kendinden geçmiş dans ediyordun...

Costello’nun takım elbiseli halini seviyorum. Ben de o gece tesadüf, kırk yılda bir kere olmak üzere takım elbiseliydim, ikisi örtüştü. Costello’nun o birazcık eski moda, takım elbiseli ama kendine çok da dikkat etmeyen halini, hem biraz anakronik bulurum, hem de hoşuma gider. Bir Kafka karakteri gibi. Hep kadınların karşısında kendini hafif eksikli hisseder, öyle değil midir şarkı sözleri? Kendine acımayı sever. Cohen’de de sevdiğim şey. Kadınlar karşısında daima kaybetmek durumunda kalacakmış gibi yaparlar, ama öyle midir acaba... Böylece puan toplarlar. Mesela, “Chelsea Hotel”de Cohen’in “You told me again you preferred handsome men / but for me you would make an exception” (Bir kere daha yakışıklı erkek severim dedin / Ama bana bir iltimas geçecektin) dizeleri bu hali çok iyi özetliyor... Costello’da da dikkatimi çeken, hem çok heteroseksüel erkek oyunu bulduğum, hem de sevimli bulduğum şey bu galiba. Takım elbisesinin bende imlediği de bu: Hem yerleşik olmak istiyor, ait olduğunu söylemek istiyor; ama, tabii ait değil. Böyle iki hal arasında; bunu cazip buluyorum galiba. Alttan alıp birazcık kendini acındırarak aslında üste çıkıyor gibi.

Bu, Oğuz Atay kahramanları için de geçerli değil mi?

Evet, orada da böyle bir durum var. Oğuz Atay’daki alayın, kendisiyle alay

ediyormuş gibi yapmanın, alay edilecek durumun üstüne çıkmaya yaradığını düşündüğümüz yerler olmamış mıdır? “Kendimle en iyi ben alay edebilirim, siz benden daha çok benimle alay edemezsiniz” havası...

“Spooky Girlfriend”i çalmamızın sebebi, Atay’ın bir kadının ağzından yazdığı yegâne metin olan “Unutulan”ı hatırlatması. Atay’ın 30. ölüm yıldönümü dolayısıyla düzenlenen sempozyumda o hikâye hakkında bir konuşma yapmıştın.

“Unutulan”da, sürekli kendisine ve dünyaya alaycı biçimde bakan erkek anlatıcı karakteri –Oğuz Atay’la özdeş olduğunu her zaman düşünmüşüzdür– ilk defa susuyor, çünkü mecazî anlamda da olsa bir ölü orada. Nurdan Gürbilek’in şöyle bir değerlendirmesi var: “Atay’ın ironisinin durduğu, tamamiyle sustuğu tek yer kadınlar ve cinselliktir. Aslında, bütün o gürültücülüğün, şakanın, alayın gerisinde, kırılgan, romantik ve mahçup bir erkektir.” Özellikle de kadınlar söz konusu olduğunda o ses durur. Kendisiyle alay etme işini kusursuzlaştırmış adamın sustuğu metindir o hikâye. Kendisini ölmüş, ama ölmemiş bir karakter, romantik bir hayalet haline sokuyor.

“Tekinsiz sevgili” (Spooky girlfriend), “kırılmış oyuncakların saçıldığı tavanarasına” çıkıyor...

Tipik, arketipal durumları anlatan iki yazarımız var. “Aziz Nesin’lik hikâye” gibi, “Oğuz Atay’lık durum” da var. “Tam Oğuz Atay’lık” dediğim kaç defa olmuştur.

Ömer Madra

Evet, çünkü itirafların, yüzleşmelerin yeri tavanarası. Kız tavanarasına çıktığında eski sevgilisinin hayaletini, cesedini, ölü ama ölmemiş bedenini, her neyse onu görüyor. “Unutulan”, Oğuz Atay’ın en semptomatik hikâyesidir. Hem nefis bir hayalet hikâyesi, hem de kadınlarla ilişkisini en ele verdiği yer. Kadınlarla ilişkisi Oğuz Atay’ın en mahrem alanı.

Şarkıda şöyle bir bölüm var: “She says, Are you looking up my skirt? / When you say no / She says why not?” (Eteğime mi bakıyorsun der / Hayır dersen / Niye bakmıyorsun der).

İşte öyle, kadınların ne istediğinden hiçbir zaman emin olamaz halleri vardır ve bütün espri de bunun üzerine ilerler. Kadın ya sıkıcı olmak ya da çok fettan ve bela olmak zorundadır.

“Tehlikeli Oyunlar”daki Sevgi ve Bilge gibi...

“Tehlikeli Oyunlar”ın beni biraz boğduğunu söylemeliyim. Şikâyetin ağlama halini aldığı bir metindir... “Albayım, Albayım” dediği adamla anlatıcının aynı olduğunu da zaman zaman düşünürüm. Kimi zaman ironi aralığı tamamen kapanır.

Latife Tekin, “Orhan Gencebay’la Oğuz Atay’ın aynı dönemde ortaya çıkması tesadüf değil” diyor, “ikisi de ağlayan erkek”...

Ama Oğuz Atay’ın kahramanları “Ulysses”i bilerek ağlıyor. Ve o durum, Oğuz Atay’da arabeski de kapsıyor. Oğuz Atay onun da farkında. Öyle her şeyin farkında ki, kendi ağlayan halinin de farkında. Ama bu, ağlamasına

→33

DEMOKRASİ VE EĞİTİM

DAHA ADİL VE EŞİTLİKÇİ BİR DÜNYA TAHAYYÜL EDENLER İÇİN EĞİTİM, İNSANIN ÖZGÜRLEŞMESİ YOLUNDA VAZGEÇİLMEZ BİR ETKENDİR. CHOMSKY, BU KİTAPTA EĞİTİMİN GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİYLE GERÇEKTEN DEMOKRATİK BİR TOPLUMDA YERİNE GETİRMESİ BEKLENEN İŞLEVİ ARASINDAKİ MUAZZAM FARKI TARTIŞMAYA AÇIYOR.

NOAM CHOMSKY

POSTMODERNİZM VE SOL

POSTMODERNİZMİN BİLİME DÖNÜK ELEŞTİRİLERİ, POSTMODERNİSTLER VE BİLİMİ SAVUNANLAR ARASINDA "BİLİM SAVAŞLARI" DENİLEN BİR TARTIŞMAYA YOL AÇTI. KİTAP, BU TARTIŞMADA BİLİMİ SAVUNAN MUHALİF ENTELEKTÜELLERDEN BAZILARININ GÖRÜŞLERİNE YER VERİYOR. POSTMODERNİZMİN DOĞA VE TOPLUM BİLİMLERİNDE "NESNEL HAKİKAT" DÜŞÜNCESİNİ REDDEDİŞİNİN SOL AKTİVİZM AÇISINDAN DOĞURABİLECEĞİ SONUÇLARI ELE ALIYOR.

MICHAEL ALBERT
NOAM CHOMSKY
EDWARD S. HERMAN

EMİR BEDİRHAN

KİTAP, 20. YÜZYILIN BAŞLARINDA İSTANBUL'DA YAŞAYAN VE KÜRT MİLLİYETÇİLİĞİNİN TEMELLERİNİ ATAN AYDINLARIN RUH HALİNİ YANSITMASI VE BU KONUDAKİ İLK KAYNAKLARDAN BİRİ OLMASI BAKIMINDAN, KÜRT TARİH YAZIMINDA ÇOK ÖNEMLİ BİR YERE SAHİPTİR. KÜRT MİLLİYETÇİ SÖYLEMİNİN OLUŞUMUNA TANIKLIK EDEN "EMİR BEDİRHAN" KİTABI, BU SÖYLEMİN ÇÖZÜMLENEBİLMESİ İÇİN DEĞERLİ BİR KAYNAKTIR.

LÜTFÎ (AHMED RAMİZ)

UMUDU GERÇEĞE DÖNÜŞTÜRMEK

"UMUDU GERÇEĞE DÖNÜŞTÜRMEK, İNSANLIĞI İLGİLENDİREN HEMEN BÜTÜN TEMEL ALANLARA VE HEMEN BÜTÜN İNSANLARARASI ETKİLEŞİM TARZLARINA UZANIYOR. KATILIMCI EKONOMİ BENZERİ İLKELERİN, BİZİ NASIL MEVCUT BÜTÜN TOPLUMLARDAN ÇOK DAHA ARZU EDİLİR BİR TOPLUMA GÖTÜREBİLECEĞİNİ ELE ALIYOR.

MICHAEL ALBERT

bgst YAYINLARI

Tomtom Mah. Kaymakam Reşat Bey Sok. 9/1 Beyoğlu – İstanbul Tel & fax: 0212 251 19 21 bgstyayinlari@bgst.org www.bgst.org

mani olmuyor, bilâkis kendi kendine daha fazla ağlamak için izin de veriyor. Gencebay o kadar da ağlamaz. Gencebay'ın "Ya Evde Yoksan" gibi gerçekten iç gıcıklayıcı bir şarkısı da var. Oğuz Atay'da bir kadınla halvet olmaya gidiş yoktur. "Ya Evde Yoksan" hem iç gıcıklayıcıdır hem de birlikte paylaşılacak, güzel bir sevişme halini anlatır. Oğuz Atay'daysa hep bir "coitus interrupti" hali var; anlatıcı hiçbir zaman vuslata ermeyecek, çünkü kadın onu anlayamayacağı için, en iyi sevişme bile kadının onu anlayamaması ile kesintiye uğrayacak sanki. Onunla sevişecek bir kadın, onun aklıyla da sevişmek zorundadır. "Unutulan"da da böyle, adamın beynini yemiş böcekler, kadın onu umursamıyor, sadece kalbine bakıyor, "kalbi yerinde, sıcak, henüz atıyor... kalbi yerinde olmasa ben yaşayamazdım..." Çok klasik, değil mi? Ama Oğuz Atay bunun da farkında olan, bununla dalga geçen, bunu anlatan ilk Türk yazarı belki de. Onun farkında olmadığı bir durum yok gibi. Mizahını bu kadar sevmemiz, galiba bunu sevmemizden. Beni ara sıra yoran bir şey şahsen. Bunda insanı hem eğlendiren, hem de "ee sonra?" dedirten bir çıkmaz var. Konusunu ettiği çıkmazların, sonuçsuzlukların hem farkında, hem de tadını çıkarıyor. Oğuz Atay'ın tadına vardığın, "nasıl biri olduğunu biliyor ve bunun farkındalığıyla yazıyor" dediğin noktadan itibaren, gidersin, gidersin, gidersin ve "ee tamam da aynı şeyi çoğaltmıyor mu?" dersin. Kadınla sulh olamamak da dahil buna.

Oğuz Atay'ı pavyona götürüyorlar, ertesi gün şöyle diyor: "Çok rencide edici bir akşamdı"...

Tabii inciniyordur, duyarlı biri. Ama o zaman, "niye romanlarındaki kadınlara konsomatris gibi davranıyor" diye de sormak isterim.

Safter'in şarkısı bölümü müzik gibi. İki uzun saçlı, kırmızı ceketlinin şarkının peşine takılması, şarkının armonize edilmekten kaçması müthiş. Bugünkü Türkiye rock'unu da hatırlatıyor.

Taner Öngür

Masasına gelirler. O onlara Ironie şampanyası açtırır. Bir Gencebay karakterinin yapacağı gibi sahiplenme de yoktur. Bütün erkek karakterler de meyhane arkadaşı gibidir zaten, bir anlamda.

Sıkı Oğuz Atay hayranları çoğunlukla erkekler galiba...

Daha ziyade erkekler galiba. Tutunamayan oğlan çocukları hali... *(gülüyor)*

"Tutunamayanlar" ilk yayınlandığında, esas espri "tutunamama" hali değildi.

Ama tutunamama esprisine hızla varıldı. Tutunamama esprisini yaparak durumların üstünden atlama hali; cazip olan buydu. '80 sonrasında insanların ihtiyaç duyduğu bir şeydi herhalde. Kaybedenler Kulübü gibi şeyler de onu iyice genel kullanıma açtı...

'80 öncesinde Atay'ın kahramanları, Gonçarov'un "Oblomov"unun verdiği duyguyu veriyordu.

Evet. Ama o "Tutunamayanlar"dan ziyade, "Tehlikeli Oyunlar"da. Oblomov'luğu bir müddet sonra, hafif bir sıkılmaya yol açıyor. İroni kullananlarda, kendisiyle de dalga geçebildiğini göstermek isteyenlerde daima böyle bir problem var. İnsan bir noktada, "ee, tamam kendinle de, herkesle de alay edebiliyorsun, bunu biliyorsun, bunu bildiğini de biliyorsun, peki sonra?" der.

"Tutunamayanlar"ı yazdığı günlerde bir de ders kitabı yazıyor, "Topografya"...

Topografya bir Oğuz Atay kitabı ismi olarak da güzel değil mi? Aslında, yaptığı şey hep bir topografya çalışması...

Sempozyumdaki dinleyicilerin çoğu genç kuşaktı, onlar Oğuz Atay'da ne buluyor sence?

Esprisini çok seviyorlar bence; Oğuz Atay'ın alayında hâlâ taze olan bir yan var, olmadığı söylenebilir mi? O alayı seviyorlar. Mesela, "Cogitosuz da ergo sum albayım, cogitosuz da ergo sum." Mükemmel! Öyle bir salonda yapıldı ki Oğuz Atay sempozyumu, kendisi gelse bir bölüm yazardı bunun üzerine. İki yanda Türk bayrakları ve arkada Atatürk büstü. *(gülüyor)* Oğuz Atay olmak ister miydin derseniz; olmak istemezdim doğrusu. Kendimi o kadar ağlarken göremiyorum. Bu kadar ağlamanın kendi içinde narsisistik bir amaç olduğu duygusuna kapılıyorsun. Boğuyor adamı, "kalk ve bir şey yap!" Bütün bunlar terbiyesizlik tabii bir taraftan da, adam büyük bir yazar ve şöyle ya da böyle, ben de başkaları da "Oğuz Atay'ın paltosundan çıktık." Gogol için derler ya; "yumurtadan çıkmış, kabuğunu beğenmemiş" hali... Ama ne yapayım bunlar da var.

Söyleşiler: ***Yücel Göktürk***

SAYISAL

1. Prince'in "1999" single'ı hangi yıl **yayınlandı?**
a) 1999 b) 1982 c) 2007 d) 1990

2. Şu şarkılardan hangisi Nick Lowe'un **değildir?**
a) 36 Inch High b) 14 Days
c) 12-Step Program (to quit you babe) d) 48 Crash

3. The Strokes'un 1.93 boyundaki en uzun elemanı **hangisidir?**
a) Julian Casablancas b) Fabrizio Moretti
c) Nikolai Fraiture d) Nick Valensi

4. Duman'ın "Belki Alışman Lazım" isimli çizgi video klibinde kullandığı arabanın plakası **nedir?**
a) 34 DMN 13 b) 34 THY 002 c) 34 KAB 66 d) 34 DMN 007

5. İngiliz elektro ikilisi **Zero 7'ın adı nereden geliyor?**
a) Meksika'daki Zero Siete isimli gece kulübünden
b) David Bowie'nin "Zeroes" şarkısından
c) George Best'in forma numarasından
d) 007 James Bond karakterinden

6. Blur'ün "Song 2" isimli şarkısı hakkında aşağıda söylenenlerden hangisi yanlış?
a) Yer aldığı albümün ikinci şarkısıydı
b) Listelerde iki numaraya çıktı
c) Süresi iki dakikaydı
d) Her konserde iki kere çalınıyordu

7. Toots & The Maytals'ın **reggae hiti "54-46 (That's My Number)" son dönem filmlerinden birinin jeneriğinde,** '80'li yılların toplumsal olaylarının **anlatıldığı bir görüntüler zincirine başarıyla eşlik etti… Hangi film bu?**
a) This Is England (Shane Meadows, 2006)
b) Shortbus (John Cameron Mitchell, 2006)
c) C.R.A.Z.Y. (Jean-Marc Vallée, 2005)
d) La Graine et Le Mulet (Abdellatif Kechiche, 2007)

8. Nick Cave'in "Ve Eşek Meleği Gördü" **(And the Ass Saw the Angel) isimli, 1985 tarihli romanı geçtiğimiz günlerde Altıkırkbeş tarafından yayınlandı. Cave'in** Türkçeye kazandırılmayı bekleyen **daha kaç romanı bulunuyor?**
a) 0 b) 1 c) 2 d) 3

9. Geçtiğimiz günlerde "Probably Art" adlı ikinci albümlerini yayınlayan triphop ikilisi Day One, İngiltere'nin neresinden?
a) Bristol b) Manchester c) Liverpool d) Londra

10. Bir süre Allen Ginsberg, Philip Glass, David Byrne **gibileriyle çalışan, '80'lerde** New York disko sahnesinin **en önemli isimlerinden biri haline gelen** çellist, besteci ve şarkıcı **Arthur Russell'ın 1982'de Dinosaur L kod ismiyle yayınladığı kült albümünün adı nedir?**
a) 24 b) 24 Carat c) 24 Years Later d) 24-24 Music

SÖZEL

1. Roll'un bu ayki konuklarından hangisinin "Oum Khalsoum" (Ümmü Gülsüm) isminde bir şarkısı **bulunmaktadır?**
a) Devendra Banhart b) Les Rita Mitsouko
c) Karlheinz Stockhausen d) Robert Wyatt

2. Komediyle karışık cover albümler yapan Richard Cheese & Lounge Against the Machine, **bugüne kadar Rage Against The Machine, Dead Kennedys, U2, Nirvana parçalarını** bol swingli salon müziği havasında **icra etti. Bu grubun hangi isimde bir albümü yoktur?**
a) The Sunny Side of the Moon b) I'd Like a Virgin
c) Aperitif for Destruction d) Pablo Money

3. "Burada bir şeyler oluyor, yoksa siz farkında değil misiniz Mr. Jones?" Bu dize, Bob Dylan'ın 1965 tarihli klasik şarkısı "Ballad Of A Thin Man"de **yer alıyor. Esin kaynağının 10 Kasım 2007'de kanserden hayatını yitiren** gazeteci ve sinema profesörü Jeffrey Owen Jones **olduğu iddia edilen bu şarkıyı "I'm Not There" filminin soundtrack'inde kim seslendiriyor?**
a) Cat Power b) Stephen Malkmus c) Eddie Vedder d) Antony

4. The Strokes **üyelerinin aileleri tam bir** dünya karması... **Beşlinin ebeveynleri arasında hangi millettin temsilcisi** bulunmamaktadır?
a) Arjantinli b) Katalan c) Danimarkalı d) Tunuslu

5. Aralık ayında Lily Allen'ın hamile olduğu **öğrenildi. Şarkıcının erk**ek arkadaşı **kimdir?**
a) The Coral'dan James Skelly
b) Kaiser Chiefs'ten Ricky Wilson
c) Chemical Brothers'tan Ed Simons
d) Basement Jaxx'tan Felix Buxton

6. 1 Şubat günü Paris'in göbeğinde bir dükkân açılıyor. Mad Vicky's Tea Gallery **adındaki bu dükkân müzik ve kılık kıyafet satacak, ayrıca bir** sanat galerisi **olarak hizmet verecek. Kimdir sahibesi?**
a) CocoRosie'den Bianca Casady
b) Chicks On Speed'den Alex Murray-Leslie
c) Sugababes'ten Keisha Buchanan
d) Sugarcubes'ten Björk Gudmundsdóttir

7. 2007'de, önsözünü Morrissey'in kaleme aldığı, "Bowie, Bolan and the Brooklyn Boy" adlı otobiyografisini yayınlayan Tony Visconti, **şu** Bowie albümlerinden hangisinin **prodüktörlüğünü üstlenmedi?**
a) Diamond Dogs b) Young Americans c) Lodger d) Hunky Dory

8. Adını İsviçreli ressam Paul Klee'den **alan rock grubu Klee, nereli?**
a) İsviçreli b) Alman c) Belçikalı d) Hırvat

9. Hangisi bir Randy Newman albümü **değildir?**
a) Sail Away b) Little Criminals c) Faust d) Bang

10. "Entropy" **hangisinin albümüdür?**
a) DJ Krush b) DJ Cam c) DJ Food d) DJ Shadow

sözel 5

sözel 2

sözel 1

sayısal 3, sözel 4

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU » Sayısal: 1.b, 2.d, 3.d, 4.d, 5.a, 6.d, 7.a, 8.a, 9.a, 10.d Sözel: 1.b, 2.d, 3.b, 4.b, 5.c, 6.a, 7.d, 8.b, 9.d, 10.d

AYYUKA

Patti Smith'ten, Talking Heads'ten bahsederken nasıl CBGB's'in, Pink Floyd'dan bahsederken nasıl UFO Club'ın kulağını çınlatıyorsak, yeni Anadolu rock'un (bu rock'ta hem Malabadi köprüsü mevcut, hem İstiklal caddesi, hem Bir Teselli Ver apartmanı) tarihi yazılırken Peyote'nin altı kalın kalemle çizilecek. Ayyuka da Peyote'nin ateşinde pişti, şimdi aynı isimli ilk albümüyle umuma açıldı, ayyuka çıktı. Dörtlüyle hasbıhal ettik…

KAFADAN ÇIKAN DUMANLAR

Alt köşeden saat istikametinde: Altan (bas), Alican (davul), Ahmet (gitar), Özgür (gitar, vokal)

Bizden önce Yunan televizyonuna mülakat verdiniz. Ne sordular?

Alican Tezer: Doublemoon-Babylon hattı üzerinden bizim gibi gruplara ulaşmışlar. Babylon'un nasıl bir mekân olduğunu anlamaya çalışıyorlardı. Yaptığımız müziği de sordular, ama Türkiyeli dinleyicinin nerelerde müzik dinlediğini daha çok merak ediyorlardı.

Bu program yayınlandığında Yunanlı akranlarınız sizinle ilk kez karşılaşacak, merak edecek, belki myspace sayfasına girecek… Siz bir Yunanlının nasıl rock yaptığını merak ediyor musunuz?

Özgür Yılmaz: Rembetika seviyoruz. Orada rembetika etkili rock grupları olduğunu duymuştum. Burada da eski Türk müziğinden etkilenen gruplar var. Rock'ta bu normal bir şey.

Altan Sebüktekin: Yunanlı akranınız deyince içim burkuldu, çünkü hiçbir fikrim yok. Ne myspace'te, ne de şurda burda bakmış değilim.

Ayyuka müziği nasıl ortaya çıktı? Etkilendiğiniz '70'lerin Türkiyeli grupları bir yandan dışarıya yönelik bir kurguyla müzik yapıyordu, diğer yandan ayakları bu topraklara basıyordu.

Özgür: Yoğun olarak klasik rock gruplarını dinledik. Memleketin geleneksel müziğiyle büyüdüğümüzü söyleyemem. Onlarla rock müzikten daha sonra tanıştık. Belki acı bir şey, ama böyle oldu.

Altan: Çocukluğumuzdan bahsedeceksek Barış Manço'nun "Süper Babaanne" dönemini anmak gerek. O bağı kurabildiğimiz noktada, olayı Zen'e, Replikas'a çevirebildik.

"Süper Babaanne" Barış Manço'nun artık iyice sönükleştiği son dönemi…

Özgür: Geçmişte yapılanları etrafta duymuyorduk. Bunlar sadece meraklısının araştırabileceği şeylerdi. Sorarak öğrendik, takip etmeye çalıştık. Erkin Koray'ın eski şarkılarının toplandığı kaseti dinleyince, geçmişte neler yapıldığına dair bir uyanma hissi yaşadım.

Ahmet Kul: Daha sonra Orhan Gencebay, Neşet Ertaş gibi isimlerle tanıştık, çok sevdik.

Altan: Led Zeppelin Doğuya bakıyor. Barış Manço, Erkin Koray Batıya bakıyor. Ayyuka için galiba şöyle düşünüyorum: Zamanında Erkin Koray'ın buradan Batıya bakması gibi değil de, daha Batılı olmuş bir müzisyenin Doğuya bakması gibi bir anlayışı taşıyoruz galiba.

Red Hot Chili Peppers'ın önemi büyük. Onların jam session mantığı, bizim doğaçlamalarımızda çok hâkimdi. Bir tribute-band projemiz vardı, Vedat Chili Peppers diye.

Nerede büyüdünüz? Erkin Koray'lar, Orhan Gencebay'lar nerelerde kulağınıza çalındı?

Alican: Ben İzmirliyim, Ankara'da büyüdüm, diğerleriyle Eskişehir'de buluştum.

Ahmet: Özgür, Altan ve ben çocukluk arkadaşıyız, Samsun'da büyüdük.

Samsun deyince Gencebay akla geliyor.

Altan: Ama Samsun'da Türkiye'nin herhangi bir yerinden daha fazla dinlendiğini zannetmiyorum.

Ahmet: Şu dikkatimi çekiyor: Arabeske karşı olan insanlar bile Orhan Gencebay'ı sever. Onun müziğinde blues gamını da görebiliyorsunuz, reggae de oluyor, arabesk de giriyor devreye.

Alican: Geleneksel bir müzik yapıyor ama bir yandan da o tarzı kırıyor. Bir kalıba sığdırmana imkân kalmıyor. Böyle bakınca etkilendiğim bir adam daha var: John Frusciante. Solo işlerini de seviyorum. Çok rahat, kafasında kalıplar olmadığı için, bambaşka yollara gidebiliyor… Yeni gruplardan Battles'ı da çok seviyorum. Bizim yaptığımız müziğin içinde hiçbir zaman matematik olmadı. O herifler çok matematik, bizim zıttımızı yapıyorlar. Dinlediğimde şaşırıyorum, öğreniyorum. Aslında öğrenmek için dinlemiyorum, fakat o kadar çok dinlediğinde kafaya bir şeyler çakılıp kalıyor.

Ahmet: Bazen bir adam çıkıyor, bize vuruyor. Mesela Ali Ekber Çiçek, "Haydar Haydar". Bir gün bir arkadaşımız dinletti bize. Sabahın 5'inde koydu plağı pikaba, hepimiz transa geçtik.

Ayyuka müziğinin, kafanıza çakılan bütün müziklerden beslendiğini düşünüyor musunuz?

Özgür: Önceden olduğu kadar bir beslenme durumumuz yok artık. Belki de beslendik ve artık unutmaya başladık. Kendi yiyeceğimizi üretiyoruz.

Orhan Gencebay'ın "Ümitsiz Aşk"ını sanki pavyona düşürmüşsünüz, çok da güzel olmuş.

Özgür: "Ümitsiz Aşk"ı uzun zamandır sahnede çalıyoruz.

Altan: Konserlerde de çaldığımız sayılı cover'lardan bir tanesi. Cover'ı, aynısını çalmak gibi algılamadığımız için bir şey başardığımızı düşündük.

Ahmet: Bir yandan, "Ümitsiz Aşk" çok bilinen bir Orhan Gencebay şarkısı değil.

Ska ve surf tınıları da var müziğinizde.

Altan: Tom Waits'in üzerimizdeki etkisinin yanında, '80'lerdeki albümlerinde takıldığı müzisyen tayfa bizim enstrümantalistliğimize çok etki etmiştir. Şanson havalarında kontrbaslar olduğu sanılırken, şarkıların altından arızalı baslar çıkar. Bu Ahmet ve Özgür'ün gitar stilinde de fark edilir.

Ahmet: Enstrümanlarımızı dördümüz de ritm ağırlıklı çalıyoruz. Gitarda etkilendiğim üç-beş kişi varsa, biri de Marc Ribot.

Özgür: Tom Waits, albümünde Marc Ribot çalacağı zaman, stüdyoya girmeden önce şöyle demiş: "Kafandan duman çıkıyor gibi çal."

Samsun'dan bahsedelim… Nasıl bir şehirdir?

Ahmet: Şöyle söyleyeyim: Etraf bizi çok etkilemedi, biz müziğe daldık, '80'lerde yetişen kuşaktan biraz ayrı görüyoruz kendimizi. Şöyle ki, az çok müziğe sardırdık, okumaya, yazmaya meraklıydık… Samsun, Karadeniz'in diğer illerinden de göç alır, çünkü sanayinin oturduğu bir yer.

Altan: Biz küçükken çok hareketli değildi, kültür-sanat etkinlikleri artıyordu, ama sanki daha yeni yeni birileri uyanıyor da esniyormuş gibi bir

hal vardı.
Özgür: '93'te ben ortaokuldayken, abim İstanbul'a üniversite okumaya gitti. O yıllarda, kayıt kasetler bayağı meşhurdu.
Ahmet: Bir baktık Fırat abiden Samsun'a Portishead geldi.
Özgür: Bunlar Samsun'da ulaşabileceğiniz şeyler değil: Nick Cave, PJ Harvey, Tom Waits, Sonic Youth... Abim yazları İstanbul'dan döndüğünde bunlarla geliyordu, beni kopartan da bu kasetler oldu.
Bütün elemanlar o şehirden bu şehire göç etmiş anlaşılan. Bu durum müziğinize yansıdı mı?
Alican: Eskişehir konsantrasyon sağladı bize.
Altan: Avantajımız vardı, Anadolu Üniversitesi'nin stüdyosu bize verilmişti. Çünkü çalışan başka hiçbir grup yoktu. İstediğimiz kadar saçmalayabiliyorduk. Ses problemimiz o kadar yoktu ki, biz de o kadar abartıyorduk ki, üç yüz metre ilerideki mahalleden muhtarlığı, oradan belediyeyi, sonra da üniversiteyi arıyorlardı ve en son stüdyoya uyarı geliyordu.
Ne çalıyordunuz?
Alican: Takılıyorduk. Ne çalıyorduk? Red Hot Chili Peppers, Tom Waits çalıyorduk, o kadar.
Altan: İyi bir cover grubu olabilecek durumda değildik. O yüzden kendi olayımızı keşfetmemiz gerekiyordu.
Alican: Aslında kendi kendine gelişti, biz çünkü o stüdyoda büyüdük, bütün üniversite hayatı neredeyse stüdyoda geçti.
Altan: Enstrümanlarımıza yaklaşımımızda Red Hot Chili Peppers'ın da önemi büyük. Mesela "Blood Sugar Sex Magic" albümü jam session havası içinde geçer. Onların blues, rock'n'roll ve progressive rock'la eşit olarak ilgilenen, ama hiçbirine tam olarak paye vermeyen, bir yandan hepsini temel alan jam session mantığı, bizim ilk doğaçlamalarımızda çok hâkimdi. Hatta bir tribute-band projemiz vardı, Vedat Chili Peppers diye. *(gülüyor)* Samsun'da aradığımız davulcuyu zaten Eskişehir'de bulmuştuk. Özgür o sırada İstanbul'daydı ve evinde kendi kendine demolar kaydediyordu, onu da Eskişehir'e çağırdık. Ayyuka'nın ilk deneyimleri Özgür'ün kaset demolarını grup formuna çevirmekti. Parçaların bazıları oyun havası gibiydi. Albümdeki "Hamam Sefası" mesela.
Eskişehir size yaradı mı?
Özgür: Aslında oraya giderken İstanbul'a geri dönmeyi düşünmüyordum. Eskişehir'deki ortamımız, müzik yapmak isteyen bütün grupların sahip olması gereken ortamdı aslında. İstanbul'da böyle bir ritm tutturmak çok zor. Tek tek İstanbul'a gelip müziğe devam etmeye başladığımızda, Eskişehir'deki büyü kayboldu... Eskişehir'de yaptığımız müzikle hayatımızı devam ettirebiliyor olsaydık orada devam ederdik. Mesela ben televizyonda kurguculuk yapıyorum, Altan postprodüksiyon şirketinde çalışıyor, Alican free lance grafik tasarımı yapıyor. Hepimiz aynı durumdayız, müzikle hayatımızı kazanmıyoruz.
Ahmet: Müzikle hayatımızı kaybediyoruz. *(gülüyor)*
Eskişehir'de konser verdiniz mi?
Alican: Çoook.
Altan: İstanbul'daki bar programları gibi değildi onlar. İstanbul'a gelip "burada çalabilir miyiz" diye sorup soruşturmuştuk. "Hangi gruplardan çalıyorsunuz?" sorusuyla karşılaştık. Halbuki Eskişehir'de tamamen kendi şarkılarımızı çalıyorduk. Burada bu mantaliteyle karşılaşınca, barlarda çalamadık, ta ki Peyote açılana kadar.
Ahmet: İstanbul'da kendi müziğini yapan grupların çıktığı bir mekân yoktu. Kemancı'da cover grupları çıkıyordu. Bir de, albümü olan gruplar.
Altan: Kendi müziğiniz bir albümde yer almadığı sürece dikkate alınmıyorsunuz... Bu anlamda Replikas bize iyi bir örnek oldu. Kendi müziklerini yapıyorlardı, albüm yapma hırsıyla dolu insanlar değillerdi.
Özgür: Onlar da Peyote'de kendi müziklerini yapıp, bir seyirci kitlesi edinip çok sonra albüm çıkarttılar. Bu çıkış yolu da bana her zaman iyi gelmiştir. Bizim yolumuz da bu olmalıydı.
Peyote hayatınızda önemli bir yere sahip, öyle değil mi?
Altan: Zen'i, Replikas'ı hep orada izledik. Son Replikas konserinin ardından da kapandı.
Özgür: Sonra ikinci Peyote'de, canlı müziği ilk deneyen biz olduk.
Altan: Ve en iyi konserlerimizden biriydi.
Ayyuka ismi nasıl çıktı ortaya?
Ahmet: O ara isim bulmak için sözlük karıştırıp duruyorduk.
Alican: Bir gün Özgür'lerin evinde oturuyorduk, hatta Özgür'ün annesine grup ismi adaylarını sayıyorduk, çoğunu da beğenmiyordu. Aynı gün öğlen Tünel'de yürürken, arkadaşımız Bartu aradı, "oğlum, size isim buldum, ama şimdi tam hatırlamıyorum, dur tekrar bakayım, hemen arayacağım" dedi. Aradı, "buldum, ayyuka" dedi. Düşündük, beğendik, tınısını sevdik. O gün karar verdik.
Altan: Anlamını duyana kadar emin değildim. Gruplarda ismin e hali, de hali, den hali pek kullanılmaz. Bu orijinallik hoşuma gitti. Aynı zamanda gökyüzünü anlatıyor. Sürekli doğaçlama yapan bir grup için ideal bence.
Açık sesle bitmesi güzel. Bağırdığın zaman bitmiyor...
Ahmet: Doğru, çok güzelmiş, bunu kullanalım.
Sözlü şarkılarla enstrümantaller arasında bir denge gözetiyor musunuz?
Özgür: O önceden belli olacak bir şey değil. Bir sonraki albüm tamamen enstrümantal bile olabilir.
Alican: Bizim belli bir güzergâhımız yok. Stüdyoda çalarken bir şey çıkıyor, genelde o takılmalar belirliyor gideceğimiz yeri.
Sözleri kim yazıyor?
Özgür: Ben yazıyorum. Kendimi söz yazarı falan olarak görmüyorum. Bundan sonra şarkı sözü yazar mıyım, yazabilir miyim, emin değilim. Bunlar bir şekilde çıktı.
Albüm kartonetinde hatalı yazılmış, ama "Dünya Hali"ndeki bir bölüm özellikle çok güzel...
Özgür: Bu mu? "Güzel olsam sevemezdim, çirkin olsam sevilmezdim".
Bu sözler âşık geleneğini akla getiriyor.
Özgür: Evet, ama sadece o şarkıda var.
Beslendiğin kaynaklar ne?
Özgür: Bilmiyorum, okuduğum kitaplar belki. Etkileniyorum. Tetikliyor. Bir hissin, duygunun peşinden gidiyorum.
Neler okuyorsun?
Özgür: Dostoyevski, John Fante, Bukowski.
Alican: Özgür'ün yazdığı sözleri çok seviyorum. Çünkü çok basit, herhangi bir insanın yaşadığı ufacık, minik hikâyeler. Herkesin, her şekilde taşıyabileceği hikâyeler var içinde. Özünde kişisel, ama paylaşıma çok açık.
Altan: "Hayat Derde Bandı Beni"nin, Özgür akustik gitarla çaldığında başka, grupça çaldığımızda bambaşka bir anlamı var. Kendi adıma onun o halini görmeden hiçbir şeye karar vermiyorum. Özgür'ün söylemek istediklerinin Ayyuka içerisinde bulduğu ifade kabulüm. Hepimiz parçaya bir şey katıyoruz; o esnada o sözler yeni bir havaya, yeni bir anlama oturuyor. "Dünya Hali"ni iki sene çalmadım mesela, kafam basmadı.
Neden?
Altan: Çok doğrudan halk ozanı göndermesi vardı. O kadar doğrudan yapmayı abes mi buluyordum, bilmiyorum, o parçanın içine giremedim. Düz bir ritm vardı, dönüyordu. Sonra parça değişti, değişti ve şu anda içinde bambaşka bir enerji var. Özgür de gırtlağını yırtarak söylediğinde artık ikna oluyorum. Sözler doğal bir çatışma içinde kendi anlamını buluyor. Herkes uyumdan bahseder, oysa ki biz çatışmadan da bahsediyoruz.
Her insanın başına gelebilecek günlük hikâyelerin yanında, memleket meseleleri ne kadar ilginizi çekiyor?
Özgür: Albümden sonra yeni yaptığımız iki şarkıda o hissiyat var. Bir şarkıyı "İnce Memed"den yola çıkarak yazdık. "Sen yaparsın o satar, sana kalır darası / Kim hakkından vazgeçerse onu sever ağası / Ayak yolu pislenir, kokusu sana gelir / Kim şikâyet ederse ağası ondan bilir". Direkt "İnce Memed"le örtüşmeyen sözler, ama o hissiyatla yola çıktım. Müzikte politik olmak konusunda bir tedirginlik taşıyoruz. Müzikte politika bir nevi promosyon olarak da kullanılabiliyor. Dünyadan öğrendiğimiz, gördüğümüz, rock grubu politik olmalıdır gibi bir tavır var. Bu da bir kalıp.

Zamanında Erkin Koray'ın buradan Batıya bakması gibi değil de, daha Batılı olmuş bir müzisyenin Doğuya bakması gibi bir anlayışı taşıyoruz galiba.

Sizin dışınızda alınan politik kararlardan canınız yanmıyor mu, kızmıyor musunuz hiç? Bunun hikâyesini yazmayı istemek neden bir kalıp ya da promosyon malzemesi olsun?
Özgür: Bu şekilde kendiliğinden bir söz çıkarsa memnun olurum, gocunmam. Politik şarkı yazmam diye bir sözüm yok. Sırf politik olsun diye bir çabayla olmadığının da hissedilmesi çok önemli.
Altan: Brian de Palma gibi bir stüdyo yönetmeni çıktı ve Irak'taki savaşı, tecavüzleri anlatan bir film yaptı. ("Redacted", 2007) Şimdi herkes konserlerinde "fuck Bush" diyor, şarkılarda da kendine yer buldu bu sözler. Türkiye'de hâlâ halk neyin, nasıl döndüğünü tam olarak kavrayamıyor, böyle de yaşıyor. Amerikan halkının Bush'u hedef göstermesiyle, Türkiye'de Tayyip Erdoğan'ın hedef gösterilmesinin farkı yok. İkisi de eşit derecede aptal, eşit derecede yönlendirilmiş adamlar. İki çift laf etmeden önce, gerçekten oturup düşünmen lazım. Türk insanının bilincini de acınası buluyorum. Çok fazla öykünme, çok fazla provokasyon, çok fazla etki altında bir toplum. Bob Dylan gibi bir adam gerçekten canının yandığı şeyden bahsediyor. İnsanlar onu bir politik star olarak alkışlamaya başladığında, kendisi de neye uğradığını şaşırıyor. Verilecek en sağlam tepki en içten, en samimi olandır.

Söyleşi: ***SCem Sorguç - Ayşegül Oğuz***

ROBERT WYATT

18. sayfamızdaki 2007'nin en iyi albüm listeleri, Robert Wyatt'ın "Comicopera"sı olmasaydı ne kadar da yoksul olurdu. Aralık 2003'teki Roll'da kendisiyle yaptığımız söyleşide, "ben ilkel bir müzisyenim, sadece ellerimi ve ağzımı kullanıyorum" demişti. Müsaade ederse, yüreği de biz ekleyelim. (Nâzım'ın dediği gibi, "insanların kanatları yüreklerinde".) Ermiş Wyatt'ın Eno, Weller, Manzanera gibi dostlarının desteğiyle yayınladığı nefis albümünün izini Uncut, Mojo, Word, Allmusic, Pitchfork, Wire ve Les Inrockuptibles sayfalarından sürüyoruz…

savaşta ne yaptın baba?

"Comicopera"da müthiş bir grup kurmuşsunuz, Brian Eno'yla Paul Weller'ın bir arada olduğu başka bir albüm yok.

Robert Wyatt: Grup olayını severim, sadece rock gruplarını değil, büyük caz gruplarını da. Öte yandan, mizacım bir grup insanı olmaya pek müsait değil. Çünkü ne direktif vermeyi severim, ne de direktif almayı. Bizimkisi bir grup dostun müzik yapmak için bir araya gelmesi. Birlikte müzik yaptığım insanları, çaldıkları enstrümanlara veya müzikal tarzlarına göre değil, aramızdaki muhabbete göre tercih ediyorum. Son üç albümde ("Shleep", "Cuckooland", "Comicopera") hayalî grubumu buldum. Annie Whitehead (trombon), Yaron Stavi (bas), Gilad Atzmon (saksofon), çekirdek bu. Bir de Phil Manzanera, Brian Eno ve Paul Weller gibi jokerler var. Küçük bir müzikal aile bizimkisi.

Geçen yıl da Brian Eno'yla "Plague Songs" projesinde beraberdiniz. Paul Weller'la tekrar bir araya gelmeniz nasıl oldu?

Paul'la iki ortak noktamız var. Biri, ikimizin de ilham kaynağının, referans noktasının siyah Amerikan müziği olması. Aramızdaki bir fark, benim o yola Paul'den on yıl önce girmiş olmam. İkincisi, ikimizin de adalet, doğrular, yanlışlar ve saygı hakkında temelde aynı şeyleri düşünmemiz. Bunları farklı biçimlerde ifade ediyoruz sadece. Ortak olmadığımız tek nokta, giyim kuşam. Paul iki dirhem bir çekirdektir daima!

"Comicopera" bir konsept albüm mü?

Konsept albüm belli bir planla işe başlamak demektir, "Comicopera" bunun tam tersi. Yazdığım bazı şarkılar vardı, Alfie'nin *(Alfreda Benge, Wyatt'ın hayat arkadaşı)* bazı fikirleri vardı, Brian Eno'nun bazı melodileri vardı. Şöyle bir baktım, elimde üç adet 20 dakikalık materyalin olduğunu gördüm. Ve yola çıktım. Bütün albümlerimde böyle oldu, işleri gidişatına bırakıyorum, süreç kendi kendini üretiyor. Ben ihtimallere en geniş alanı açmaya çalışıyorum ve sezgilerimi takip ediyorum sadece. Asıl yaratıcı süreç parçalar kaydedildikten sonra başlıyor. Eldeki parçaların birbiriyle hemhal olmasına, uyumlu bir bütün oluşturmasına çalışıyorum. Tatminkâr sonuca ulaşıncaya kadar kesip buduyorum.

Bu rahat bir çalışma yöntemi mi?

Kesinlikle değil, korkunç! Ayaklarımı nereye bastığımı bir türlü bilemiyorum. Karanlığa gömülmüş bir odadaymışım gibi ortalığı yoklaya yoklaya ilerliyorum, çarptığım nesneleri tanımaya çalışıyorum; ışık, mum ya da açabileceğim bir perde arıyorum… İlginç bir şeyin orada mevcut olduğunu biliyorum, ama aydınlatmayı başarıncaya kadar onun vasıflarını tam mânâsıyla yakalayamıyorum.

Albümün bu üç perdeli yapısına nasıl vardınız?

Parçaların üçte birinin çok şahsî içerikleri olduğunu farkettim. İnsan ilişkilerindeki zorluklardan, bir çiftin hayatına kimi zaman musallat olan o yabancılaşma duygusundan, kalp kırıklıklarından bahsediyorlardı. Diğer şarkılarsa daha çok dünyanın ve insanlığın manzarası karşısında duyulan hoşnutsuzluk ve öfkeyle ilgiliydi. Bir de üçüncü grup vardı ki, bunlar tamamen hayal gücüne yaslanan, bir tür alternatif boyuta kaçış şarkılarıydı. Sonra hepsinin birbiriyle bağlantılı olduğunu fark ettim. Özel hayattaki küçük savaşlarla büyük dünya meseleleri birbiriyle ilişkili, muhayyile ise gerçekliğin en katlanılamaz hallerinden sıyrılmanın bir biçimi. Bize hiçbir zaman saldırmamış ülkelere asker gönderdiğimizi ve oralardaki sorunlara çözüm götürme iddiasıyla yarattığımız sorunları gördüğünüzde ne yaparsınız? Bu kadar kaba bir gerçeklik karşısında, kaçıp bir yerlere sığınma arzusu çok acil hale gelebiliyor. Bunu fizîken yapamayacağıma göre, zihnen yapıyorum, müzikle yapıyorum.

Çirkin şeyler yaparak içindeki çirkinliği söküp atmak isteyenler ekolünden değilim. Bu tavrı çok iyi anlıyorum, saygı duyuyorum, ama benim mevzum bu değil.

İlk bakışta birbirine uzak gibi görünen şeyleri bağlantılandırmak, ta en başından beri yapmaya çalıştığınız şey değil mi?

Vaktiyle, âlimler kâinatın büyük işleyişiyle olduğu kadar mikrokozmosla da ilgilenirmiş, bu ikisi onlar için birbirinden ayrılmaz şeylerdi. Ben de bunlar aynı adamın bünyesinde yan yana varoluyor, bunları birbirinden ayırmanın mânâsı yok.

Albümü nasıl bölümlediniz, şarkıları neye göre sıraladınız?

Birinci bölüm, "Lost In Noise", kaybetmeye dair. İnsanın güvenini kaybetmesi, eşini kaybetmesi, hafızasını kaybetmesi… Kaybetmenin verdiği keder. Son zamanlarda hayat arkadaşını kaybeden birçok dostumuz var. Sheila Peel (BBC DJ'i John Peel'in eşi), Helen Walters (radyo programcısı John Walters'ın eşi) ve Paul Haines'in eşi Jo… O bölümdeki şarkıların bir kısmını Alfie yazdı. "You You"yu, "Just As You Are"ı, "A.W.O.L."u… "Just As You Are" diğerlerinden biraz farklı bir şarkı. Anlatıcı, Maria Vasconcelos, hayat arkadaşının kendisine yaptığı haksızlıkları, sadakatsizliği ve kalbinin kırıklığını dile getiriyor. Öte yandan, o adamı hâlâ sevdiğini söylüyor. Sonra ben giriyorum devreye ve ilişkiyi erkeğin gözünden anlatıyorum. Albümün en kişisel şarkısı o. İkinci bölüm, "The Here and Now" İngiliz olmaya, İngilizce konuşan dünyanın bir parçası olmaya dair. Amerika'nın kuyruğuna takılarak savaşa girmemiz, birçoklarına göre İngilizliğimizi yitirmemiz anlamına geliyor. Biz de bir zamanlar imparatorluktuk ve bütün bu olup bitenler İngilizlerde bir "déjà vu" etkisi yaratıyor. Savaştayız, fakat savaş bizim topraklarımızda değil. Dolayısıyla, savaşın neticesi olarak başımıza gelen kötü şeyleri kabullenemiyoruz. Kafamızı kuma gömmek-

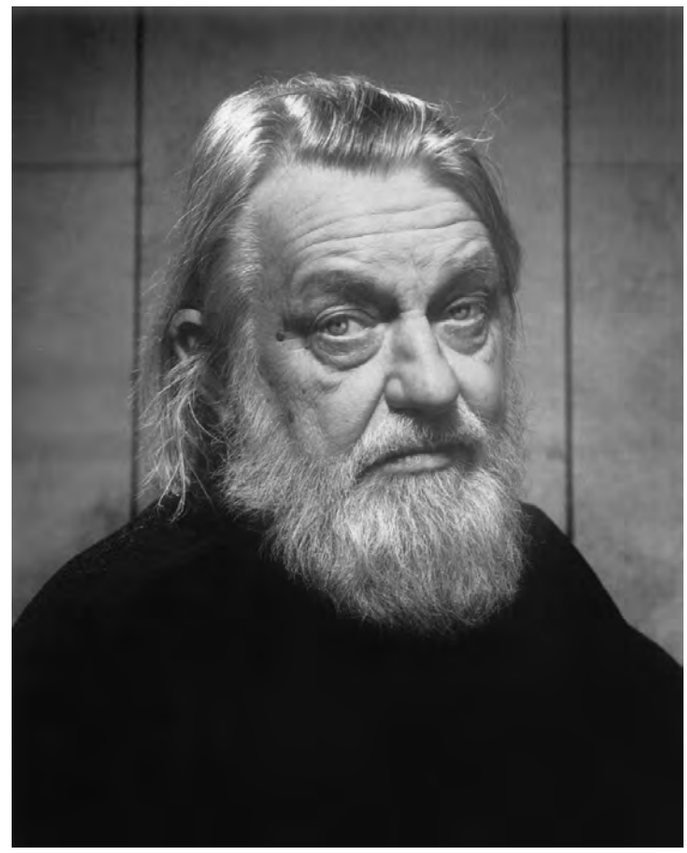

ten başka bir şey değil yaptığımız. Üçüncü bölüm, "Away With Fairies", İngiliz olmaktan gına getirmeye dair. Bıkıp usanıp ülkeyi terketme arzusunu dile getiriyor.

O bölümü İspanyolca ve İtalyanca söylemenizin sebebi bu mu?

Evet. Çünkü İngilizce söylememek kendimi kıstırılmış hissettiğim durumdan çıkmanın bir yolu. Haberlerde, "şu ya da bu çatışma hakkında İngilizler şöyle şöyle dediler"i duyduğumda tepem atıyor. Benim adıma bu şekilde konuşulmasına katlanamıyorum. İçimden bağırmak geliyor: "Nasıl yani? Ben böyle bir şey demedim ki! Bana da bir mikrofon verin, düşüncelerimi açıklayayım!" Ama sizin ne düşündüğünüz onların umurunda değil tabii ki. Dolayısıyla, ben de böyle bir çıkış kapısı tahayyül ettim. Üçüncü bölümün her şeyden önce bir rüyaya çağrı olduğunu da vurgulamak istiyorum. Mesela, García Lorca'nın bir şiirini bestelememin sebebi, Lorca'nın büyük bir İspanyol şairi olması değil sadece. Aynı zamanda, muhayyilesinin zenginliği ve yarattığı dünyanın tamamen düşsel olması. "Hasta Siempre Comandante"yi, bu devrimci ve romantik şarkıyı yorumlamamın sebebi de, güzel bir hayali taşıdığına hâlâ inanmam. Yıllardan beri, belli aralıklarla düşlerin okyanusuna dalıyorum, bir anlamda bu denizaltı hayatına sığınıyorum. Bu bambaşka, korunaklı, hayatın güzel olduğu bir dünya.

Sizin durumunuzda muhayyile, sadece bir kaçış gibi değil, aynı zamanda bu dünyada bulunmanın da çok aktif bir yolu.

Açıkçası, dünyanın huzurlu ve dostane bir yer olmasını tercih ederdim. Öyle olsaydı, gerçekliğin içinde çok daha yoğun yaşayabilir ve onun şarkısını söyleyebilirdim. Ama, maalesef durum böyle değil. Elbette, hayal gücünü geliştirmek, aynı zamanda gerçekle temas etmenin de bir yolu. İfade özgürlüğüne sahip olduğumuz için çok şanslı olduğumuz söylenip duruyor bize. Evet, hakikaten de öyle: Parmaklıkların arkasından bir tutuklu istediği kadar "çıkarın beni buradan!" diye bağırabilir, kimse ona engel olmaz. İfade özgürlüğü dedikleri bu.

Başka bir ülkeye yerleşmeye karar verseydiniz nereyi seçerdiniz?

Alfie'nin favori ülkesi İspanya, benimkisi ise İtalya. Fakat müziğe gelince, iş değişiyor, evimdeki en sevdiğim albümlerim hepsi İspanyolca. İspanya'dan, Küba'dan, Şili'den... Onları dinlerken, kendimi küçük bir mekâna hapsedilmiş gibi hissetmiyorum. Ülkemin entellektüellerinin taşralılıkları, hayata bakışlarının İngilizce konuşulan ülkelerle sınırlı olduğunu görmek beni hep şaşırtıyor. Politikadan veya felsefeden bahsederken habire İngiliz yazarlarla Amerikalıları karşılaştırıp duruyorlar, arada sırada bir Avustralyalıya değindikleri de olmuyor değil. Onlar için, bu çemberin dışındaki her şey egzotik. Müziğim bu kalıplara sıkışıp kalmadığı için şanslıyım. Benim için sınırlar yok; nerede olursa olsun güzelliği arayıp bulmak istiyorum. Çirkin şeyler yaparak içindeki çirkinliği söküp atmak isteyenler ekolünden değilim. Çağdaş sanatlarda şoke etmeyi, tiksindirmeyi hedefleyen çok sayıda provokatör var. Bu tavrı çok iyi anlıyorum, saygı duyuyorum, ama benim mevzum bu değil.

Müziğinizdeki güzelliğin farkında mısınız?

Bulduğum müziğin güzelliğinin farkındayım, ama onun yaratıcısı olmadığımı da biliyorum. Benim yaptığım, zaten varolan şeyleri bir araya getirmekten ibaret. Güzel bir yemek yediğinizde, maharetinden ötürü aşçıya iltifat edersiniz, ama marulu, eti ya da patatesi icat ettiği için tebrik etmezsiniz onu. Aşçının marifeti, elindeki malzemeyi kendi tarzında bir araya getirmesidir. Benim yapmaya çalıştığım da bu.

"Away With Fairies" bölümünü İtalyanca ve İspanyolca söylemeniz, "başka bir dünya mümkün" duygusu veriyor. Ayrıca, o bölümde, ele aldığınız son derece ciddi konulara ironiyle yaklaşmanız sürreel bir etki yapıyor...

Dünyanın yaşadığı sorunlara imparatorlukların ve eski imparatorlukların çözüm getirmesi mümkün mü? Değil tabii ki. O savaş kültürünün, yaratılan çevre felâketinin ve dengesiz ekonominin bedelini başka ülkeler ödüyor. O ülkelerde patlayan bombaları bir TV programı olarak seyrediyoruz, bu da bizi olup bitenlere yabancılaştırıyor, her şey sürreel bir duygu veriyor. Bu çok ciddi sorunların gerçek çözümleri, Anglosakson olmayan ülkelerden gelecek bana kalırsa. Bu nedenle, albümün üçüncü bölümünün beni ferahlatan bir duygusu var.

"Comicopera" Ortadoğu'daki kaosu ve batı siyasetinin içinde bulunduğu feci durumu ele aldığı halde karamsar veya depresif bir albüm değil.

Ben karamsar veya depresif değilim ki! Öfkeliyim, bu post-kolonyal dönemin sonunu görmeye ömrüm yetmeyeceği için öfkeliyim. Annemin, babamın kuşağı şöyle düşünüyordu: "Nihayet ırkçılığın ve imparatorlukların sonu geldi, artık eşitlik ve karşılıklı saygının hüküm sürdüğü bir dünya kurulabilir." Britanya imparatorluğu çözülüyordu, onun yerini Commonwealth alıyordu, Kuzey ve Güney Amerika demokratlaşıyor gibiydi, dünya sanki daha yaşanılır bir hale doğru ilerliyordu. Fakat sonra kötücül bir değişim oldu, askerî imparatorluğun yerini ABD'nin önderliğindeki finans imparatorluğu aldı. Vahşi ve cani bir ekonomik anlayış hâkim oldu, Amerikalılar gezegenin en güçlü insanları haline geldi, bütün dünya onları örnek almaya başladı. Ve her şey çığrından çıktı. Malî güç askerî güçle pekiştirildi, öyle olmasaydı dünya halkları bu düzene boyun eğmezdi. Son elli yılın bütün askerî harekâtları, uzak ülkelerdeki şer güçlerini iktidardan uzaklaştırmak kisvesi altında, o toplumların kendi kaynaklarını istedikleri gibi kullanma haklarını ellerinden almak için yapıldı. Tabii ki "Iraklıların ve İranlıların kendi petrollerini kullanmalarına izin veremeyiz, çünkü o petrole biz sahip olmak istiyoruz" denemiyor. Onun için de "demokrasi götürüyoruz" deniyor. Sinir bozucu olan sadece işlenen cinayetler değil, o cinayetlere eşlik eden yalanlar.

"Away With Fairies"de, İtalyan Avrokomünistlerin "CCCP" adlı şarkılarını söylüyorsunuz. Marksist düşünür Gramsci'nin ünlü deyişi "aklın kötümserliği, iradenin iyimserliği" sizin de şiarınız mı?

Benim iyimserlik-kötümserlik gibi bir meselem yok. Gramsci İtalyandı, İtalyanlar hep dinî terimlerle düşünüyor! Ben umuda veya umutsuzluğa kapılmıyorum. Bazı şeylere daha fazla kızıyorum, bazı şeylere daha az kızıyorum. Unutmayın, albümün adı "Comicopera", "Grand Opera" değil.

Genellikle sizin müziğinizin hüznünden bahsedilir, mizah duygunuz biraz görmezden geliniyor gibi.

Bunu söylemenize çok memnun oldum. Ben bir "sit down" komedyenim. Genelde hadiseleri hafife alırım. Ama bazen dünyada olup bitenler çok ağır geliyor. Emperyalist sahtekârlar ve onların kendilerini meşrulaştırmaları tahammül edilir gibi değil. Bu durum eğlenme duygumu iğdiş ediyor. Gelecek kuşaklar "savaşta ne yaptın baba" diyecekler. "Ne yapacağımı bilemedim" diyeceğim, "sadece birkaç öfkeli şarkı yazdım."

Gelecek kuşaklar "savaşta ne yaptın baba" diyecekler. "Ne yapacağımı bilemedim" diyeceğim, "sadece birkaç öfkeli şarkı yazdım."

"Be Serious" adlı şarkı gitarda Paul Weller'ın olduğu neşeli bir gospel. O şarkıda "hıristiyanlara ve müslümanlara imrendiğinizi" söylüyorsunuz. Albümün en ironik par-

çası bu "ateist gospel" galiba.
Evet, bir bakıma hıristiyanlara ve müslümanlara imreniyorum, çünkü birbirlerine ne yaparlarsa yapsınlar, yaptıkları şeyler ne denli dehşet verici olursa olsun, inançları haklı gösteriyor onları, rahatlatıyor. Bizler o rahatlığa sahip değiliz; dolayısıyla, daha sorumlu davranmak durumundayız. Çünkü eylemlerimizin ve onların sonuçlarının insanî yönüyle ilgiliyiz. Albümün üçüncü bölümünde, gerek Lorca'nın şiirinin, gerekse Carlos Puebla'nın Che hakkındaki şarkısının özünde, bu sorumluluk ve bu seçim var. Onları yazıldıkları dilde söylemek farklı bir bakış açısı sunuyor.

İtalyanca ve İspanyolca söylemenize rağmen müziğiniz çok İngiliz.
Ben tepeden tırnağa İngilizim. Noel Coward'ın şarkı sözlerine bayılıyorum, hatta Gilbert ve Sullivan'ınkilere de. Ama hayatımı ve beynimi İngiliz olmayan kültürlere ardına kadar açıyorum, bütün kalbimle.

"Something Unbelievable"da bir Filistinlinin öfkesini dile getiriyorsunuz. "Kalbime ebedî bir nefret yerleştirdiniz" diyorsunuz...
62 yılık hayatımda, Anglosaksonlar aşağı yukarı 25 ülkeyi bombaladı. Tepelerine bomba yağdırdığımız insanların bizden ebediyen nefret etmelerini gayet meşru buluyorum. Susan Sontag, "siyaset ahlâkîleşebilir" diyor ve ekliyor: "Siyasetteki ahlâk ötekiyle empati kurmaktır." Ben içgüdüsel olarak hep öyle yaptım. Bir prensip gereği olarak değil, çok daha ilkel bir sebeple: Kültürel ensest korkusuyla.

"Cuckooland" ve "Shleep"e kıyasla, "Comicopera" daha pop. Ayrıca, nostaljik bir tonu var. Albümün kapanış şarkısının Che hakkındaki "Hasta Siempre Comandante" olması nostaljik tonu pekiştiriyor gibi.
Ben pop müziğini severim, hem de çok severim. Söylediğim gibi Gilbert and Sullivan'ı bile severim. Büyük bestecilerin birçoğu folk müziğe yaslanmıştır. Bense pop müziğe yaslanıyorum. Bunu söylerken, büyük bir besteci olduğumu veya pop müziğin günümüzün folk müziği olduğunu kastetmiyorum. Ama şunu vurgulamak istiyorum: Pop sözcüğünün günümüzde çok farklı bir anlamı var, ancak bir zamanlar pop demek, Louis Armstrong ve Duke Ellington demekti. Popüler müziğin illâ kötü müzik olması gerekmiyor. Pop müzik benim için nostaljik bir şey değil. Ama benim dinlemiş olduğum, hâlâ da dinlediğim pop müzik, içinde geçmişi barındırıyor ister istemez. Che'ye gelince... Che'nin benim hayatımda bir ideali temsil ettiği su götürmez bir gerçek. Romantize edilen, efsaneleştirilen, hatta aziz mertebesine çıkarılan bir kahraman olduğu da ortada. Ama Che'nin sürdüğü hayatı düşünürsek, böyle olması hiç şaşırtıcı değil. Kimi arkadaşlarım Che'nin yüzünün tişörtlerde yer almasına öfkeleniyor, onun tişört satmak için kullanılan bir nesne haline getirilmesine içerliyor. Ben aynı kanıda değilim. Aksine, bunun iyi bir şey olduğunu düşünüyorum. Çünkü, Che'nin fikriyatını yaşatıyor, o tişörtü giyen veya o tişörtü gören insanları Che'nin temsil ettiği şey hakkında öyle veya böyle düşündürüyor. Bir pop art olarak Che, bir mesaj neticede. Evet, geçmişten gelen bir mesaj, ama etkisi sürüyor. Elbette geçmiş tekerrür etmez, bugün başka şeyler yapmak lâzım, ancak Che'nin temsil ettiği şey geçmişle sınırlı değil. Müzikte de öyle. İster pop olsun, ister caz, yaptığım müzik, söylediğim şarkılar, geçmişten izler içerse de şimdiki zamanın mührünü taşıyor. Albümün birinci ve ikinci bölümleri tamamen şimdiki zaman, üçüncü bölümse geleceğe dair. Dolayısıyla, "Comicopera"nın nostaljik olduğunu düşünmüyorum. Geleceğe nostalji olur mu?

Ben bir "sit down" komedyenim. Genelde hadiseleri hafife alırım. Ama emperyalist sahtekârlar tahammül edilir gibi değil. Bu durum eğlenme duygumu iğdiş ediyor.

"Comicopera"da sesinizi çok güzel kullanıyorsunuz, özellikle "Just As You Are"da. Siz nasıl buluyorsunuz sesinizi?
Artık sesimi daha iyi tanıyorum. Çok yükseğe çıkamıyorum, o kabiliyetimi yitirdim. Ama pes seslerde eskisinden daha iyiyim. Geçmişte, kadın solistlerden kopya çekerdim, Dionne Warwick'ten, Billie Holiday'den... Fakat son zamanlarda, rol modelim Johnny Cash gibi solistler oldu. Dionne Warwick'ten Johnny Cash'e giden yolu tahayyül etmek zor gelebilir, ama üzerinde çalıştığım mesele bu. *(gülüyor)*

Demin Louis Armstrong ve Duke Ellington'a atıfta bulunmanız, eski bir söyleşideki sözünüzü hatırlattı: "Cazsız Amerika bir halta benzemez."
Evet, gospel'lardan blues ve caza, Amerika siyah kültürden yoksun olsaydı, Yeni Zelanda'dan pek farklı bir yer olmazdı. Amerikalılar müthiş filmler yapıyor, orası öyle, ama kim yapmıyor ki? Japonlar yapıyor, Fransızlar yapıyor, İranlılar yapıyor. Amerikalıların büyük bir ticarî avantajları var, farkı yaratan o. Clint Eastwood demişti: "Amerika'nın uygarlığa katkısı sadece westernler ve cazdır." Westernlere bir itirazım yok, ama Amerika dışında da nefis filmler yapılıyor. Ancak caz, onlara has bir marifet.

Hiphop'u nasıl buluyorsunuz?
Hiphop, modern folk bence. Ve çok verimli. Hiphop'u ilk duyduğumda çarpılmıştım. Amerikan kültürüne biraz aşina olan herkes bilir ki, siyah işçi sınıfının sözel dili çok zengindir. O dil cazda bile kendisini hissettiriyordu, Louis Armstrong'da, Fats Waller'da... Siyahların dili –yahudilerin ve çingenelerinki de öyle– maskelemelerle ve düşmanı ters köşeye yatırmalarla doludur. Bazı kelimeler sözlükteki anlamlarının zıddını ifade eder, "kötü"nün "iyi" demek olması gibi. Ama o dil şarkılarda kullanılmazdı, "I love you" denirdi. Şarkı sözleri Irving Berlin veya Cole Porter'ın müziği gibi güzel değildi, "münasip" kelimeler kullanılırdı. Hiphop'la birlikte, siyah Amerikalıların o harikulâde konuşma dili görünür oldu.

Jimi Hendrix gibi bir efsaneyle yakın dost olmak nasıl bir şeydi?
1968'in tamamını Hendrix ve Experience'la geçirdim. Soft Machine olarak Experience'la birlikte Amerika turnesi yapmıştık, turnenin sonunda Soft Machine dağıldı, ama Noel (Redding), Mitch (Mitchel) ve Hendrix onlarla takılmaya devam etmemi teklif ettiler. Mekânlarında boş bir odaları vardı, onu bana verdiler ve birlikte yaşamaya başladık. Her gece Hendrix'i dinlemek harika bir şeydi, bu imtiyazın o zaman da farkındaydım. Göz yaşartıcı güzellikte çalıyordu, büyük sihirdi. O çaldığı zaman, içinde bulunduğumuz mekân o zamana kadar bilinmeyen gizli bir tarikatın tapınağı haline geliyordu. Çok utangaç ve neredeyse ifrat derecesinde nazik bir insandı.

Onunla uyuşturucu takılır mıydınız?
Ben uyuşturucu kullanmazdım, sadece içki içerdim. Legal maddelerle kafa bulabilirken polisin burnunu sokacağı vaziyetler bana cazip gelmezdi.

Hiç asit atmadınız mı?
Asit değil ama, TCP denilen muadilini denemiştim. Pek hoşuma gittiğini söyleyemem. Belki de ortamdan ötürü öyleydi. *(Amerikan şivesini taklit ediyor)* "Hangi burçtansın? Doors sever misin?" Pikapta da sürekli Grateful Dead olurdu. Klostrofobik bir atmosferdi. O zamanlar anlayamadığım şuydu: Beyaz Amerikan rock'u gürültülü bir folktu. Halbuki İngiliz rock'u çok daha siyahtı.

Soft Machine olarak Syd Barrett'ın "The Madcap Laughs"ında da vardınız.
Syd'in isteği üzerine katılmıştık kayıt seanslarına. Soft Machine ve Pink Floyd aynı mekânlarda çalardı. Floyd'la takılmak hoşuma giderdi,

bizden çok farklıydılar. Biz yüz nota çalardık, ne kadar çok nota kullanırsak o kadar iyi diye düşünürdük. Onlar ise tam aksini yaparlardı ve bu çok hoşuma giderdi. UFO kulübünde Floyd'la paylaştığımız minicik soyunma odasını hatırlıyorum. Çok uzun bacaklı tiplerdi, tıpkı "The Wall"daki dev makaslar gibiydiler. Bize çok nazik davrandılar hep. Bizim enstrümanlar dandikti, onlarınki ise acayip kıyaktı –parasız oldukları vaki değildi– ve aletlerini kullanmamıza izin verirlerdi. O zamanlar bu pek adetten değildi.

Syd Barrett'ın ruh hali nasıldı o dönemde?

Aklî dengesini yitireceğine dair bir işaret yoktu. İyi eğitim almıştı, çok kibardı. Şarkıları da çok güzeldi.

Who'nun davulcusu Keith Moon'la da sıkı dosttunuz.

Hendrix'le beraber New York'taki New Scene'e giderdik. Bir gün Keith'e rastladık, ensemden tutup "gel şuna takıl" dedi. "Ne bu?" "Southern Comfort." "Tatlıymış." "Tatlı tabii, onun için üzerine tekila içeceksin." Tekila geldi, yanında limon ve tuz. "Bu da çok tuzlu." "Tuzlu tabii, üzerine Southern Comfort içeceksin." Bir Southern Comfort, bir tekila, bir Southern Comfort, bir tekila derken zom olmuştum. Keith sayesinde 40 dakikada bulutlara çıkmayı öğrendim.

O feci kazanın öncesinde de Southern Comfort ve tekila mı içiyordunuz?

Hayır. Geceye pançla başlamıştım, sonra Kevin Ayers'la *(Soft Machine basçısı)* bir şişe viski devirdim. Bir ara pencereden uçuyorum sandım. Meğer hakikaten uçmuşum. *(gülüyor)* Bütün hatırladığım bu.

Kaza sonrası içkiyi bıraktınız mı?

Hayır. Hastaneden çıkar çıkmaz Alfie beni bir pub'a götürdü. Cebimizde sadece 15 pound vardı. Fakat Pink Floyd benim için bir yardım konseri yapmıştı, oradan yüklü bir para geleceğini biliyorduk. Dolayısıyla gidip deli gibi içtik. Eve dönüşte, Alfie tekerlekli sandalyeyi sarhoş vaziyette kumanda etmekten para cezasına çarptırıldı. Alfie de ben de çok içerdik.

Ne zaman duruldunuz?

İki ay önce. "Comicopera"yı bitirdim ve içkiyi bıraktım. Beş-altı kaçamağım oldu sadece. Size çok gibi gelebilir, ama benim için muazzam bir oruç. Gün batarken ne halt edeceğimi şaşırıyorum. Ne yapacağım, çay mı içeceğim? *(gülüyor)* Geçenlerde bir şarkı yazmaya kalktım, şimdiye kadar hep iyi kafayla yazmışımdır. Meğer ne kadar zormuş ayık kafayla şarkı yazmak!

Kırk yıl boyunca çekilmiş fotoğraflarınızın hemen hepsinde elinizde sigara var.

Bana hep sorarlar, kaç paket içiyorsun diye. Ben de hep "mümkün olduğu kadar çok" derim. Keşke bir kilometre uzunluğunda bir sigara olsaydı, sabah ağzıma koyup gece yatana kadar içebilseydim. *(gülüyor)*

İkinci solo albümünüz "Rock Bottom" (1974) kısmen kazadan önce yazılmıştı, ama travma sonrası albüm olarak anıldı hep.

Utanarak söyleyeyim ki, tekerlekli sandalyede olmaktan şikâyetçi değilim. Gayet eğlenceli bulduğum tarafları var. "Rock Bottom"ı trajik bir travmaya dair bir albüm olarak görmedim hiç. Aksine çok mutluluk vericiydi, simurgun küllerinden doğması gibi bir duygu yaratmıştı bende.

Albümün birinci ve ikinci bölümleri tamamen şimdiki zaman, üçüncü bölümse geleceğe dair. Dolayısıyla, "Comicopera" nostaljik değil. Geleceğe nostalji olur mu?

"Rock Bottom" aşkın vefakârlığına adanmış gibi. Ve o vefaya duyulan şükrana...

Aynen öyle. Kazadan birkaç yıl önce beraber olmuştuk Alfie'yle, sene 1971'di. Kaza olduğunda evliydik, 33 senedir tekerlekli bir hayatı paylaşıyoruz. Hayat, kazadan sonra daha anlamlı gelmeye başladı. 1960'larda çok mutsuzdum. Soft Machine'den kovulmuş olmak omurgamı kırmaktan daha fazla acı vermişti bana, özgüvenim yerlerde sürünüyordu. Kaza sonrası, benim için batan bir gemiden kurtulup ıssız bir adaya çıkmak gibiydi. Kötü, ama o kadar da kötü değil. *(gülüyor)* Gerçi Alfie'ye sorarsanız, kabul etmeye yanaşmadığım kadar mutsuz ve travmatik olduğumu söyleyecektir. Bilemiyorum. Kendimi kandırıyorsam nasıl bilebilirim ki?

Çeviren: ***Siren İdemen - Yücel Göktürk***

gelenekten
modernliğe açılan kapı...

kapı

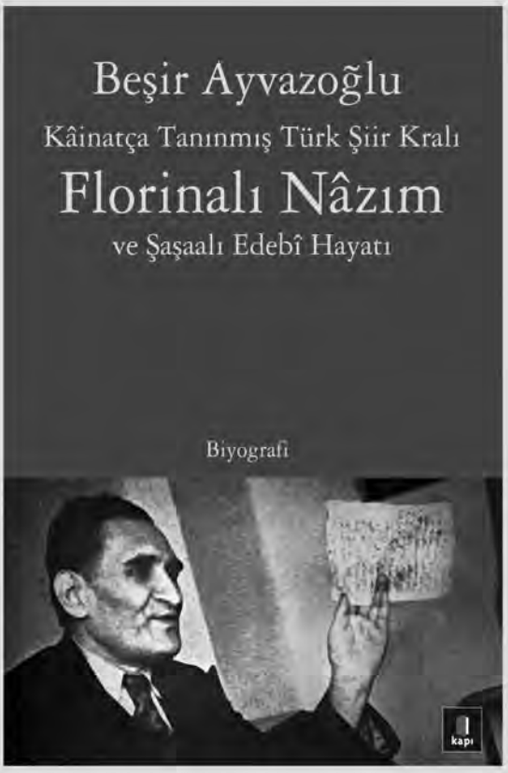

Beşir Ayvazoğlu
Kâinatça Tanınmış Türk Şiir Kralı
Florinalı Nâzım
ve Şaşaalı Edebî Hayatı

Deha sahibi bir şair olduğuna, kâinatça tanındığına ve şaşaalı bir edebî hayat yaşadığına samimiyetle inanmakla kalmayıp buna herkesi inandırmak için ümitsizce mücadele eden Florinalı, kendi kendisiyle doluydu ve bütün kitapları aslında kendisine dairdi. Abdülhak Hâmid gibi büyük şöhret olmayı en tabii hakkı olarak görüyor, şöhretin yolunun da basından geçtiğini iyi biliyordu. Reklâmın kötüsünün olamayacağını erkenden fark etmiş ve gazetelerde kendinden söz ettirmek için hayran olduğu tanınmış şahsiyetlere işlerinde yardımcı olmaya ve Tevfik Fikret gibi herkesin saygı duyduğu "büyük ölüler"in ölüm yıldönümlerinde ihtifaller düzenlemeye başlamıştı. Hakkında yazılan övgülerin hepsi istihzalıydı, fakat o istihzayı ya fark etmiyor yahut fark etmemiş gibi davranmak işine geliyordu. Peyami Safa'nın kendisini "şiir kralı" ilân etmesini de çok ciddiye almıştı. O artık "Türk Şiir Kralı"ydı.

Kapı Yayınları Ticarethane Sokak, No: 53, 34410 Cağaloğlu - İstanbul Tel: (212) 513 34 20-21
Faks: (212) 512 33 76 e-posta: bilgi@kapiyayinlari.com **www.kapiyayinlari.com**

KARLHEINZ STOCKHAUSEN
(1928-2007)

Beatles'ın "Sgt. Peppers Lonely Hearts Club Band" albümünün kapağında en arka sırada soldan beşinci; çenesini sol eline dayamış, yakıcı bakışları tek bir noktaya odaklanmış, dikkatle izliyor, ama daha çok düşünüyor ve alabildiğine tedirgin. 20. yüzyıla damgasını vuran Alman elektronik müzik bestecisi Karlheinz Stockhausen, 6 Aralık'ta, 79 yaşında eceliyle öldü. Tedirgin adam oydu.

YİRMİNCİ YÜZYILIN SONU

Tabu yıkmakla geçen müzik hayatı boyunca birçok eleştirinin hedefi olan Karlheinz Stockhausen, hiçbir zaman medya linçine maruz kalmamıştı. Ama 11 Eylül üstüne yaptığı yorum ona bu tecrübeyi de tattırdı. Saldırılar için "kozmosun bütünü içinde en büyük sanat yapıtı" diyordu. Daha doğrusu bundan fazlasını söylüyordu, ama medya bu kadarını yansıttı. ABD ile dayanışma telaşındaki Avrupa toplumlarının gönüllü olarak koyduğu 11 Eylül yasakları, bu defa onun için işledi. Hamburg'ta vereceği dört konser yasaklandı.

Oysa, meramı bambaşkaydı. Medyanın alıntı yaptığı demecin bir başka yerinde, "İblis şu anda New York'ta" dediği halde dikkate alınmamıştı. Cennetten kovulup şeytan olan başmelek İblis (Lucifer), Stockhausen'in başyapıtı "Licht" (Işık) operasında ana karakterlerden biriydi. Stockhausen infialden sonra yaptığı açıklamada şunları söyledi: "İblis, Mikail ve Havva gibi tarihsel figürler bugün de yaşıyor. Benim yapıtımda İblis başkaldırının, anarşinin kozmik ruhudur. Dehasını yaratıyı imha etmek için kullanır. Ama sevemez, sevmeyi bilmez. 11 Eylül'de karşımıza çıkan sanat yapıtı İblis'e aittir."

İngiliz aristokrasisi cesur davranıp bu söze sahip çıktı. Program gereği Hamburg'tan sonra Londra'nın Barbican merkezinde vereceği konserler sorunsuz gerçekleşti. Stockhausen, bu olayın da etkisiyle, 2002'de, 25 yıl boyunca bestelemeye devam ettiği "Licht" operasını tamamladı. "Haftanın Yedi Günü" alt başlığını taşıyan 29 saatlik operanın tamamlanan bölümlerinin çoğu 1981'den beri farklı yer ve zamanlarda sahnelendi, kaydedildi. Ama bütünü hiçbir zaman sahnelenemedi. 2004'te Dresden'deki Hellerau Sanat Merkezi, Stockhausen'in 80. doğumgünü onuruna dünyada ilk kez "Licht"in tamamını sahneleyeceğini açıkladı. Önlerine 28 Ağustos 2008'e kadar dört yıllık bir hazırlık süreci koymuşlardı. Ama olmadı. Stockhausen başyapıtını göremeden öldü.

Elektronik, avant-garde ve deneysel müzik dehası Karlheinz Stockhausen, hayli verimli geçen sanat yaşamından geriye 250'si nota kitabı olarak basılmış 361 "icra edilebilir" yapıt ve aralarında "icra edilemez" kayıtların da bulunduğu 94 albüm bıraktı. Almanya'nın Köln kentinin yakınlarındaki Mödrath kasabasında, bir şatoda doğan Stockhausen'in babası öğretmen, annesi varlıklı bir çiftçi ailesinin kızıydı. 7 yaşında annesinin piyanosunu çalmaya başladı. Ama bir süre sonra ebeveynleri boşandı ve kendini bir üvey annenin evinde buldu. Hiç hoşlanmadığı bu ortamdan kaçmak için piyano, obua ve keman eğitimi almak üzere yatılı okula yazıldı. 1942'de annesinin şüpheli ölüm haberini aldı. Resmi rapor, o sırada uydurulan yüzlerce vaka gibi "kan kanseri" gerekçesini gösterse de, Stockhausen her zaman bunun Nazilerin "Aktion T4" politikasının bir parçası olduğunu, annesinin iğneyle öldürüldüğünü düşündü. Hatta bunu "Licht" opera-

PIERRE BOULEZ STOCKHAUSEN'İ ANLATIYOR

MÜZİKAL ZAMANIN PEŞİNDE

Fransız çağdaş müzik kompozitörü ve orkestra şefi Pierre Boulez, kendinden üç yaş küçük dostu Stockhausen'in kaybının ardından, Libération gazetesine konuşmuş...

Stockhausen için 20. yüzyıl müziğine mekânsallığı yeniden sokan besteci diyebilir miyiz?

Pierre Boulez: Bu konuda en dikkat çeken isimlerden biriydi. Öncelikle çokseslilığı arılaştırmaktı maksadı, o dönemde benim de yaptığım gibi. Zamansal çokseslilik anlayışını ifade edebilmek için orkestral kütleyi gruplara bölmeye ihtiyaç duyuyordu; "Zeitmasse"yi kastediyorum, zamanın, hızın, sürenin çokseslilığı... Müziğin zamansal dokusu üzerine çok derin bir düşünce geliştirdi.

Stockhausen'i elektroniği kullanmaya yönelten sizce neydi?

Geleneksel enstrümanlara da elektroniğe de aynı müzikal gözle bakıyordu. "Mantra"dan bile önce, piyano için bestelediği "Kontakte"yi, dönemin elektro-akustik müzik kolajının ilkel estetiğinin Stockhausen tarafından aşılmasının bir örneği olarak dinleyebiliriz. Ondan da önce, "Chant des adolescents"daki vokal kullanımını çok etkileyici bulmuştum.

Rastlantısal müzikte onu cezbeden neydi?

John Cage'le 1949'da Paris'te tanışmıştım, o dönemde henüz ünlenmemişti. Sonra da büyük virajını almasının eşiğinde, 1952'de New York'ta görüşmüştük. 1953'te Donaueschingen'e, 1956 ve 1958'de Darmstadt'a geldi. Stockhausen de hepimiz gibi bundan yararlandı, aynı dönemde "rastlantısal" eserlerimizi bestelediK. Ben esas olarak Mallarmé'den etkilenmiştim, onun şiirsel strateji ve öz/madde eskizlerinden: Şiir ve şiirin okunuşunu nasıl organize edilir?.. Muarızlarımız, haklı olarak, gerçekten "rastlantısal" olamayacak kadar kompleks bir müzik yazdığımızı söylüyorlardı. Hakikaten de, Stockhausen'in "Klavierstück XI"ini bakarak çalmanız imkânsızdır. Önceden uzun uzun incelemiş olmanız gerekir. Dolayısıyla, konserde, partisyonun önerdiği opsiyonlar arasında tercihte bulunurken, işin iç yüzünü bilerek karar verirsiniz.

Peki Stockhausen'in mistisizmi hakkında ne dersiniz?

Pierre Boulez

Bana en yabancı yanlarından biri bu. '60'ların ortalarında California'da geçirdiği günlere dayanıyor. O zamana kadar Katolik inancına bağlıydı, ama daha sonra, farklı felsefeleri bir araya getiren bir mistisizme yöneldi.

California'da asit mi attı sizce?

Hayır, bu mevzularda daha ciddi ve katıydı.

Bu mistisizm onu yalnızlaştırdı mı?

Evet, pek çok kişinin gözünde tabiatın gizemli güçleriyle bağlantı halinde bir tarikatla ilgili gibiydi. Tabiatın gizemlerine dair benim pozisyonum Einstein'ınki gibi: "Anladığımız tek

sında dramatize etti.
Stockhausen parlak akademik kariyerinin daha başlarında atonal müziğe yönelip Viyana Okulu'nun ve özellikle Anton Webern'in etkisiyle matematiksel yapılara dayanan "dizisel" parçalar yazmaya başladı. Burada kullandığı yöntemi "kontrollü şans" diye adlandırıyordu. İcracıya nota vermek yerine seçenekler sunan orkestrasyon yöntemini buradan yola çıkarak geliştirdi. En büyük esin kaynağı olarak gördüğü Edgard Varèse ise onu elektronik müziğe taşıdı. Ayrıca müziğinde Piet Mondrian, Paul Klee gibi ressamların da derin etkisi vardı. 1953'te basit bir sinüs dalgasından bestelenen ilk müzik yapıtı sayılan "Electronic Study I" icra edildi. Ertesi yıl gelen "Electronic Study II" özel bir notasyonla notaya dökülüp kitaplaştırılan ilk elektronik müzik yapıtı oldu. Dahası geniş bir etki yaratarak başta John Cage olmak üzere 20. yüzyılın birçok önemli müzikçisinin hararetli desteğini aldı. Muhafazakâr müzik çevreleriyle arasındaki polemikler de böylece başladı. Stockhausen, 1966'da, "bugünün moderni yarının geleneksel olacak" demişti. Dediği çıktı. '50'lerde şaşkınlıkla karşılanan birçok müzikal element, günümüzde elektronik temelli pop müzik akımları tarafından yaygınlıkla kullanılıyor. Ancak Stockhausen'in gerçek etkisi akımlardan çok çağın ruhuyla ilgiliydi. Caz dünyasında ondan esinlenenlerin arasında Miles Davis, Cecil Taylor, Sun Ra, Charles Mingus, Herbie Hancock gibi birbirinden farklı yönsemeler bulunuyordu. Frank Zappa grubu Mothers of Invention ile ilk yaptığı "Freak Out!" albümünde ona şükranlarını sundu. Rock dünyasındaki etkileri, synthesizer üstüne ses şaheserleri yaratan Pink Floyd'dan San Francisco'nun Jefferson Airplane, Greatful Dead gibi psychedelic rock gruplarına ve Alman devrimci Kraftwerk'e uzanan geniş bir yelpazeye yayıldı: Yes, King Crimson, David Bowie, Brian Eno, Coil, Sonic Youth, Björk, Aphex Twin... Almanya'da yeşeren Krautrock akımının öncüsü Can'in iki elemanı, Irmin Schmidt ve Holger Czukay bizzat Stockhausen'in öğrencisiydi. Deneysel trompetçi Jon Hassell da onun tezgahından geçmişti. Bu yaratıcı iklim, entellektüel çatışmaları beraberinde getirdi. Sözgelimi Stockhausen'in övgüyle söz ettiği öğrencisi ve asistanı, İngiliz besteci Cornelius Cardew, sonraları ona ve John Cage'e en sert eleştiriyi getiren kişi oldu. Wittgenstein ile Konfüçyus'u buluşturan yapıtlarıyla '60'larda iz bırakan bir avant-garde müzikçi olduğu kadar '70'lerde Maocu olduktan sonra ortaya koyduğu radikal müzik teorisiyle de tanınan Cardew, bu fikirleri işlediği kitabına ve aynı adlı deneysel müzik yapıtına şu başlığı koymuştu: "Stockhausen Emperyalizme Hizmet Ediyor."
Stockhausen'in çoğu kimseye marazi gelen kozmik bir mistisizmi vardı. Bu yönüyle Sun Ra'ya benziyordu. "Licht" operasında günleri gezegenlerle ilişkilendirmesi onun kozmoloji tutkusunun göstergesiydi. Pazartesi gününe Ay'ı yakıştıran Stockhausen öteki günleri sırasıyla Mars, Merkür, Jüpiter, Venüs, Satürn ile eşledi, pazar günü ise Güneş'i temsil etti. Müziğinin genellikle rüyalarından çıktığını söylüyordu. Kendisiyle yapılan çok az sayıda röportajdan birinde, spikerin "Sizi en çok etkileyen ses nedir" sorusuna cevap veremedi. Öylece kaldı.

"Yok, hayır ben hiçbir şeyi yıkmadım. Gelenekseli kurcalamadan olduğu gibi bıraktım. Ama onun üstüne bir şeyler ekledim."

Stockhausen, müzik endüstrisinin popüler kültür üstünde mutlak egemenlik kurduğu 2000'lerden rahatsızdı. Elektronik müziğin yaygınlaşması elbette büyük bir kazanımdı, ama geleneksel müziğin terkedilmesi onu kaygılandırıyordu. Aynı röportajda barok-klasik-romantik geleneği sürdürmediği için eleştirilen Stockhausen'e sordular: "Gelenekten mi nefret ediyorsunuz, yoksa yeni bir şeyin mi peşindesiniz?" Kısa bir şaşkınlıktan sonra "Bu kadar dramatik değil" diye başladı söze: "Birçok Mozart yapıtında orkestra yönettim, bir piyanist olarak birçok klasik, romantik yapıt yorumladım. Yok, hayır ben hiçbir şeyi yıkmadım. Gelenekseli kurcalamadan olduğu gibi bıraktım. Ama onun üstüne bir şeyler ekledim."

Erdir Zat

şey, anlamadığımızdır." Ama, söz konusu inançların esinlendirdiği müzik yapıtlarına hayranlık duymama engel değil bu.

Stockhausen, müziğinin bir kısmını da fizik, biyolojik, astronomik modellerden esinlenerek besteledi. Bu alanda ilk miydi ya da tek miydi?

Bu, mistisizmle eşzamanlı oldu. Daha önceleri, onunla yeni tanıştığım zamanlarda, akustikçi Meyer-Eppler'in keşifleri onu çok heyecanlandırıyordu. Tabiatı model almaya gelince, Heitor Villa-Lobos, sıradağlardan esinlenen besteler yaparak ülkesine inancını dile getiriyordu; Xenakis modellerini matematikte arıyordu. Araçlar çok da mühim değil...

Stockhausen 1960'lardan ölümüne kadar, gençler için ve pop çevrelerde popüler bir figür oldu hep. Bu gıpta ettiğiniz bir şey mi?

Yaratıcı yanından ziyade guru yanına, hakkında anlatılan anekdotlara takılıyorlardı; öylesi daha kolay. Stockhausen'in onu deneysellikten alıkoymayan bir eleştiri duygusu vardı, benim tersime, hiçbir şey onu durduramazdı. Zaman ve süreye dair çalışmaları, alaycı başlıklı "Comme le temps passe" makalesi hâlâ çok temel eserlerdir. Farklı zamanların bağımsızlığı üzerine düşündü, zamanı akustik fenomenin –başta yükseklik– farklı bileşenleriyle bağlantılandırdı; armonik tayf yapısını zaman boyutuna taşıdı.

Kendisiyle görüştüğümüzde, caz piyanosu pratiğinin armonik modülasyon için iyi bir okul olduğunu söylemişti...

Onu caz çalarken hiç işitmedim, eğer bu ona emprovizasyon duygusu vermişse iyi olmuş demektir. Onun dışında, geleneksel armoniden çıkmayı deneyen free cazı hariç tutarsak, caz daha ziyade klişeleri üst üste koymaya dayanan bir türdür.

Stockhausen'in müziği "insansız" olduğu kadar duygusal ve coşkulu da; bu yoruma katılıyor musunuz?

Onun "Gruppen"ini bu yaz Locarno festivalinde bir kez daha yönettim ve aşırı duygu yüklü bir müzik olduğunu bir kez daha gördük.

Stockhausen sizi "manevî kardeşi" olarak gördüğünü söylerdi. Sizce müzik manevî bir faaliyet mi?

Eğer mistik ya da dinî anlamıyla maneviyatı kastediyorsanız, hayır. Ama buna karşılık, insanın kendisini aşması anlamında, müzik transandantaldir.

Çeviren: ***S.İ.***

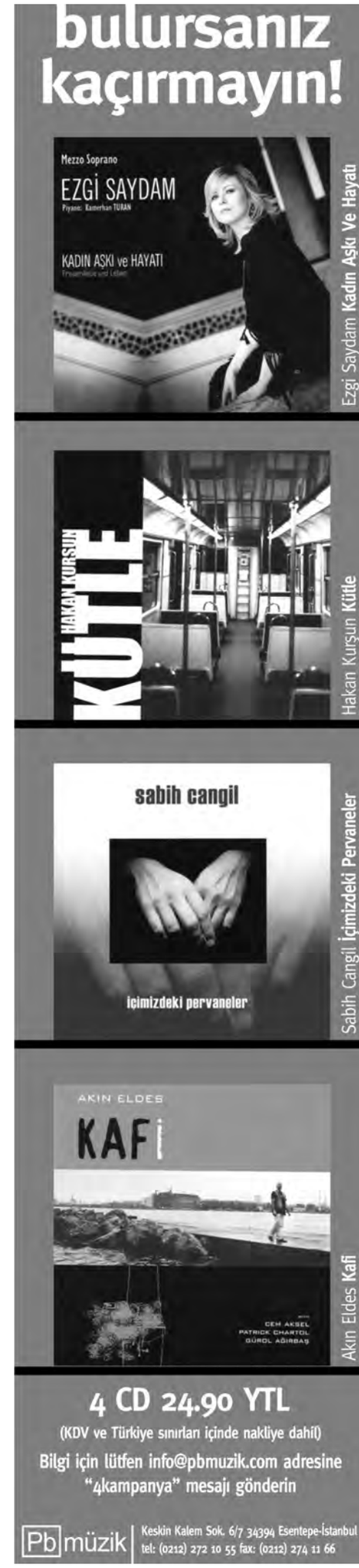

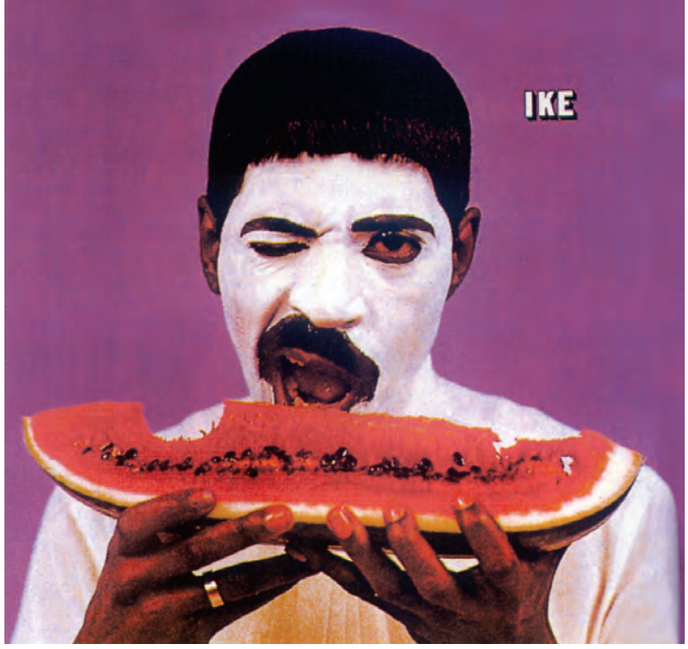

1969 tarihli "Outta Season" albümünün kapağından

IKE TURNER
(1931-2007)

Rock'n'roll'un ve rhythm & blues'un "gayrımeşru babası" Ike Turner, 12 Aralık'ta, akciğer yetmezliğine yenik düşerek aramızdan ayrıldı. 16 yıl evli kaldığı, hâlâ soyadını taşıyan eski partneri Tina Turner cenazesine gitmedi. Doğru mu yaptı yanlış mı, onu Tina bilir. Biz ikisini de severiz.

TERS ADAM İÇİN BLUES

Büyük Bunalım'ın en sert döneminin yaşandığı 1931'de, ABD'nin en yoksul eyaleti Mississippi'de, blues'un doğum yeri kabul edilen Clarksdale kasabasında dünyaya gelen Ike Turner, berbat bir çocukluk yaşadı. Beş yaşındayken, bir Baptist rahibi olan babasının Ku Klux Klan linçlerindeki gibi gece baskını yapan bir grup beyaz polis tarafından öldüresiye dövüldüğüne tanık oldu. Polislerden birinin kapatması olan bir siyah kadınla seks kaçamağı yaşadığı iddia ediliyordu. Sadece beyazlara hizmet veren kasaba hastanesi ona bakmayı reddetti. Çaresiz evde bakmaya çalıştılar. Ancak iç organlarındaki hasar başa çıkılabilir gibi değildi. Çürüyen organların kokusu dayanılmaz bir hal alınca yardım istediler. Sağlık Bakanlığı arka bahçeye bir çadır kurup gitti. Küçük Ike, iki yıldan fazla bu çadırda can çekişen babasına her öğün yemek taşıdı. Bir gün babasının cesediyle karşılaştı...

Dul kalan annesi çocuklara bakabilmek için önüne çıkan ilk fırsatı değerlendirdi ve alkolik bir badanacıyla evlendi. Ike bir gece üvey babası tarafından dikenli telle dövüldü. Tepki olarak, bahçeye inşa ettiği küçük bir barakada yaşamaya başladı. Bir dayak daha yedi. Diklenmeye devam edince Ike'ı işe verdiler: Kasaba merkezindeki Alcazar Oteli'nde asansörcülük. Ama üvey baba tacizi bitmedi. Sonrasını Ike anlatıyor: "Bir gün elime bir kalas aldım, o sobayla uğraşırken arkasından yaklaşıp var gücümle kafasına vurdum. Bisikletime atladım, Memphis'e kaçtım." Dokuz yaşındaydı.

Geri plandaki adam

Ike Turner, kelimenin tam anlamıyla blues'un beşiğinden geldi. Robert Johnson'ın "ruhunu şeytana sattığı" efsanevî dörtyol ağzı, Clarksdale kasabasındaydı. Johnson, müziğinde siyah yığınların içindeki korkuyu en çıplak haliyle sergilemişti. Siyahlar gece olsun istemezdi. Çünkü "travma" depreşiyordu. Her an beyaz kukuletalı linç mangası belirecek sanıyorlardı. Gece ölüm demekti, şeytanın zamanıydı. Robert Johnson'ın mitolojisinde "ruhunu şeytana satmak" bu ölüm korkusuna teslim olmanın mecazıydı. Dörtyol ağzına karanlığın çökmesiyle yalnızlığına çekilen Johnson, ruhunun karşılığında şeytandan onu bir "blues ustası" yapmasını istedi. Çünkü blues geceyle başa çıkabilmenin tek yoluydu. Ike da öyle yaptı, ama şeytan, ruhundan fazlasını istedi.

Plağa kaydedilen ilk rock & roll şarkısı sayılan "Rocket 88"i, Ike Turner yazdı, besteledi, düzenledi, bizzat piyanonun başına geçip grubu Kings of Rhythm ile icra etti. Kaydın üstüne cila olarak attığı elektrikli gitar solosu ayrı bir efsaneydi. Ike burada lambalarından biri yanmış bir ampli kullandı, rock tarihinin ilk gitar solosu böylece distorsiyondan mahrum kalmamış oldu. Ama plak şirketi, 45'liği, şarkıyı söyleyen Jackie Brenston'ın adıyla çıkardı, gruba da His Delta Cats deyivermişlerdi. Yarım milyon satan plaktan Ike'ın tek kazandığı, stüdyodan ayrılırken cebine konan 60 dolardı. Onun 40 doları da masraflara gitti.

Bu olay Ike'ın kader kapısı gibiydi. Kariyerine ters başlamıştı bir kere, öyle devam etti. Ike Turner, birinci dereceden tanık Little Richard'ın beyanıyla rock & roll ve rhythm & blues'un mucidiydi. Rock yazarlarının ortak kanısıyla, blues ile rock & roll sonrasında ortaya çıkan bütün siyah müzik akımlarını (soul, funk, reggae, hiphop) birbirine bağlayan halkaydı. Amerikan blues geleneğiyle Eric Clapton, Jimmy Page, Keith Richards gibi çığır açan İngiliz gitaristleri arasındaki en kestirme link gene Ike Turner'dı. Janis Joplin'e balad söylemeyi öğretti. Vahşi çaldığı için kısa sürede kovulsa da Jimi Hendrix onun tezgâhından geçti. Ama Ike Turner müzik kariyeri boyunca bu sıfatların hak ettiği kadar parlak bir yıldız olamadı. Ike & Tina efsanesinin hazin sonu, talihsizliğin "geri plandaki adam" olmanın çok ötesine geçtiğini gösterdi.

Ike & Tina efsanesi

1956'da, sonradan Tina Turner adını alacak Anna Mae Bullock ile ilk kez karşılaştığında, Ike, büyük işler başarmayı umduğu St. Louis'e yeni göçmüştü. Artık müzik âleminde sözü geçen bir adamdı. B.B. King, Otis Rush, Howlin' Wolf, Muddy Waters, Elmore James, Little Walker ve daha niceleriyle birlikte sahne alıyor, plaklar dolduruyordu. Anna ne yapıp edip Ike'a sesini tanıtmaya çalıştı. Sonunda başardı. Ike yeteneğini hissetti, ama onu ham buldu. Olmadı. İki yıl sonra Kings of Rhythm'e The Ikettes adlı üç kişilik kadın vokal seksiyonu eklemek için eleman ararken tekrar denediler. Bu defa sonuç şahaneydi. Anna hem şarkıcılığında ilerlemiş, hem de büyüyüp 18 yaşında bir fıstık olmuştu. Ike, cangıl kraliçesi Sheena çizgi romanından esinlenerek ona "Tina" sahne adını verdi. Bu ikinci karşılaşma aralarındaki romantik aşk ilişkisinin de başlangıcıydı. 1960'ta "A Fool In Love" şarkısının kaydı için çağrılan şarkıcı gelmeyince, Tina geri vokalden soloya terfi etti. Kayıtlar sırasında Tina, Ike'tan olan tek çocuğuna sekiz aylık hamileydi. Şarkı Tina'nın bu yorumuyla listelerde yükseldi. Sonunda yoksulluğun belini kıracak fırsatı yakalamışlardı. Ike, Tina'nın sahne adını Tina Turner, grubun adını da Ike & Tina Turner Revue olarak değiştirdi. 1962'de, Ike'ın karısından boşanmasının hemen ardından Meksika'da evlendiler. Ike durmadan Tina için şarkılar yazıyor, yeşermekte olan bütün rock türlerinin merkezinde duran müziğini alttan alta mükemmeleştiriyordu: "I Idolize You", "It's Gonna Work Out Fine", Phil Spec-

2007'de, Mojo dergisince layık görüldüğü onur ödülünün merasiminde, Damon Albarn'la

tor'ün prodüktörlüğünde yaptıkları "River Deep Mountain High" ve cover şaheserleri, Rolling Stones'dan "Honky Tonk Woman", Sly & The Family Stone'dan "I Want To Take You Higher", Beatles'tan "Come Together" ve Creedence Clearwater Revival klasiği "Proud Mary"...

Kafa üstü düşüş

1969'da Rolling Stones'un tarihî Amerika turnesine katıldıklarında Ike & Tina zirve noktasını bulmuştu. Şöhret ve para, onlara Kaliforniya'da lüks bir hayat sağladı. Ama Ike'ın "seks, uyuşturucu ve rock & roll" tutkusu, bunlara eklenen kumarla birlikte evliliği sarsıyordu. 1968'de Ike'ın bir vokalist kızla flörtünü öğrenince ilaçla intihara kalkışan Tina, 1972'ye gelindiğinde etrafta dolaşan sarışın groupie'leri ve Ike'ın artan huysuzluğunu sineye çeker hale gelmişti.

Buna rağmen grubun başarı çizgisini bir süre daha sürdürmeyi başardılar. 1973'te Tina'nın yarı-otobiyografik şarkısı "Nutbush City Limits" yeni bir hit oldu. Ama Ike'ın kokainmanlığı çevresindeki her şeyi imha edecek bir döngüye girmişti. Kokainin tetiklediği şiddet eğilimi kontrol edilemez noktalara ulaştı. 1976'da Tina son noktayı koydu, Ike'ı terketti. 1978'de boşandılar.

birleşince, Hollywood'un ağzı sulandı. 1993'te "gerçek hikâyeden alınmıştır" ibaresiyle vizyona giren "What's Love Got To Do With It" filmi, Ike ile Tina'nın özel yaşamını sonuna kadar sömürerek, abartarak, yeniden kurgulayarak veya tamamen uydurarak, üstelik orta sınıf ahlâkın güvenli kürsüsünden konuşarak bize "gerçeği" anlatmaya kalktı. Ike, "örnek anne" Tina'nın karşısında öyle bir canavar haline gelmişti ki, onu canladıran Laurence Fishburne filmde oynamak için "Ike'ın insanileştirilmesi" koşulunu koydu. Buna rağmen çıkan sonuç, Ike'ın kariyerinin ortalama kamu ahlâkı tarafından linç edilmesine engel olamadı. Ike & Tina efsanesi Tina'ya yazıldı.

Pop kültür, sadece aşk değil, kadın-erkek ilişkileri üstüne de söz söyleyen onlarca Ike & Tina şarkısını bu adamın yazdığını unutmaya yemin etmişti. Ike'ın burnunu sürterek, "potansiyel suçlu" siyah erkek nüfusa bir kez daha vurdular. Bu nüfus, Reagan-Bush neoliberalizminin ezip geçtiği Amerikan işçi sınıfının en geniş kesimini oluşturuyordu. İşsizdiler, yoksuldular ve karılarına tıpkı idolleri Ike gibi davranıyorlardı. Filmdeki ırkçı ton Tina'yı bile rahatsız etti. Oprah'nın talk şovuna çıkıp, Ike'ın "başlangıçta ne kadar tatlı bir adam olduğunu" anlatma ihtiyacı hissetti.

Siyah müziğin tarihi boyunca işlenen yakıcı toplumsal olguların hepsi Ike'ın yaşamından izlenebilir: Irkçılık, yoksulluk, suç eğilimi, erkek şovenizmi, madde bağımlılığı.

Tina'nın hayatından çıkması, Ike'ın yıkımını hızlandırdı. 1981'de içinde stüdyosunun da bulunduğu parti evi yandı. Bu süreçte kokain yüzünden 11 kez tutuklanmış, ama para cezasıyla paçayı sıyırmıştı. 1990'da üstünde büyük miktarda kokainle yakalanınca 18 ay hapse mahkûm ettiler. Ama bu Ike için hayırlı oldu, 11 milyon dolarlık servetini yiyip bitiren kokain bağımlılığından kurtuldu, hapishanede ruhsal ve bedensel bir arınmaya girdi.

Medyanın linç mangası

Tina ise 1985'te "Private Dancer" albümüyle solo kariyerine ciddi anlamda başladı. 1986'da Ike'la hesaplaştığı otobiyografisi "Ben, Tina" yayımlandı. Kitabında evliliklerinin şiddetli geçimsizliğin çok ötesinde bir cehenneme döndüğünü, Ike'ın ona sürekli şiddet uyguladığını, uyurken yumruk ladığını, kaburga kemiklerini kırdığını, gözünü morarttığını, suratına sıcak kahve boca ettiğini anlatıyordu. Ike, anlatılanların sadece bir kısmını doğruladı.

İkili, 1991'de Rock & Roll Şöhretler Müzesi'ne alındı. Ama Ike hapiste olduğu için törene katılamadı. Onun ödülünü de Tina'ya verdiler. Bu durum Tina'nın kitabında anlattıklarıyla Amerikan siyah müziğinin tarihi boyunca işlenen yakıcı toplumsal olguların hemen hepsi Ike'ın yaşamından izlenebilir: Irkçılık, yoksulluk, dışlanmışlık, şiddet ve suç eğilimi, erkek şovenizmi, madde bağımlılığı... Zor olan, insanlara bunlarla başa çıkabilecek kudreti vermektir. Rock & roll'un toplumsal sağaltıcılığı buradan gelir. Gayret, sevgiyi her şeye rağmen mümkün kılmaktır.

Ike, ta 1952'de yazdığı "Troubles and Heartaches" şarkısında şöyle demişti: "Sevdiklerime iyi davranmanın / Dersini aldım ben / Çünkü yaygara çıkarıp kavga etmek / Sadece kalp ağrısı bırakır." İhtiyarlığında bitirdiği "Adımı Geri Alıyorum" adlı otobiyografisinde ise şöyle yazdı: "Tina'yı tokatladım, öfkeden kendimi kaybedip ona yumruk attığım da oldu. Ama ben Tina'yı hiçbir zaman dövmedim." Buna herkes tanıktı, kavgacı bir adamdı, ama birine vurduğunda donup kalıyor, gerisini getirmiyordu. Çok sinirlenmişse duvarları yumrukluyordu. Onu babasının durdurduğunu düşünüyordu. "Kimse beni kötü olduğuma inandıramaz, çünkü iyi bir insan olduğumu biliyorum". Nur içinde yatsın, Ike Turner iyi bir insandı.

Erdir Zat

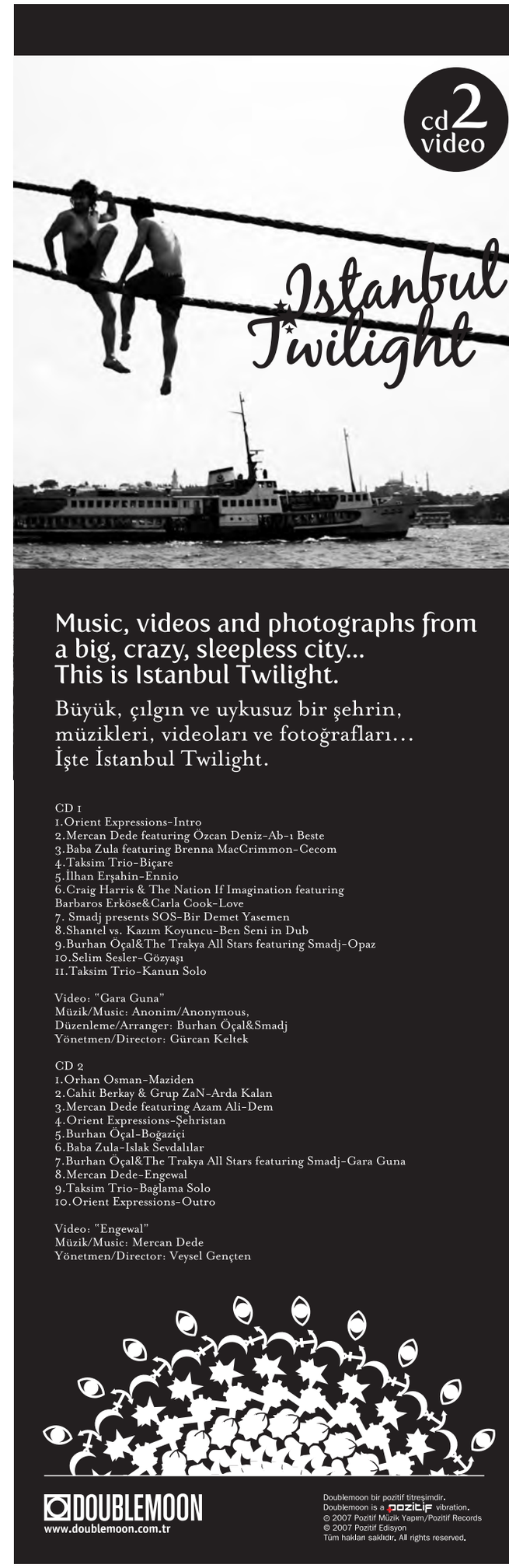

KONSER

Babylon

4 Ocak 23:00 **Kraak & Smaak DJ Set**
5 Ocak 23:00 **Teoman**
9 Ocak 21:00 **Roll ve Bant Sunar: Eyvallah 2007 (Geçen yıl ne dinlediğinizi biliyoruz...)**
10 Ocak 22:00 **Ayhan Sicimoğlu & Latin All Stars**
11 Ocak 23:00 **Swayzak Live featuring Cassy:** "İstanbul'a bir dahaki gelişimizde yanımızda bir şarkıcı görürseniz şaşırmayın..." demişlerdi, dört sene önce yaptığımız söyleşide. Karayipli baba ve Avusturyalı anneden olma prodüktör ve şarkıcı, –Ricardo Villalobos ve Steve Bug gibilerle ortak işler çıkarmış– Catherine Britton, nam-ı diğer Cassy'yi de yanlarına kattıkları beşinci albümlerinde, analog ve akustik ekipmanla daha kıvamlı, geçmişle ve köklerle köprüler kuran bir elektronika yaptılar. Ağustosta çıkan son albümleri "artık iyice bir anaakım türü haline gelen donuk minimal teknoya sert bir karşı duruştu." 10 seneyi deviren İskoç ikili bugün daha az deneysel takılıyor, ama dub-tekno'lu karanlık "Some Other Country"deki parçalarıyla sadece başka ülkelere yolculuğu değil, bambaşka bir dünyayı da gözler önüne serecekler...
12 Ocak 23:00 **New Sounds of Germany Vol. 2: PlanningToRock // Miss Yetti**
15 Ocak 21:30 **Kolektif İstanbul**
16 Ocak 21:30 **Taksim Trio**
17 Ocak 21:30 **Naim Dilmener sunar: Kitsch ortaya çık**
18 Ocak 23:00 **Nublu Presents Brasil Week-end - Karina:** Brezilya menşeli iki New York grubu nefis geceler yaşatacak ardarda. New York Nublu'da sahne alarak solo kariyerine başlayan Karina Zeviani'nin adını taşıyan grup, Brezilya ritimlerini elektronik beat'ler ve sample'larla örerek Brezilya işi saykodelik kabare-rock'u yapıyor. Bir dönem Thievery Corporation'ın vokalistliğini de üstlenen, Forro in the Dark'ın eski takım elemanı Karina Zeviani ekibiyle birlikte kışı yaza çevirecek...

Karina

Forro In The Dark

19 Ocak 23:00 **Nublu Presents Brasil Week-end - Forro in the Dark:** Takım kaptanı Mauro Refosco'nun davula, ritme merak salması Brezilya tribünlerindeki geçmişine gidiyor. Sao Paulo'nun güneyindeki kırsal bir kasabada geçen çocukluk yıllarından biriktirdiği çiftçilerin keder dağıtmak için söyleyip dans ettiği "forro"ları cebine koyup New York'a düşmüş Refosco. John Lurie'yle Lounge Lizards'da, David Byrne'le yollarda ahbaplık etmiş, onlardan el almış... New York sahnesinin atardamarlarından Nublu'da camianın en has isimleriyle türlü projelerde yer almış bir ekipten bahsediyoruz... Sıra geldi İstanbul'a. Sahnedekilerin seyircilerle bütünleşeceği dansla sarhoş olunacak, multi-kulti bir Latin gecesine hazır olalım...
22 Ocak 21:30 **Vol 1.2: Türkiye'den Alternatif Rock**
23 Ocak 21:30 **DandadaDan**
24 Ocak 21:30 **Gripin**
25 Ocak 22:00 **Shantel**
26 Ocak 22:00 **Oldies But Goldies**
30 Ocak 21:30 **Milkshake RnB Party**
31 Ocak 21:30 **Baba Zula**

Swayzak

Balans

Sinematografik ve karanlık, eski İngiliz ve İrlanda şiirinden devşirilmiş hikâyeler, cinaî baladlar anlatan Norveç'ten –nasıl oluyorsa– çıkma Helldorado'nun insanı spagetti-western, David Lynch ve Tarantino âlemine gark eden müzikleri bu toprakların otoyollarında da iyi gitti. Geçen sene Radyo Eksen'in 7. yaşgünü vesilesiyle yolunu buralara düşüren ekip bu kez küçük bir Türkiye turnesi için geliyor. 10 Ocak'ta Ankara IF Performance Hall'da, 11 Ocak'ta İstanbul Balans'ta…

Helldorado

Roll ve Bant iftiharla sunar!

Bant'tan Aylin Güngör, Ekin Sanaç ve J. Hakan Dedeoğlu, Roll'dan Cem Sorguç, Hilmi Tezgör ve Derya Bengi'nin CD çantalarından çıkacak –yerli/yabancı ve her türden– 2007'de zihinlerimizde yer etmiş parçalar eşliğinde geçmiş senenin müzikal birikimini temize çekeceğiz. DJ mürettabatına kefiliz bu biline! Onlar kabinlerinde aşık atışması misali döktüredursun, biz faniler de tumturaklı bir eyvallah çekelim 2007'ye. Gelen gideni aratmasın, "we bet you look good on the dance floor"...

Gitarcafe

5 Ocak 21.00 **SoskeNanay?: Balkanlar'dan Anadolu'ya Türkçe, Yunanca ezgiler, Roman havaları...**
10 Ocak 21.00 **Erkan Oğur – İsmail Hakkı Demircioğlu**
11 Ocak 21.00 **Hüsrev İsfendiyaroğlu: Klasik gitarla tangolar, milongalar…**
12 Ocak 21.00 **Dalepe Nena: Doğu Karadeniz'den Kadın Sesleri**
13 Ocak 21.00 **Doğaçlamalar: Sami Altındağ - Turgut Alp Bekoğlu - Sarp Maden**
17 Ocak 21.00 **Tel ve Ten: Şirin Pancaroğlu (arp), Yinon Muallem (vurmalılar)**
18 Ocak 21.00 **Lâ Mekân: Her Telden Her Yerden**
19 Ocak 21.00 **Zeybek Havaları**
23 Ocak 21.00 **Akın Eldes Projesi**
25 Ocak 21.00 **Babil (Bi Dünya Müzik)**
26 Ocak 21.00 **Arslan Hazreti Projesi: Arslan Hazreti, Folva Zaman, Duygu Demir**
27 Ocak 21.00 **Helesa (Doğu Karadeniz'den Türküler)**
Sahnesini haftada bir gün amatör müzisyenlere ayıran Kadıköy'deki mekânda perküsyon, kemençe, gitar, flüt, Osmanlıca ve antik felsefe atölye çalışmaları da yapılıyor. www.gitarcafe.com

Peyote

Dinar Bandosu

3 Ocak **Colourless** / *4 Ocak* **Kim ki o - Noisy Sins Of The Insect - Change Of Plans** / *5 Ocak* **Düş Macunu - Kafabindünya** / *6 Ocak* **Pieces Of Grasshopper - Proudpilot** / *10 Ocak* **Princesse Rotative - Liléa Narrative** / *11 Ocak* **Alef - O.T.R** / *12 Ocak* **Neon - Sakin** / *13 Ocak* **Fungu - Dandadadan** / *17 Ocak* **Sepia - Tatufly?** / *18 Ocak* **Opal - Golatkin** / *19 Ocak* **In Between - Ayyuka** / *20 Ocak* **One Bite Stand - Winona Riders** / *24 Ocak* **DDR - Cin Düğünü** / *25 Ocak* **Kaçak** / *26 Ocak* **Dinar Bandosu - Rumble Fish** / *27 Ocak* **Fairuz Derinbulut Feat. Ayben** *31 Ocak* **Clique - Dabbet-Ül Arz - Ars Longa**

Lizbon'dan Cabo Verde'ye

Lizbon'daki yeni nesil Afrikalıların sesi Sara Tavares, Afrikalı köklerinden beslenen sağaltıcı nağmelerini Avrupai ve çokdilli şarkılarına yediren, Salif Keita'nın, Cesaria Evora'nın, Bob Marley'in ruh akrabası bir dilber. Afro-beat ve reggae'yle de hemhal olan Portekiz müziğinin yüzakı Tavares, gitarı ve ekibiyle 29 Ocak'ta İşsanat'ta Cabo Verde adasına düşsel bir gezintiye çıkaracak...

Beyoğlu Hayal Kahvesi

7 Ocak **Gevende** / *8 Ocak* **Quartet Muartet** / *9 Ocak* **İhtiyaç Molası** / *10 Ocak* **Aslı** / *14 Ocak* **Passiflora** / *15 Ocak* **Cem Adrian** / *16 Ocak* **Zeynep Casalini** / *17 Ocak* **Yeni Türkü** / *21 Ocak* **Sarp Maden Quartet** / *22 Ocak* **Demet Tuncer** / *23 Ocak* **Emre Altuğ** / *24 Ocak* **Reigbord** / *28 Ocak* **Tuluğ Tırpan Project** / *29 Ocak* **Hale Caneroğlu** / *30 Ocak* **Bulutsuzluk Özlemi** / *31 Ocak* **Sıfır Km.**
Ayrıca her pazartesi 00:30 **Murat Çekem Band** / *Her salı 00:30* **Deep** / *Her çarşamba 00:30* **Özge Fışkın** / *Her perşembe 00:30* **Nefes** / *Her cuma 00:30* **Mirkelam** / *Her cumartesi 00:30* **Soul Stuff** / *Her pazar 00:30* **Galactica**

Mirkelam

ETKİNLİK

Yenişehirmektupçuları ve Pasolini okuması...

Osmanlının son dönemlerinde çıkmış, gündelik hayatı sorgulayan bir edebiyat türü olan şehir mektupçuluğundan hareketle Aylin Kuryel ve Bob Pannebakker, İstanbul'dan Amsterdam'a uzanıyor. Bir kentin ve insanlarının kimliğinin oluşmasında detayların ne denli etkili olabileceğine kafa yoran, turistik ve basmakalıp klişeler arasında boğulan şehirlere başka gözlerle bakan sergi, İstanbul ve Amsterdam'da çekilmiş, kentsel detaylar üzerine kurulu fotoğraf serileriyle her iki şehirden toplanmış video ve sesleri 9-18 Ocak tarihlerinde Roxy'de görücüye çıkarıyor. 16 Ocak'taki 19:00 matinesini de ajandamıza geçelim. Sinema ve felsefe tedrisatından geçmiş, ödüllü filmlerin sahibi, Gramsci ekolünden İtalyan sanat eleştirmeni Pasquale Misuraca'nın "Pasolini'nin Külleri" belgeselinin ardından Pasolini okumasına doğru bir söyleşi gerçekleştirilecek izleyicilerle...

İzafi değil, büyük sergi

Dili dışarda tatlı/çatlak profesör imgesiyle popüler kültürün metalarından, ikonlarından biri de Einstein. Bugün kanıksadığımız zaman, uzunluk ve kütle kavramlarında devrim yapmış, enerjinin yasalarını yazmış bir bilim insanı. $E=mc^2$ malumunuz... Hocanın yaşamını, teori ve çalışmalarını, sosyal ve politik yönünü orijinal belgelerle interaktif bir şekilde ve anlatımlarla ortaya koymayı amaçlayan sergi dört futbol sahası büyüklüğünde bir "deneyim merkezi" olarak geçen Doğuş OtoMotion-Maslak'ta 2 Mart'a kadar gezilebilir. Fizikle işim olmaz demeyin, mevzumuz insanlık durumları... *www.otomotion.com.tr*

Garajistanbul

Tiyatro: *3, 4, 30, 31 Ocak 20:30, 5 Ocak 15:00* **Oyunu Bozuyorum**
9-24 Ocak 20:30 **ashura**
Dans: *7, 8 Ocak 20:30* **İstanbul Dans Tiyatrosu: Mahrem**
28, 29 Ocak 20:30 **Çıplak Ayaklar Kumpanyası: Dzzzt Dzzzt**
Müzik: *5 Ocak 21:00* **Sema: Hayat Gülerken Ağlatır**
Edebiyat: *6 Ocak 19:00* **9 Şiir 9 Beste: İsmet Özel - Cumhur Bakışkan** *www.garajistanbul.com*

Kral ölmedi, aramızda yaşıyor!

Elvis'çilerin en mutlu ve belki en kederli günü 11 Ocak. Dünyanın dört bir yanında beklenen Elvis'in 73. yaşgünü kutlamalarına İstanbul-Beyazıt'taki The President Hotel'den bağlanıyoruz. O gece Yerli Elvis'lerimiz kralın farklı zamanlarını canlandıracaklar. Tel: 516 69 80

Santralistanbul'dan iki haber

Bilgi Üniversitesi Görsel İletişim Tasarımı ile Fotoğraf ve Video Bölümü öğrencilerinin türlü kavramsal temalarda ürettiği işlerden derlenen "track" seçkileri alışkanlık yaptı. Bu dönemin mevzusu "temas": Track 07'deki öğrenci işlerini 10 Mart'a kadar Santralistanbul'da görebilirsiniz. Yine Santralistanbul'un 7 Ocak'ta kapılarını açacağı "Yeni Yıla Kitapla Girelim" fuarıysa dört gün sürecek. Bu mini kitap fuarında alternatif basın da dergilerini satışa sunacak. (Roll - Express standına da bekleriz...)

SERGİ

Cihat Burak

İstanbul Modern koleksiyonunun parçası "Şairin Ölümü"ne bakıp bakıp, "ah keşke bir Cihat Burak sergisi olsa" diye iç geçiriyorduk; dualarımız kabul oldu! Alabildiğine geniş bir seçkiyle Türkiye tarihinde gerçeküstücülüğün ve fantastiğin nevi şahsına münhasır ustasının resimleri 23 Mart'a kadar İstanbul Modern'de. En sevdiği yazar Evliya Çelebi nasıl dünyayı köşe bucak gezdiyse, ressam, mimar, yazar Cihat Burak da ömrü 1994'te sonlanıncaya dek, zihninin bütün kıvrımlarını gezdi, resmetti, yazdı. Burak'ın resminde katı gerçekler ve hiciv kol kola girerek, kâh dünyayı kurtaracak sihirli formül mizah, kâh eşi benzeri zor bulunur bir naiflik aracılığıyla yer buldu. Konukları arasında Cevat Çapan, Aydın Boysan, Necmiye Alpay, Bertan Onaran, İpek Tekil, Doğan Hızlan ve Fatih Özgüven'in de bulunduğu bir dizi söyleşiye de ev sahipliği yapacak sergide, Ara Güler'in vizöründen 23 Cihat Burak portresi de cabası. Serginin yolunu tutmadan evvel ustanın "Cardonlar" ve "Zenci Kalınız!" gibi eserlerini koltuk altında gezdirmenin büyük faydası var, zira bu sağlıksız günlerde ilaç gibi gelecektir!

MECMUA

Kılavumuz Kargamecmua olsun!

Kadıköy'ün Kadife Sokağı'ndaki gözbebeğimiz Karga'nın çocuklarından Kargamecmua bir yaşını doldurdu. Her an her yerde karşınıza çıkabilecek ücretsiz "sanat ve yaşam kültürü dergisi" Karga elemanlarını ve müdavimlerini kapsayan kolektif bir çalışmanın ürünü. Dergideki söyleşilerin ve yazıların yanı sıra maharetli çizimler de göz doyuruyor. Kargamecmua'nın Ocak 2007 sayısında şiirlerinin tadı damağımızda duran Özer Bal'ın Hrant Dink'e yazdığı bir şiir, "allah korkusu" sergisi üzerine Hafriyat'la bir söyleşi, Serkan Kafalı, Sarp Keskiner ve Yenal Yergün'ün kalemlerinden envaiçeşit korku yazısı, Osman Kaytazoğlu'nun Stockhausen vedası, Akın Eldes ile "Cango" üzerine bir söyleşi, Tayfun Polat'tan bir Nick Hornby yazısı ve Utkan Çınar'dan "Karışık Kaset Yapma Teknikleri" oltamıza takılanlar. Nice nice yaşlara Kargamecmua...

DÜKKAN

Feminist kitabevi Amargi açıldı!

Amargi, "yaşamak en büyük akademik faaliyet" der ilk günden bu yana. Önce kadınları bir çatı altında topladı. Kadınları anlattı, kadınlara anlattırdı. Akademik faaliyet dediyse de, teoride kalmadı, pratiği uygulamak da biricikleri oldu. Son bir yılda giriştikleri dergi faaliyeti üstüne bir de kitabevi haberi geldi. Memleketin ilk feminist kitabevi, Amargili kadınların uğraşıyla hizmetimizde. Hem ruhunuza hem cebinize hitap edecek kitaplar raflarda yerini almış. Alışveriş şart değil, bir nefeslenme payı, sığınılacak bir adacık olmuş. Ama Esmeray'ın mis gibi çorbalarının tadına da bakın, çay kahve buyurun... Büyük Parmakkapı sokaktan girince sağda Tel sokaktaki Taksim Ticaret Lisesi'nin tam karşısı.

Jean-Honore Fragonard

İNTERNET

Gece Servisi 24 saat yayında

Gece Servisi, Açık Radyo'dan taştı, internete düştü. Cuma geceleri 23-24'te müzikseverlere seslenen Müge Turan ve Necati Tüfenk'ten dev hizmet. Bugüne kadar yaptıkları programların –yani 253 kayıdın– tastamam hepsi www.geceservisi.net'te. Yılların arşivine, anısına dalmak için bir tıklayıp içerde kaybolmaya değer!

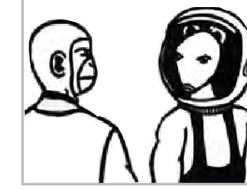

kargart

kargacanlı

AKIN ELDES TRIO

11 Ocak Cuma
S. 20:30

kargart sergi salonu

EFES Pilsen

Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul T: 0216 330 31 51
F: 0216 346 55 46 www.kargabar.org - www.kargart.org

ROLL KİTAPLIĞI

Abidin Dino Kısa Hayat Öyküm (Can)
André Gorz Son Mektup –Bir Aşk Hikâyesi (Ayrıntı)
Carmen Laforet Hiç (Metis)
Cem İleri Yazının da Yırtılıverdiği Yer –Bir Bilge Karasu Okuması (Metis)
Ender Özkahraman Son Kullanma Tarihi –Orası Hikâyeleri 4 (İletişim)
Ernesto Che Guevara Bolivya Günlüğü (Everest)
Ferit Edgü Van Gogh Yüz Yıl Sonra (Sel)
Gilles Deleuze Sacher-Masoch'un Takdimi (Norgunk)
Handan İnci Oğuz Atay'a Armağan: Türk Edebiyatı'nın "Oyun/Bozan"ı (İletişim)
İrfan Sayar Zihni Sinir Külliyatı (İletişim)
Marjane Satrapi Persepolis (Minima)
Michael Löwy Walter Benjamin: Yangın Alarmı (Versus)
Murathan Mungan Dağ (Metis)
Müslüm Yücel Edebiyatta Ölüm ve İntihar (Agora)
Nick Hornby Ölümüne Sadakat (Sel)
Nursel Duruel (haz.) İnsanlar İçinde Bir İnsan –Sait Faik Hikâye Armağanı Antolojisi 1955-2007 (YKY)
Özcan Yurdalan Belgesel Fotoğraf ve Fotoröportaj (Agora)
Pelin Özer Cam Kulübeler –202 Haiku (Roll)
T.S. Eliot Edebiyat Üzerine Düşünceler (Paradigma)
Ulaş Özdemir Şu Diyâr-ı Gurbet Elde –Aşık Mücrimi'nin Yaşamı ve Şiirleri (Pan)

Yaratıcı, komünal, fiziksel deneyim

2005'te Kanada'da yılın eğitimcisi ödülünü alan, görme kültürü, dijital teknolojiler ve görsellik arasındaki ilişkiler, internet, bilgisayar oyunları, canlandırma filmler, tasarımcılık üzerine çalışmalarıyla tanınan "imge ekolojisti" Kanadalı yazar Ron Burnett'ten taşınabilir kulaklıklı müzik çalarlardan rave kültürüne uzanan gerçeklik ve sibermekân algısına dair tadımlık bir pasaj...

Walkman'ler, Discman'ler ve MP3 çalarlar, bedeni işin içine katan bir sürecin örnekleridir. Müzik kulağa yerleştirilir ve steryofonik seslerin "efekt"leri, ortamdan kısmi tecrit içinde deneyimlenir. Bu teknolojinin gücü, dinleyicileri bütünlüklü bir deneyim içine gömebilmesidir. Seyir noktası ihtiyacıyla birlikte özgül olana, yerel olana, hatta yerli olana duyulan ihtiyaç da ortadan kayboluyor gibidir. Bir kayıp değildir bu, daha çok bir deneyim düzeyinden ötekine anlık kaymalarla ilgilidir.

Oysa tersine tekno partiler (rave), dinleyicilerin, teknolojinin üzerlerindeki rolü ve etkisiyle mücadele ederken katıldıkları kültürel etkinliklerin varabileceği noktanın önemli bir ifadesi haline gelmiştir. Tekno-partiler, Walkman kültürünün anti-tezidir, yine de paradoksal bir biçimde bu teknolojilerin sağladığı bilgi ve deneyime bağlıdır. Tekno-partiler, maddi gerçeklik ile maddesizleşme deneyimleri arasındaki can alıcı bir temas noktasıdır. Bu bağlam dahilinde bedenlilik, bir ifade aracı ve yeni cemaat biçimlerinin kurulması için bir zemin ve maddesizleşmenin panzehiri haline gelir. Bunun yolu da, aşırı derecede cinselleştirilmiş ve fiziksel olarak karmaşık olan ortamlara gömülmekten geçer. Tekno-partiler saatlerce sürer ve "particiler", fiziksel olanla imgesel olanı yakınlaştırmak için çoğunlukla gece boyunca dans ederler.

Fiziksel bitkinliğin, uyuşturucunun, alkolün ve onca insanın birbirine bu denli yakın olmasının birleşimi, dijital bir mekânda yaratılabilecek herhangi bir şeye benzemeyen bir cemaat hissi yaratır. Bir tekno-partide olmak, sürece ve amansız, tempolu ve fiziksel olarak boğucu olan müziğe teslim olmaktır. Walkman ile tekno-partiler arasındaki devamlılık, dinlemeyi beden hareketinden ayıran mesafeyi aşmayı –müziğe angaje olmanın daldırdığı hülyaları yaratıcı, komünal ve fiziksel bir deneyime tercüme etmeyi– yoğun şekilde arzulamakta yatmaktadır. Bundan başka, tekno-parti sahnesi aynı zamanda bir yeraltı mekânı yaratmakla, ana-akım tarzlara bir alternatif ve kamusal bağlamlardaki geleneksel etkileşim anlayışlarına bir meydan okuma yaratmakla ilgili bir şeydir. Bu karşıtlıklar, bedensel deneyimlerin sanal ortamlarla omuz omuza vermesiyle mümkün hale gelen etkinlikler açısından çok önemlidir.

Sanal olanla gerçek olanın etkileşimi ve bir süreklilik kurma tarzları, Batı kültürünün kaygılarını ve kaynaklarını, temsiller olarak imgelerden ustalık/hakimiyet (mastery), görselleştirme ve kontrol araçları olarak imgelere kaydırmış olduğu hususundaki inancımla paralellik gösteriyor. Bu kayma, tamamıyla farklı bir iletişim ve anlama evreninin habercisidir. İmgeler artık yalnızca dünyayı yansıtmak için kullanılmıyor. Bilakis, bireylere doğa ve kültür deneyimlerinde rehberlik eden dilsel, duygu yüklü ve cisimleşmiş aletlere dönüşmüş durumdalar. Sibermekân bu anlamda, dijital teknolojiler yoluyla yaratılmış ve muhafaza edilmiş bir "mekân"dan çok daha fazlasıdır. İletişim ağlarını ve kültürel, bilimsel ve politik etkinliğin çeşitli biçimlerini içine alan sibermekân, yeni bir etkileşim türünün metaforudur. Açıktır ki bu durum, hem yerelliğin tanımıyla cemaatin anlamını hem de imge-alanların iletişim süreci üzerindeki rolü ve etkisini etkilemektedir.

Ron Burnett, İmgeler Nasıl Düşünür? (Metis)

→49

TIKEN JAH FAKOLY

Sulh reçetesi

Paris'te yaşayan reggae ustası, "Afrikalı" adlı yeni albümüyle memleketi Fildişi Sahili'ne selam yolluyor…

Beş yıllık gönüllü sürgünlüğün ardından, Fildişi Sahili'nde –önce Abidjan'da, sonra da Bouaké'de– ilk konserlerini verdin. Bu nasıl mümkün oldu?
Abidjan'da sahneye çıkmadan, isyancıların kalesi olan Bouaké'de konser vermek istemiyordum. Ama asıl önemlisi, ulusal düzeyde barışma sürecinin kabul edilebilir hale gelmesini arzu ediyordum. Barışa katkımı sunmanın zamanı geldi diye düşünüyorum. İsyankârların tarafında bir müzisyen olarak görülüyorum. İsyancıların eylemlerini hiçbir zaman desteklemedim, ama Fildişi'ndeki hastalığa koydukları teşhisi paylaşıyorum. Ayrıldığım nokta, önerdikleri reçeteye dair.
Son albümün "Africain"de Afrikalı mültecilerin Avupa'ya göçünü işliyorsun.
Evet, özellikle "Africain à Paris", "Où aller où", "Ouvrez les frontières" şarkılarında,

Avrupa ülkelerine gitmek isteyen Afrikalılara iki mesajım var. Bir kere, Avrupalıların onları reddetme hakkının olmadığını söylemek istiyorum. Avrupalılar Afrika ülkelerine ellerini kollarını sallayarak girebiliyorlarsa, tersi de geçerli olmalı. Ama Afrikalı kardeşlerimizin şunu da anlamaları gerekiyor: En şık giysileriyle Eyfel Kulesi'nin önünde fotoğraf çektirip memleketlerine gönderseler de, hepsi de Paris'te yokluk içinde yaşıyor. Akrabalarını, arkadaşlarını ağırlayacak güçleri ve gece altlarına serecekleri bir döşekleri maalesef yok…
Sarkozy'nin göçmenler aleyhindeki konuşmalarına ne diyorsun?
Her şey bir yana, samimiyetini takdir ediyorum. Daha önceki Fransa cumhurbaşkanlarının paternalizminden farklı. Sarkozy'nin Afrikalılar, genel olarak siyahlar hakkında ne düşündüğünü biliyoruz en azından. Neyle karşı karşıya olduğumuzu biliyoruz. Chirac'ın ya da diğerlerinin sahte kardeşlik söyleminden iyidir. Biz Afrikalıları bilinçlenmeye zorluyor.
IMF'nin yeni başkanı Dominique Strauss-Khan'ın Liberya'nın borçlarını silmesini nasıl yorumluyorsun?
Takdire şayan bir hareket, ama arkasının gelmesi lâzım.
(Les Inrockuptibles, Mondomix, çev: Siren İdemen)

ANDREW BIRD

Bilim, teknik, pop

Amerikalı barok-popçu, 2007'de "Armchair Apocrypha"yı yayınladı.

Uzun bir Avrupa turnesi yaptın. Oralarda hâlâ Amerikalı şarkı yazarı olarak mı kategorize ediliyorsun?
Artık değil. İlk başlarda Jeff Buckley, Rufus Wainwright isimleri geçiyordu referans olarak. Daha sonra Sufjan Stevens, Joanna Newsom isimleri anılmaya başladı. İnsanların bir bağlantı noktası arama ihtiyacını anlıyorum. Avrupa'dakilerin onda dokuzu Amerikalıların tersine seni dinliyor ve dediklerini anlamaya çalışıyor. Ama doğru anlıyorlar mı, bu ayrı konu.
İnsanlar senin müziğinde Doğu Avrupa ve Avrupa etkileri buluyor.
Galiba Fransızlar, Ravel, Debussy gibi bazı ilham kaynaklarımı anlıyorlar. Kendi müziklerinde olmayan şeyi görüyorlar benim müziğimde. İlginçtir, bu ülkelerin insanları sola eğilimli olmasına rağmen müzikleri muhafazakâr. Fransa, İtalya, İspanya sokaklarında yeterince bireysel ifade biçimi yok. En azından bana öyle geliyor.
Keman çalman ya da klasik müzik eğitimin, Avrupalıların seni sevmesi için bir neden olabilir.
Klasik müziğe hiçbir zaman formel yaklaşmadım. Dört yaşındayken Suzuki metoduyla başladım kemana: Bir Japonun geliştirdiği, çocuğun dili henüz öğrendiği dönemde, beraberinde müziği de öğrenebildiği bir sistem bu. Tamamen kulağa dayalı bir öğrenme biçimi. Tıpkı dil gibi. Okumadan önce konuşmak gibi…

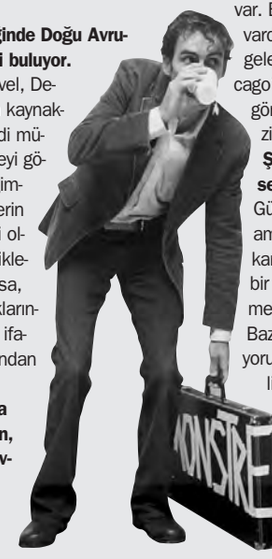

Chicago'da yaşıyorsun ama müziğin Los Angeles, New York gibi daha "şık" şehirlerde daha çok tutuluyor.
New York'ta yaşasam daha yoğun bir müzik yapardım eminim. Chicago'da yaşıyorum, ama Illinois'de, etrafta tavukların koşturduğu küçük bir çiftliğim var. Bunun müziğime etkisi vardır. New York ve Los Angeles'takilerin tersine Chicago'da insanlar daha alçakgönüllü bir ruh halinde müzik yapıyor.
Şarkı sözlerindeki bilimsel terimler dikkat çekici.
Gündelik hayatta olmayan ama kulağa hoş gelen ve karmaşık anlamları olan, bir şeyler çağrıştıran kelimelerle dolu bilim dünyası. Bazen kelime listeleri yapıyorum. Bazen de tek bir kelimeye takılıp gidiyorum. O kelimeyi anlamlı bir şekilde şarkının içine yedirmek benim için bir macera oluyor.
(Popmatters, Pitchfork, çev: Ogan Güner)

DWEEZIL ZAPPA

Franks wild years

Frank Zappa'nın 38 yaşındaki oğlu, son iki yılını, babasının eserlerini yorumladığı konser turnesinde geçirdi.

"Zappa Plays Zappa" turnesi fikri nasıl düştü aklına?
Frank'in bütün albümlerini kronolojik sırasıyla dinlemeye başladığımda fark ettim ki hepsi birbiriyle bir şekilde bağlantılı. Kafasında sanki büyük bir plan varmış da adım adım bu planı örüyormuş gibi… O zaman karar verdim, ama bu sefer de parçaları öğrenmem ve onun gitar tekniğine yaklaşmam gerekiyordu. Bu neredeyse iki yılımı aldı.
En büyük oğul olarak bunu yapmak için bir sorumluluk mu hissetin?
Hayır. "Aile geleneğini yaşatmalıyım" demedim. Evlendim, bir kızım oldu. Kızım Frank'i hiç tanımadı. Dahası Frank'in eserlerini canlı olarak da dinleme şansına erişemeyecek. Onun gibi gençlerin hepsi için geçerli bu. Genç kuşakla onun müziği arasındaki boşluğu doldurmak istedim.
Frank Zappa'nın müziği niçin önemli?
Popüler müziğin bütünü içinde eşi benzeri yok. Hiçbir yere oturtamıyorsun. Bu yüzden neredeyse Al Yankoviç benzeri bir deli muamelesi yapıldı Frank'e... "Don't Eat The Yellow Snow"u yazan adam, "G-Spot Tornado"yu (bir elektronik beste), "Dog Breath Varitons"u (oda müziği) ve birçok orkestral eseri yazan adamla aynı. Kariyeri boyunca farklı türlerde 75 albüm yapan birinden bahsediyoruz. Benim amacım onun kim olduğuyla ilgili daha geniş bir resim sunabilmek. "Valley Girl" ve "Titties and Beer" gibi çok bilinen şarkılarını çalmıyoruz. Bu gibi şarkıların, Frank'in kendi sesinden, evde plaktan dinlenmesi çok daha iyi. Onun sert hicvi hâlâ geçerliliğini koruyor. Onu bugüne taşımak için bir şey eklemek gerekmiyor. Mozart çalarken kafana esti diye araya bir şey koyamıyorsan, burada da öyle davranmalısın.
Frank'in klasik eserlerini de sahnelemeplanın var mı?
Klasik bestelerine olan ilgi artış kaydetti. Bize nota talepleri geliyor sürekli. İlerde rock besteleriyle klasik bestelerini sahnede bir araya getirmek istiyorum.
(Popmatters, çev: O.G.)

ETIENNE DAHO

Günlükten şarkılar

Yeni çıkan "L'Invitation", 1981'den bu yana, Fransız Daho'nun 11. stüdyo albümü.

İlk müzikli anılarınız neler?
Cezayir'de dedemin bakkal dükkânında bir tane jukebox vardı. Boyum ancak yetiyordu, büyülenmiş gözlerle bu sihirli kutuyu seyrederdim: Kol kalkıyor ve Beach Boys plaklarından birinin üzerine konuyor. İşte, ilk aşk!.. Şimdi evimde juke-box yok, nesnelere bağlılığım yoktur; ama bilgisayarımda hazırladığım listelerle o müzik dinleme sisteminin bir benzerini yaptım. Son zamanlarda, Sam Cooke'un "Bring It on Home to Me"sini bin kere arka arkaya dinlemişimdir. Ayrıca Cat Power, The Good, The Bad & The Queen ve Amy Winehouse'un albümlerini de döndüre döndüre dinliyorum.
Fransız pop müziğinin en içe dönük karakterlerinden birisiniz.
İnsanlar hakkımda pek bir şey bilmediklerini düşünüyorlar, halbuki her albümüm mahrem günlüğümün bir bölümü sayılır. Ara ara kendi dünyamdan çıkıp dışarıya baktığım da oluyor. Mesela "Ouverture" (2000) bakışlarını başkalarına çeviren bir şarkıydı; birçok genç düğün törenleri için seçiyor o parçayı. Bir şarkının işlevi de bu değil midir; kaçıp büyük kalabalıklara karışmak, sokaklarda izini kaybettirmek…
Son albümdeki "Boulevard des Capucines", Olympia salonunun bulunduğu bulvardan bahsediyor.
Paris'teki ilk Olympia konserimde, ailem salonun boş kalacağından korktuğu için bütün bir sıranın biletini alıp oraya doluşmuştu. Sonuçta, yetişkinlerin oturduğu tek sıra o ol-

du. Salon ağzına kadar doluydu. İçimi coşku kaplamıştı. Şarkı söylemenin hayatımın tutkusu olduğunu o dönemde anladım... "Boulevard des Capucines" adlı şarkı babam hakkında. 1986'da, bir konser akşamında, babamın da seyirciler arasında olduğunu söylediler. Onu doğru dürüst tanımamıştım, nasıl davranmam gerektiğini bilemiyordum ve tepkim reddetmek oldu –bazen kendimi korumak adına hoyrat olabiliyorum. Kulise kesinlikle alınmamasını söyledim ve ölümüne kadar da bir daha onu görmedim. Bana uzattığı ele karşılık vermemiş olmak uzun süre beni çok rahatsız etti. Geçen sene, bana hitaben yazdığı bir deste mektup verdiler; mektuplardan biri de o meşum akşamı anlatıyordu. Bunun üzerine, hemen hemen hiç değiştirmeden, onun gözünden bakan bu şarkı sözlerini yazdım. Bir af dileme, huzur arama şarkısı...
(Rfimusique, çev: S.İ.)

M.I.A.

Johnny Cash'le takılmak

M.I.A.'nın "Kala" albümü 2007'nin en iyilerinden kabul ediliyor...

Bu aralar hangi müziğe takılıyorsun?
Bongo Joe'nun *(Amerikalı sokak perküsyoncusu)* "Innocent Little Doggie"si var. Biraz benim müziğime benziyor, ama davulu ve diğer zamazingoları sanki bir çocuk çalıyormuş gibi. Son zamanlarda duyduğum en halis iş olduğunu tüm kalbimle söyleyebilirim.
İşler ters gidip bıçak kemiğe dayandığında hangi albümden medet umarsın?
Aslında Public Enemy diyecektim ama, tercih hakkımı Jodeci'den "Diary of A Mad Band" için kullanıyorum. Beni ıslah etmeye çalıştıkları ergen zamanlarımda sürekli onu dinlerdim. Bundan ala R&B olamaz. DeVante *(Jodeci'nin lideri)* olmadan Timbaland olmazdı, Neptunes ya da Missy Elliott da olamazdı.
İlk aldığın albüm hangisi?
The Cookie Crew'dan "Born This Way Baby!" Muhteşemdi. O gece uyuyamadım, albümü yastığımın altında sakladım ve yanımda her yere taşıdım. İstediğim her yerde dinleyebilmek için neredeyse 20 kasete kayıt yaptım.
Kendinden başka hangi müzisyen olmak isterdin?
Belki June Carter, eğer öyle olsaydı Johnny Cash'le birlikte olabilirdim. Ya da belki Joan Baez, o zaman da Bob Dylan'la birlikte olurdum.
Müzik dünyasında seni en çok etkileyen kadınlar hangileri?
Tarzıyla ve vizyonuyla Björk inanılmaz biri. Geçenlerde beraber çaldık. Onun gibi birinin yanımda olduğunu hissetmek çok önemliydi. Benim yaptıklarımdan uzak olsa bile, müziğini de beğeniyorum. Saint Martins kolejinde sinema ve görüntü sanatları okudum, Björk'ün kliplerini bu gözle izlediğimde çok avangardist olduklarını görüyorum. Videoklip alanında devrimci iş çıkarmak hiç de kolay değildir… Kendimi Peaches'a ve Elastica'dan Justine Frischmann'a da yakın buluyorum. Müzik yapma arzumu onlara borçluyum.
Duşta hangi şarkıları söylersin?
Karen White'ın "Superwoman"ını söylerim, çünkü "sabah erkenden masana kahvaltıyı bırakırım" diye başlıyor. Yatılı okul yıllarımda bütün kızlar bu şarkıyı söylerdi. Eminim bugün herkes şu meşhur Gossip şarkısını söylüyordur duşta.
En sevdiğin Cumartesi gecesi albümü?
Şimdilerde Pet Shop Boys'un "Party Like A Rock Star"ı favorim.
Peki ya pazar sabahı şarkısı?
Bobbie Gentry'den "Tallahatchie Bridge (Ode To Billie Joe)". Pazar sabahları için hikâyesi olan şarkıları tercih ederim.
(Mojo, Les Inrockuptibles, çev: Çiğdem Öztürk)

KRONOS QUARTET

Amerika'da Irak müziği

Yenilikçi yaylı çalgılar dörtlüsü Kronos, doğu müziğiyle ilgili tüm deneyimlerini, Kasım ayında, Grenoble'daki bir konserde sergiledi...

Şark'a olan ilgi ve sevginiz ne zamanlara dayanıyor?
David Harrington: 1991'de, "Mugam Sayagi" için Franghiz Ali-Zadeh'le bir araya geldik. İlk defa müslüman bir Azerî kadın besteci, bizim için bir parça yazmıştı. Önümüzde yeni bir müzik çağının kapısı açıldı. "Mugam Sayagi" Azerî müziğine özgü bir gam, aslında, bundan belki 500 yıl önce, aşıkların kendi aralarında kullandıkları gizli bir makam. Geleneksel ve mahrem bir müzik.
Programda Irak ve İran'dan temalar da var; onları nasıl keşfettiniz?
Bir İran ninnisi olan "Lullaby" parçası İran'ın güneyinden geliyor; Amerikalıların çoğu bilmez. Burası, halkının büyük çoğunluğunu köle ticaretinin soyundan gelenlerin oluşturduğu bir bölge; o temada Afrika mevcudiyeti büyük yer tutuyor. Dolayısıyla, bir anlamda biraz da Afrikalı olan bir Ortadoğu müziğine geliyoruz. Müzik her zaman insanlarla, onların tarihiyle, kültürleriyle sıkı sıkıya bağlantılı. Müziği bu denli tutku uyandırıcı kılan da bu. "Oh mother, the handsome man tortures me"ye (Ah anne yakışıklı adam bana işkence yapıyor) '80'li yıllarda çıkmış Iraklı bir pop müzik derlemesinde rastladım. ABD'de Irak müziği dinleyebilmek çok zor. Uzun süredir, özellikle de işgalden beri, bu ülke müziğiyle bağlantılar bulmaya çalışıyordum.

Diğer bestecilerle nasıl tanıştınız?
Aleksandra Vrebalov San Francisco konservatuarında öğrenciydi, eski Yugoslavya kökenli bir Sırp. "Call me, neighbour, in this storm" adlı parçası Arnavutluk müslüman müziğine dair daha geniş bir çalışmadan alıntı. İranlı Azerî akordeoncu Rahman Asadollahi ile daha önce de epey çalmıştık. Tanburî Cemil Bey ise 20. yüzyıl başlarından önemli bir Türk tanbur virtüözü ve bestecisi... Ram Narayan, Hint enstrümanı sarangi ustası... Hepsinin inanılmaz bir dili, bakışı, cömertliği var. Onları bir konser için bir araya getirmek çok heyecan vericiydi.
Bu ülkelerden hiçbirinde bulundunuz mu?
Bir tek Türkiye'ye gittim. Ama hayal gücümüzü kullanıyoruz! '60'lı yıllarda, Seattle'da çocukken, 18. ve 19. yüzyıl Avrupa müziği çalarak büyüdüm. O zamanlar da hayal gücümü kullanıyordum; bütün müzisyenlerin yaptığı da budur.
(Mondomix, çev: S.l.)

MATTHEW DEAR

Kedi beşiği

Amerikalı tekno prodüktörünün son albümü "Asa Breed"de bol bol "söz" de yer alıyor...

Müziğinde bir Arthur Russell etkisi hissediliyor.
Hiç kuşkusuz! Russell davul makinalarını, vokal ve elektronik müzikle harmanlayarak organik bir müzik doğurmuştu. Bu da neler yapılabileceğine dair çok kafa açıcıydı. Sıcakla soğuğu karıştırmayı seviyorum. Depeche Mode, Brian Eno gibi elektronik popçular en beğendiğim sanatçılardan olageldi. Esas marifet iyi bir şarkı yazmakta. Ondan sonra onu nasıl sunduğun çok farketmiyor.

'80'lerin elektronik müziğinin yeniden canlanışını neye bağlıyorsun?
Bunu hâlâ önemli buluyorum. Audion mahlasıyla yaptığım işlerle bunu göstermeye çalıştım. Modern enstrümanlarla ve modern bir yaklaşımla klasik tekno yapmaya gayret ettim. Bir tarzın belli bir dönemle sona ermesi gerektiği fikrine katılmıyorum. Bir Roland TR-808 davul makinasının ve emektar bir synthesizer'ın illa ki 1982 ile '87 arasında kullanılmasının hiçbir mânâsı yok. Ne şekilde olursa olsun, derdim retro müzik yapmak değil. Hoşlandığım tarzları dönüştürerek kendimce yeni ve modern bir şeyler yapmaya uğraşıyorum.
Son albümün ismi bir Kurt Vonnegut karakterinden geliyor.
Çalışmalar boyunca albümün adı "Neighborhoods" (Komşuluk ilişkileri) olarak geçti. İnsanlar ve ilişkiler üzerine çok hümanist bir çalışma olduğundan bu isim cuk oturuyordu. Sonra birden, Vonnegut'un "Kedi Beşiği"nde minör bir karakter olan Asa Breed zihnime saplandı. Öyle kavramsal bir durum yok, ama kelimelerin kaynaşımına tutuldum.
Kısa öykü tadında şarkı sözleri derlemeye nasıl başladın?
Son üç yılda kısa öykülerle, temalarla, bir takım kavramlarla daha bir haşır neşir oldum. Varoşların görünenin ötesindeki anlamları daima ilgimi çekmiştir. Ailem sayesinde, hikâye anlatıcılığı sanatına karşı bir kadirşinaslık geliştirmiştim. Teksas'ta yetişip ardından Detroit'e taşınmak ritm duygumu olgunlaştırdı ve bu iki olgunun kombinasyonu dünyada kendi yerimi bulmama yaradı.
(Mojo, çev: Şahan Nuhoğlu)

WYCLEF JEAN

'80'lere hastayım

Yeni albümü "Carnival Vol. II: Memoirs of an Immigrant"ı yayınlayan sanatçının müzikal takıntıları...

Bu aralar hangi müziğe takılıyorsun?
Miles Davis'den "Bitches Brew"a, Bob Marley'den "Exodus"a ve Amy Winehouse'dan "Back To Black"e... Birincisi seni kendi diyarlarından alıp başka yerlere, bir çeşit yeraltı dünyasına götürüyor, sanki koşuyormuşsun ve 40 dakikada başka bir boyuta geçiyormuşsun gibi. Amy Winehouse'da da eski sanatçıların sesi var.
Zor zamanlarda tutunduğun albüm?
Böyle zamanlarda Police'in "Synchronicity"sini dinlerim. Beni lisenin sonundan üniversite zamanlarına götürür. Benim albüm acayip bir beyaz kasete kayıttı, hâlâ da duruyor. İmzalasınlar diye Police'e göndereceğim o kaseti.
İlk aldığın albüm hangisi?
Art Blakey ve Louis Armstrong'lu bir caz albümüydü. 15 yaşımdaydım. Sokaklarda hiphop dinliyordum ama lisede kontrbas çalıyordum. Cazın karmaşıklığını seviyorum.
Kendinden başka hangi müzisyen olmak isterdin?
Hendrix, çünkü o dünya üzerinde gelmiş geçmiş en cool kedi, trilyonda bir gelir öylesi. Nasıl yaptı bütün bunları? Saç kesimine ve konuşma biçimine de bayılıyorum.
Duşta hangi şarkıları söylersin?
Ben bir '80'ler tutkunuyum... De-de-de-duh-duh-der-der-de-de-de-de-de "Take On Me Baby", A-Ha'dan geliyor!.. Culture Club'dan "Karma Chameleon", David Bowie'den "Let's Dance". Herkes '80'lere gülüyor, ama müzik için müthiş bir zamandı. Ayrıca duşun altındayken, sesiniz ahmak gibi çıkıyor.

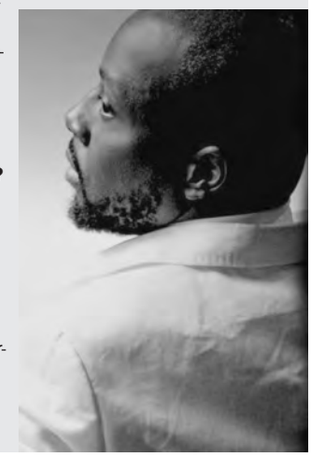

En sevdiğin cumartesi gecesi albümü hangisi?
The Sugarhill Gang'den "Bounce". Paten yaparken dinlenebilir.
Peki ya pazar sabahı şarkısı?
The Commodores'dan "Easy". Belki bir de Marvin Gaye'den "What's Going On".
(Mojo, çev: Ç.Ö.)

"Güzelliği öyle bir savunuyorsunuz ki, balinanın daha güzel olduğu için ineklerden daha fazla saygı gördüğünü iddia edeceğinizi hayal etmiştim."
"Aslında durum öyle" dedi Switters. "Ama öyle kahrolası her yerde bulunmasalardı, inekler de güzel olarak düşünülebilirdi."
TOM ROBBINS, Sıcak Ülkelerden Dönen Vahşi Sakatlar

Rock & roll, Boogie Woogie'nin üstüne ıvır zıvır eklemekten başka bir şey değildir. Eğer siyahsan buna rhythm & blues, beyazsan rock & roll dersin. Anlayacağın, umurumda değil. Ben dinleyicimin kanını kaynatmaya bakarım. **IKE TURNER**

Kardeş, yabancının başlamasıdır. *(Japon atasözü)*

MAP OF AFRICA
Map of Africa
(Juno Records)

Bilinmeyen sularda yüzünce, karşınıza çıkan yeni şeyleri tanıyamıyorsunuz haliyle. Saroyan'ın böyle bir anısı var; Anadolu'dan Kaliforniya'ya göç eden Ermeniler, narı yeni topraklarına götürürler. Bu tuhaf meyvenin ne olduğunu bilmeyen bir arkadaşına bir adet nar veren Saroyan baba, ertesi gün "nasıl buldun" diye sorunca, "çok sert" cevabını alır! Map of Africa'da durumumuz biraz böyle aslında. Bildiğimiz

tek şey şu: "Map of Africa," DJ Harvey ve Thomas Bullock'un ortak projesi. Ama sakın bu "ambalaja" bakıp hüküm vermeyiniz. Albumümüz ne DJ müziğinden, ne de parti havalarından mürekkep.
Hadi albümün resmini çizelim, coğrafya 101: Terli, Harley'li, viskili bir çöl barındayız, ZZ Top'vari adamların bilardo oynayıp içkilerini tokuşturdukları bir yer burası. Fakat, ara ara, rutubetli bir İngiliz garajında da bulabiliyorsunuz kendinizi, elektronik aletlerinin başında duran kemiksi şeylerin eşliğinde. Topografi, sert ve erkeksi; Marlboro kirliliği –Cambridge yumuşaklığıyla kırılan. Yani, ne tam İngiliz, ne tam Amerikan.
"Wyatt Urp", "Bone" ve "Snake Finger" gibi şarkılar, kovboy ve Kızılderili savaşlarının "modern marşları" olma mahiyetinde. Saloon'un piyanosunu bile unutmamışlar "Bone"da. Bu şarkıların psychedelic loop'ları Doors'un sihirli mantarlı dünyasını da hatırlatıyor ayrıca. "Western Love" ise bir bilgisayar oyununun müziği gibi. Birazdan, alien'vari bir yaratık çıkacak kumlardan. Sanıyorum, garp aşkını iyi anlatan bir imge bu iki sırtlı canavar. Diğer yerlerde, DJ aletleri bizi bu amerikanadan çekip çıkartıyor. "Get outta bed"de mesela, "save my soul / save my fucking asshole" gibi anlamlı sözler ve synthesizer beeb'leri sayesinde, vıcık vıcık bir Cronenberg laboratuarına girmiş oluyoruz. "Dirty Lovin" yine aynı damar ve ıslaklıkta. Günde bir ya da iki defa, pis pis sevişme nasihatı, gitar gıcırtıları ve elektronika sızıntılarıyla sunuluyor, afiyetli bir şekilde. Backstage tüyolarını bu kadar açık açık sunmaları güzel tabii, fazlasıyla "politically correct" hale gelmiş dünyamızda. Benzer espri anlayışına "Plastic Surgery"de de rastlayabiliriz. Albüme ismini veren "Map of Africa" ümit burnuna varmanın huzurunu taşıyor. Fırtınaları geride bırakmanın rahatlığı içinde, rahat rahat uzanabiliriz siyahlığa. Arkana'nın meyvelerini yemeğe… Şaşırmayı, şaşırtılmayı ne kadar özlemişiz meğerse! Yaşasın sevgili nar, sevgili Pandora.
Pelin Batu

HOLY FUCK
LP
(Young Turks)

Roll'un geçen sayısında Gang Of Four'dan Andy Gill anlatıyor: "Fransız ikili Justice'i biliyorsunuzdur. Kısa süre önce onları canlı gördüm. Aman tanrım inanamadım. Çılgıncaydı. (…) Kesinlikle canlı görmeniz lâzım. Albüm hakkını vermiyor. Gitarları birbirlerinin üzerine bindiriyorlar, plaklar aynı şekilde. Ses seviyesi de acayip yüksek." Justice'i canlı görme imkânınız yoksa size hemen Holy Fuck'ı ve yepyeni uzunçalarlarını tavsiye edelim. "LP" kesinlikle bu işin hakkını veriyor. Kurucu üyeleri Graham Walsh ve Brian Borcherdt olan, Kanada-Torontolu bir ekip Holy Fuck. Oralarda "Toronto'nun Şeytani Süperstarları" olarak nam salmışlar. Aslen, 1994'te kurulan bir plak firması ve müzik kolektifi olan Dependent Music'in bir parçasılar. "Süperstarlar" payesiniyse çalıştıkları pek çok farklı ve kabiliyetli müzisyen sayesinde alıyorlar –bu albümde iki farklı davulcu, üç klavyeciyle çalışıyorlar mesela. Kuruldukları 2004'den bu yana pek çok önemli festivale misafir oluyorlar. Bol sahne tecrübesinin meyvelerini de bu albümle topluyorlar. Açılışı yapan "Super Inuit" bir konser kaydı. Diğer şarkılar da stüdyoda canlı kaydedilmiş. Girls Against Boys'dan Eli Janney ile, Broken Social Scene'den Dave Newfeld'in prodüksiyona katkılarını da atlamayalım.
Ne rock, ne elektronik, hem ikisi birden hem de ikisi de değil. Holy Fuck'da iç içe girmiş bir şeyler olduğu kesin, ancak ayırmak da hiç lüzumlu değil. Bu sene Battles, Black Dice gibi rock tabanlı avangard orkestralar ile Burial, Dijitalism, Simian Mobil Disco gibi dibine kadar elektro grupların senesi oldu. Holy Fuck, Chemical Brothers yorumlayan bir Mars Volta ya da tam tersi olarak, bu iki tarafın tam da ortasında duruyor. Her iki tarafın dinleyicilerince kolayca sevilip, içine girilebilecek bir müzik icra etmeyi başarmakla kalmıyor, neredeyse pop dinleyicisine göz kırpıyor. "LP" geride bıraktığımız senenin dikkate değer albümlerinden. Gözden kaçırmayın deriz. *İlker Aksoy*

SAUL WILLIAMS
The Inevitable Rise and Liberation of NiggyTardust!
(Fader)

Saul Williams ABD'deki siyah cemaatin gurur duyduğu biri şüphesiz. Ama yalnız onların mı? Elbette değil. Varlığıyla ve sazıyla sözüyle bizim de, tanımaktan ve dinlemekten gurur duyduğumuz bir şahsiyet. Biraz Martin Luther King'den alın, biraz Chuck D'den, biraz da Paul Robeson ekleyin. Böyle bir adam sevilmez de kim sevilir? 1974 doğumlu Saul Stacey Williams bundan on beş sene önce oyunculuk dersleri de alan bir felsefe öğrencisi. Lisans eğitimini tamamladıktan sonra New York Üniversitesi'ne oyunculuk master'ı için geliyor. Bir şair. Hem de mikrofonu buldu mu bırakmayan cinsinden. Dolayısıyla yazmakla kalmıyor, şiirlerini canlı canlı icra da ediyor. "Nuyorican Şairler Kahvesi"nin 1996 Grand Slam şampiyonu bile oluyor. Ki bu şampiyonluk, kendisine Sundance ve Cannes'da ödüle boğulan 1998 yapımı "Slam" filmindeki başrolü getiriyor. Şairlikten müzisyenliğe, spoken word'den rap'e giden yol hiç de uzak değil. Derdi olanın içini dökmesi için müzikten daha kıyak yol da yok. Patti Smith de şairlikten rock'n'roll şarkıcılığına atlamamış mıydı? Williams da birkaç EP'den sonra 2001'de ilk albümü "Amethyst Rock Star"ı çıkarıyor. Hem de işlerine hayran Rick Rubin'in plak firmasından, onun prodüktörlüğünde. O günden sonra da şair ve aktör kimliklerinin yanına rock yıldızlığı da ekleniyor. The Fugees, Erykah Badu, Wax Poetic (birlikte İstanbul'a gelip Babylon'da da çalmışlardı), KRS-One, Zack De La Rocha, De La Soul, DJ Krust, Michael Franti, Coldcut, Buckethead, Will Oldham, Mars Volta, Serj Tankian çalıştığı, birlikte çaldığı isimlerden bazıları desek işin ciddiyeti daha iyi anlaşılır elbette. Tabii bunların arasında bir isim daha var ki, onun yeri çok farklı. Bu adam Trent Reznor. Birkaç sene önce Nine Inch Nails'in altında sahne alan Saul Williams'a bir albümde, olmadı en azından bir şarkıda birlikte çalışmayı teklif ediyor. Sonuç "The Inevitable Rise and Liberation of NiggyTardust!".
Karışımımıza bolca Ice-T de ekleyin şimdi. O "kaçınılmaz isyan ve özgürlük"e adım adım yaklaşırken, dünyayı, özellikle de siyahların dünyasını, "kapkara" resmeden bu endüstriyel hiphop albümü, gangsta rap numaralarına da bolca meyletiyor zira. Willams'ın yarattığı alter ego'su Niggy Tardust Harlem'in arka sokaklarından fırlamış bir gangster prototipi. Bowie'nin Ziggy'sinin tam tersi. Ziggy dünya halinin sertliği içinde yitip giderken, Niggy aynı dünyada ayakta kalıp özgürleşmeyi başarıyor. İşin geri kalanını da Trent Reznor'ın dehası tamamlıyor: Türlü çeşit beat, feedback, türlü çeşit gürültü, hırıltı, inilti Tardust'ın hikâyesine eşlik ediyor... Prodüktör koltuğundaki Reznor'ın yanında miskleri yapan tecrübeli müzisyen Alan Moulder var, albümün diğer misafirleriyse CX Kidtronik ve Thavius Beck. Unutmadan ekleyelim, bu şarkıların arasında acayip güzel bir de U2 cover'ı bulunuyor: "Sunday Bloody Sunday". Radiohead'in son albümünü dağıtım şekli müzik endüstrisinin dengelerini değiştirir mi, değiştirir demiştik. "The Inevitable Rise and Liberation of NiggyTardust!" da web sitesinden bedava dağıtılıyor. Çok daha kaliteli bir kayıt indirmek istediğinizdeyse, bu sadece beş dolarınıza mal oluyor. Bu işi ilk önce kafasına Trent Reznor soksa da, Williams cesaretini doğrudan "In Rainbows"dan almış. Şimdilik elde var iki. Darısı diğerlerinin başına! *İlker Aksoy*

Korkuyu asla küçümsemeyin. Korku patrondur. Korku kraldır. Korku Tanrıdır. Her yerde ve her şeydedir. Tehlike potansiyeli. Ne dersiniz? Korku iyi bir şef ama kötü bir savaşçıdır. **NICK CAVE**, Ve Eşek Meleği Gördü	Gerçekten de pencereden, insanın yüreğini oyup ciğerini delen, ziyadesiyle hüzünlü ve alabildiğine armudî kemençe nağmesi geliyordu. Ama bu nağme o kadar yürek parçalayıcıydı ki, sokaktaki kalabalık içinde ağlamaklı olmayan bir tek kimse bile yok gibiydi. Hatta nağmeyi kulaklarıyla değil de tâ kalbinden hissetmiş olacak ki, bir sağır dilenci de kirli mendiliyle gözünün yaşını siliyordu. **İHSAN OKTAY ANAR**, Suskunlar
Bir derin yaram var yâr yarasıdır / Çok ağrır sızılar gül yarasıdır / Bir değil beş değil dil yarasıdır / Yüz birn cerrah gelse merhem saramaz **AŞIK MÜCRİMÎ**	Size yakınlığım var / Herkese uzağım / Siz de şimdi uzağımdasınız / Gökte bir sürü yıldız / Bütün yıldızlara uzağım / Uzak bir yıldıza yakınlığım var **KAYA ÇANCA**

Robert Wyatt

Comicopera

(Domino)

Bugünden neredeyse 40 sene önce Robert Wyatt, Soft Machine'in davulcusu olarak tanınıyordu. İsmini bir William Burroughs romanından alan bu art rock ekibi, dostluk ve sahne arkadaşlığın her daim sürdüğü Pink Floyd gibi ekiplerle aynı ligde oynadı, ismi Jethro Tull, Yes, King Crimson gibi prog rock ekipleriyle günümüze kadar da geldi. Wyatt ilk solo albümünü yayınladığında sene 1971'i gösteriyordu. "End of an Ear"ın çıkışından bir süre sonra alkolün dozunu kaçırdığı bir partinin sonunda üçüncü kat penceresinden düşecek ve hayat boyu tekerlekli sandalyede yaşamaya mahküm olacaktı. Neyse ki bu kaza bacaklarını kaybetmek dışında Wyatt'a bir kısıtlama getirmedi. İngiliz müziğine katkısı katbekat artarak devam etti. 1974'te çıkardığı "Rock Bottom" bir klasik oldu. Monkees cover'ı "I'm a Believer"sa esaslı bir "hit". Her daim öncü sanatla kol kola giden bir müzisyenden "çoluk çocuk orkestrası" diye dudak bükülen bir grubun şarkısını dinlemek çoğu fan'ı hayrete düşürmüştü. Oysa şaşırmaya hacet yoktu –o müziği kategorize etmeyenlerdendi. Aynı sene BBC Top Of The Pops'a çıkması televizyon yönetimi tarafından engellendi. Gerekçe, tekerlekli sandalyede bir adamın çocukların ve ailelerin izlediği bir programda gözükmesinin hoş olmayacağıydı. Neyse ki bu utanç verici ayıp fazla sürmedi. Tepkiler çığ gibi büyüyünce BBC geri adım attı. Wyatt da sahneye çıkıp şarkısını söyledi.

1980'lerle birlikte, politik bir figür olarak daha fazla öne çıkmaya, politik görüşlerini albümlerine doğrudan yansıtmaya başladı. Margaret Thatcher ve politikalarından nefret ediyordu, Falkland savaşına en büyük muhaliflerden biriydi. O günlerde üye olduğu İngiliz Komünist Partisi üyeliği halen sürmekte –yıkıldığı günlerde bile komünizmi savunmaya devam etmişti. Bir caz tutkunuydu. Ancak kulakları da, yüreği de dünyanın tüm müziklerine sonuna kadar açıktı. Tenor sesini, yoğun, çok katmanlı seslere kattı, '90'larla birlikte her çıkardığı albümüyle ayrı bir başyapıt yarattı. 62 yaşını ve 11 solo işini arkasında bıraktıktan sonra, bu son albümü de bir başka başyapıt olarak zinciri koparmıyor.

Üç kısımdan oluşuyor "Comicopera"; "Lost in Noise – Gürültüde Kaybolmak", "The Here and The Now – Burada ve Şimdi" ve "Away with the Fairies – Perilerle Uzakta". İlk bölüm aşk, ikinci bölüm savaş hakkında… Son bölümdeyse Wyatt artık umudunu kestiğini söylediği Anglosakson kültüründen uzaklara kaçıyor, şarkılarını İtalyanca, İspanyolca söylüyor. Albüm Anja Garbarek şarkısı "Stay Tuned"un müthiş bir yorumuyla açılıyor, Kübalı şarkı yazarı Carlos Puebla'nın Küba'dan ayrılan Che Guevara'ya yaktığı unutulmaz türkü "Hasta Siempre Comandante"yle, Che'ye selam çakarak bitiyor. Ya arada? Orada kimi şarkıları birlikte yazdıkları Brian Eno, gitarıyla Paul Weller, sesiyle Brezilyalı şarkıcı Monica Vasconcelos'u bulabilirsiniz. Her daim birlikte çalıştıkları Roxy Music gitaristi Phil Manzanera ile Annie Whitehead de elbette yanı başındalar yaşlı kurdun. Dünyanın dört bir tarafından gelip el veren bir sürü müzisyeni de unutmayalım. Hep birlikte nota nota inşa edip, yaşayan bir efsaneden, tüyler ürperten bir deneyim haline getiriyorlar "Comicopera"yı. *İlker Aksoy*

Sigur Rós

Hvarf-Heim

(XL Records)

Kar müziği, kır müziği, perili simli diyarların kış müziği, kristalin gözlerin ve yarım tebessümlerin "elhan-ı şita"sı, merhaba. Sigur Rós, bize eski şarkılarını piyano ve yaylılar eşliğinde sunmuş, kış yolculuklarımıza, çıplak, kara dantel gibi salınan ağaçlı yollarımıza eşlik etmek için. Yanında da hiç yayımlanmamış beş yeni şarkı arz etmişler, bilmediğimiz dillerin tılsımlı, huzur verici rehaveti ile kaplı. İzlanda'nın paganistik hallerini, hüzünlü ve çocuksu ninnilerini en iyi anlatan adamlara yine teşekkür ederiz. Bütün bunlar size çok bayıltıcı, çok "etnik" ve sıkıcı geliyorsa şayet, o başka. Kedi sesli adamlar ve tuhaf tınlayan kelamlar herkes için değildir pek tabii. Ama, bazen, bir dili anlamamak kadar iyi bir şey yoktur!

Şöyle bir suçlama ile karşı karşıya kalmış bulunmaktayım; "kendi kültürünün müziklerine yabancısın, oysa allahın İzlanda'sından gelen herhangi bir şeyi huşu içinde dinliyorsun". Doğru. Yakın olana, nasıl olsa istediğim zaman ulaşabilirim diye es geçmek çok alışıldık bir hareket. Ayrıca, müzik, 1900 Efsanesi'vari bir şekilde, bizi uzaklara götüren sihirli bir halı ise, neden daha uzaklara, elfli dünyalara gitmek istemeyelim ki? Zaten bu noktada diller ve dinler, yedi notanın fokurdamasıyla gayet leziz bir çorba haline dönüşmüş oluyor, yaşasın Babil! Nereden çıktı şimdi bu politik patlamalar, yünlü battaniyelere gömülüp Sigur Rós dinlemek varken diyebilirsiniz. Böyle salakça bir soruyu neden ciddiye alıyorsun da diyebilirsiniz. Ama eskisi gibi, "hadi, bir Neşet Ertaş dinleyelim de dengeleyelim durumu", tarzında bir cilveyle geçiştiremeyecek kadar dolmuş bulunmaktayım, bağışlayın. Neo-milliyetçi zihniyetler hortlayıp her şeyi ala, aka ya da keskin hatlı bir ilaha indirgeyedursun, Björk'ün lafı kulaklarımızda çınlamalı: Dünyanın bütün milli marşları aynıdır! *Pelin Batu*

Ormana gittiğinizde altı bin yıl öncesine dönmek bazen yalnızca üç dakikanızı alabiliyor. Gece yarısı alageyiklerin böğürtüsünü duyduğunuzda, sizinkilerin üstünden geçen kurt izleri gördüğünüzde ya da bir anda burun buruna geldiğiniz sinirli bir ayıyı tehlike teşkil etmediğinize ya da av olmadığınıza ikna etmeniz gerektiğinde... **MICHELLE PAVER**, Kardeşim Kurt

Günlük yazacak adamların, bu kadar gündelik, bu kadar şahsi hükümlerle büyük olmaması gerekiyor. Biraz daha ufalmalı. Ne kadar ufalırsa, günlük yazan o kadar büyür. Böbürlenmeyi huy edenlerin günlük yazması kadar çirkin birşey olamaz. Makale yazmalı böyleleri. Günlük, içi dışı bir insanların, samimilerin, kendini küçük gören büyüklerin elinde birşeye benzer. **SAİT FAİK**, Sevgiliye Mektup

Babyshambles

Shotter's Nation

(EMI)

"Bir sosyalistin bir sosyalisti eleştirisi, olsa olsa özeleştiridir" derler. Pete Doherty'nin şarkılarına, şiirinden aldığımız haz, bazen kişisel yaşamına dair haberlerle, dedikodularla gölgeleniveriyor. Göz göre göre kendini harap ettikçe içimiz parçalanıyor, bazen –ona, dolayısıyla kendimize– kızıyoruz ama, bakışımız elbette İngiliz tabloidlerinden farklı. Uyuşturucu problemi, basınla çalkantılı ilişkisi, Kate Moss'la olan gelgitleri bizim için "tali" konular. Müziğe gelince; taş gibi "Down in Albion" İngiliz müzik eleştirmenlerince "müptelanın bok yemesi" olarak değerlendirilip ziyan edildi, ama şimdi nedamet getirircesine "Shotter's Nation" yere göğe konulamıyor.

Bizce Libertines sonrası Doherty, Babyshambles'ın ilk albümü "Down in Albion"la (2005) zaten kafalardaki "acaba"ları silmeyi başarmıştı. Şimdi yola kaldığı yerden, daha sağlam adımlarla ilerliyor.

Ağırlıklı olarak Doherty'nin kaleminden çıkan "Shotter's Nation", "Down in Albion"a oranla daha az hit barındıran, hâlâ biraz Clash, biraz Strokes kokan, ama daha derli toplu bir albüm. Bunu The Smiths, Blur, Kaiser Chiefs ile adından söz ettiren prodüktör Stephen Street'in hanesine bir artı olarak yazabiliriz herhalde. (Tıpkı "Down in Albion"ın kirli paslılığını Clash gitaristi Mick Jones'un hanesine artı olarak yazdığımız gibi.) Gerek temiz gitarları, gerek parça kurgusuyla "Shotter's Nation" için stüdyo dışında da ciddi ders çalışılmış, çok belli.

Çıkış single'ı "Delivery"nin internette yarattığı infialin arkasından, albümün yayınlanmasıyla birlikte görüldü ki, en sıkı parça, gıcırdayan gitarları ve tatlı akorlarıyla açılıştaki "Carry On Up the Morning". Albümün bütününde, Doherty'nin ağzından "işte hayatımız"vari bir kendini anlatma hali var. Günahıyla sevabıyla, kendi halinde bir şair, milyonlarca hayranının önünde çırılçıplak kalmış. En karanlık, en acılı sabahları, en keyifli güneşli günleri, en öfkeli tripleri satıraralarına yedirmiş…

Yer yer göze çarpan bir "dert yanma" duygusu "Delivery"nin nakaratındaki "işte bir paket geliyor, sefaletimin tam kalbinden" dizeleriyle manşete çıkıyor. Ama Delivery'nin attığı esas kıyak başlık şu: "Sonsuza kadar 1969'muş gibi davran / bir kız bul, bir içki al, dans et ve dua et". Libertines'i hatırlatan sound'uyla "Delivery", albümün kaptanlığını yapmaya lâyık. Kate Moss'la birlikte imza attığı "You Talk" şarkı/oyun karışımı sözleriyle dikkat çekiyor ve "Down in Albion"a en yakın sound'a sahip şarkı gibi görünüyor.

"UnBiloTitled", Bilo (Doherty) ve Wolfman'ın (Doherty'nin yakın arkadaşı Peter Wolfe) kaleminden çıkmış. "Onu sersemletmek ve şaşkına çevirmek için etrafına / Örmeye çalıştıkları duvarlardan daha güçlüydü", "Beni sevdiğini sanıyorsun / Neden siktirip gitmiyorsun?" Etrafını saran hayran ve gazeteci güruhuna şairane salvolar gibi…

"Side of the Road"la biraz daha gazlama şansı buluyoruz. Şarkıda "yarı ölü, üçte bir canlı" bulduğumuz Pete, bu kez "nefret ettiğin insanların etrafını sarmasına izin verme" nasihatinde bulunuyor. Hedef yine mi şöhret canavarları? "Crumb Begging Baghead"de Clash kokusu biraz daha yükseliyor ve parçanın finalindeki rhodes'lar bizi Doors'a kadar götürüyor. "Unstookie Titled"da artık Pete'in "yeter ulan"ı alenen ifşa oluyor: "Adımı sattılar, utancımı çaldıktan sonra / Evet adımı sattılar… / Oyunumu bozdular, oyunlarını bozdular / Bu hap beyinliler"…

"French Dog Blues"da –ki bu, Doherty'nin resmi internet sitesinin adı aynı zamanda; türlü klipler, yayınlanmamış parçalar, 8 mm filmler içeriyor– bir Ian Brown şarkısından alıntıladığı "Her zaman tek istediğin 60 dolarlık bir çanta / ve ucuz bir limuzin" dizeleriyle şan, şöhret, uyuşturucu yakınmalarıyla kendi hikâyesine devam ediyor.

"There She Goes"daki swing gitarlar herhalde albümün en ilginç sürprizi; pek Doherty'lik değil, bir cover gibi tınlıyor… Belki de ilk albüme ve aradaki "The Blinding" EP'sine damgasını vuran reggae tonlamalarının boşluğunu böyle doldurmak istemiş… Oysa "Baddie's Boogie"nin rock'n'roll akorları aniden havayı değiştiriyor: "Berbat bir hayat", "Club Tropicana içkiler beleş, bir tane de benim için yapıştırın onun suratına"…

"Deft Left Hand", sıkı gitar riff'lerinin arasında "yanına uzanmak istiyorum / yere serilip öleceğim eğer uzanamazsam yanına" diye uzayıp gidiyor, gol olamayan güzel bir orta olarak kayıtlara geçiyor. Nasıl ki albüm bir gizli kahraman "Carry on Up the Morning"le açılmıştı, yine bir gizli kahramanla bitiyor: "Lost Art of Murder". Bert Jansch katkılı bu akustik baladla Doherty bir kez daha aynaya bakıyor ve "Ya, bana öyle bakma, seni geri almayacak" şeklinde homurdanıp "Arkana yaslan, bırak şu içtiğin mereti / Hayatını değiştir, belki onun fikri de değişir" diye üçüncü Babyshambles albümü için noktalı virgülü koyuyor. *Reha Öztunalı*

British Sea Power

Do You Like Rock Music?

(Rough Trade)

"Kötü ikinci albüm" klişesi ve baskılarından başarılı bir şekilde kurtulan British Sea Power üç yıl sonra tekrar aramızda. İlk albümde oldukça melodik olduğu halde zor farkedilen müzikal alt yapılarını çok daha çarpıcı hale getirmişler bu sefer –biraz daha az kaotikler. Şarkı sözlerine gelince, kendileri için NME tarafından sarf edilmiş "sadece etraftaki en iyi gruplardan biri olmakla kalmayıp aynı zamanda en iyi şarkı sözlerini de yazıyorlar" cümlesini de hâlâ hak ediyorlar. Grubun söz yazarı ve vokali Yan neredeyse her parçada bohem bir şehre, küçük bir sahil kasabasına ya da ilk albümlerindeki muhteşem "Apologies to Insect Life"ta olduğu üzere Dostoyevski gibi büyük şahsiyetlere methiyeler düzüyor burada da. Zaten "fazlasıyla kişisel takılmak bize göre değil" diyor Yan'ın kardeşi ve grubun basçısı Hamilton da: "evrensel çalışıyoruz".

British Sea Power değeri geç anlaşılmış bir grup. İlk albümleri beklediklerini ilgiyi görmediğinde bu işi bırakmayı bile düşünüyorlar. Yine de, Arctic Monkeys'inki gibi şaşaalı bir sonuç elde edemeseler de ünleri küçük fan toplulukları sayesinde kulaktan kulağa yayılıp çoğalıyor. Zamanla küçük kulüplerde "sold out" konserler vermeye başlıyorlar. En büyük destekçileri New York indie sahnesinin en sevilen gruplarından Interpol oluyor. Uzunca bir süre konserlerinde alt grup olarak çıkıyorlar ve hâlâ verdikleri her röportajda en sevdikleri grubun Interpol olduğunu üstüne basa basa söylüyorlar. Üstelik bu grupla birlikte istemsiz bir kaderi de paylaşıyorlar. Interpol ilk albümünden beri üstüne yapışan Joy Division yaftasından kurtulamadığı gibi onların da başı Pixies ve Echo & The Bunnymen yakıştırmalarıyla belada. Ancak bunu pek de dert etmiyorlar anlaşılan, mesela gidiyorlar "Dig For Fire - A Tribute To Pixies" albümü için "Caribou"yu cover'lıyorlar.

"Do You Like Rock Music?"te açılışı "All In It" adını layık gördükleri bir alacakaranlık kuşağı tekerlemesiyle yapıyorlar. Sonrasında ağımıza ilk takılanlar "No Lucifer", ilham perisinin Coney Island'da kıyıya vurduğu "Canvey Island" ve "A Trip Out" oluyor. Yan, bütün albüm boyunca bir punk konserinden yeni gelmiş ve hemen akabinde kendi grubuyla sahneye çıkmışçasına çatlak ve kısık bir sesle söylemeye gayret ediyor. Ve tam da burada David Bowie yakıştırmalarının ne kadar yerinde olduğu farkediliyor. Özellikle "Open The Door"da inanılmaz bir benzerlik söz konusu. Ama bu dinleyeni asla rahatsız etmiyor. Albüm başladığı gibi, yine aynı tekerlemeyle veda ediyor. Böylelikle de "Do You Like Rock Music?"i hiç bitmemiş gibi tekrar ve tekrar dinlemeye koyulabiliyorsunuz. Bu albümden önce biri onlara eksiklerini saymış, onlar da cevap olarak bu albümü yapmış gibiler. Vokalleri daha bir derleyip toparlamışlar, kendi ölçülerine göre durgunlaşmışlar –daha çok Social Scene'deki gibi huzurlu bir durgunluk bu... Özetlemek gerekirse, albümün adına bakıp "evet" diyorsanız, doğru yerdesiniz! *Esra İpekçi*

Muhayyer Hüseyin Efendi bu lâkabını, cemaat içinde kazaen yellenmesi sonucu almıştı. Bu kazadan sonra hem hayrete düşmesi hem de yellenirken çıkan sesin 'muhayyer' perdesinde olduğunun musikî üstatlarınca tespiti, ona böyle bir lâkabın takılmasına vesile olmuştu. **İHSAN OKTAY ANAR**, Suskunlar	Penaltı atarken kalecinin burnuna nişanlar öyle vururum, o nereye kaçacağını düşünür. **METİN OKTAY**	Şarapla, şiirle ya da erdemle, nasıl isterseniz. Ama sarhoş olun. **BAUDELAIRE**, Paris Sıkıntısı	Gerçekliği iyi kavrayan biri için yalan söylemek çok kolaydır. **PAULINE MELVILLE**, Hayaletlerin Göçü
	Benim Japon hocamın bir lafı vardı: "Acını terbiye et." Acıyor mu, acıyor, acını terbiye et ve bu işi yap! Vücut dayanmıyor artık, gövde tükeniyor ve sen yanıyor musun? Yanıyorsun, boşver, devam et sen. Bu nedenle ben hep mutluydum. Biz acıyı bal eyledik dostum! **TUNCEL KURTİZ**		

BURIAL

Untrue

(Hyperdub Records)

The Good, The Bad and The Queen konserini izleyenler hatırlar. Fonda 19. yy Londra'sından bir enstantane. Bir gravür. Karanlık. Kıyamet. Bu bir nevi dönem filmi, karanlığın iyiden iyiye hissedildiği meşum zamanın kesitini alıyor ve günümüzle arasında paralellik kuruyordu.

Gene Londra. Benzer bir karanlığın içinden kendine vücut çizenlerden biri de Burial. Bugünün karanlığını bu kez geçmişten değil, gelecekten, adeta bilimkurgudan çıkarıp alıyor. Her ikisi de muhtelif sistem arazlarını, geçmişten ve gelecekten beslenerek kendilerine özgü distopyalarına döktü. Aslında Burial'ın, MR James'in "Ghost Stories" metinlerine düşkünlüğünü öğrenince sadece gelecekte adımlamadığı, The, Good The Bad and The Queen misali geçen yüzyıl başından da sebeplendiği belli oldu.

Madem söz "Hayalet Hikâyeleri"ne geldi, devam edelim: Burial'ın ismini, cismini, kim olduğunu bilmiyoruz. Sahne almıyor. Bir-iki istisna dışında fotoğraf da çektirmiyor. Parçalarını plak şirketine yolluyor. Ailesinin dışında, bu müziği yapanın o olduğunu bilenler bir elin parmakları kadar.

Burial'ın kendi ismini taşıyan ilk albümü 2006'da çıkmıştı ki, ne çıkış. İyi koku alan ve kuvvetli damak tadının yanı sıra kendine has bir muhafazakarlığı da barındıran İngiliz dergisi Wire'ın, bir ilk albüm olarak "Burial"ı 2006'nın en iyi albümü seçmesi ben dahil kimileri için şaşırtıcı olmadı desek yalan. Bu, bir yeraltı kültü olarak belli bir camianın etrafında dönen ve sabaha kadar süren dubstep post-rave'lerin kapıdan dışarı adım atmasına vesile oldu. Sonrası, sadece içerden dışarı çıkanların değil de, bizim gözümüzün kamaşması.

House, jungle, drum'n'bass, 2-step ve binbir türlü elektronika ile '90'larda bir başka yeraltı sesi oluşturan İngiliz garaj müziğinden muhtelif biriktirmeleri, dub-reggae, rocksteady ile harmanlayan "dubstep" adını bundan böyle daha sık duyacağımız kesin. Londra'da bir Jamaika mahallesi. Garajlarda soundsystem'ler. Sun Ra ve afrofütürizm. 20'li yaşlarında olduğunu tahmin ettiğimiz Burial, 2000 yılından beri yaptığı parçaları 2005'te dubstep'in kalesi Hyperdub'a gönderiyor. Sahnede Kode9 namıyla bilinen, Hyperdub'ın sahibi Steve Goodman herhalde o yıl yayınladığı Burial'ın ilk kaydı olan EP ile plak şirketinin şanının bu derece döneceğini beklemiyordu.

Burial, 2006'daki o sükseli albümün peşi sıra, geçtiğimiz Kasım "Untrue"yu çıkardı. '90 başları Massive Attack fırtınasını hatırlayanlar, "Blue Lines"ın nasıl hafıza sildiğini, dinleme alışkanlıklarımızı değiştirdiğini de hatırlar. Ya da Tricky. Mesela "Pre-Millennium Tension" ya da "Maxinquaye". Benzer ilintiler birçokları tarafından kuruluyor ki, Burial üzerinde "ikinci jenerasyon triphop" yakıştırması da var.

Burial, "Untrue"da da dış sesleri, sample vokalleri ve oradan buradan topladığı konuşmaları bol reverb ve delay müdahaleleriyle deforme ediyor. Bu sürgit, hipnotik ve hülyalı sesler hem kaotik bir rahatsızlık hem de esriklik veriyor. Verdiği bir mülakatta, "iç sesten ve bir kulüpten ayrıldıktan sonra hâlâ kafamızın içinde sürüp giden dip yansımadan" bahsediyor. Hani uğultu dediğimiz hafif silik ama baskın ses. Burada "Untrue" için şunu belirtmek lâzım ki, bir kulüp müziğinden bahsetmiyoruz. Hatta bir "clubber" iseniz, feci sıkıcı bulabilirsiniz, bulaşmayın.

"Untrue", 46 saniyelik isimsiz bir ambient hava ile açılıyor. "Archangel", uzaktan yaklaşan sedasıyla albümün tüm ruhuna hâkim R&B ve soul vokal yapıştırmalarıyla, –hadi kafa sesi diyelim– albüme buyur ediyor. Giydirilen vokaller, bir adamın seslerle oynarken arka odada açık bıraktığı radyodan sızan eski zaman şarkılarının işin içine karışması misali. "Near Dark" down-tempo bir drum'n'bass.

"Ghost Hardware"'deki çıtırtılar bir kâğıt ya da sigara yanması mı, yoksa eski bir plak kaydından mı anlaşılmıyor, ama Burial'ın ahir zaman müziğini eskitme kaygısı var. Niye fotoğraf çektirmediğini soran Kode9'a verdiği cevap, bunu açık ediyor: "Ben eski kayıtları severim. Kim, nerede, nasıl yaptı bilmezsin. Ben de benim yaptığım bilinsin istemiyorum."

"Endorphin" ile albüm, düşkünü olduğu Alien filmlerindeki yaratığın o ıslak dolaşma, yaklaşma sesleriyle karabasana bürünüyor. "In Mcdonalds" ve "Dog Shelter" Brian Eno'vari minimal ambient.

"Raver" albümün en ayrı duran parçalarından biri. İngiliz underground ekolü, zayıf skratch'ler, jungle ve vokoderden süzülmüş vokallerle en azından sesiyle daha iyimser. Ya da uyanmaya, ayılmaya ramak var. "Gerçek" mefhumunu karşılamak için albümün ismini "Yalan" (Untrue) koymasının nedeniyse iktidarın tanımladığı ve tartışılmaz kıldığı kavramlarla zıtlaşması. Birleştirmek, bir arada tutmak gibi fikirlerle de çatışıyor. Albüm kapağı otoportresi. Müziğinin mekânsızlığı gibi çizim de zamansız. Bu arada, önünde dumanı tüten fincanın içindeki çaymış.

Burial şehir müziği yapıyor. Bin türlü yüzün, dilin, halin ve belanın barındığı, ama mutsuz ama umutsuz halden bir parça yırtık. Şerden hayır beslemek.

Dupstep ve ekürisi belli ki müziğe bir kanal daha açtı. Burial bugün bu hattın en popüler figürü. Günümüzün en önemli müzisyenlerinden biri. "Untrue" ve ilk albüm "Burial" geride bıraktığımız iki yılın değil, uzun bir zaman diliminin mühim albümlerinden.

İlginçtir, albüm bittikten sonra da sesi dolaşıyor. Bir de kulaklık yerine şöyle ortalığı dolduran bir cihazda dinlemek sanki daha çok yakışıyor. Sesler duvarlara vurup vurup geliyor. Sonrası kulağın çınlaması, uğultu, rüya sesi, karabasan. İyi saatte olsunlar.

Cem Sorguç

ONBEŞŞARKI

Aleâddin Yavaşça Benzemez Kimse Sana
Arto Tunçboyacıyan My Royal Brother
Bob Dylan Most Likely You Go Your Way (And I'll Go Mine)
Buck 65 Lipstick
Bee Gees Tragedy
Carbon/Silicon Why Do Men Fight?
Fela Kuti Sorrow Tears & Blood
Jaymay Sycamore Down
Mouss et Hakim La Carte de résidence
The Libertines Up The Bracket
Luke Haines Baader Mainhof
Paul Weller Wild Wood (Portishead remix)
Roger Waters Radio Waves
Selda Bağcan Anayaso
Tricky Aftermath

ROLL DİSKO OTUZ

ONBEŞALBÜM

Atmosfer Ağaçların Öyküsü
Ayyuka Ayyuka
Blanche Little Amber Bottles
Boys Noize Oï Oï Oï
Burial Untrue
Eddie Vedder Into The Wild
Kayhan Kalhor & Erdal Erzincan The Wind
Manu Chao La Radiolina
Melihat Gülses Beyaz Köpükler
Múm Go Go Smear The Poison Ivy
Patrick Watson Close to Paradise
PJ Harvey White Chalk
Ray Davies Working Man's Café
Taraf de Haidouks Maskarada
Yeasayer All Hour Cymbals

ROCK'N'ROLL'UN VALSLE İMTİHANI

Ann-Margret Rock and Roll Waltz
The Band Last Waltz
Bob Dylan Waltzing With Sin
Blur Anniversary Waltz
Can Cascade Waltz
The Clash Rebel Waltz
The Doobie Brothers Mambo Waltz
Fats Waller Jitterbug Waltz
Leonard Cohen Take This Waltz
Lloyd Cole Margo's Waltz
Madness Waltz into Mischief
Mark Knopfler Secondary Waltz
Richard Thompson Waltzing's for Dreamers
Tom Waits Cinny's Waltz
W.A.S.P. Mephisto Waltz

DÖRT KERE DÖRT iki plakçı + iki bar

ZERO / Kadıköy
1. Unkle War Stories
2. Devendra Banhart Smokey Rolls Down Thunder Canyon
3. PJ Harvey White Chalk
4. Sigur Ros Hvarf-Heim

DEFORM / Beyoğlu
1. A Bad Diana The Lights Are On But No-One's Home
2. Autistic Daughters Jealousy and Diamond
3. Rockford Kabine Italian Music
4. Oren Ambarchi Mort aux vaches

ARAF / Beyoğlu
1. Akli D Tabrats
2. Zambra Mora Judah's Tree
3.Orchestra Baobab Ami Kita Bay
4.Orange Blossom Yazaman

KARGA / Kadıköy
1. Einstürzende Neubauten Nagorny Karabach
2. Robert Plant & Alison Krauss Sister Rosetta Goes Before Us
3. Unkle When Things Explode
4. Joe Henry Time Is A Lion

İNGİLTERE albüm

1. Leona Lewis Spirit
2. West Life Back Home
3. Michael Buble Call Me Irresponsible
4. Led Zeppelin Mothership
5. Eagles Long Road Out Of Eden
6. Andrea Bocelli Vivere
7. Shayne Ward Breathless
8. Take That Beautiful World
9. Amy Winehouse Back To Black
10. Whitney Houston Ultimate Col.

ABD albüm

1. Josh Groban Noel
2. Eagles Long Road Out Of Eden
3. Alicia Keys As I Am
4. B'z Action
5. Soundtrack High School Musical 2
6. Celine Dion Taking Chances
7. Led Zeppelin Mothership
8. Andrea Bocelli Vivere
9. Leona Lewis Spirit
10. Amy Winehouse Back to Black

FRANSA albüm

1. Johnny Hallyday Le coeur d'un homme
2. Christophe Maé Mon paradis
3. Florent Pagny Pagny Chante Brel
4. Amy Winehouse Back To Black
5. Sinik Le toit du monde
6. Alicia Keys As I Am
7. Vanessa Paradis Divinidylle
8. James Blunt All The Lost Souls
9. Daft Punk Alive 2007
10. Pierre Perret Le Plaisir des dieux

ŞARKI DEĞİL TARİH!

Elton John Your Song

Elton John'un, '70 tarihli, kendi adını taşıyan ikinci albümünden... Şarkı, Lars von Trier'in "Dalgaları Aşmak" filminde çalındı, Baz Luhrmann'ın "Moulin Rouge!"unda Ewan McGregor ve tenor Alessandro Safina tarafından yorumlandı... Sonra John'un kendisi de Safina'yla bir düet kaydetti... Diğer cover'layıcılar arasında Rod Stewart, Ronan Keating, Roy Orbison, Cilla Black, Al Jarreau, Garth Brooks, Three Dog Night, Keane ve John Frusciante sayılabilir... Rick Wakeman ise melodiyi enstrümantal icra etti. "Your Song" 11 Eylül sonrası itfaiyeciler yararına bir konserde, (başlarında itfaiyeci şapkasıyla) Elton John-Billy Joel düeti olarak söylendi... BBC Radio 1'ın kuruluşunun kırkıncı yılı şerefine yayınlanan "Radio 1 Established 1967"de, bu şarkı 1971 yılını temsilen, The Streets tarafından seslendirildi.

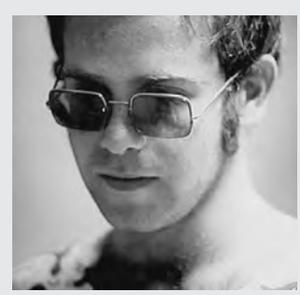

Les Rita Mitsouko

Fransız rock camiası en gizemli ve en renkli şahsiyetlerinden birini yitirdi. Les Rita Mitsouko ikilisinin erkek tarafı Fred Chichin, 28 Kasım'da, 53 yaşında, karatrene, "küçük ölüm treni"ne binip öbür tarafa gitti: Bu kez rayların ucunda "Le Petit Train" şarkısındaki gibi toplama kampı değil, "Marcia Baila" şarkısındaki gibi kanser vardı. Fani dünyadan ve gerilimli aşk ilişkilerinden bahseden şarkılarıyla otuz yıla yakın bir süredir metis-rock'un en güzel örneklerini veren çiftin macerasını Les Inrockuptibles, L'Express, Télérama, RFI ve Les Cahiers du Cinéma'dan derledik…

Yeraltının zaferi

Sürtük ile müptela

1986 ("No Comprendo" dönemi)

Bir ayağı underground'da olup da geniş kitleye ulaşan nadir Fransız gruplarından birisiniz. Bu "çelişkiyi" nasıl yaşıyorsunuz?

Catherine Ringer: Evde dört kanalla kaydettiğimiz "Marcia Baila"nın böyle bir başarı yakalamış olması underground açısından bir zaferdir. Belli bir kaliteyi yakalamak ve beğenilmek için illâ 48 kanal gerekmediğini göstermiş olduk ve bu gayet umut verici.

Fred Chichin: İmajımızı göz önünde bulundurursak, bu bizim için büyük bir zafer sayılır. Hapse girdim çıktım, uyuşturucu müptelası olarak görülüyorum, Catherine'inse sürtük imajı var… Hem underground olup hem de insanlara ulaştığınızda, onlara tanıyıp bilmedikleri bir şeyleri gösteriyorsunuz. Ayrıca, biz kimseyle uzlaşmaya çalışmıyoruz, neysek oyuz.

Grubu kurarken, belli bir planınız, somut hedefleriniz var mıydı?

Catherine: Her ülkede on ya da yirmi bin albüm satalım istiyorduk, illâ bir hit parça yapmak gibi bir derdimiz yoktu, ama bütün dünyaya ulaşabilmeyi arzu ediyorduk. Bir başka hedefimiz de yaptığımızdan, müziğimizden kendimizin memnun olmasıydı. İnsanların, ahbaplarımızın ya da plak şirketinin bizden ne beklediğine kulak asmamaktı. Hesap kitap yapmadan yazıp, çalıyoruz; çok eklektik insanlar olduğumuz için de bu eklektikliğin –dinlediklerimiz, seyrettiklerimiz, hissettiklerimiz– müziğimize yansımasını istiyoruz.

Ara ara, hayıflandığınız, "tüh, bunları yitirdik" dediğiniz hiç oluyor mu?

Catherine: Hayır. Benim tek hayıflandığım zaman darlığı. Çok plak satıyoruz, çok fazla televizyon programlarına çıkıyoruz ve enstrümanlarımızı elimize alacak vakit kalmıyor. Plaklardan ve paradan önceki dönemde, durmadan çalıp söylerdik. Bugün, daha çok ticaretle iştigal eder olduk.

Fred: Eskiden, evde ampli sürekli açık olurdu. Şimdiyse, beş altı aydır gitara elimi sürmedim.

İkili olmak sizin için olmazsa olmaz bir kural mı ya da alâmeti farikanız mı?

Catherine: Tanıştığımızda, bir müzikal komedide müzisyendik. "Tamam ikili olacağız" kararını vermeden önce, bir yıl çeşitli denemelerde bulunduk, enstrümanına hâkim müzisyenler aradık, bir grup kurmaya çalıştık. Ama olmadı, biz çok farklı tarzlara uzanıyoruz, halbuki bir tarzda iyi olan bir müzisyen, genelde başka bir tarzda hiç de iyi olmayabiliyor. Sonuçta, kendimiz bütün enstrümanları çalar olduk.

Fred: İkili olarak sound'umuzun çok daha iyi olduğunu gördük. İnsanları ikna etmek için dil dökmenin, provalar için mekân kiralamaya uğraşmanın âlemi yok. Prova yapmak için aletleri olmaz, geç gelirler, bin türlü dert… İnanılmaz bir vakit ve enerji kaybı. İki kişi olunca, çok hızlı oluyorsun, çok kolay ortak fikir üretiyorsun. İstediğin yerde konser veriyorsun… Tıpkı pastis gibi, eğer suyunu fazla kaçırırsan, tadı kalmıyor, halbuki ikili olunca, bir parça buz yetiyor…

Bütün parçalarınız Chichin/Ringer imzalı, Lennon/McCartney gibi; her parçayı ortak mı yapıyorsunuz, yoksa kafadan çift imza mı koyuyorsunuz?

Fred: Böylesi daha kolay, bilanço çıkaracak halimiz yok. Aramızda hiçbir kural yok, her parça başka şekilde çıkıyor, ama sonuçta yarı yarıya diyebiliriz. Bazen fikir ondan

BESTOV
Fred Şişen ve Katrin Renje'nin en gözde şarkıları, 2001 yılında "Bestov" albümünde toplandı. CD Türkiye'de de bulunabiliyor.

ÇOK KAFA ÜTÜLEYEN YANLARI OLSA DA JEAN-LUC GODARD'I SEVİYORUZ. ÇÜNKÜ HEM ÇOK DAHİYANE HEM DE ÇOK BOKTAN İŞLER YAPABİLİYOR. TIPKI BİZİM GİBİ.

→57

geliyor, bazen benden, diğeri düzenlemeyi yapıyor, tamamen Catherine'in çalacağı bir parçayı ben besteleyebiliyorum.

Her yerde anormal olduğunuzu yüksek sesle söylüyorsunuz ve bu durumu sahipleniyorsunuz. Ya bunu ifade edebileceğiniz müzik gibi bir alan olmasaydı?

Fred: Bunu sahiplenmemizin sebebi, şu sıralar herkes o kadar pürüpak ve efendi ki, müzisyenlerin saçları düzgün taralı, her sabah dişlerini fırçalıyorlar, büyükannelerine para yolluyorlar, yaşlı kadınların koluna girip karşıdan karşıya geçiriyorlar...

Catherine: Bunu ben de yapıyorum!

Fred: Tabii, tabii! *(gülüyor)* İçki içmiyorlar, bira bile, ya da alkolsüz bira içiyorlardır, joint içmiyorlar, uyuşturucu kullanan insanlardan nefret ediyorlar, alkoliklerden nefret ediyorlar, vergilerini ödüyorlar, çok clean'ler, her sabah gömleklerini yıkıyorlar. Karşılaştığımız bütün insanların imajı böyle, tertemiz, efendi.

Bu kadar ünlenip televizyon programlarına çıkınca, şık yerlere takılınca, böyle olması gayet normal...

Fred: Evet, herhalde eğlence dünyasında olan tek rocker biziz.

Kendinize yakın hissettiğiniz kimse yok mu?

Fred: Serge Gainsbourg.

Catherine: Ve Alain Bashung.

Hakikaten, bayağı karanlık. Hem hüzünlü, hem neşeliyiz.

Fred: Bir şeyler yolunda gitmediğinde, kendimi kötü hissettiğimde, hüzünlü blues parçaları koyuyorum ve moralim düzeliyor. "Bak işte, o da kendini iyi hissetmiyor, güne hiç de iyi başlamamış, ben de günü onunla geçireceğim" diyorum içimden.

Jean-Luc Godard sizinle bir çekim yaptı; onun hikâyesi ne?

Catherine: Bir tür cinéma vérité, "bir albüm nasıl yaratılıyor"u göstermek istedi.

Fred: Saçımız başımız bir tarafta, darmadağınık, tıraşsız, makyajsız, berbat bir halde çalışırken çekti... İki ay boyunca, haftada en az iki-üç kez geldi. En ufak bir hile yok, neysek öyle, heyecan, coşku, sıkıntı, bunalım...

Godard'ın sinemasını nasıl buluyorsunuz?

Catherine: Bazı çok kafa ütüleyen yanları olsa da, ben seviyorum.

Fred: Bu adamı çok seviyorum, çünkü hem çok dahiyane hem de çok boktan şeyler yapabiliyor.

Catherine: Tıpkı bizim gibi!

Görme biçimleri

2000 ("Cool Frénésie" dönemi)

Uzun aralıklarla albüm yapmanızın özel bir nedeni var mı?

Fred: Çok ürettiğin zaman, kendini çok tekrarlıyorsun, sonunda kendinden usanıyorsun. Her yıl bir albüm çıkarabilmeyi ben de isterdim. Bunu yapabilen insanları takdir ediyorum, ama benim ritmim öyle işlemiyor. Bir şarkıya ihtiyacımız olduğunda, kolları sıvıyorum ve hızla çıkarıyorum. Ama onun dışında, hiçbir şey yapmadan vakit geçirebiliyorum ve bundan yakınmıyorum. Bu arada, epey konser verdik, biz turnedeyken olup bitenler pek de bizim lehimizde gelişmeler değildi. Fransa'da rap çok yayıldı, manzara tamamen değişti, yeni bir döneme geçtiğimizin bir sürü küçük emaresi vardı zaten. Ayrıca, dijitalin hâkimiyeti, kaçınılmaz olarak, bu teknolojiyi benimsemek zorunda bıraktı bizi ve bir uyum süreci geçirdik. Zaman zaman usanma duygusuna kapılmıyor değilim, bazen bütün bu değişikliklerden de istifade ederek sıfır-

FUNK BASÇI, AKUSTİK GİTARCI VE ÇİNLİ BATERİSTİ BİR ARAYA GETİRİNCE MUTLAKA İLGİNÇ BİR ŞEY ÇIKACAK DEMEK DEĞİL. MÜZİKAL DOĞRUCULUĞUN TUZAĞINA DÜŞMEMEK GEREK.

"The No Comprendo"nun sound'u çok farklı; nasıl ortaya çıktı?

Fred: Bu albümün çok daha ritmik olmasını istiyorduk. Biraz ilk albüm için hazırladığımız demolara benzedi. Tony Visconti bizim sound'umuza sadık kaldı. Çok incelikli, gerçek bir sanatçı, başkalarının işlerine saygılı bir prodüktör. Yedi yıldır onunla çalışmak için can atıyorduk, ne zaman "Idiot"ı (Iggy Pop) ya da Bowie albümlerini dinlesek iç geçiriyorduk.

Çok melankolik, hüzünlü, hatta karanlık bir albüm olmuş...

Catherine: Fred de ben de melankolik insanlarız. Blues'umuz var.

MÜZİKTEN SİNEMAYA BİR BAKIŞ

STATİK DİNAMİK

Sinemanın hayatınızda önemli bir yeri var mı?

Catherine: Ben de severim ama, sinemaya asıl düşkün olan Fred. Babası sinema eleştirmeni ve Miroir du Cinéma dergisinin kurucusuydu; basın gösterimlerine yanında götürdüğü için, daha velet-likten itibaren Fred sıkı bir sinema takipçisiymiş.

Fred: Sinema kültürü bana babamdan geçti. Devasa bir sinema kütüphanesi ve müthiş bir afiş koleksiyonu vardı... Çocukken sinema benim için ailevî geleneğin bir parçasıydı. Müzikle ilişkimse en başından beri çok daha şahsî oldu, sürekli müzik dinliyordum ve müziği sırf bana ait hissediyordum.

Ne tür filmlerden hoşlanırdınız?

Fred: Westernler. Çocukluğumda, epey Rus filmi de seyrettim, ayrıca Çek animasyon filmleri... Sonra, Laurel ve Hardy, Chaplin...

Catherine: Ben daha çok Keaton'a meraklıydım.

Fred: Daha sonraları, Fransız sinemasını keşfettim; Yeni Dalga, ardından, savaş öncesi Fransız sineması.

Catherine: Takip ettiğimiz yönetmenler de var tabii, Spike Lee, Wajda, Scorsese, Almodóvar, Polanski...

Fred: 13 yaşındayken, Polanski'nin ilk filmi "Sudaki Bıçak"ın basın gösterimine gitmiştim. Müzikal filmler içinde "Rude Boy"u severim. Ken Russel'ın filmlerinden –mesela "Tommy"den– hoşlanmıyorum, genellikle fazla ağır oluyorlar.

"Ma vie est un enfer"de Josiane Balasko ile çalışmanız nasıl oldu?

Fred: "Nuit d'ivresse"in jeneriği için aynı adlı şarkıyı yazmıştık; öyle tanıştık. Sonra, 1991'de, Josiane "Ma vie est un enfer"in müziğini yazmamızı istedi. Ama, film müziği yapmak için uygun isim olmadığımızı düşünüyorum. Ambiyans müziği yapmak çok zor bir iş. Hakikaten iyi bir film müziği aslında kendini duyurmaz, görüntülerin dramatik gücünü arttırır; film müziğini asla kulak kabartıp dinlememelisin. Ama bugünlerde Amerikan tarzı gözde; bilinen bir takım parçaları peş peşe diziyorlar, "compilation" olarak piyasaya bile sürüyorlar. Yazık oluyor açıkçası. Film müzisyenliği kendine has kuralları olan, başlı başına bir meslek. En ilginci, henüz senaryo yazımı aşamasındayken bir yönetmenle birlikte müzik üzerine çalışmak olurdu. Genellikle, yönetmenler mevcut bazı müzikler eşliğinde filmlerini çekiyorlar; sonra da bestecideن montajını yaptıkları görüntülerin üzerine oturacak bir müzik istiyorlar. Leos Carax'la böyle bir tecrübe yaşadık. Çekim boyunca kafasındaki ambiyansı yaratmak için bir müzik kullanıyor; sonra bizden o kullandıklarına benzer bir müzik yapmamızı istiyor. Yapamadık. İşe yarar tek bir şey çıktı, onu da Carax "Les Amants du Pont Neuf"ün (Köprüüstü Aşıkları) finalinde kullandı. Sanırım bizim yapabileceğimizin en iyisi de jenerik müziği yazmak zaten.

Robert Doisneau'nun fotoğrafıyla "Mandolino City" 45'liğinin kapağı

Catherine: Filmlerde kullanmak üzere şarkılarımızı isteyenler çıkıyor sık sık. Şarkı verdiğimiz filmlerin bazısını görmüyoruz bile. Aslında, herhangi bir şarkıyı herhangi bir görüntünün üzerine koy, birebir örtüştüğü hissine kapılırsın. Bunu Godard'dan öğrendik.

Godard'la tanışmanız, beraber çalışmanız nasıl oldu?

Fred: "The No Comprendo"nun yazımı sürecinde bizi çekmek istiyordu. Bir tür belgesel. Sonra, onu Londra'ya stüdyoya çağırdık, kayıtları da çeksin diye; ama, o aşamanın ilgisini çekmediğini söyledi.

Catherine: Onun ilgisini çeken yaratım süreciydi, insanların nasıl sessizlikten, hiçten yola çıkarak bir melodiye, bir şarkıya ulaştığını görmek ve göstermek istiyordu.

Fred: İki odalı bir mekânda çalışıyorduk; ona da anahtarları vermiştik. Her gün, biz çalışırken geliyordu. Sonunda, onun varlığını unutur olmuştuk. Öyle olunca, kameraya göre hareket etmemeye başlıyorsun. Godard bir ortama usulca sızıp, kendini unutturmakta çok usta; bir yandan da, görülmesi gerekeni anında yakalıyor.

Catherine: Bazen, günün sonunda sohbet ediyorduk. Bize zaman, bilim, çalışma hakkında düşüncelerini anlatıyordu. Bir de Watergate davasını anlattı: Aslında, daha sonra seçme şansı sağlaması açısından, fazladan çekim yapmanın iyi bir şey

dan başlama arzusu duyuyorum. Hatta bir ara grubun adını değiştirmeye bile niyetlendim, ama kimseyi ikna edemedim.

Bir önceki albümünüz "Système D"de sanki bütün enerjinizi kaybetmişsiniz, sürüklenip gitmişsiniz gibiydi...

Fred: Bir kere öncelikle, prodüktör konusunda büyük hata yaptık. Tony Visconti'yle kesinlikle üçüncü defa çalışmamamız gerekiyordu. Birbirimizi anlamıyorduk; bir şey söylüyordu, bir kulağımızdan giriyor, öbür kulağımızdan çıkıyordu. En baştan itibaren girdiğimiz yol doğru değildi, farkındaydık, ama düzeltmek için çok geçti. O albüm öyle çıkmış oldu, hataları yamamaya çalıştık ama, sonuç kimse açısından tatminkâr olmadı. Hiçbir şey tam istediğimiz gibi değildi, kendimizi çok aciz hissettik. Zaten biraz da bu nedenle son albümün prodüksiyonunu kendimiz yapmaya karar verdik. Ayrıca, itiraf edeyim ki, biz kendi köşemizde yaşıyoruz, şu sıralar hangi prodüktörler iyidir, kim ne yapıyor bilmiyoruz.

Çocukluğunda Rita Mitsouko dinlemiş pek çok hayranınızla karşılaşıyorsunuzdur artık; bu, sizi nasıl etkiliyor?

Catherine: O kadar da saf değiliz, zamanın geçtiğinin farkındayız, yavaş yavaş biz de tarihe karışıyoruz, bir yandan da insanların tarihlerinin

parçası oluyoruz. Bunu kesinlikle bir sorun olarak görmüyorum; tam tersine, gurur duyuyorum.

Fred: Gitaristimiz Iso, "Marcia Baila"yı dinlediğinde 10-12 yaşlarındaymış. Şimdi beraber sahnede o parçayı çalarken, çok etkilendiğini hissediyorum.

Başarı ve şöhreti bir tuzak gibi gördüğünüz oldu mu hiç?

Catherine: Her şey çok hızlı gelişti, döneme nasıl bir etkimiz olduğunun farkına varacak zamanımız olmadı. Dışarıdan bakanların bu tür şeyleri görmesi daha kolaydır. Bizim açımızdan değişen şey, olumlu ve olumsuz yanlarıyla ünlü olmaktı. Bir aralar, kült şahsiyet durumlarına girmemek için insanlara imza vermeyi reddediyordum. Küçükken, 1967 ya da '68 olmalı, Michel Delpech'in bir konserine gitmiştim. Tam Beatles histerisi zamanlarıydı. Konserden sonra, kulise gittim, onlarca insan imza istemek için üzerine çullanıyordu, öyle ki, sonunda bayıldı ve hastaneye kaldırdılar. O görüntünün uzun süre etkisinde kaldım, o yüzden de imza vermek istemiyordum. İnsanlara "sizinle sohbet etmek isterim, ama bir kağıt parçasına imza atmakta bir anlam göremiyorum" diyorum. O zaman, insanların aslında sana söyleyecek bir sözlerinin olmadığını fark ediyorsun, televizyondan görmüşler, bir görüntü olarak davranıyorlar sana, bir insan olarak değil. Kliplerimiz aracılığıyla, insanları etkileyen güçlü bir imaj yaratmış olduk kendimize; ama on yıldır bu rolden rahatsızız.

Fred: "The No Comprendo" gibi herkesin hayranlık duyduğu bir albümü, bir süre sonra koynunda haç gibi taşır oluyorsun. Bir yandan, insanların hatırladıkları bir şey olması sana gurur veriyor, bir yandan da sanki hayat boyu başka bir şey yapmana izin vermedikleri hissine kapılıyorsun. Benim açımdan en büyük utanç, bunu sermaye yapmak, fabrika usulü "Marcia Baila" ve "C'est comme ça" üretmeye çalışmak olurdu. Bir ilerleme kaydedelim, her albümde en az iki ya da üç iyi şarkı ortaya çıkaralım diye çabalıyoruz. On yılın sonunda huzurla uyuyabilirsin, güzel bir "best of" çıkar.

NEFRET HER ZAMAN EN İYİ ROCK'ÇULARIN TEMEL KAYNAĞIDIR. İLK DÖNEMKİ RAP'E DE HAYRANIM: "GÖTOŞLAR, DAHA FAZLA MANGIR İSTİYORUZ"DAN ÖTE SÖZÜ OLANLARA.

olup olmadığını konuşurken o konu açılmıştı. Watergate dosyasında beş yıllık kayıtları içeren bantlar olduğunu söyledi. Koca bir oda dolusu bant varmış ve Nixon'ın kaydadeğer bir laf ettiği ânı yakalamak için bir beş yıl da bu bantları dinlemek gerekmiş. Az çekim yapmanın daha doğru olduğunu, yoksa tekrar dinlemenin, seçim yapmanın, tereddüt etmenin enerji israfı olduğunu izah etmek için anlatmıştı bunu.

Fred: Hoşuna giden bir çekim yaptığı anda, onu tutuyor ve bir daha seyretme ihtiyacı bile duymadan öncekileri çöpe atıyordu. Bu, bizim çalışma tarzımıza da çok yansıdı sonradan. İlk yıllarımızda, kendimize çok da güvenmediğimizden, habire kayıt yapıyorduk. Mesela, gitar sololarımı defalarca kaydediyordum, hangisinin en iyi olduğuna sonra dinleyince karar veririm diyordum. Ama her kaydın kendine göre iyi yanları ve kusurları oluyor ve seçim yapmakta zorlanıyorsun. Godard bize hemen karar vermeyi, o anki duygulara itimat etmeyi öğretti.

Catherine: Ses kaydetme tarzı da çok kendine özgüydü, bir tane uzun saplı yönlendirilebilir mikrofonu vardı, bir tane ambiyans seslerini almak için pencereye yerleştirdiği, bir de kendi kravat mikrofonu. Ekip zaten üç kişiden oluşuyordu: Bira ve sigara taşıyıp duran bir asistan, bir kameraman ve seste de kendisi. "Sinema görüntüden ziyade sestir" derdi sürekli.

Çekimlerden sonra bantları seyredip sizi nasıl gösterdiğine baktınız mı, böyle bir şans tanıdı mı size?

Fred: Hiç uğraşamadık. Hatta bunun için bize sitem etti. Daha fazla ilgi göstermemizi istiyordu galiba. Fransız oyuncuların genel olarak filmlere yeterince dahil olmadıklarından, yönetmenle işbirliği yapmadıklarından yakınıyordu. Godard'a göre bir film tamamen kolektif olmalı. Ama hiç vaktimiz olmadı. Bizi nasıl göstereceği hakkında en ufak bir endişemiz de yoktu. Hatta, istediği gibi miksaj yapıp kafasına göre kullanması için albümün bütün kayıtlarını ona teslim ettik. Hayatta böyle bir şey yapabileceğimiz tek kişi odur. Gerçekten de çok güzel bir sound yapmış, bir parçadan diğerine geçiş tarzı çok modern, parçalardan sadece belli unsurları kullanıyor. Nerdeyse dub, İsviçre dub'ı!

Sizinle çalışma fikri nereden aklına gelmiş?

Catherine: Televizyonda "Marcia Baila"nın klibini görmüş, görüntüye meraklı olduğumuz sonucuna varmış, müziği görsel boyuta taşırken özgün bir katkıda bulunduğumuzu düşünmüş. Suratlarımızı, hareket ediş tarzımızı, edamızı da beğeniyordu. Hatta şarkımızı sevdiğini bile söyledi, ama esas olarak klasik müzik seviyor.

"Marcia Baila"nın klibi Fransa'da müziğe gerçekten özgün bir görüntü kazandıran ilk çalışma herhalde...

Fred: '80'li yılların görüntüleriyle senkronize, elektronik efektleri kullanan, görüntüye titizlenen, modern anlamda klip yapan ilk grup biz olabiliriz. O yıllarda Fransa'da klipler vardı ama, müthiş ucuz şeylerdi. Nitelikli bir klip ortaya çıkarabilmek için para bulmak kolay olmadı. Yönetmen Philippe Gautier'yi de biz kendimiz seçtik.

Catherine: Ayrıca özgün bir tarz yakalamak istiyorduk. Jean-Paul Gaultier'ye başvurduk. Onun hazırladığı kıyafetlerle bizimkileri karıştırdık.

"Mandolino City"nin kapağı için de Robert Doisneau ile çalıştınız...

Catherine: Çalışmayı Doisneau istedi ve bu bizi çok duygulandırdı. Son derece nazik, neşeli ve meraklı bir insan. Onunla konuşurken, hareket ediyormuş gibi yaparak hareketsiz poz verme fikri çıktı. Hareket ve statiklik arasındaki o kararsızlığı fotoğraf çok iyi yansıtıyor.

Sun Ra ve Léo Ferré

2007 ("Variéty" dönemi)

Uzun süredir duyurduğunuz saf, sade albümü, "Variéty" adıyla beş yıl aradan sonra çıkardınız...

Fred: Nihayet kendi ruh halimize kavuştuk. 90'lı yıllar boyunca, biraz savrulmuştuk. Melezlemenin yüceltildiği devirdi ve her şeyi birbirine karıştırdık. Ve ortaya hiçbir şey çıkmadı. Bir funk basçı, bir akustik gitar ve bir de Çinli bateristi bir araya getirince mutlaka ilginç bir şey çıkacak demek değil. Fikirlerimiz bir sürü farklı etkileşimin içinde eriyip gitti. Herkes yenilik müptelâsı olmuştu: "Bir şey yeniyse, iyidir". Müzikal doğruculuğun tuzağına düştük.

İyi ama, bu melezleme anlayışı, sizin yirmi yıl önceki konserlerinizde başlamamış mıydı?

Fred: İlk başta Amerikalı müzisyenlerle çalışıyorduk, çünkü Fransa'da bizim arzu ettiğimiz gibi "groove" yapan müzisyen bulamıyorduk. Biraz swing yapmaya başladılar mı hemen cazcılar gibi oluyorlardı ki, bizim istediğimiz kesinlikle öyle bir şey değildi. Bugün beraber çaldığımız arkadaşlarımız, "C'est comme ça" zamanında ergenlik çağındaydılar. Hayatımda ilk defa Fransız müzisyenlerle iyi anlaşıyorum. Kuşak farkına rağmen, aynı müzikal kökenlere sahibiz. Onlarla beraber, aradığım şeyi buldum: Batı müziği. Yıllar boyunca, bundan uzaklaşmıştım. Keşif yapmak, uzaklarda arayışlara girişmek entellektüel açıdan elbette ilginç, ama sanatsal sonuç bakımından, her zaman pek öyle değil. Sırf moda olduğu için tuhaf tuhaf enstrümanların kullanılmasını, bütün o karışımları düşündüğüm zaman isyan edesim geliyor. Üzerine mayonezi, ketçabı boca edip üç tane salatalık turşusu koyduğumuz bir yemek çıkıyordu karşımıza. Tamamen boş da olmadığımız için, arada üç tane iyi şarkı oluyordu, ama genel olarak zamanın ruhuna uygun bir takım unsurların üst üste yığılmasından başka bir şey değildi. Günümüz müziğinin de bundan ibaret olduğunu düşünüyorum. Çok nadir rastlıyorum hakikaten özgün, şahsî, yaratıcı şeylere.

Rita Mitsouko gibi kendine özgü, ne istediğini bilen bir grup çevre baskısına direnemedi mi yani?

Fred: İçinde yaşadığınız toplumun aksi istikametinde gitmek çok zor bir iş. Özellikle de müzik yapıyorsanız. Etrafımızı sarmalayan atmosfer içimize işliyor. İnsanın kendine, temel meselelere dönmesi çok büyük bir gayret gerektiriyor. Fikir alışverişi, yakınlık kurmak, öte-

Fred Chichin ve Catherine Ringer '80'li yıllarda

kini dinlemek türünden bir söylem çok yaygın, ama tam tersi oluyor, sanatsal açıdan her şey birbirinin içinde eriyip yok oluyor. Entellektüalizmi bırakıp fiziksel olana dönmek lâzım.

Fiziğe dönmek hastalığı yenmenizin de simgesi olabilir mi?

Fred: Hayır. Hepatit C bir kuşak hastalığı, benim kuşağımın. Benim yaşımda, benim çevremde aynı şeyi yaşayan çok kişi var. Şu anki ruh halim daha ziyade Fransa'da müziğin durumuna duyduğum tepkiyle alâkalı. Çok doluyum, hatta kırgınım, çünkü çok vakit kaybettim, on yıl, hatta on beş yıl heba oldu.

Ne zamandan beri müzik sizin için bir tutku?

Catherine: Gençken her şeyi dinlerdim. Klasik, şanson, rock, blues, film müzikleri, başka müzikler... Hiçbir zaman tek bir türe yoğunlaşmadım. Müzikle ilgili en güzel anım 12 yaşında gittiğim Sun Ra konseriydi. Beni bambaşka bir ruh haline sürüklemişti. Sonra, James Brown aynı etkiyi yaptı.

Fred: Müzik kendimi bildim bileli benim hayatım. Benim için bir kurtarıcı oldu. Aubervilliers'de evlerin çatılarına ve fabrikalara bakan yüksek bir toplu konutta oturuyorduk. Jules Verne düşkünü hayalperest bir çocuktum. Çok erken yaşta çok çıplak bir çelişkiyle karşı karşıya kalmıştım: Babam western delisi bir komünistti. Sinema eleştirmeniydi ama, inançları gereği, western'leri gizli gizli seyrediyordu. Çünkü resmî olarak, ABD emperyalizminin katışıksız ürünleri olan Amerikan western'lerinden hoşlanmaması gerekiyordu. İnsan babasıyla beraber, sanki bir suç işliyormuş gibi gizlice western seyredince, komünizmle arası biraz fena oluyor.

RITA MITSOUKO ÇİFTİNİN 28 YILLIK SERÜVENİ

NOUVELLE VAGUE

Biri Polonya diğeri İtalyan asıllı iki Fransız, daha işin başında, isimleriyle herkesi ters köşeye yatırdı: Rita Mitsouko'lar! Latinin Japonu, Japonun Latini, melezin de melezi… Müzikleri de isimleri gibiydi: Rock, punk, new-wave görünümlü, renkli bir tarih ve coğrafya salatası… Catherine Ringer, Polonya kökenli Yahudi ailesinden toplama kampı acılarını ve sanat tutkusunu (babası ressam) devraldı. İlkgençliğinde dansla, tiyatroyla, rock'un yanında çağdaş müzikle ilgilendi, porno filmlerde oynayarak ekmeğini çıkardı. (İdolü Gainsbourg, bir televizyon programında, pornocu geçmişini diline dolayıp "orospulukla aynı kapıya çıkar" buyurunca, Cathrine'den paparayı yemişti.) Müziğe, Londra'da işgal evlerinde takılan gitarlı bir punk olarak başlayan Fred Chichin ise İtalyan komünist bir aileden geliyordu, babası sinema eleştirmeniydi.

İkisi 1979'da tanıştılar, Fred'in erken kaybına kadar, 1984-2007 arası yedi stüdyo albümü doldurdular. İlk konserleri, Paris'in underground yatağı Gibus'ta, 1980'deydi. 1984'teki ilk albüm grubun adını taşıyordu. Bu albümde yer alan, kanserden ölen Arjantinli dansçı Marcia Moretto'nun hatırasına yazılan "Marcia Baila" adındaki disko-latino-rock, 1985 yazının en büyük hiti oldu, Fransız radyolarında gelmiş geçmiş en çok çalınan şarkı unvanını aldı ve nefis klibi, televizyonların demirbaşı olmasının yanısıra New York Modern Sanat Müzesi'nde yıllarca gösterildi (YouTube skoru ise kaba bir hesapla 500 bin.)

Tony Visconti'nin prodüktörlüğünde 1986'da çıkan "No Comprendo" Rita Mitsouko'nun başyapıtı, Fransız müziğinin de "nouvelle vague"ı, yeni dalgası olarak kabul ediliyor. Jean-Luc Godard, bu albümün hazırlık aşamaları esnasında üç hafta boyunca çektiği görüntülerle, "Soigne ta droite" (Sağını Kolla) filminin belkemiğini oluşturdu... Rita Mitsouko'nun toplumsal tabuları kurcalayan, basit ama güçlü imgeleme sahip şiirlerle örülü şarkıları "Marc et Robert" (1988), "Système D" (1993), "Cool Frénésie" (2000), "La Famme Trombone" (2002) ve "Variéty" (2007) albümleriyle dizildi önümüze… Konserleri de anlatıla anlatıla bitirilemez. Bir dönem, kendi kızlarının da aralarında bulunduğu çocuk seyircilere gündüz matineleri bile yapıyorlardı, ama esas, uzun süre ortalıktan kaybolup kaybolup birden su yüzüne çıkarak, Paris'in en büyük salonlarında birkaç gece üst üste verdikleri konserlerin, şehrin tarihinde özel bir damgası var. (Bertrand Cantat ve Marie Trintignant'ın da bir Rita Mitsouko konserinde tanıştıkları rivayet olunur.)

Rita Mitsouko yıllar içinde Sparks'la ("Singing in The Shower"), Iggy Pop'la (Iggy'nin ilk ve son kez Fransızca söylediği "My Love is Bad"), Serj Tankian'la ("Terminal Beauty") düetler yaptı, zaman zaman Velvet Underground, Serge Gainsbourg, Léo Ferré, Rolling Stones, Neil Young cover'ları icra etti… Yarattıkları kitch ve modern estetikle, çoğu Fransız grubun aksine, her gittiklerinde İngiltere ve Amerika'da da el üstünde tutuldular…

Fred'in gitarının ritmik kıvrımları ve Catherine'in olağanüstü sesinin meydana getirdiği kimya hakikaten benzersizdi.

Catherine'in hançeresinin sınırsızlığında kaybolup gitmek için herhalde en ideal şarkı, "Köprüüstü Aşıkları" filminde de çalınan "Les Amants". Bu şarkının, "C'est comme ça"nın, bir de "Y'a d'la haine"in Jean-Baptiste Mondino tarafından çekilen klipleri, müzik tarihinin en iyi örnekleri arasında… Philippe Gautier'ye ise grubun ilk ve son kliplerini çekmek nasip oldu: Fred'in yolculuğunun başı ve sonu, 1985 tarihli "Marcia Baila"da ve 2007 tarihli "Même Si"de…

FRANSA'DA BUGÜN KİM VAR Kİ? KATERINE, TAHA, DAHO... ONLARA SAYGIM BÜYÜK. AMA MANU CHAO ÖYLE DEĞİL. AYNEN RENAUD GİBİ, MİLİTANLIK İÇİN MÜZİĞİ REHİN ALIYOR.

Onun dışında, babam sitüasyonistlerle takılırdı, ben de Marx, Aron falan okudum. Nihilizmi ve insanın olduğu şeye duyduğu nefret içinde kendisini inşa etmesi kültürünü öğrendim. Beyaz olmayan her şey harikaydı, beyaz olan her şeyse kötü. Böyle bir şeyin içinde yetiştirildim. Kara Panterlere hayran olmak gerekiyordu. Dinlediğim müziklerin hepsi lanetleniyordu, yoz ve emperyalist bulunuyordu. Kabul gören tek müzik "Partizanların şarkısı"ydı. Her zaman zevklerimi savunmak, onlar için mücadele etmek zorundaydım.

Sizinle özdeşleşen şarkılarınızdan birinin adı da "Y a d'la haine" (Nefret var).

Fred: Kesinlikle. O şarkıyı yazalı epey oldu gerçi. Anglo-saksonlarda, nefret her zaman en iyi rock müzisyenlerinin temel kaynaklarından biri oldu, Stones'dan Stooges'a kadar. İşte bu yüzden rock Fransa'da doğru dürüst ilerleyemedi; en azından, hakiki, gerçek rock. Özgün rock twist'e dönüştü, rap sulandırılmış rap ya da salako-faşo rap oldu. İlk dönemdeki Amerikan rap'ine hayranım, "götoşlar, daha fazla mangır istiyoruz!"dan öte söyleyecek sözü olanlara.

Sizin için en özel yeri olan Fransız müzisyen Léo Ferré herhalde; Ferré tutkunuz nereden geliyor?

Fred: 13-14 yaşındayken Ferré'nin büyüsüne kapıldım ve kapılış o kapılış. Müzikal açıdan benim temelim Beatles, Léo Ferré ve Prokofiev. Sürekli döne döne Beatles ve Ferré dinlerdim. Bir de Brassens, ama asıl Ferré'nin sözleri etkiledi. "Bilincimizde, vicdanımızda ne kaldıysa gidip çamaşırhanede yıkamalı" fikrinden hareketle "La solitude" (Yalnızlık) gibi bir şarkı yazmak... Olağanüstü! Her şeyi çözmüştü. Kendini piyanoyla tek başına da, elektrikli bir pop grubuyla da, büyük orkestrayla da aynı derecede mükemmel ifade edebilen büyük bir popüler müzik sanatçısıydı. Beste yapıyordu, düzenlemeleri yazıyordu ve çok büyük bir şairdi. Léo Ferré bir kültür abidesi olarak kabul edilmeli. Ama bakıyorsun, hiç de öyle değil. Fransa'da hep Renaud tercih edilecek. Ferré'den nefret ediliyor, çok normal, çünkü hiç kimse kurulu düzenden onun kadar nefret etmedi. Kurulu düzen de bunu ona iade ediyor. Renaud'ysa tam istendiği gibi, anti Amerikan, lehte olan her şeyin aleyhinde, aleyhte olan her şeyin lehinde. Fransa'da çok sayıda insana ulaşmak için bu kadarı yetiyor.

Albümün adını niçin "Variéty" koydunuz?

Catherine: Biraz provokasyon için. Fred'in başının altından çıktı...

Fred: İki dilde de kulağa tanıdık gelen bir kelime olmasını istiyorduk; ayrıca, kısa ve hayal gücüne yer bırakan bir isim arıyorduk. "Variéty", üniform bir çorba değil, çeşitlilik demek. Ayrıca, Claude François öncesi Fransız varyete müziğine, o günlerin eğlencelik popuna da göz kırpıyoruz. Claude François'ya özel olarak bayılmazdım ama, kes gibi ben de radyodan dinlerdim. Bir de Joe Dassin vardı. Ben Beatles ve Rolling Stones severdim, ama onların da gayet dinlenebilir olduğunu kabul etmek lâzım. Bu adamlar piyano ya da gitar çalmayı, şarkı söylemeyi bilirlerdi, mesleklerine hâkimlerdi. Artık öyle bir şey kalmadı. Fransa'da bugün kim var ki! Philippe Katerine, Rachid Taha, bir de Etienne Daho. Söylediklerini ve istediklerini yapıyorlar. Onlara saygım büyük. Ama mesela, Manu Chao öyle değil. Ona müzisyen diyemem, siyasetçi o. Aynen Renaud gibi. Militanlık yapmak için müziği rehin alıyorlar. Müzik onlar için ayaklarını sildikleri bir paspas. Müzik gerçek bir iştir, büyük emek ister, zordur. Ama Fransa'da emek verilmiyor, çok düşük bir müzikal seviyeyle yetiniliyor. Daho'ya örneğin, Doc Gynéco ya da JoeyStarr'dan daha az itibar edilmesini korkunç buluyorum.

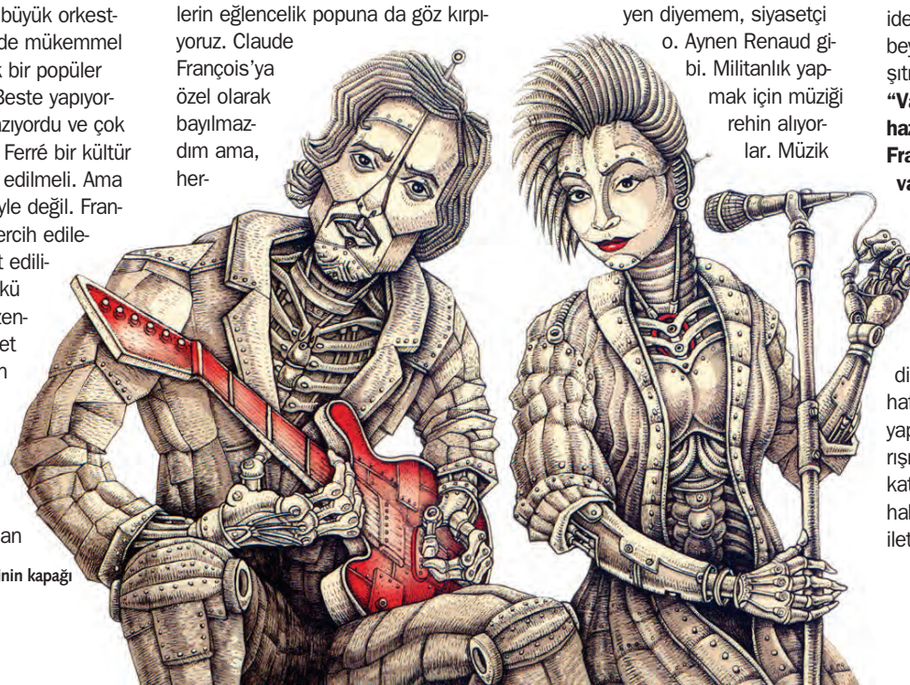

Son çıkan "The Eye" EP'sinin kapağı

Gynéco'yla düet yapmıştınız ama...

Fred: Ya, evet, elbette, ne yaratıcılık ama! "Ah bir zengin olsam, lalalalala." Gynéco'nun bütün söylemini böyle özetleyebiliriz: "Zengin olsaydım, altıma bir Porsche çekerdim ve sana gününü gösterirdim." Bu herifleri iyi tanıyorum, onlarla çalıştım. Düzey ve zihniyet açısından çok kafa açıcı! Rap, Fransız müzik âlemine çok büyük kötülük yaptı. Tam bir felâket, büyük yıkım, kültürel bir çöküş. Dolaşıma soktuğu ideolojinin fukaralığı cabası: Şiddet, beyaz karşıtı, Batı karşıtı, kadın karşıtı ırkçılık... Dehşet verici.

"Variéty"nin İngilizce versiyonunu hazırlamanızın Fransa'dan ya da Fransızcadan usanmanızla alâkası var mı?

Fred: Hem evet, hem hayır. Her ne kadar zor bir dönemden geçiyor olsa da, bu ülkede yaşamaktan ve vergimizi vermekten hoşnutuz. Ama ikiyüzlülüklerden de gına geldi: Biz, kendi özgünlüğünü muhafaza ederek uluslararası pop yapan bir grubuz. Eurovision yarışmalarına Fransızca şarkılarla katılan Fransızların dünyadan haberi yok. Biz bütün Avrupa'yla iletişim kurmak istiyoruz.

Derleyen: ***Siren İdemen***

→61

ansiklopedi

a→

AKTION T4

Nazi Almanya'sında 1939-41 arasında uygulanan ve sonraları gizli bürolar tarafından sürdürülen "ırksal temizlik" programının kod adı. T4, Berlin'in Tiergarten kasabasında bulunan bir villanın adresiydi, Tiergarten Caddesi No: 4, demekti. "Sosyal Refah" çalışmaları yürüten bir Nazi vakfının merkezi olan bu villada yapılan "Aktion" ise, Alman bilimcilerin belirlediği genetik standartlara uymayanların elimine edilmesiydi. Aktion T4 uygulamada genellikle kalıtımsal bozukluğu olanların, fiziksel engellilerin, zeka özürlülerin veya ölümcül bir hastalığı olanların (buna kanseri de dahil etmişlerdi) doktor kontrolünde yapılan bir iğneyle ebedi uykuya gönderilmesi olarak tezahür etti. Hitler rejimi, Nazilerin öteki insanlık suçlarına da ilham veren bu politikaya dayanarak üç yılda 75 bin (bazı kaynaklara göre 250 bin) kişi öldürdü. Irk Politikaları Bürosu'nun aylık dergisi Yeni Halk (Neues Volk) için hazırlanmış propaganda afişi, Aktion T4 programının mantığını en yalın haliyle özetliyordu. Ari ırka mensup sağlıklı bir hekim ile bir "genetik facia"yı illüstre eden afiş, "Katılımsal hastalıklardan mustarip birinin yaşam boyu ihtiyaç duyduğu tedavi, kamuya 60 bin Reich Markı'na mal oluyor" diyor ve ekliyordu: "Alman arkadaş, bu senin de paran."

C→

THE COCKETTES

1960'ların saykodelik San Francisco'su 1970'lerin gay San Francisco'suna doğru evirilirken, süslü hippilerden oluşma (kadınlar, erkekler, eşcinsel erkekler ve hatta bir bebek) topluluk Cockettes de, parıltılı öte berilerini kuşanıp bir dizi efsanevi gece müzikaliyle Kuzey Sahilindeki Palace Theatre'da sahne alıyordu. Şatafatlı kostümler ve pervasız cinsellikle dolu gösterilerin tamamı danslıydı da. Koketler topluluğu, Hibiscus tarafından kurulmuştu. Hibiscus, bedava yiyecek dağıtmaya ve bedava sanat ve tiyatroya adanmış KaliFlower adlı bir komünün üyesiydi. 1940'ların payetler ve kürklerle süslü, kasıklarını alenen açıkta bırakan kostümlerini giyinen Hibiscus zamanındaki ilk küçük gösteriler, çoğunlukla doğaçlama peri masallarıydı, sahnede atmasyon Çinceyle söylenen "Madam Butterfly" gibi parçalar yorumlanıyordu.
İlk başta, "Honky Tonk Woman" eşliğinde çılgın kostümleriyle dans eden bir grup arkadaş olarak sahne almışlardı. O yıllarda gösterilerin karşılığında para talep etmiyorlardı. İki dolara satılan biletler tiyatro sahibine gidiyordu. Bu arada Cockettes elemanları bir sürü kişiyi arka kapıdan bedavaya tiyatroya sokuyordu. Daha sonra seyircilerine Truman Capote gibi ünlüler ve Avrupa asılzadeleri eklenince grup parayla biraz olsun barıştı. Kısa sürede bu basit dans topluluğu büyüdü ve gösterileri masraflı prodüksiyonlara dönüştü. Genellikle seyirci de en az onlar kadar çılgındı ve salonda muazzam bir enerji açığa çıkıyordu. Cockettes özgür tiyatronun kültürel fenomeni haline gelmişken, serbest yapılı oyunlarına, bir yönetmen ve senaryo da eklendi. "Halka bedava tiyatro" anlayışı yerle bir olunca Hibiscus ve diğer çekirdek üyeler çekip gitti. Ama artık orijinal metin, müzik ve şarkı sözleriyle birlikte The Cockettes ilk profesyonel çabalarını ortaya koyuyordu. Cockettes'in kısa tarihindeki provokasyonlar

The Cockettes, 1970

saymakla bitmez: Mesela Amerikan Başkanı Nixon, kızı Tricia'yı evlendirdiğinde yapılan televizyon yayını öncesinde The Cockettes "Tricia'nın Düğünü" adında bir film hazırladı. Filmde Travesti bir Tricia, sarhoş bir Mamie Eisenhower, eğlence ortamlarının pîri bir Lady Bird Johnson ve erkek kılığında Eartha Kitt ortalığı LSD'ye vuruyor ve sahne çılgın bir orjiyle sonuçlanıyordu. Grup "Elevator Girls in Bondage" ve "Luminous Procuress" filmlerinde de göründü. Truman Capote ve Rex Reed haklarında çok iyi şeyler yazınca bir anda medyanın sevgilisi haline geldiler. Sonunda New York'a davet edildiler.
Özellikle Reed'in yazdıkları, New York'un yukarı doğu yakasının sosyetiklerini de aşağı doğu yakasının underground kitlesini de ayağa kaldırmaya yetmişti. Açılış gecesi seyirciler arasında John Lennon, Truman Capote, Gore Vidal, Angela Lansbury, Anthony Perkins ve Andy Warhol vardı. Fakat San Francisco'daki kuralsız, anarşik sahne atmosferi New York'ta tutmadı. Açılış gecesine üşüşen sosyete, Cockettes'in profesyonellikten uzak görüntüsü karşısında dudak büktü, seyirciler yığınlar halinde salonu terk etti. Gore Vidal dahi "sıfır yetenekle bu işler olmaz" mealinde demeç verdi. Fakat sosyetik kalabalık çekip gittikten sonra underground dünyası tiyatroya gelmeyi sürdürdü ve gösteri küçük ama bilinçli ve ısrarlı bir kalabalığın karşısında bir müddet daha sürdü. Sonra San Francisco'ya dönüp en başarılı gösterilerini ("Journey to the Center of Uranus", "Les Etoiles de Paris" ve "Hot Greeks") sahneye koydular. Bu sırada Divine (John Waters filmlerinin ünlü drag-queen'i) gruba katıldı ve ıstakoz kıyafeti içinde "Uranüs'ün Merkezindeki Yengeç" parçasını seslendirdi. Son performansları 1972 sonbaharındaydı.

Hibiscus

Ekipten bazıları, farklı bağlamlarda, birlikte çalışmayı sürdürdü, bazıları tek başına çalışmaya başladı, kimileri de "gösteri dünyası"ndan tamamen elini eteğini çekti. Koketler David Bowie, Elton John ve The New York Dolls'un ortaya çıkardığı glam rock döneminin de, "Rocky Horror Picture Show"un da ilham kaynağı oldu. Fiyaskoyla sonuçlanan New York çıkarması sırasında "Etkileri yıllar sonra bile hissedilecek" diye yazmıştı Lillian Roxon. "Etrafınızda aşırı şaşaa, yahut sahte elmaslar gördüğünüzde bileceksiniz ki, sebebi Cockettes'tir". Ona göre The Cockettes, zamanının 15 yıl ilerisindeydi.
2002'de Bill Weber ve David Weissman'ın çektiği "The Cockettes" isimli bir belgesel yapıldı. Şu anda sadece 12 Cockettes elemanı hayatta. 23 elemanın çoğu uyuşturucu ve AIDS nedeniyle hayatını yitirdi. Hibiscus 1982'de AIDS'ten öldüğünde, bu hastalığın 224. kurbanı olarak kayıtlara geçti.

d→

DOISNEAU, ROBERT

Robert Doisneau (14 Nisan 1912 - 1 Nisan 1994), "Belediye sarayının önündeki öpüşme" (Baiser de l'Hôtel de Ville) gibi kartpostallaşan fotoğraflarıyla, dünya çapında ünlü Fransız fotoğrafçılarından biri. Uzaklara gitmeyi sevmediğini, yabancı dil de bilmediğini söyleyen Doisneau zihne kazınan siyah beyaz fotoğraflarındaki insanları Paris'in ara sokaklarında ve özellikle de yoksul banliyölerinde buldu. Zanaatkârların, minik öğrencilerin, sokak çocuklarının, seyyar satıcıların, kloşarların, işçilerin, aşıkların, sıradan Parislilerin binlerce portresini çekti.
Doisneau gravür ve litografi eğitimi aldıktan sonra, büyük bir ilaç firmasının reklam servisinde fotoğrafa başladı. Ardından, Renault fabrikalarında, çok sıkıldığını söylediği, endüstriyel tanıtım fotoğrafçılığı yaptı. Beş yılın sonunda, işi fazla kaytardığı gerekçesiyle kovuldu. Tam rahat rahat istediği gibi fotoğraf çekecek zamanı yakalamıştı ki, savaş Fransa'yı içine aldı. Asker ve fotoğrafçı olarak Direniş'e katıldı. Savaştan sonra, serbest fotoğrafçılığa başladı; fotoğrafları Le Point, La Vie Ouvrière, Life gibi dergilerin yanı sıra Vogue gibi moda dergilerinde de yayınlandı. Braque, Picasso, Giacometti, Léger, Carné gibi döneminin büyük sanatçılarını fotoğrafladı.
Ama, esas Doisneau tarzını, küçük hikâyeler anlatan, mizahî, nostaljik fotoğrafları oluşturdu. 1987'de, yüzyılın önemli fotoğrafçılarından Hırvat asıllı Frank Horvat'nın kendisiyle yaptığı sohbette, fotoğrafçılığını uzun uzun ve güzel güzel anlatıyor. İşte birkaç spot:

• "Bugün insanlar görüntüleri daha iyi okuyor; giriş-gelişme-sonuçtan oluşan bir hikâye anlatmak zorunda değilsin. Giriş yetiyor, sonucu tahmin ediyorlar."

"Yabani Tavşan Yavrusu", Albrecht Dürer, 1502

Belediye Sarayı'nın önündeki öpüşme, Paris, 1950

• "Kendime bir takım sınırlar çiziyorum, bazı şeyleri, mesela şiddeti göstermeyi yasaklıyorum. Şiddetin varolduğunu elbette biliyorum, bunu çok iyi gösteren insanlar da var, yanlış yaptıklarını söylemiyorum, ama bana göre değil, o alan yeterince dolu. Buna karşılık, hayranlık duyulan şeyleri aktarmayı misyon edinen fotoğrafçı pek yok."
• "Objektiften daha sübjektif bir şey olamaz, dünyayı hakikatte olduğu gibi göstermiyoruz. Benim göstermeye çalıştığım dünya, kendimi iyi hissedebileceğim, insanların sevilmeye değer oldukları, arzu ettiğim bağlılığı, sevgiyi duyabileceğim bir dünya. Fotoğraflarım, bir anlamda bunun varolabileceğinin kanıtı gibiydi."

m→

M.I.A.

İngilizce konuşan ülkelerde "Missing In Action" (savaş zayiatı) teriminin kısaltması olan M.I.A., teknik olarak ölü, yaralı veya sağlam halde kaybolmuş veya tutsak düşmüş askerler için kullanılıyor. Özetle bir askeri harekât sonrasında yapılan yoklamada çıkmayanların hepsi M.I.A. sayılıyor. Bu da ileride gözden geçirmek üzere verilmiş bir tür "şehit" statüsüne tekabül ediyor, aileleri ilgili sosyal güvenlik yasasının kapsamına alınıyor. Ama deyim pop kültüre yerleşirken resmi kullanımından farklı bir anlam kazandı, "pisi pisine gitti" ya da "Niyazi oldu" ifadesinin kibar söylenişi olarak anlaşıldı. Günlük hayatta da buna benzer mağduriyetlerin yaşandığı durumlar için "em-ay-ey" deniyor. ABD ordusu tarafından resmen kullanılmaya 1946'da başlansa da deyimin folklorik kökeni içsavaş yıllarına dayanıyor ve "o-key, tamam" anlamındaki O.K. ibaresiyle tuhaf bir akrabalık taşıyor. O.K. içsavaşta M.I.A.'nın tam karşıtıydı. Günbitiminde cephelerden gelen kayıp listeleri toplanıp bir genel yekûn çıkarıldığında, eğer o gün ölen yoksa, "Zero Killed" anlamında O.K. yazılıyordu.
Sri Lanka kökenli İngiliz ragga ve hiphop starı Mathangi "Maya" Arulpragasam'ın sahne adı M.I.A. ise varolan anlamının dışında birçok yaratıcı şifre içeriyor. Bir kere M.I.A., Sri Lanka'da bağımsızlık için silahlı mücadele veren marksist Tamil Kaplanları örgütüne mensup devrimci bir ailenin sürgünde doğmuş kızı olduğu için adının militarist anlamını kuvvetli bir vurguyla sabote ediyor. Ayrıca sanatçı bunu tıpkı küçük adı "Maya" gibi okumamızı bekliyor. Böylece bir Asya kızılderilisi olarak Amerika kıtasının kızılderililerileyle ve özel olarak Meksika'daki Zapatistalarla bir özdeşleyim ilişkisi kuruyor. Tarihsel perspektifte ise, M.I.A., Britanya İmparatorluğu'nun asırlar öncesine dayanan sömürgeci politikalarının günümüze yansımış somut bir ürünü olarak beliriyor. Britanya'nın ilk sömürgelerinden biri olan Sri Lanka'nın eski adı Seylan'dı; İngiliz burjuvası hâlâ Seylan çayı içiyor. Hiphop'un metaforik zenginlikleriyle oynamayı seven kızımız, bunu bir kara mizah tiyatrosuna çevirmiş. Onun dünyasında M.I.A.'nın bir açılımı daha var: Missing in Acton. Buradaki Acton üçüncü dünyadan gelenlerin yaşadığı kuzey Londra banliyösünün adı. Yani "Acton'da bir savaş zayiatı" söz konusu.

q→

QUETZALCOATL

Azteklerin tanrısı Quetzalcoatl göklerin tanrısı ve tanrılar tanrısı olarak bilinir. "Quetzal" parlak kırmızı, yeşil ve mavi tüylü bir kuşun adıyken "coatl" ise yılan demektir. "Tüylü Yılan" adıyla da bilinen Quetzalcoatl, İspanyolların Latin Amerika'yı keşfettiği döneme kadar Orta Amerika'da sanat ve dinde önemli bir figür olmayı sürdürdü. Aztek kültürünün yanı sıra Mixtec ve Toltec kültüründe de Teotihuacán ve Maya kültüründen öğrenilen tanrıya ibadet ediliyordu. Diğer Orta Amerika yerli halkları da Quetzalcoatl'a farklı biçimlerde, bazen adını değiştirerek inandı. Xochicalco'nun yönetici sınıfı, iktidarı Quetzalcoatl adına ellerinde bulundurduklarını ileri sürdü. Bu iddia Orta Amerika'daki diğer iktidarlara da sirayet etti. Amerika tarihi üzerine çalışan bilim insanlarının bir bölümü Amerika yerli halkının İspanyol işgalcileri tanrı gibi gördüğüne işaret eder. 16. yüzyılın başlarında Aztek İmparatorluğu topraklarının İspanya kralı tarafından kolonileştirilmesi sürecinde ilk "conquistador" Hernán Cortés'in Aztek toprağına ayak basışı, Aztek imparatoru Moctezuma tarafından Quetzalcoatl'un dönüşü olarak değerlendirildi.

Eduardo Galeano, "Ateş Anıları 1 - Yaratılış"ta Moctezuma ve Quetzalcoatl'un karşılaşmasını şöyle anlatır:
"Yüce dağlar Yucatan'ın kıyılarının ötelerinden, denizin üstünden geçerek geldiler. Tanrı Quetzalcoatl artık geri döndü. İnsanlar gemilerin pruvalarını öpüyorlar. İmparator Moctezuma gölgesinden kuşkulanıyor. 'Ne yapacağım? Nereye saklanacağım?' Moctezuma taşa ya da çubuğa dönüşmek isterdi. Saray şaklabanları onun ilgisini çekmiyor. Toprağı ve güzel şarkıları ödünç veren sakallı tanrı Quetzalcoatl kendine ait olanları istemeye geldi.
Quetzalcoatl eski zamanlarda altından evi ile mercandan evini yaktıktan sonra doğuya gitmişti. En yakışıklı kuşlar ona yol açmak için uçtular. Yılanlardan yapılmış bir salda denize açıldı ve gündoğumuna doğru giderken gözden kayboldu. Şimdi geri döndü. Sakallı tanrı, tüylü yılan aç döndü. Yer sarsılıyor. Kuşlar çömleklerde kaynarken dans ediyorlar. Hiç kimse kalmayacak, demişti şair. Hiç kimse, hiç kimse, gerçekten hiçbir canlı kalmayacak yeryüzünde.
Moctezuma tanrı Quetzalcoatl'a pek çok altın sundu: Altın tozuyla dolu miğferler, altın ördekler, altın köpekler, altın kaplanlar, altın gerdanlıklar, asalar, oklar, yaylar, ama tanrı ne kadar çok altın yerse o kadar daha istiyor. Hoşnutsuzluk içinde Tenochtitlán'a doğru ilerliyor. Büyük yanardağların arasından yürüyor, arkasından başka sakallı tanrılar geliyor. İşgalcilerin ellerinden sersemletici gökgürültüleri, öldüren ateşler çıkıyor."

S→

SGT. PEPPER'S LONELY HEARTS CLUB BAND

Stockhausen, Beatles'ın ünlü plağının kapak kolajında, komedyen W. C. Fields'ın'ın solunda gözüküyor. Bu pozun apartıldığı orijinal Stockhausen fotoğrafı ise sağ yanda... Can'den Holger Czukay bir zamanlar şöyle anlatmıştı: "Çağdaş müzikle ilgilenen herkes, Stockhausen'in önünde eğilmeli. Zamanında Beatles da yaptı bunu. Üzerlerindeki büyük etkisinden dolayı, onu Apple stüdyolarının çatısındaki konserlerine davet etmişlerdi. Ama o, 'siz tatlı çocuklarsınız, fakat korkarım hiç vaktim yok' demişti."

SMOKEY ROLLS DOWN THUNDER CANYON

Devendra Banhart, son albümünün kapağını Gökhan Akçura için imzalarken, dayanamayıp kendi desenlerine desenler ekleyivermiş.

GÜVERCİN TEDİRGİNLİĞİ

Şu çok açık ki, beni yalnızlaştırmak, zayıf ve savunmasız kılmak için çaba gösterenler, kendilerince muradlarına erdiler. Daha şimdiden, topluma akıttıkları kirli ve yanlış bilginin tesiriyle Hrant Dink'i artık "Türklüğü aşağılayan" biri olarak gören ve sayısı hiç de az olmayan önemli bir kesim oluşturdular.

Bilgisayarımın güncesi ve hafızası bu kesimdeki yurttaşlar tarafından gönderilen öfke ve tehdit dolu satırlarla yüklü.

Bu tehditler ne kadar gerçek, ne kadar gerçekdışı? Doğrusu, bunu bilmem elbette mümkün değil. Benim için asıl tehdit ve asıl dayanılmaz olan, kendi kendime yaşadığım psikolojik işkence.

"Bu insanlar şimdi benim hakkımda ne düşünüyor?" sorusu asıl beynimi kemiren.

Ne yazık ki, artık eskisinden daha fazla tanınıyorum ve insanların "aa bak, bu o Ermeni değil mi?" diye bakış fırlattığını daha fazla hissediyorum.

Ve refleks olarak da başlıyorum kendi kendime işkenceye.

Bu işkencenin bir yanı merak, bir yanı tedirginlik. Bir yanı dikkat, bir yanı ürkeklik.

Tıpkı bir güvercin gibiyim...

Onun kadar sağıma soluma, önüme arkama göz takmış durumdayım.

Başım onunki kadar hareketli... Ve anında dönecek denli de süratli.

Ne diyordu Dışişleri Bakanı Abdullah Gül? Ne diyordu Adalet Bakanı Cemil Çiçek?

"Canım, 301'in bu kadar da abartılacak bir yanı yok. Mahkûm olmuş, hapse girmiş biri var mı?"

Sanki bedel ödemek sadece hapse girmekmiş gibi...

İşte size bedel... İşte size bedel...

İnsanı güvercin ürkekliğine hapsetmenin nasıl bir bedel olduğunu bilir misiniz siz ey bakanlar?.. Bilir misiniz?..

Siz, hiç mi güvercin izlemezsiniz?

Kolay bir süreç değil yaşadıklarım... Ve ailece yaşadıklarımız.

Ciddi ciddi, ülkeyi terk edip uzaklaşmayı düşündüğüm anlar dahi oldu.

Özellikle de tehditler yakınlarıma bulaştığında...

O noktada hep çaresiz kaldım.

"Ölüm-kalım" dedikleri bu olsa gerek. Kendi irademin direnişçisi olabilirdim, ama herhangi bir yakınımın yaşamını tehlike altına atmaya hakkım yoktu. Kendi kahramanım olabilirdim, ama bırakın yakınımı, herhangi bir başkasını tehlikeye atarak, yiğitlik yapmak hakkına sahip olamazdım.

İşte böylesi çaresiz zamanlarımda, ailemi, çocuklarımı toplayıp onlara sığındım ve en büyük desteği de onlardan aldım. Bana güveniyorlardı.

Ben nerede olursam, onlar da orada olacaktı. "Gidelim" dersem geleceklerdi, "kalalım" dersem kalacaklardı.

Türkiye'de kalıp yaşamak, hem bizim gerçek arzumuz, hem de Türkiye'de demokrasi mücadelesi veren, bize destek çıkan, binlerce tanıdık tanımadık dostumuza olan saygımızın gereğiydi.

Kalacaktık ve direnecektik.

Bir gün gitmek mecburiyetinde kalırsak ama... Tıpkı 1915'teki gibi çıkacaktık yola... Atalarımız gibi... Nereye gideceğimizi bilmeden... Yürüyerek yürüdükleri yollardan... Duyarak çileyi, yaşayarak ızdırabı...

Öylesi bir serzenişle işte, terk edecektik yurdumuzu. Ve gidecektik yüreğimizin değil, ama ayaklarımızın götürdüğü yere... Her neresiyse.

Dilerim, böylesi bir terk edişi hiç ama hiç yaşamak mecburiyetinde kalmayız. Yaşamamak için fazlasıyla umudumuz, fazlasıyla da nedenimiz var zaten.

Muhtemelen 2007 benim açımdan daha da zor bir yıl olacak.

Yargılanmalar sürecek, yeniler başlayacak. Kim bilir daha ne gibi haksızlıklarla karşı karşıya kalacağım...

Ama tüm bunlar olurken şu gerçeği de tek güvencem sayacağım:

Evet, kendimi bir güvercinin ruh tedirginliği içinde görebilirim, ama biliyorum ki, bu ülkede insanlar güvercinlere dokunmaz.

Güvercinler kentin ta içlerinde, insan kalabalıklarında dahi yaşamlarını sürdürürler.

Evet, biraz ürkekçe, ama bir o kadar da özgürce.

Hrant Dink

(Agos gazetesindeki "Ruh halimin güvercin tedirginliği" başlıklı son yazısından kısaltarak)

"Şairin Ölümü", Cihat Burak, 1967

DÖRDÜMÜZE

Geldi dört güvercin
suda yıkanmak için.
Su mahpusane yalağındaydı.
Ve güneş
güvercinlerin
gözünde, kanadında, kırmızı ayağındaydı.

Girdi dört güvercin
yıkanmak için
suyun içine.
ve kederli toprakta dört insan
baktı dört güvercine.

Güvercinler hep beraber
güneşi taşıyıp kırmızı ayaklarında
uçabilirler.
Durdurmaz onları demir ve duvar.
Güvercinlerin yumuşak kanatları var.
Ve kanatlar
Şimdi burda, şimdi damın üzerinde.
İnsanların kanatları yok
İnsanların kanatları yüreklerinde.

Dört güvercin
güneşe varmak için
yıkandı, uçtu sudan.

Nâzım Hikmet
(İstanbul Tevkifhanesi, 1938)